

A.J. CRONIN

CHEILE ÎMPĂRĂȚIEI

BIBLIOTECA
ALEPH

ARCHIBALD JOSEPH CRONIN

Cheile Împărăției

Traducere: Monica Cruceru

Editura Orizonturi
Editura Luceafărul
București 2005

Începutul sfârșitului

Spre sfârșitul unei după-amieze din 1938, bătrânul preot Francis Chisholm urca, șchiopătând, cărarea care duce de la biserica St. Colomban la locuința parohială, pe colină. Cu toată infirmitatea sa, prefera poteca aceasta în locul povârnișului mai domol din Mercat Wynd; ajungând la poarta micuță a grădinii sale, împrejmuită cu ziduri, se opri, cu un aer naiv de triumf, să se odihnească, contemplând priveliștea care întotdeauna îi fusese dragă.

Devale, Tweedul liniștit desena o vastă curbă de argint colorată gălbui de apusul de toamnă. Pe malul râului scoțian, la nord, se zărește orașul Tweedside, cu acoperișurile lui de țiglă care seamănă cu o paiată boită cu roșu și galben, ascunzând labirinturi de străzi pavate cu pietre rotunde. Cetatea, care apăra vechea frontieră anglo-scoțiană, este înconjurată de metereze înalte de piatră, unde, pe turnurile aduse din Crimeea, pescărușii cocoțați mănâncă mici crabi. La vărsarea râului, un voal de ceață învăluia bariera de nisip, acoperind plasele de pescuit întinse și bărcile legate la țărm în port, catargele îndreptate către cer, subțiri și încremenite. În câmpie, apusul se rira spre liniștilele păduri roșcate din Derham, unde privirea lui urmărea zborul greoi al unui bătlan. Aerul, ușor, străveziu, puțin încărcat de fum și de mirosul acru al merelor căzute, se înviorase de răcoarea care se lăsase înainte de vreme.

Preotul suspină mulțumit și pătrunse în grădina sa, foarte mică în comparație cu acelea care înconjurau misiunea lui

de pe colina Jade Vert Vif, dar mai încântătoare și, ca toate grădinile din Scoția, cu arborii ei fructiferi bine îngrijiți, plantați pe spalier pe peretele calduț, împletea utilul cu plăcutul. Mai ales în colțul de miazăzi, un păr se înfățișa în toată frumusețea sa. Și cum Dugal, tiranul, nu se arăta nicăieri, după ce aruncă o privire prevăzătoare spre fereastra bucătăriei, preotul luă cea mai frumoasă pară din propria livadă și o ascunse sub sutană. Triumful îi însenină fața palidă și zbârcită pe când șchiopăta – un pas mare, unul scurt – pe aleea de pietriș, rezemat în umbrela scoțiană ecosez în culorile tartanului din Chisholm pe care și-o îngăduise în locul umbrelei vechi și uzate pe care o lăsase la Pai Tan. Și iată că în fața porții principale staționa o trăsură.

Figura lui se posomorî puțin câte puțin. Cu toată slăbiciunea memoriei și felul său distrat care îi pricinuiau neconținut necazuri, își aminti imediat de scrisoarea jignitoare a episcopului său, care propunea sau mai bine zis anunța vizita monseniorului Sleeth, protonotarul apostolic. Se grăbi să prezinte respectele sale oaspetelui.

Monseniorul Sleeth îl aștepta în picioare; era brun, chipeș, distins și puțin stingherit. Stătea cu spatele la șemineul rece – nervozitatea sa juvenilă sporea și demnitatea sa ecleziastică era oarecum șocată de mobila mai mult decât modestă a camerei în care se afla. Ar fi vrut să descopere aici o notă personală, un porțelan frumos, un obiect lăcuit sau cel puțin o amintire din Extremul Orient. Examina interiorul acesta gol și banal, linoleumul de proastă calitate, scaunele umplute cu câlți și șemineul ciobit, unde, cu un ochi dezaprobator, remarcase o sfârlează rătăcită printre banii strânși din colectă. Totuși, se hotărâse să fie amabil. Expresia lui se îmblânzi când opri cu un gest grațios scuzele părintelui Chisholm.

*

— Menajera dumneavoastră mi-a arătat camera mea. Sper că nu vă voi deranja dacă mă veți găzdui aici câteva zile.

Ce zi frumoasă! Ce colorit!... Venind pe drum de la Tynecastle, mi-am imaginat că niciodată nu am părăsit dragul meu San Morales.

Privea în depărtare pe fereastră cu un aer afectat. Bătrânul își stăpâni cu greu un surâs, când sesiză la Sleeth frapanta imitare a abatelui Tarrant și evidenta influență a seminarului. Eleganța, privirea ageră și chiar simțul intuitiv făceau din el o copie absolut identică a sus-zisului abate.

— Sper că nu veți fi prea rău instalat, murmură el; vom mânca de îndată. Nu știu cum s-a făcut, dar aici am luat obiceiul să înlocuim masa de seară cu un ceai scoțian.

Sleeth, cu ochii plecați, făcu un gest larg. În aceeași clipă, Miss Moffat intră, apucă șnurul vechi și trase perdelele, apoi începu să aranjeze masa fără să facă vreun zgomot. Nu putu să nu observe cum femeia aceasta întunecată, care-i arunca pe furiș priviri temătoare, se potrivea atât de bine cu ansamblul. Prezența ei, cu toată iritarea care i-o pricinuia vederea celor trei tacâmuri, îi îngădui să continue să discute generalități.

Când, în fine, se așezară amândoi la masă, descrise cu entuziasm marmura pe care episcopul o adusese special de la Carrara pentru transeptul noii catedrale din Tynecastle. Apoi se servi copios din omleta cu șuncă și din rinichii de vacă și acceptă ceașca cu ceai servit dintr-un samovar de metal englezesc. În timp ce-și ungea cu unt a doua felie de pâine prăjită, auzi gazda întrebându-l blând:

— Îngăduiți ca Andrew să ia masa cu noi?

Și îi prezentă monseniorului Sleeth, care ridică brusc capul, un băiat de nouă ani care intrase tiptil în încăpere. Cu fața prelungă și palidă, cu trăsăturile încremenite de timiditate, stătea în picioare și răsucea poala tricoului albastru. După ce ezită o clipă, se așeză la locul său și luă cu un gest mașinal cana cu lapte. Se aplecă peste farfurie și o șuviță umedă de păr negru, stăpânită cu greu de pieptenele lui Miss Moffat, recăzu pe fruntea lui osoasă, lipsită de grație. Ochii săi, de un albastru minunat, trădau presimțirea unei crize. Erau umbriți de o asemenea neliniște, încât nu

îndrăzne să ridice privirea.

Trimisul episcopului se destinse și-și aduse aminte de masă. La urma urmei, momentul nu era favorabil. Totuși, privirea sa revenea dintr-un moment într-altul, cu insistență, asupra copilului.

— Vasăzică, te cheamă Andrew?

Simpla decență obliga la câteva cuvinte, chiar și la puțină amabilitate.

— Mergi la o școală de-aici?

— Da...

— Ei bine! Să vedem ce știi.

Cu o bonomie afectată, îi puse câteva întrebări sumare. Copilul, roșu și mut, prea confuz pentru a gândi, nu manifesta decât o ignoranță umilitoare.

Monseniorul Sleeth încruntă din sprâncene. „Oribil, gândi el, l-a adunat din pădure.” Luă un alt rinichi, apoi observă că era singurul care se servise din aceste delicatese, căci ceilalți doi se mulțumeau cu un frugal porridge. Roși; afișarea acestui ascetism era prea de tot din partea bătrânului.

Poate că Chisholm bănuia ce gândea, căci, clătinând din cap, spuse:

— Am fost lipsit atâția ani de savurosul porridge scoțian, încât acum nu las niciodată să treacă ocazia să mă ospătez.

Sleeth lăsă să treacă remarca fără să răspundă. În curând, cu o scurtă privire, ieșind din mutismul său, Andrew ceru voie să plece. Ridicându-se să mulțumească, lovi cu cotul o lingură care căzu cu zgomot. Pantofii lui butucănoși sunară greoi când se îndreptă spre ușă.

Liniștea se restabili. Terminând masa, monseniorul Sleeth se ridică și își reluă mașinal locul pe covorul jerpelit din fața căminului. Cu picioarele depărtate și mâinile la spate, îl contempla, fără a avea aerul, pe bătrânii său coleg care, șezând încă la masă, părea că așteaptă ceva.

„Doamne”, gândea Sleeth, „ce jalnică imagine asupra preoției prezintă bătrânul acesta, cu sutana pătată, cu gulerul murdar și fața pământie și descărnată!” Pe un obraz, o cicatrice oribilă, nu departe de pleoapa inferioară, părea

că-i trage capul într-o parte.

Lăsa impresia că suferă de un torticolis neîncetat, care făcea în același timp legătură cu piciorul mai scurt. Privirea, de obicei plecată, lua astfel, când o ridica, rareori, o oblicitate pătrunzătoare, ciudată și tulburătoare.

Sleeth tuși. Își zicea că venise momentul să vorbească și, cu o falsă bunăvoință, se informă:

— De când sunteți aici, părinte?

— De un an.

— Ah, într-adevăr! A fost un semn de bunăvoință din partea Monseniorului să vă trimită, imediat după ce v-ați înapoiat, în parohia natală.

— Este și a sa.

Sleeth înclină capul cu un gest delicat.

— Știam că episcopul nostru împarte cu dumneavoastră onoarea de a se fi născut aici. Să vedem deci... ce vârstă aveți? Aproape șaiszeci de ani, nu-i așa?

Părintele Chisholm consimți, adăugând cu naivă mândrie:

— Nu sunt mai în vârstă decât Anselm Mealey.

Sleeth, auzind această familiaritate, încruntă din sprâncene, apoi surâse ușor a milă.

— Viața v-a tratat foarte diferit. Pe scurt, și el ridică ferm capul, dar fără asprime, episcopul și cu mine ne gândim că îndelungatele și credincioasele dumneavoastră servicii ar trebui recompensate, cu alte cuvinte, să ieșiți la pensie.

Se lăsă o liniște apăsătoare.

— Însă eu nu am de gând.

— Sunt însărcinat cu această neplăcută sarcină – Sleeth fixă cu încăpățănare tavanul –, să cercetez problema la fața locului ca să pot face apoi un raport Monseniorului. Se petrec aici lucruri inadmisibile.

— Care?

Sleeth avu o mișcare de nerăbdare.

— Șase, zece, cu duzina! Să vi le spun eu... Apucăturile dumneavoastră orientale?

— Le regret.

O luminiță se aprinse lent în privirea bătrânului preot.

— Nu uitați că am petrecut treizeci și cinci de ani în China.

— Treburile dumneavoastră parohiale sunt nemaipomenit de încurcate.

— Am făcut datorii?

— Cum aş putea să ştiu? N-am primit de şase luni niciun raport asupra colectelor trimestriale (vocea lui Sleeth se ridica şi devenea mai tăioasă). Totul... este în neregulă. De pildă, când voiajorul casei Bland a trecut acum o lună, aţi plătit nota de lumânări în monedă măruntă.

— Tot aşa am primit şi eu banii!

Preotul privea spre oaspetele său cu un aer gânditor, şi privirea sa părea să treacă prin el, fără să se oprească. Continuă:

— N-am privit niciodată banii ca pe ceva de preţ. Nu i-am avut niciodată, înţelegeţi dumneavoastră... Şi la urma urmei, credeţi că banii ar avea o asemenea importanţă?

Foarte plictisit, monseniorul Sleeth simţi că i se urcă sângele la cap.

— Aste face să se vorbească, părinte... de altfel, se cleveţeşte asupra unora dintre predicile dumneavoastră... asupra sfaturilor pe care le daţi... asupra unor puncte de doctrină...

Consultă un carnet legat în marochin pe care-l ţinea în mână.

— Sunt primejdios de originale.

— Imposibil!

— La Rusalii, aţi predicat congregaţiei dumneavoastră: „Să nu vă închipuiţi că împărăţia cerurilor este în cer... o aveţi la îndemână... este pretutindeni şi oriunde”.

Sleeth încruntă dezaprobat din sprâncene, continuând să răsfoiască în carnet.

— Şi apoi... această reflecţie incalificabilă făcută în Săptămâna Patimilor: „Poate că nu toţi ateii merg în infern. Eu am cunoscut unul care nu a ajuns acolo. Infernul este rezervat acelor care au scuipat în faţa lui Dumnezeu!” Şi încă, Cerule, această nelegiuire: „Hristos era un om perfect,

însă Confucius era mai interesant!”

Indignat, mai întoarse o pagină:

— Și incidentul acesta jignitor: una dintre cele mai bune enoriașe din parohia dumneavoastră, doamna Glendenning, care suferă din pricina obezității sale, a venit să vă caute, să vă ceară sfatul ca duhovnicului ei și dumneavoastră ați privit-o de sus în jos, recomandându-i: „Mâncați mai puțin, porțile Raiului sunt strâmte”. Dar mai e nevoie să continui?

Cu un gest hotărât, monseniorul Sleeth închise paginile carnetului.

— Cu alte cuvinte, vă spun că, după câte se pare, ați pierdut controlul asupra sufletelor.

— Însă... (preotul se străduia să rămână calm) nu doresc nicidecum să subjug sufletele.

Sleeth se schimbă la față. Nu voia cu niciun preț să se lase antrenat într-o discuție teologică cu acest bătrân nebun și infirm.

— Mai este încă problema copilului pe care, din nefericire, l-ați adoptat.

— Dacă n-aș fi fost eu, cine l-ar fi îngrijit?

— Bunele surori din Ralston. Este cel mai bun orfelinat din dioceză.

Încă o dată, privirea ciudată și pătrunzătoare a preotului se fixă asupra interlocutorului său:

— V-ar fi plăcut să vă petreceți copilăria într-un orfelinat?

— Trebuie să privim lucrurile sub un unghi atât de personal? Eu v-am spus că, ținând chiar seama de împrejurări... situația este extrem de precară și trebuie să-i punem capăt. De altfel (și depărtă mâinile), dacă veți pleca, firește că va trebui să găsim un loc unde să plasăm băiatul.

— Păreți hotărât să scăpați de amândoi. Și eu voi fi încredințat bunelor îngrijiri ale surorilor?

— Fără îndoială că nu. Dumneavoastră vă veți duce la casa ecleziastică pentru pensionari din Clinton. Veți beneficia acolo de o pace și o liniște perfectă.

Bătrânul izbucni într-un râs sec și scurt.

— Voi avea pace destulă când voi muri. Atât cât voi trăi,

n-am nici cea mai mică intenție să fac parte din colecția preoților bătrâni. Poate să vi se pară ciudat, însă niciodată n-am putut suporta clerul în masă.

Sleeth surâse, șocat.

— Nimic nu mi se pare ciudat venind de la dumneavoastră, părinte. Iertați-mă, însă, după reputația dumneavoastră, înainte chiar să fi fost în China... viața dumneavoastră... era cel puțin originală.

Tăcură. Apoi părintele Chisholm reluă cu o voce blândă:

— Voi da socoteală pentru viața mea lui Dumnezeu.

Celălalt plecă ochii, jenat, cu sentimentul că fusese lipsit de tact. Mersese prea departe. Nepăsător din fire, întotdeauna se străduia să se poarte corect și chiar cu o anumită considerație. Avu gentilețea să pară jenat.

— Natural, nu-mi arog dreptul să fiu judecătorul dumneavoastră, cu atât mai puțin inchișitorul. Nimic nu este însă hotărât. Nu pentru asta am venit. Vom decide în cursul zilelor următoare.

Se îndreptă spre ușă.

— Mă duc la biserică. Nu vă deranjați, cunosc drumul.

Schiță un surâs. Ieși.

Părintele Chisholm rămase la masă, nemișcat, sprijinindu-și fruntea în mâini, pierdut în gânduri. Se simțea zdrobit de amenințarea asta care venea pe negândite să-i tulbure liniștea atât de greu câștigată. Resemnarea lui, pusă de mult timp la prea grele încercări, refuza s-o accepte. Se simți deodată pustiit și nefolositor, părăsit de Dumnezeu și de oameni. O dezolare chinuitoare îi apăsă inima. Fleacurile astea meritau oare pedepse atât de grele? Ar fi vrut să strige: „Doamne, Doamne, de ce m-ai părăsit?” Se ridică cu greu și urcă scara.

La mansardă, deasupra camerei musafirilor, Andrew dormea deja în patul lui. Culcat pe o parte, întinsese pe pernă un braț plâpând, ca pentru a-l ocroti. Tot privindu-l, părintele Chisholm luă para ascunsă în buzunarul său și o puse pe hainele chitite pe scaunul de trestie împletită de la capătul patului. Nu putea face mai mult. O briză ușoară

agita perdelele de muselină. Se duse la fereastră și le trase. Stelele tremurau pe cerul rece, iar în lumina acestor stele curba rezistenței sale se înscrisa în toată zădărnicia ei, sumă de eforturi infime, fără forță, nici noblețe. Trecutul îi părea atât de aproape încât se văzu copil, alergând și jucându-se aici, în orașul Tweedside. Gândurile alunecară spre trecut. Dacă viața lui ar fi urmat un drum bine definit, prima cotitură decisivă ar duce desigur la oarecare sâmbătă de aprilie, cu șaizeci de ani în urmă, într-o vreme când era atât de fericit încât nu știa cât este de norocos.

O stranie vocație

1

În dimineața asta de primăvară, în bucătăria întunecată și intimă, Francis își încălzește picioarele la foc, așteptând micul dejun. Mirosul lemnului din vatră și al plăcintelor de ovăz, calde, îi face poftă de mâncare și e fericit, deși plouă, fiindcă e sâmbătă și fiindcă marea este bună pentru pescuitul de somoni. Mama sa, terminând de scormoni cu lopățica de lemn, pusese între tatăl său și el, pe masa bine frecată, o strachină cu marginea albastră. Apucând lingura de lemn, o înfipse succesiv în piureul de mazăre și în cana cu zer de dinaintea lui, apoi mănă supa grasă și gustoasă, fără niciun cocoloș.

Tatăl său, îmbrăcat într-un tricou albastru uzat și încălțat cu niște ciorapi cârpiți, de pescuit, șade în fața lui, cu umerii săi largi aplecați; mănâncă în tăcere, mișcându-și încet și liniștit mâinile sale roșii. Mama lui ia ultimele bucăți de plăcintă de pe plita încălzită, le pune lângă blid și se așază înaintea ceștii cu ceai; untul galben se topește pe fundul străchinii cu ovăz, ciobită, pe care a păstrat-o pentru ea. În bucătăria micuță domnește o liniște afectuoasă, flacăra joacă pe grătarele roșii și pe vatra de piatră albă. Are nouă ani și îl va însoți pe tatăl său.

Tovarășii acestuia îl cunosc bine. Știu că e băiețelul lui Alex Chisholm, și oamenii, în tricou de lână și cu cizmele de pescuit până la șolduri îl primesc cu un semn din cap sau,

mai mult încă, cu o tăcere prietenoasă. O flacără de orgoliu discret îl încălzește atunci când pleacă cu ei la bordul unui vas de pescuit, larg și plat, care se întoarce încet în jurul stăvilarului, în scârțâitul vâslelor, în timp ce tatăl său, în celălalt capăt, mânuiește cu pricepere funia, înapoi la stăvilar, lanțurile ating pietricelele ude, oamenii se strâng unii într-alții ca să facă față vântului, câteodată se apără cu câte o bucată de pânză de corabie galbenă sau trag din luleaua lor scurtă ca să se înviorze.

Băiatul rămase lângă tatăl său, puțin deoparte. Alex Chisholm este șeful, supraveghetorul Stațiunii nr. 3 a pescarilor din Tweed. Împreună, fără să vorbească, în vântul mușcător, privesc amândoi cercul de plute dansând pe valurile mici, împotriva curentului, care taie apa estuarului acolo unde fluviul întâlnește marea. Adesea, lumina orbitoare a soarelui în încrețiturile apei îl amețește, însă nu se dă bătut, nu trebuie să facă niciun gest. O singură secundă de neatenție ar face să piardă poate o duzină din acești pești – atât de greu de prins care, în Halele din Billingsgate, aduce societăților de pescuit o jumătate de coroană la kilogram. Silueta înaltă a tatălui său, cu capul puțin vârat între umeri, cu profilul ferm sub viziera caschetei, cu sângele urcat în pomeții obrazilor, păstrează aceeași atitudine de concentrare liniștită. Din timp în timp, minunat amestecată cu mirosul de iarbă de mare, răsună melodia îndepărtată a orologiului din Burgess sau croncănitul corbilor din Derham; această senzație de liniștită camaraderie aduce lacrimi pe pleoapele deja înroșite ale copilandrului.

Un strigăt izbucnește deodată de pe buzele tatălui. Cu toate străduințele sale, Francis nu reușește niciodată să vadă mișcarea plutei care se afundă; nu clătinarea aceea datorată mișcării apei și care-l face să se alarmeze degeaba, ci lenta sucțiune spre fund care, pentru un ochi experimentat, trădează instantaneu prezența peștelui. Strigătului scurt îi răspunde imediat agitația echipajului, care dă năvală la scripete ca să tragă plasa. Obișnuința nu

poate istovi emoția aceasta: chiar dacă oamenii capătă un comision în raport cu cantitatea de pește, nu gândul câștigului îi emoționează; este un instinct adânc, venit din straturile primitive ale ființei. Și plasa sosește încet; se scurge, împodobită cu o ghirlandă de iarbă de mare, iar funiile scrâșnesc, înfășurându-se pe tamburul de lemn. Un ultim efort și în plasa năvodului, cu luciri de metal topit, puternici și măreți, apar somonii.

Într-o duminică memorabilă se prinseseră patruzeci dintr-o dată. Peștii mari, lucitori se zbăteau combativi; făceau să sară plasa în sus și țâșneau înapoi în apă, alunecând pe puntea udă. Francis se aruncase în grămadă cu ceilalți, agățat cu disperare de prada prețioasă care voia să scape. Ieșise strălucind de solzi și ud până la piele, strângând în brațe un pește uriaș. În seara aceea, la înapoiere, mână în mână, ecoul pașilor lor răsunând în înserarea fumurie, se opriseră, fără să-și spună un cuvânt, în Strada Mare, la Burley, ca să cumpere bomboane de doi bani, pastile cu mentă care-i plăceau lui.

Camaraderia lor mergea și mai departe. Duminica, după liturghie, își luau undițele și se strecurau pe străduțe întunecoase, ca să nu șocheze pe nimeni în orașul cufundat în liniștea desăvârșită a duminicii, până în valea înverzită a râului din Whitadder.

Într-o cutiuță de tablă plină cu rumeguș mișunau viermii adunați în ajun din curtea măcelarului Mealey, din grămada de oase. Și toată ziua se îmbătau de murmurul râului, de parfumul de barba-caprei, iar tatăl său îi indica vârtejurile bune de pescuit, îi arăta păstrăvii cu pete roșii care alunecau pe pietrele albe; apoi aprindeau un foc din lemne uscate și se ospătau cu carnea delicioasă a peștelui fript pe grătar.

În alte anotimpuri culegeau merișori, fragi sau zmeură sălbatică galbenă, din care se fac minunate dulceturi. Era mare sărbătoare când mama îi însoțea. Tatăl cunoștea toate cotloanele și îi ducea până în fundul pădurilor pline de mister, unde se ascundeau tufișuri necălcate de picior de om, încărcate cu boabe zemoase.

Când venea iarna și zăpada acoperea pământul întărit de ger, braconau printre arborii înghețați din Derham. Cu răsuflarea înghețată pe buze și cu toate simțurile încordate, stăteau la pândă, atenți să audă fluierul paznicului de vânătoare. Își auzeau inima bătând în timp ce își ridicau gulerile, aproape sub ferestrele castelului, apoi se îndepărtau repede spre casă cu tolba plină, cu ochii surâzători și muiați până la piele, cu gândul la pateul de iepure. Mama era o bucătăreasă de soi, o femeie care știusese, cu calitățile ei de gospodină econoamă, să merite supremul elogiu al comunității scoțiene, zgârcit în complimente: „Elizabeth este o femeie pricepută”.

Terminând de mâncat piureul de mazăre, o auzi adresându-se tatălui din partea cealaltă a mesei:

— Nu uita ca astă-seară să te întorci mai devreme, Alex, pentru concertul Burghezilor.

După ce tăcu câteva clipe, tatăl, luat fără veste, preocupat desigur de inundații sau de pescuitul care nu pare să fie bogat anul ăsta, își aminti de ceremonia anuală a concertului Burghezilor Orașului pe care trebuia să o îndure astă-seară.

— Chiar ai chef să mergi acolo, nevastă? întrebă el cu un surâs ușor.

Ea roși puțin. Pe Francis îl miră aerul ei ciudat.

— Este unul dintre puținele lucruri de care mă bucur într-un an de zile! La urma urmei, tu ești burghez în orașul ăsta și e dreptul și datoria ta să-ți ocupi locul pe platformă cu familia ta, printre prieteni.

Surâsul soțului se accentuă, desenând riduri tandre în jurul ochilor. Francis și-ar fi riscat bucuros viața pentru unul din aceste surâsuri.

— Atunci, fără îndoială, trebuie să mergem, Lizbeth.

Niciodată nu-i plăcuseră prea mult reuniunile „Burghezilor”, cum nu-i plăceau ceștile de ceai, gulerile scrobite și ghetele de sărbătoare care scârțâie. Dar își iubește nevasta și dorește să-i fie pe plac.

— Atunci contez pe tine, Alex. Înțelegi – și vocea ei mimă

indiferența, însă se simțea o notă de ușurare –, i-am rugat pe Nora și Polly să vină din Tynescastle. Din nenorocire, cred că nu vor putea să ni se alăture.

Ezită.

— Va trebui să trimiți pe altcineva la Ettal ca să verifice socotelile în loc să te duci tu.

El îi aruncă o privire rapidă, care părea că o pătrunde, demascând mica ei șiretenie. În bucuria lui, Francis nu remarcă mai întâi nimic. Sora defunctă a tatălui său se căsătorise cu Ned Bannon, proprietarul localului Taverna Uniunii din Tynecastle, un orașel foarte cunoscut, situat la o sută de kilometri la sud. Polly, sora lui Ned, și Nora, nepoata sa, orfană, în vârstă de zece ani, nu-i sunt rude prea apropiate. Însă el se bucură întotdeauna de vizita lor. Deodată îl auzi pe tatăl său zicând cu o voce calmă:

— Va trebui totuși să mă duc la Ettal.

După o clipă de liniște apăsătoare, Francis băgă de seamă că mama sa pălise.

— Dar nimic nu te obligă... totuși... Sam Mirlees, sau oricare dintre oamenii tăi, s-ar duce bucuros în locul tău.

El nu răspunse, însă o privi calm, atins în orgoliul său, în mândria exclusivistă a rasei sale. Emoția femeii spori. Renunțând la manevrele ei, se aplecă și cu mâna pusă timid pe mâneca soțului, zise:

— Ca să-mi faci plăcere, Alex. Știi ce s-a întâmplat ultima dată. Și lucrurile merg rău, acolo, foarte rău, mă auzi?

Lăsă mâna lui mare peste mâna caldă, încurajatoare a soției:

— Ai vrea să dau înapoi, nevastă? Surâse și se ridică brusc. Mă voi duce imediat și voi reveni repede... e destul timp ca să te gădesc, pe tine și pe prietenii tăi, și să mergem la prețiosul tău concert din piață.

Învinsă, totuși îngrijorată, îl privi încălțându-se cu cizmele de cauciuc. Francis, imobil și consternat, bănuia ce se va petrece. Într-adevăr, când tatăl său se ridică, se întoarse către el și duios, cu un fel de regret, zise:

— De fapt, cred că e mai bine să rămâi astăzi acasă,

puștiule. Mama va avea nevoie de tine. Va avea destule de făcut înaintea sosirii invitaților noștri.

Decepționat, Francis nu protestă. Simți brațul mamei strâns peste umerii săi, silindu-l să rămână. Tatăl se opri un moment în prag, cu o privire sobră și de profundă afecțiune, apoi, liniștit, plecă.

Deși ploaia încetase la amiază, pentru Francis orele se scurgeau trist. Se prefăcu că nu vede dunga de pe fruntea mamei sale, dar îl chinuia înțelegerea precisă a situației. Aici, în liniștitul orașel, sunt cunoscuți și chiar respectați. Însă la Ettal, orașul unde se vinde peștele, la cinci kilometri de aici, unde, în fiecare lună tatăl său e nevoit să se ducă să raporteze birourilor pescăriilor, e cu totul altceva. Cu o sută de ani în urmă, câmpiile fuseseră scăldate în sângele *Covenanter*-ilor protestanți, însă acum catolicii sunt cei asupriți. La îndemnul noului intendent general, o furioasă persecuție religioasă s-a dezlănțuit iar de curând. S-au format fracțiuni, au fost convocate în piața publică adunări populare ca să asmută mulțimea până la frenezie. În violența sa, populația a alungat din căminele lor câțiva catolici din oraș, iar toți cei care locuiau în district au fost solemn avertizați să nu se arate pe străzile din Ettal. Liniștitul dispreț al tatălui său cu privire la astfel de manifestări îl recomanda anume furiei mulțimii. Luna trecută, în cursul unei agresiuni, trupeșul pescar se apăraseră cu vitejie. Și acum, cu toate amenințările și planul ticluit cu grijă ca să-l rețină, el se întorcea la Ettal... Francis tremura cu gândul la ce se putea întâmpla, și micii săi pumni se strângeau convulsiv. De ce nu pot oamenii să trăiască în pace? Tatăl său și mama sa nu au aceeași religie, și totuși trăiesc împreună, se respectă și se înțeleg de minune.

Tatăl său e atât de bun, cel mai bun om din lume... pentru ce îi vor ei răul? Ca o lamă înfiptă chiar în inimă, îl năpădi spaima, obsesia cuvântului „religie”, o stupoare dezolată că oamenii se pot urî pentru că adoră același Dumnezeu cu cuvinte diferite.

La orele patru, întorcându-se de la gară, sărind fără

plăcere peste bălți, cum îl îndeamnă Nora, verișoara lui, în timp ce, în urma lor, mama lui merge lângă mătușa Polly, calmă, îmbrăcată într-o rochie frumoasă, băiatul presimte că ziua aceasta va fi însemnată printr-o catastrofă. Veselia nestăpânită a Norei, rochia ei frumoasă, bucuria ei manifestă de a-l regăsi nu oferă tristeții sale decât o ușoară distracție.

Se apropie toți de casa lor, o vilă drăguță de țară, din pietre cenușii de Cannelgate, cu o grădină verde în față, unde tatăl său cultivă, vara, romanițe și begonii. Ordinea și curățenia mamei sale se văd imediat după ciocanul de aramă strălucitoare și pragul curat. Dincolo de ferestrele cu perdele spălate de curând, trei glastre cu mușcate pun o pată stacojie.

Și acum Nora, roșie ca racul, gâfâie, iar ochii ei albaștri scapără de veselie poznașă, provocatoare. Ocolesc casa și se duc în curtea din spate, unde mama sa le-a recomandat să se joace cu Anselm Mealey, până la ora ceaiului, și când fetița se apleacă spre Francis, să-i șoptească la ureche, buclele îi cad peste mutrișoară. Bălțile, umezeala grasă a pământului i-au sugerat o trăsnaie. La început, Francis nici nu vru s-audă – lucru straniu, fiindcă, de obicei, prezența Norei îi transmitea un chef grozav de zburdălnicie. Se oprește, ezită, o privește.

— Sunt sigură că va reuși, insistă ea. Întotdeauna vrea să pară un sfânt. Hai, Francis, să-i facem farsa asta, te rog!

Un râs ușor de-abia înflorește pe gura tristă. Se duce în silă să caute o lopată, o stropitoare, un jurnal vechi din magazia cu unelte din fundul grădinii. Încurajat de Nora, sapă în tufele de sânger o groapă destul de adâncă, o stropește, apoi întinde pe deasupra jurnalul peste care ea împrăstie cu artă un strat de pământ uscat. De-abia au lăsat lopata din mână că sosește Anselm Mealey, îmbrăcat într-un inimos costum alb de marinăr. Nora îi aruncă lui Francis o privire de triumf complice.

— Bună ziua, Anselm... strigă Nora foarte veselă. Ce drăguț costum! Te așteptam... Cum vrei să ne jucăm?

Anselm Mealey cugetă asupra întrebării cu o gentilețe cuviincioasă. El e prea mare pentru cei unsprezece ani ai săi, grăsuliu, cu obraji rotunzi și roșii, cu păr blond și ondulat, cu ochi expresivi. Unicul fiu al unor părinți bogați care-l adoră (tatăl său are o rafinărie de zahăr în partea cealaltă a fluviului), se pregătește deja, din proprie dorință și din dorința pioasei sale mame, să intre la Holywell, faimosul colegiu religios din nordul Scoției, fiindcă vrea să se facă preot. Ca și Francis, e băiat de cor la St. Colomban. Se duce regulat la biserică și îngenunchează cu ochii plini de lacrimi de fervoare. Toți gândesc, și pe drept cuvânt, că el este într-adevăr foarte pios.

— Să facem o procesiune, zice el, în cinstea Sfintei Iulia. Se sărbătorește azi.

Nora primi cu bucurie.

— Altarul va fi lângă sângerii, hotărî ea. Să ne deghizăm?

— Nu, replică Anselm dând din cap. Ne vom ruga mai curând decât să ne jucăm. Însă vă puteți închipui că eu sunt înveșmântat în stihar și că port un chivot împodobit cu pietre prețioase. Tu, tu vei fi o carmelită, iar Francis va fi paracliserul meu. Sunteți gata?

O îngrozitoare remușcare îl cuprinde pe Francis. Nu este la vârsta la care să poată analiza raporturile sale cu alte persoane, știe numai că mila nemărginită a lui Anselm, chiar dacă afirmă cu căldură că este cel mai bun prieten al lui, îi pricinuieste o jenă ciudată și penibilă.

Propria sa atitudine față de Dumnezeu se manifestă cu o profundă rezervă. E un sentiment pe care îl ascunde, fără să știe de ce, fără să-l bănuiască, precum un nerv foarte sensibil, adânc ascuns în carnea lui. Când Anselm declarase cu patimă, în ora de doctrină creștină: „Iubesc și ador pe Domnul Nostru din toată inima mea”, Francis, frecând mașinal bilele în buzunarul său, roșise ca un bujor și, revenind de la școală, furios, spărsese un geam.

A doua zi de dimineață, Anselm, care vizitează regulat bolnavii și săracii, sosise la școală cu un pui de găină fript, anunțând cu un aer superior că darul milei lui era destinat

babei Paxton – bătrâna precupeată prăpădită de fățarnicie și crize de ficat și care sâmbăta seara se îmbată și face un tărăboi infernal în Cannelgate. Francis, ispitit de diavol, ceruse voie să iasă în timpul lecției, deschisese pachetul și înlocuise conținutul cu un cap de morun stricat, iar puiul de găină îl împărțise cu camarazii lui. Lacrimile lui Anselm și blestemele babei Paxton nu făcuseră decât să sporească intima și sumbra lui satisfacție.

Acum, totuși, ezită și ar vrea să-i ofere celuilalt ocazia să evite dezastrul. Întreabă încet:

— Cine merge în fruntea procesiunii?

— Natural că eu, se semeți Anselm, și se așeză dinaintea lor. Nora, cântă cu *Tantum Ergo*!

Nora intonează cântecul cu o voce ascutită și procesiunea pornește. Lângă sângeri, Anselm ridică mâinile împreunate către cer. În clipa următoare, piciorul lui calcă pe jurnal și el se întinde cât e de lung în noroi. Timp de câteva secunde, nimeni nu mișcă. Urletele lui Anselm, care se zbate în groapă, dezlănțuie veselia Norei, în timp ce Mealey suspină convulsiv:

— E un păcat, e un păcat!

Ea râde, sărind în jurul lui:

— Răzbună-te, Anselm, răzbună-te! De ce nu te bați cu Francis?

— Nu, nu, zbiară Anselm, voi întinde și obrazul celălalt.

O ia la goană fugind spre acasă. Nora, entuziasmată, se ține scai de Francis; nu mai poate, se sufocă, lacrimi îi curg șiroaie pe obraji. Dar Francis nu râde. Supărat, se uită în pământ. De ce s-a pretat el la asemenea măgării în timp ce tatăl său umblă pe străzile ostile din Ettal? Se întorc în casă să ia ceaiul, dar el continuă să tacă.

În camera confortabilă, la masa pregătită pentru ritualul suprem al ospitalității scoțiene, înaintea celor mai frumoase cești de ceai și a întregului serviciu englezesc de metal al modestului menaj, mama lui Francis se instalase cu mătușa Polly; fața ei candidă și mai degrabă serioasă este puțin îmbujorată de foc, iar trupul ei greoi se întoarce din când în

când spre pendulă. Acum, după o zi de neliniște, petrecută când cu îndoială, când cu speranță – pe când își repetă că temerile sale sunt ridicele, – ciulește urechile să audă zgomotul pașilor soțului său. Are o imensă nevoie de prezența lui. Fiica lui Daniel Glennie, proprietarul unei brutării cu vad nu prea bun, care preferă meseriei sale predica în pustiu și și-a înființat propria sa sectă la Darrow, mică localitate de armatori, de o plictiseală incomparabilă, situată la vreo douăzeci și cinci de kilometri de Tynecastle, – se îndrăgostise nebunește, la optsprezece ani, de un tânăr pescar catolic din Tweedside, Alexandre Chisholm, și se grăbise să-l ia de bărbat.

În teorie, asemenea căsătorie ar fi părut condamnată la incompatibilitate. Practic, reușise perfect. Chisholm nu era nicidecum fanatic, nu dorea să influențeze convingerile religioase ale soției sale, iar dinspre partea ei, saturată de pietate din fragedă vârstă, obișnuită de tatăl ei cu ciudata doctrină de toleranță universală, se simțea prea puțin înclinată spre discuțiile religioase.

Chiar după ce prima impresie se risipise, fericirea sa rămăsese profundă: „Prezența lui, spunea ea, e atât de plăcută în casă”. Îndemânatic, plăcut, el nu pregetase niciodată să repare cazanul de fiert rufe, sau să curețe de pene o pasăre, sau să golească mierea din stup. Romanițele sale erau cele mai frumoase din Tweedside; găinile sale de Bantam obțineau premii la expozițiile agricole; cotețul de porumbei, pe care îl construise pentru Francis, era o minune de lucrătură și de dibăcie. Uneori, în serile de iarnă, pe când ea tricota lângă foc după ce îl culcase pe Francis, în timp ce vântul șuiera în jurul căsuței lor, ceainicul cânta, Alex, înalt și colțuros, umbla în ciorapi încoace și încolo prin bucătărie, liniștit și activ; atunci se întorcea către el cu un surâs emoționat și tandru, și-i zicea: „Te iubesc mult”.

Neliniștită, se uită la pendulă: da, se face târziu, a trecut de mult ora la care trebuia să fie acasă. Afară, norii deși grăbesc întunericul și picături mari de ploaie încep să lovească în geamuri. Aproape imediat intră în casă Nora și

Francis. Ea își dă seama că nu îndrăznește să-și privească fiul.

— Ei bine, copii, zice mătușa Polly – le face semn să se apropie de scaunul ei și le vorbește, privind în gol –, v-ați distrat bine? Minunat! Tu te-ai spălat pe mâini, Nora? Presupun că te bucuri de concertul de astă-seară, Francis. Și mie îmi place să aud muzică frumoasă. Dumnezeuule Mare, micuț, stai locului! Și stai frumos, domnișoară, o să luăm ceaiul.

Imposibil de ignorat invitația. Cuprinsă de o neliniște vagă, atât de adâncă încât nu o putea ascunde, Elizabeth se ridică.

— Nu îl mai așteptăm pe Alex. Să începem.

Cu un surâs forțat, adaugă:

— Nu poate să mai întârzie mult...

Ceaiul este delicios, *scones*-urile, *bannocks*-urile și dulcețurile făcute de Elizabeth sunt minunate. Atmosfera se umple de o neliniște grea. Mătușa Polly nu zice niciuna dintre remarcile ei comice care îl înveseleau pe Francis, ci stă dreaptă, cu coatele lipite de corp, cu un deget trecut prin toarta ceștii. E o fată bătrână; la mai puțin de patruzeci de ani, fața ei prelungă e obosită, însă plăcută; se împopoțonează într-un fel bizar; demnă, calmă, cu maniere discrete, pare un model de bună educație. Batista ei de dantelă este pusă pe genunchi, nasul ei s-a înroșit din cauza ceaiului fierbinte, iar pasărea care-i împodobește pălăria domină binevoitoare adunarea.

— Cred, însă, Elizabeth, începe ea cu tact, copiii aceștia ar fi trebuit să-l aducă și pe micul Mealey... Ned îl cunoaște pe tatăl lui. Minunată vocația lui Anselm! Fără să miște capul, privirea sa blândă, atotștiutoare se oprește asupra lui Francis. Va trebui să te trimită și pe tine la Holywell, tinere. Elizabeth, ți-ar plăcea să-l auzi pe fiul tău predicând de la înălțimea amvonului?

— Nu pe singurul meu copil.

— Atotputernicului îi plac copiii unici, declară mătușa Polly.

Însă Elizabeth nu zâmbește. Fiul său, a hotărât ea, va deveni un bărbat important, un mare avocat sau, poate, un chirurg. Nu ar suporta nici gândul ca el să îndure obscuritatea, umilința și dificila existență a unui preot. În agitația sa crescândă, îi scăpă o exclamație:

— Tare aș vrea să sosească Alex. Este o lipsă de considerație. Ne va face pe toți să întârziem dacă situația continuă.

— Poate nu a terminat cu verificările, remarcă mătușa Polly, rezonabilă.

Elizabeth roși penibil, incapabilă să se stăpânească.

— La ora asta trebuia să se fi întors la hangar... trece întotdeauna pe-acolo când se înapoiază de la Ettal. Nu m-ar mira dacă ne-ar fi uitat cu desăvârșire. E foarte distrat. Face o pauză. Să-i mai acordăm cinci minute. Mai vrei o ceașcă, mătușă Polly?

Dar fiecare și-a terminat ceaiul și nu se pot lungi la nesfârșit. Ce putea să se întâmple?... Nu va mai veni niciodată? Bolnavă de neliniște, Elizabeth nu mai poate să rabde. Aruncând o ultimă privire, fără să-și mai ascundă spaima, spre pendula de marmură, se ridică.

— Mă vei ierta, mătușă Polly, însă mă duc să văd ce-l reține. Nu voi întârzia mult.

În aceste clipe de îndoială, Francis suferă îngrozitor, chinuit de viziunea înfricoșătoare a unei străduțe întortocheate, întunecată și plină de o mare de fețe, unde tatăl său este încolțit într-o încăierare... dând pumni... călcat în picioare de mulțime... zgomotul îngrozitor al capului său pe pavaj. Brusc, își dă seama că tremură.

— Lasă-mă pe mine să mă duc, mamă, zise el.

— Nu mai spune prostii, copilul meu. Zâmbi fără putere. Trebuie să ții tovărășie musafirilor.

Lucru de mirare, mătușa Polly clatină din cap. Nu avusese aerul că își dă seama, nici înainte, nici acum, de atmosfera apăsătoare, însă sfătuiește cu un calm molipsitor:

— Ia și copilul cu tine, Elizabeth. Nora și cu mine putem să stăm foarte bine și singure...

Ochii lui Francis se roagă în liniște.

— Ei bine, hai, vino.

Mama îl învelește în mantia lui grea, își aruncă în grabă capa ei de lână pe umeri, apoi, ținându-l de mână, îl scoate afară din lumina caldă a camerei.

Noaptea e neagră ca cerneala. Ploaia spumegă pe pietre, curge în șanțurile străzilor pustii. În timp ce ei traversează străduța Mercat, de unde în depărtare se zăresc rondul de flori, luminile tulburi ale sălii de concert, o nouă teamă puse stăpânire pe Francis în vânt și întuneric. Băiatul încearcă să reziste, strânge din fălci și își dă osteneala să-și potrivească pașii cu ai mamei sale, care se grăbește cu o hotărâre înfricoșată.

După zece minute trec fluviul pe podul Frontierei, sar peste bălțile de pe cheiul inundat și ajung la hangarul nr. 3 al Pescarilor. Acolo, mama se oprește consternată. Cabana e închisă cu cheia. Nu e nimeni acolo. Se întoarce, nehotărâtă, apoi, deodată observă o lumină voalată de umezeală și de întunericul nopții care tremură în susul apei: e hangarul nr. 5 unde locuiește Sam Mirlees, secundul soțului ei. E un bețiv, un derbedeu, însă cu siguranță el le va da vești. Pleacă hotărâtă, picioarele i se afundă în pământul moale, se împiedică de tufele de iarbă, se sfâșie în garduri, cade în șanțuri. Francis, alături, își simte teama crescând cu fiecare pas.

În sfârșit, ajung la celălalt hangar, o cocioabă de scânduri gudronate, solid înfipite în mal, la adăpostul stăvilarului de piatră și împodobite cu ghirlandele plaselor agățate. Francis nu mai poate suporta această nesiguranță. Aleargă înainte, cu răsuflarea tăiată, și se aruncă în cabană. Și atunci, în fața spectacolului care-i confirmă temerile de toată ziua, strigă, groaza îl înăbușă și pupilele i se dilată de spaimă. Tatăl său este acolo, lângă Sam Mirlees, întins pe o bancă, cu fața palidă și însângărată, cu brațul într-un bandaj improvizat și o tăietură mare, violetă îi brăzdează fruntea. Cei doi bărbați sunt îmbrăcați cu tricourile și încălțați cu cizmele de cauciuc; pahare și un urcior sunt puse pe masă,

un burete roșu este muiat într-un lighean murdar sub lumina firavă a lămpii de furtună și în colțuri, misterioasă, o umbră albastră se târăște și se mișcă însoțită de răpăitul picăturilor pe acoperiș.

Elizabeth se aruncă în genunchi lângă bancă:

— Alex... Alex... ești rănit?

Ochii lui sunt tulburi, însă buzele palide și tumefiate încearcă să schițeze un zâmbet.

— Nu mai rău decât unii dintre cei care au încercat să-mi ceară socoteală, nevastă.

I se umplură ochii de lacrimi auzind cât de îndărătnic este, lacrimi de dragoste pentru el și de mânie la adresa acelor care l-au adus în starea asta.

— Când a venit, era la capul puterilor, explică Mirlees cu un gest vag. Dar i-am dat un întăritor. Femeia aruncă o privire asupra omului: e beat, ca în toate sâmbetele. O paraliza furia la gândul că imbecilul ăsta l-a făcut pe Alex să bea, în ciuda rănilor acestea îngrozitoare... Aici nu are cu ce să-l panseze... Trebuie dus repede acasă, numaidecât... Murmură îngrijorată:

— Crezi că ai putea să mergi cu mine acasă, Alex?

— Cred că da, nevastă... mergând încet.

Reflectă repede, luptând împotriva spaimei, smintelii sale. Instinctul o sfătuie să-l ducă la căldură, la lumină, în siguranță. Văzu că rana cea mai grea, o tăietură la tâmplă, a încetat să sângereze. Se întoarse către fiul ei:

— Aleargă acasă, Francis. Spune-i lui Polly să pregătească totul. Apoi du-te și caută doctorul și adu-l la noi imediat.

Francis tremură de parcă ar avea febră și dă din cap că a înțeles. După ce privește încă o dată spre tatăl său, cu capul plecat, o ia la goană de-a lungul cheiului.

— Atunci, hai să încercăm, Alex... dă-mi mâna.

Refuzând sec serviciile oferite de Mirlees, care mai mult o încurcă decât îi folosesc, își ajută soțul să se scoale. Ascultător, el se ridică încet în picioare, clătinându-se. Șovăie, de-abia știe ce face.

— Atunci plec, Sam, murmură el, cuprins de amețeală.

Bună seara.

Ea își mușcă buzele, chinuită de incertitudine; dar se stăpânește și îl conduce afară, în ploaia șfichiuitoare. Când ușa se închise după ei, ea îl văzu stând acolo, neluând în seamă vijelia, și o cuprinse panica la gândul drumului pe care trebuia să-l parcurgă prin noroiul câmpurilor, împovărată cu omul acesta incapabil să se țină pe picioare.

Însă deodată, în ezitarea ei, o idee o întări. Cum de nu se gândise mai devreme? Scurtând drumul pe la podul din Tilworks, se câștiga mai mult de un kilometru; în cel mult o jumătate de oră va putea să-l vâre în pat. Îl apucă hotărâtă de braț. Înaintează în ploaia torențială, îl susține și se îndreaptă spre pod, urcând de-a lungul fluviului. La început el pare să nu-și dea seama de intențiile ei, apoi, deodată, urechea lui percepe zgomotul apelor tumultuoase și se oprește.

— De ce mergem pe aici, Lizbeth? Nu se poate trece la Tilworks când Tweed e crescut.

— Știi, Alex, nu-ți risipi puterile vorbind.

Îl liniști, ajutându-l să înainteze.

Ajunseră la podul suspendat, construit din scânduri înguste, cu un odgon gros de oțel drept balustradă. Podul acesta trece peste Tweed în punctul cel mai strâmt și e solid, cu toate că nu mai este întrebuințat aproape deloc, căci uzinele care îl foloseau fuseseră închise de multă vreme.

Când Elizabeth puse piciorul pe pod, în întuneric și aproape de apele tumultuoase, o îndoială vagă, poate o presimțire se strecură în sufletul ei. Se opri, căci podul era prea strâmt ca să poată trece amândoi unul lângă altul și cercetă în urma ei silueta obosită și udă a soțului ei și atunci o copleși un elan de iubire aproape maternă.

— Te ții de balustradă?

— Da, mă țin.

Femeia zărește cablul gros, metalic, în pumnul lui. Disperată, cu respirația tăiată, obsedată, nu poate să judece mai mult.

— Rămâi lângă mine.

Apoi se întoarce și înaintează.

Pășesc amândoi pe pod. La jumătatea drumului, el alunecă pe o scândură udă. De obicei nu ar fi fost nimic. Dar acum, noaptea, era nespus de periculos fiindcă Tweed, umflat, se rostogolește la nivelul podului. Curentul furios pătrunde imediat în cizmele înalte care-i vin până la coapse. El luptă contra acestei greutatei copleșitoare, însă forțele îi sunt sleite de lupta din Ettal. Îi alunecă și piciorul celălalt, cizmele se umplu cu apă și îl trag ca o povară de plumb.

La strigătul lui, Elizabeth aleargă și se agață de el. În timp ce fluviul impetuos smulge mâinile lui de pe balustradă, ea îl ia în brațe și, cu disperare, timp de o clipă care i se pare un veac, se îndâijește cu toate puterile să-l rețină. Apoi, tumultul și întunecimea apelor i-au înghițit.

Francis a așteptat toată noaptea. Dar ei n-au venit. A doua zi de dimineață, după reflux, au fost găsiți, strâns îmbrățișați, în apele liniștite, lângă malul nisipos.

2

Patru ani mai târziu – era într-o joi seara, în septembrie, la finele drumului dintre șantierul naval din Darrow și bucătăria-plăcintărie Glennie, cu coșul cel mare a cărui vopsea se cojise Francis Chisholm, cu toată oboseala, trebuia să ia o mare hotărâre... Și trecând prin culoarul plin de făină care despărțea cuptorul de prăvălie, statura sa mai curând mică accentuată de albastrul închis al tricoului, cu fața murdară sub o șapcă bărbătească, întoarsă cu cozorocul la spate, se ducea să-și pună oala goală din care mânca pe chiuveta din oficiu; în ochii lui strălucea o flacără întunecată.

În bucătărie, Malcolm Glennie, cu coatele pe fața de masă pătată, ca întotdeauna plină de vase, studia *Notariat-ul* de Locke. Era un adolescent de șaptesprezece ani, gras și palid; cu o mână își netezea părul negru și unsuros din care curgeau nori de mătreață și, cu cealaltă, mesteca în

monițele de vițel pe care le preparase mama sa la întoarcerea lui de la Colegiul Armstrong. Francis se duse să ia din cuptor – unde se usca încă de la prânz, – masa lui compusă dintr-un mic pateu de doi bani și cartofi; apoi curăță un colț de masă ca să se instaleze. Prin hârtia ruptă care astupa geamurile ușii de comunicare cu prăvălia, o văzu pe doamna Glennie servind un client. Fiul ei îi aruncă lui Francis o privire vexată și dezaprobatoare.

— N-ai putea să faci mai puțin zgomot când lucrez? Și, Doamne, ce mâini! Nu te speli niciodată înainte de masă?

Blajin și liniștit – cea mai bună apărare –, Francis luă o furculiță și un cuțit în degetele sale aspre, arse de piroane. Ușa care-i despărțea de magazin se deschise și doamna Glennie intră târându-și papucii.

— Ai sfârșit, dragul meu? îl întreabă pe fiul ei. Am aici o cremă mai mult decât delicioasă: numai din ouă proaspete și lapte, cu siguranță că-ți va plăcea...

Tânărul mormăi:

— Am suferit toată ziua.

Își umplu stomacul cu aer, apoi expiră zgomotos, cu un aer de virtuoasă indignare:

— Ia auzi!

— Fiindcă lucrezi prea mult! Se învârti pe lângă cuptor. Asta îți va da puteri... gust-o... ca să-mi faci plăcere.

Îi îngădui să-i ia farfuria și să-i pună dinainte o alta cu cremă de zahăr ars. În timp ce el înghițea lacom, ea îl privea cu o imensă tandrețe; trupul gras revărsat din corset și din fusta prost închisă, se aplecă spre el; fața posacă, cu nasul lung și ciupit și cu buze mici radia de dragoste maternă. Apoi murmură:

— Aș fi mulțumită dacă astă-seară ai veni mai devreme, dragul meu; tatăl tău are o întrunire.

— Oh, nu! Malcolm se ridică, surprins și plictisit. În sala Misiunilor?

Ea clătină capul micuț:

— Afară. În grădina publică.

— Nu ne ducem și noi, nu?

Cu o vanitate ciudată și ofensată, ea răspunse:

— Este singurul statut social pe care ni l-a putut da tatăl tău... Malcolm. Însă, până ce predicile lui să dea faliment, ar fi bine să ne mulțumim cu atât.

Băiatul protestă violent:

— Poate că pe tine te amuză, mamă, dar pentru mine e jenant să-l aud pe tata debitând fraze umflate în dialectul din Canaan, în timp ce băieții strigă: „Hu, hu, sfinte Daniel!” Asemenea lucruri se puteau petrece când eram mic, însă acum, când voi deveni avocat...

Se întrerupse brusc, îmbufnat, căci ușa din afară se deschise și tatăl său, Daniel Glennie, intra binișor.

„Sfântul Daniel” se duse la masă, tăie o bucată de brânză, turnă un pahar cu lapte și, mereu în picioare, absorbit, începu să mănânce. Înlocuise tricoul de lucru și ghetetele scâlciate cu o redingotă veche, prea strâmtă și prea scurtă, și cu un pantalon negru și lustruit. Totuși, statura lui rămânea neînsemnată și gârbovită. Purta un plastron crăpat și manșete de celuloid, ca să economisească spălatul, iar ghetetele ar fi avut nevoie de cizmar. Privirea lui, de obicei îngrijorată, adesea pierdută în extaz, părea acum, înapoia ochelarilor cu ramă de oțel, gânditoare și bună. Mestecând mereu, se uită la Francis:

— Pari obosit, nepoate. Ai mâncat?

Francis clătină din cap. Camera îi părea mai puțin tristă de când venise brutarul. Ochii care îl priveau semănau cu cei ai mamei sale.

— Am să scot din cuptor o tavă de plăcinte cu cireșe. Poți să ei o bucată dacă vrei...

La auzul risipei acesteia inutile, doamna Glennie se smiorcăi: aruncând așa bunurile pe fereastră ajunsese deja de două ori să dea faliment. Ea lasă capul în jos, încă mai resemnată.

— Când dorești să pleci? Dacă plecăm acum, mă duc să închid prăvălia.

El se uită la ceasul de argint cât o ceapă.

— Da, du-te să închizi, mamă. Mai întâi Dumnezeu, și

apoi, asta-seară nu vom mai avea clienți.

În timp ce ea trăgea storurile peste plăcintele de pe care se ridică un roi de muște, el rămase în picioare, gândindu-se la predica pe care o va pronunța. Apoi porni la drum.

— Vino, Malcolm! zise el, apoi către Francis: Odihnește-te, nepoate! Copiii trebuie să se culce devreme.

Malcolm, bombănind încet, închise cartea și își luă pălăria. Bodogănind întruna, ieși după tatăl său. Doamna Glennie, care-și punea mânușile de piele neagră, prea strâmte, își compuse o expresie de martiră pe care o arbora în timpul reuniunilor, apoi îi adresă un zâmbet posac lui Francis:

— Nu uita să speli vasele! Păcat că nu vii cu noi.

După plecarea lor, el luptă cu dorința de a lăsa capul pe masă. Eroica sa hotărâre îl înflăcăra, gândul la Willie Tulloch îi întărea membrele obosite. Îngrămădind vesela în oficiu, începu să o spele, examinându-și situația, iritat, cu sprâncenele încruntate. Binefacerile lor făcute în silă îl copleșiseră chiar din momentul în care, înainte de înmormântare, Daniel îi spusese sfios lui Polly Bannon: „Trebuie să iau la mine copilul lui Elizabeth. Noi suntem singurele rude. Trebuie să trăiască la noi.”

Această bunăvoință imprudentă n-ar fi fost suficientă să i-l smulgă pe Francis, însă o scenă penibilă avusese loc mai târziu, când doamna Glennie, ca să-și însușească mica agoniseală – asigurarea tatălui și venitul din vânzarea mobilelor –, invocase drepturile sale legitime și respinsese violent oferta lui Polly de a fi tutorele lui Francis. Această ceartă finală tăiase brusc orice legătură cu familia Bannon.

Ca și când l-ar fi făcut indirect responsabil, conștientă totuși că se purtase așa cum trebuie, Polly, jignită și supărată, părea că nu se mai gândea deloc la el.

Când sosise în casa brutarului, în entuziasmul de început, îl trimiseseră la școală, cu ghiozdan nou, în tovărășia și sub protecția lui Malcolm. Doamna Glennie îl îmbrăcase, îl periasse și, din prag, asistase mândră la plecarea școlarilor.

Vai, această caldă filantropie se risipise repede. Daniel Glennie era un sfânt, un suflet nobil și blând, de care toți își băteau joc fiindcă duminica învelea prăjiturile în hârtii pe care scrisese fraze pioase compuse de el și fiindcă în fiecare sâmbătă seara, calul de la căruța de livrări se plimba pe străzile orașului cu o placardă mare pe care se citea: „Iubiți-vă aproapele ca pe voi înșivă”. Dar el trăia ca într-un vis ceresc, din care îl smulgeau periodic și fără milă creditorii săi.

Totuși, lucra fără odihnă cu capul în sânul lui Avram, dar cu picioarele în copaia de framântat pâinea; nu avea deloc timp să-și amintească și de prezența nepotului său. Când îl zărea, ieșea cu el în curte cu un cornet de firimituri, să le arunce vrăbiilor.

Mediocră, fără vlagă, dar în același timp zgârcită, fiindu-i milă de ea însăși din cauza ruinei progresive a bărbatului ei – concedierea vizitiului, vânzarea calului, închiderea cuptoarelor unul după altul, vânzarea care se limita la pateuri de doi bani și la plăcinte de un ban doamna Glennie îl consideră curând pe Francis o sarcină intolerabilă.

Cele șaptezeci de lire sterline câștigate grație lui își pierdură foarte repede farmecul în ochii ei. Costul hainelor fu redus la strictul necesar, hrana lui, cheltuielile pentru școală deveniră curând pentru ea un adevărat calvar. Îi număra, resemnată, fiecare îmbucătură.

Când hainele lui s-au uzat, i-a cârpit un costum vechi al lui Daniel, relicvă din tinerețea lui, cu un model și o culoare atât de extraordinare, încât trezea ilaritatea mulțimii pe stradă, ceea ce îl chinuia nespus pe Francis. În timp ce cheltuielile cu educația lui Malcolm fuseseră plătite până la ultima para, ea uita în general să le achite pe ale lui Francis, până când acesta, peste măsură de umilit, tratat ca un întârziat în fața întregii clase, se văzuse silit să i se adreseze ei. Ea se prefăcuse atunci că i se face rău și își apăsase pieptul înainte să-i numere, unul câte unul, câțiva șilingi, ca și cum i-ar fi smuls din suflet.

Cu toate că suporta cu un curaj stoic, sentimentul

singurătății sale apăsa greu pe inima băiatului. Înnebunit de durere, făcea lungi plimbări singuratic și căuta în zadar, în ținutul acesta sterp, un râu în care să pescuiască păstrăvi. Contempla plecarea corăbiilor, cu o tristețe ucigătoare și își mușca șapca pentru a-și înăbuși chinul. Prins între două religii, nu știa unde se plasează; spiritul lui deschis și viu se tocise, chipul i se posomora. Singura sa bucurie, în serile când Malcolm și mama sa ieșeau, era să-l privească pe Daniel, așezat lângă sobă în fața lui, întorcând foile Bibliei, liniștit, nespus de fericit.

Daniel era ferm hotărât să nu-l influențeze pe nepotul său în materie de religie – cum ar fi putut să o facă el, cel care predica toleranța universală? Ca urmare, aversiunea doamnei Glennie sporise. Pentru o „creștină”, sigură de mântuirea ei, ce anatema mai mare decât amintirea chinuitoare a rățcirii fiicei sale! Asta făcea că vecinii vorbeau pe seama lor.

Culmea fu că la sfârșitul celor optsprezece luni, Francis, inteligent însă ingrat, avu prostul-gust să fie mai bine notat decât Malcolm pentru o compoziție la școală. Era mai mult decât putea suporta. După câteva săptămâni de țișete, brutarul trebui să cedeze. Era încolțit de un nou faliment. Hotărau că educația lui Francis era terminată.

Cu un surâș perfid, doamna Glennie îl asigură că era acum aproape un bărbat, capabil să contribuie la cheltuielile menajului și că de aci înainte va trebui să înceapă să lucreze.

La doisprezece ani fu angajat la șantierul naval din Darrow ca fixator de buloane, cu un salariu de trei șilingi și jumătate pe săptămână.

La șapte fără un sfert termină spălatul vaselor. Cu mai mult elan, se pieptănă în fața minusculei oglinzi și ieși. Era încă lumină, însă aerul serii îl făcu să tușească și își ridică gulerul hainei, apucând-o repede pe Strada Mare; trecu de magaziile de închiriat și de pivnițele cu băuturi spirtoase din Darrow pentru a ajunge în sfârșit la cabinetul medicului

împodobit cu două vase, unul verde și altul roșu, și cu o placă de aramă: *Dr. Sutherland Tulloch, medic chirurg*. Cu gura întredeschisă, Francis pătrunse într-o cameră întunecoasă, în care plutea un miros de aloe, de *assa foetida* și de lemn-dulce. Rafturi încărcate cu sticle verzi acopereau un perete întreg și, la capăt, trei trepte duceau în cabinetul în care dr. Tulloch dădea consultații. Înapoia unei lungi tejghele, fiul cel mai mare al doctorului împacheta doctorii pe o placă de marmură pătată de ceară roșie. În vârsta de șaisprezece ani, avea fața plină de pistrui, mâinile mari, părul blond și un surâs ușor și tăcut. Când îl văzu pe Francis, zâmbi cordial, apoi cei doi băieți întoarseră privirile, intimidati și unul, și celălalt de afecțiunea care li se citea în ochi.

— Am întârziat, Willie! zise Francis, cu ochii ațintiți pe partea de jos a tejghelei.

— Și eu... și trebuie să mă duc să dau doctoriile astea pentru dragul meu tată...

Căci Willie începuse studiile de medicină la Armstrong College și de atunci, tatăl său, mai în glumă, mai în serios, îl luase ca asistent.

Tăcere. Apoi cel mai în vârstă aruncă o privire rapidă spre camaradul său.

— Te-ai decis?

Cu ochii plecați, Francis dădu din cap, gânditor, cu buzele strânse.

— Da, zise el.

— Ai dreptate, Francis. Aprobarea lumina trăsăturile grosolane și lipsite de frumusețe ale lui Willie. N-aș fi suportat niciodată așa ceva prea mult timp...

— Nici eu... murmură Francis, fără bunicu'... și fără tine.

Tânărul său chip îngust se acoperi, în umbră, cu o roșeață vie când pronunță ultimele cuvinte. Emoția se reflectă pe fața lui Willie, care murmură:

— Ți-am găsit un tren. Unul direct, care pleacă din Alstead în fiecare sâmbătă la șase și treizeci și cinci... Sst! Iată-l pe tata.

Se întrerupse la acest avertisment, căci ușa cabinetului se deschise, lăsând să treacă un bolnav, și domnul Tulloch apărură. Când se întoarse spre cei doi băieți, brusc și aferat, îmbrăcat în tweed de culoarea piperului, cu tenul lui mat, cu părul zbârlit și favoriți deși, părea să radieze de vitalitate. Cu toată reputația de încrâncenat liber-cugetător, discipol convins al lui Robert Ingersoll și al profesorului Darwin, avea un farmec dezarmant și știa să se poarte cu bolnavii. Obrajii trași ai lui Francis îl mânăneau, așa că făcu o glumă grosolană:

— Ei bine, copiii mei, încă unul care e pe ducă! Oh! nu numaidecât, însă nu mai are mult până să dea ortul popii! Și totuși atât de bun cu numeroasa sa familie!...

Zâmbetul lui Francis era prea acru, după gustul lui. Închise un ochi, amintindu-și viața agitată a adolescentului, și adăugă:

— Curaj, micuțule animal de povară, peste o sută de ani nu te vei mai gândi la toate astea.

Fără să-i lase lui Francis timp să răspundă, își puse semet pălăria pe cap și, trăgând mânușile uriașe, strigă în drum spre cabrioletă:

— Nu uita să ni-l aduci la cină, Will. La orele nouă se servește acid prusic cald!

După o oră, medicamentele fiind livrate, cei doi băieți se înapoiau spre casa lui Willie, o vilă mare, prost întreținută, în fața grădinii publice. Discutau cu voce joasă proiectele aventuroase de poimâine, iar speranțele lui Francis renășteau.

În tovărășia lui Willie Tulloch, viața nu i se părea niciodată prea dușmănoasă. Lucru curios, prietenia lor începuse printr-o ceartă. După ieșirea din clasă, într-o zi în care cu o duzină de camarazi hoinăreau de-a lungul străzii Castelului Willie remarcase din întâmplare biserica catolică, urâtă, dar inofensivă, lângă uzina de gaz.

— Veniți cu toții, strigase el, am zece bani, să intrăm și să ne cumpărăm iertarea păcatelor!

Numai atunci remarcase prezența lui Francis. Roșise de rușine și căință. Prosteasca remarcă nu însemna nimic și ar fi trecut neobservată, dar Malcolm Glennie se grăbise să găsească pricină de bătaie.

Îndemnați de ceilalți, Francis și Willie se dedaseră, în grădina publică, unei lupte sângeroase și fără rezultat hotărâtor. Fusesse un pugilat frumos, bogat în lovituri primite cu curaj, iar când întunericul îi pusese capăt, niciunul, nici celălalt nu era învingător, amândurora le fusesse prea de-ajuns. Însă spectatorii, cu cruzimea copilăriei, refuzau să lase să se stingă această ceartă.

În seara următoare, după școală, adversarii fură puși din nou față în față, provocați cu insinuări cum că ar fi lași și siliți să înceapă din nou. Și de astă dată, înverșunat, însângerat, epuizat, niciunul nu vru să cedeze. Și așa, timp de o săptămână întreagă, lupta se prelungi, ca o luptă de cocoși, pentru cea mai mare plăcere a nărozilor. Acest conflict neomenesc, fără noimă și pricină, devenise pentru amândoi un coșmar. Sâmbătă se găsiseră, pe nepusă masă, față în față și singuri. Urmă un moment de penibilă nehotărâre, însă pământul se deschise, cerurile se luminau și căzură unul în brațele altuia. Willie suspina.

— Nu vreau să mai mă bat cu tine, te iubesc de-adevărat.

Și Francis, care își freca ochiul învinețit ca să-și oprească lacrimile, mărturisi:

— Willie, pe tine te prefer în tot orașul Darrow.

Ajunseră în mijlocul grădinii publice, mic loc cu iarbă rară, în central căreia se ridica un chioșc vrednic de milă, cu un pisoar ruginit și câteva bănci, în cea mai mare parte fără spătare, unde se jucau copilași slabi, iar vagabonzii fumau și vorbeau aprins. Deodată, înfiorat, Francis văzu că trebuie să treacă pe lângă reuniunea de rugăciune a bunicului său. Lângă chioșc plantaseră o mică flamură roșie pe care se citeau cuvintele: *Pace pe pământ și între oameni bună învoire*. În fața flamurei instalaseră o armonică portativă, înaintea căreia doamna Glennie ședea pe un scaun, cu aerul

său de victimă, și Malcolm, ținând stângaci o carte de cântece, ședea lângă ea. Pe o estradă mică de lemn, între flamură și armonică, sfântul Daniel era înconjurat de vreo treizeci de persoane.

Când cei doi copii ajunseră la reuniune, Daniel terminase rugăciunea de deschidere și, cu capul descoperit, dat pe spate, începea un discurs. Era o divagație simplă și frumoasă. Exprima convingerea arzătoare a lui Daniel, revela sufletul său candid. Doctrina sa era întemeiată pe fraternitate, pe dragoste de Dumnezeu și de aproapele tău. Oamenii trebuiau să se ajute între ei, să realizeze pacea și buna învoire pe pământ. Numai așa s-ar putea conduce omenirea spre acest ideal. Nu ura deloc credințele, însă le dojenea cu blândețe: formele nu au nicio importanță, ceea ce interesează este mila și umilința. Da, și toleranța. Dacă faptele noastre nu sunt conforme cu aceste precepte, este zadarnic să proferezi asemenea cuvinte.

Francis îl ascultase adesea pe bunicul său și încerca o simpatie convinsă pentru ideile acestea care făceau din sfântul Daniel „râsul” a jumătate din oraș. În clipa aceasta se simțea cu inima plină de simpatie și de dragoste pentru bunicul său, sporite chiar și de intenția lui, puțin cam nebunească, și ar fi dorit cu ardoare să fie șterse din lume cruzimea și ura.

Deodată, cum asculta, îl văzu pe Joe Moir, șeful echipei serviciului său de la șantier, apropiindu-se nepăsător de grup. Banda sa, în tovărășia căreia cutreiera prin toate tavernele din Darrow, îl urma înarmată cu cărămizi, cu fructe stricate și câlți de bumbac uleios, rămășițe de la fabrica de mașini. Moir era o pușlama veselă, înalt și voinic și, când era beat, se amesteca vesel în reuniunile predicatorilor de stradă și în alte adunări în aer liber. Cu mâinile pline de rămășițe de bumbac murdar, urlă:

— Hei, Dan! Mi-ar plăcea mai mult cântece și dansuri.

Ochii lui Francis se dilatară pe fața lui palidă. Veneau să strice adunarea! Și-o închipui pe doamna Glennie încercând să șteargă o pătlăgea roșie zdrobită pe ceafa ei, pe Malcolm

cu o cârpă unsuroasă întinsă pe fața lui dezgustătoare... La început, nu mai putu de bucuria răzbunării. Apoi zări fața lui Daniel, încă inconștient de pericol, iluminată de o ciudată lumină, auzi cuvintele lui vibrante, de o sinceritate adâncă, izvorâte din suflet. Înaintă. Fără să știe pentru ce, nici cum, se găsi deodată lângă Moir, îi puse mâna pe cot și-l rugă, răsuflând din greu:

— Nu, Joe! Oprește-te te rog. Suntem camarazi, nu?

Moir plecă privirea, însă furia beției se transformă deodată într-un surâs prietenos.

— Doamne! Francis! Uitasem că este bunicul tău.

Tăcere încordată. Apoi, pe un ton fără replică, se adresă bandei:

— Haideți, băieți, să mergem la Square să fluierăm aleluia.

Pe când plecau, armonica se deșteptă cu un geamăt. Nimeni, afară de Willie Tulloch, nu înțelesese de ce nu izbucnise scandalul.

Câteva clipe mai târziu, când ajunseră acasă, Willie întrebă:

— De ce ai făcut asta, Francis?

Vorbind întretăiat, Francis răspunse:

— Nu știu... n-are dreptate... de patru ani e prea multă ură în viața mea. Tatăl meu și mama mea nu ar fi murit dacă nu era ura acestor oameni.

Se întrerupse, puțin rușinat.

În liniște, Willie îl conduse în sufrageria care, după crepusculul străzii, scânteia de lumină, de zgomot și de o abundență darnică de om bun.

Camera era lungă și înaltă, tapetată în castaniu și ticsită cu mobile tapițate cu pluș roșu, cu scaune cu roțițe de la picioare lipsă și împodobită cu vase sparte sau lipite; șnurul soneriei atârna nemișcat, iar pe sobă se vedea o harababură de flacoane, etichete, cutii cu pilule amestecate cu jucării și cărți. Copii se târau pe vechiul covor de Axminster, pătat de cerneală.

Trecuse de mult de ora nouă, însă niciunul din membrii

familiei Tulloch nu se gândea să se culce. Cei șapte frați și surori mai mici ai lui Willie, Jane, Tom, Richard – listă atât de complexă pe care, cum mărturisea și tatăl lor, o uita adesea – își vedeau de diferitele lor ocupații: citeau, scriau, desenau, se băteau sau își mâncau papara. Mama lor, Agnes Tulloch, visătoare și iubitoare, cu părul pe jumătate despletit și cu corsajul desfăcut, luase copilul din leagănul de lângă foc și-l desfăcuse din scutecele ude. Acum alăpta în liniște copilul al cărui spate gol reflecta flăcările, ca și sânul ei sidefiu. Fără să se jeneze, îl primi pe Francis cu un surâs prietenesc.

— Iată-vă, dragii mei! Jane, mai pune farfurii și linguri. Richard, las-o pe Sophie în pace! Și, Jane, scumpo, dă-mi un scutec curat pentru Sutherland. Ai grijă ca apa fierbinte să fie gata pentru punchul tatălui tău. Ce timp frumos e afară! Doctorul zice totuși că sunt multe boli în oraș. Ia loc, Francis! Thomas, nu ți-a poruncit tatăl tău să nu te apropii de ceilalți?

Doctorul aducea întotdeauna cu el câte o boală: rujeolă sau varicelă. De astă dată, Thomas căpătase impetigo și, cu capul tuns și stropit cu acid fenic, contamina candid restul familiei.

Francis se așeză la rând pe sofa, lângă Jane – fata avea paisprezece ani și era imaginea mamei sale, cu același ten lăptos și același surâs liniștit – care mânca cu poftă papara preparată cu scorțișoară. Era încă mișcat de recenta sa tiradă: emoția îl sufoca, mintea îi era confuză. O altă problemă se punea creierului său obosit. Pentru ce oamenii aceștia erau așa de buni, atât de fericiți, atât de satisfăcuți? Crescuți de un raționalist necredincios, negând sau ignorându-l pe Dumnezeu, erau condamnați; flăcările iadului le atingeau deja picioarele.

Pe la nouă și un sfert se auzi pe pavaj zgomotul roților cabrioletei. Doctorul Tulloch intră cu un pas grăbit: o mulțime urlătoare se abătu de îndată deasupra lui. Când tumultul se mai potoli, după ce dădu soției un sărut răsunător, doctorul se așeză în fotoliul său cu un pahar de

grog în mână, cu papucii în picioare și cu micuțul Sutherland, încântat, cocoțat pe genunchi.

Întâlni privirea lui Francis și ridică paharul cu un gest prietenos.

— Nu-ți spuseseam eu că se servește otravă? Alcoolismul își exercită aici ravagiile, nu-i așa, Francis?

Tatăl său era într-o atît de bună dispoziție încât Willie riscă să povestească incidentul de la reuniunea de rugăciune. Doctorul se lovi cu palma pe coapsă, surâzând către Francis.

— Bravo, micul meu Voltaire catolic. Eu voi apăra până la moarte dreptul dumitale de a susține o opinie contrară celei pe care o apăr eu. Jane, încetează să mai faci ochi dulci acestui nefericit băiat. Credeam că vrei să devii infirmieră... Tu mă vei face bunic înainte de patruzeci de ani. În sfârșit...

Cu un suspin brusc, ridică paharul și-l bău în sănătatea soției sale:

— Noi, nevastă, nu vom merge niciodată în cer, dar, în așteptare, să bem și să mâncăm.

Mai târziu, la ușă, Willie îi strânse cu putere mâna lui Francis:

— Noroc, scrie-mi de îndată ce ajungi.

A doua zi de dimineată, chiar de la cinci, pe întuneric, sirena șantierului urla, lung și dureros, deasupra localității Darrow, obosită și întunecată. Amorțit de somn, Francis sări din pat, îmbracă salopeta de mecanic și coborî pe dibuite. Dimineata înghețată, foarte palidă și murdară, îl izbi în față ca o lovitură de pumn. Pe drum întâlni turma de fantome, tremurând de frig și tăcute, care se grăbeau, cu capetele plecate, cu umerii strânși, spre șantier. Trecu podul de scândură, ghișeul de control, grilajul șantierelor... Spectre de corăbii despuiate se ridicau vagi în danele lor. Lângă scheletul neterminat al noului cuirasat se aduna echipa lui Joe Moir: Joe și ajutorul său, cei care pun și fixează plăcile de metal, apoi alți doi lucrători și, în sfârșit, Francis.

El aprinse focul cu cărbuni, acționă foalele sub forjă. În

liniște, fără tragere de inimă, ca într-un vis, echipa începu lucrul. Moir ridică ciocanul și ecoul loviturilor răsună, se amplifică și se repercută prin tot șantierul.

Încărcat cu nituri înroșite pe jeratic, Francis se cățăra repede pe o scară și le introducea în găurile făcute în cocă, unde se băteau cu ciocanul până ce se turteau și intrau cât trebuie ca să susțină marile foi de metal care formau coca corăbiei. Munca acesta era foarte grea: te prăjeai lângă foc, înghețai pe scară.

Oamenii erau plătiți cu bucata. El trebuia să le furnizeze prompt nituri, mai repede decât răzbea el, iar niturile trebuiau aduse la temperatura cerută; dacă le socoteau insuficient de maleabile, oamenii le înapoiau băieților. Francis urca și cobora treptele scării, se învârtea în jurul focului, ars, plin de fum, cu ochii înroșiți. Gâfâind, plin de sudoare, lucra așa toată ziua.

După-amiază, ritmul se accelera, oamenii, nepăsători, încordați de efort, nu mai țineau seama de oboseală. Ora închiderii venea astfel într-un fel de amețală, cu timpanul izbit de ultimul șuierat de sirenă.

În sfârșit, ziua se terminase. Ce ușurare! Francis rămânea nemișcat, trecându-și limba peste buzele uscate, zăpăcit de încetarea zgomotului. La întoarcere, murdar și plin de sudoare, cu toată oboseala, îngâna: mâine... mâine. Și flacăra se aprindea iar în ochii lui, îndrepta spatele...

În seara aceasta se duse să-și ia banii și piesele de argint strânse cu greu din ascunzătoarea lor – unul dintre cuptoarele neîntrebuințate – și îi schimbă cu o monedă de aur: ascunsă în locul cel mai adânc din buzunarul pantalonului, moneda îi da încredere. Rugă pe doamna Glennie să-i împrumute un ac cu ață. La început nu-i dădu atenție, apoi, cu o privire vicleană, îi îngădui să-l ia și privi în urma lui. Refugiat în singurătatea sărăcăcioasei sale camere, situată deasupra cuptoarelor, înveli piesa într-o bucată de hârtie și o cusu solid în căptușeala paltonului. Cu inima împăcată și ușoară, veni și îi restitui acul și ața.

A doua zi, sâmbătă, șantierele închideau la amiază.

Gândul că nu se va mai duce acolo îl bucura într-atât încât de-abia putu să-și înghită prânzul. Ghicea că agitația sa ar putea să suscite o observație aspră din partea doamnei Glennie, însă, spre norocul lui, ea nu suflă un cuvânt. De-abia ridicat de la masă, se strecură liniștit afară din casă, coborî strada Estului și o luă la fugă.

Afară din oraș, iuți pasul. Inima sa cânta. Eterna și jalnica aventură a copilului nenorocit care caută să fugă; el se credea pe drumul libertății. O dată ajuns la Manchester, va găsi cu siguranță de lucru în filaturile de bumbac. Făcu cei douăzeci și patru de kilometri care îl despărteau de stație în patru ore. Când intră în gara Alstead, suna de ora șase.

Sub o lampă de petrol, pe cheiul pustiu, deschise briceagul, tăie cusătura făcută și scoase moneda strălucitoare. Un hamal cutreiera platforma, alți călători sosiră, ghișeele se deschiseră. Se îndreptă într-acolo și ceru un bilet.

— Nouă șilingi și zece peny, zise casierul și introduse micul carton în mașină ca să-l perforzeze.

Francis suspină de ușurare: la urma urmelor, calculase bine. Puse banul pe ghișeu. Tăcere.

— Ce înseamnă asta? Am spus nouă șilingi și șase peny.

— Eu v-am dat o jumătate de coroană.

— Ah! Adevărat? Dacă mai încerci încă o dată acest truc, te voi aresta.

Casierul îi aruncă piesa indignat. Nu era o jumătate de coroană, ci un *farthing*, o piesă de aramă echivalând cam cu două centime, nouă și strălucitoare. Însăpăimântat și zăpăcit, Francis văzu trenul ieșind pe linie cu locomotiva, luându-și pasagerii și dispărând, fluierând în noapte. Când se trezi, își explică misterul. Nodurile pe care le desfăcuse, solide și bine făcute, nu erau ale sale, cusute stângaci. Într-o clipă înțelese cine-i furase banii: doamna Glennie.

La ora nouă și jumătate, în apropierea satului minier din Sanderston, în ceața deasă care înăbușea lumina lanternelor, un om conducând o cabrioletă era să

zdrobească o siluetă solitară care mergea pe mijlocul drumului. Desigur, la o asemenea oră și pe un timp asemănător, mergând într-o cabrioletă, nu putea fi decât doctorul Tulloch. El opri calul, căutând să pătrundă cu privirea prin ceață, și-și opri invectivele pe care voia să le arunce.

— Pe Hipocrate, ce faci tu pe-aici? Haide, urcă repede – iapa îmi smulge brațele.

La zece și jumătate, Francis bea o ceașcă de ceai foarte cald, lângă foc, în casa doctorului. Camera, goală acum, fără ocupanții săi obișnuiți, părea ciudat de tăcută, iar pisica dormea lângă sobă. O clipă mai târziu, doamna Tulloch intra, cu părul împletit, într-un halat moltonat aruncat peste cămașa de noapte. Examină împreună cu soțul ei sărmanul copil extenuat, fără să conștientizeze prezența și murmurul conversației lor, adâncit în apatia lui. Nu reuși să suradă când doctorul își scoase stetoscopul și declară pe un ton glumeț:

— Pariez că tusea ta nu-i decât o maimuțăreală.

Însă el se supuse, își descheie cămașa și îl lăsă pe doctor să-l asculte. Chipul taciturn al doctorului, când se ridică, avea o expresie ciudată. Hazul lui obișnuit dispăruse. Aruncă o privire soției sale, își mușcă buza groasă și, deodată, dădu o lovitură de picior pisicii.

— La naiba! exclamă el, întrebuițăm copiii să construim vase de război. Îi exploatăm în mine de cărbuni și în filaturi de bumbac. Și ne fălim că suntem o națiune creștină. Ei bine! sunt mulțumit că sunt păgân.

Se întoarse brusc spre Francis.

— Ascultă, dragul meu, ce oameni cunoști la Tynecastle? Pe cine? Bannon? La Taverna Uniunii? Du-te iute acum și vâra-te în pat dacă nu vrei să te alegi cu o triplă pneumonie.

Francis se întoarse învins. Toată săptămâna următoare, doamna Glennie făcea mereu strâmbătura ei de martiră, în timp ce Malcolm se fălea cu o jiletă nouă în carouri: costase o jumătate de coroană.

Săptămâna aceasta fu dezastruoasă pentru Francis. Avea

un punct dureros în partea stângă, mai ales când tușea; trebuia să se forțeze să lucreze. Își dădu vag seama că bunicul încercase să lupte în favoarea lui, dar fusese zadarnic.

În tot acest timp, micul brutar nu putea decât să-i dea lui Francis bucăți de plăcintă cu cireșe, însă băiatul nu le putuse mânca.

Sâmbătă după-amiază nu mai avu putere să iasă. Întins în pat, privea pe fereastră, pe jumătate leșinat. Deodată tresări, inima îi sări în piept. Jos, în stradă, mergând încet, ca o galeră pe o mare necunoscută și periculoasă, înainta o pălărie unică, pe care ar fi recunoscut-o dintr-o mie, asupra căreia nu se putea înșela. Da... da. Iată umbrela cu mâner de aur, înfășurată cu grijă, jacheta de lutru închisă cu găitane. Strigă încet, cu buzele albe:

— Mătușă Polly!

Ușa prăvăliei scrâșni deschizându-se. Șovăind, se târi până jos, la capătul scării, și se plecă tremurând spre ușa cu geamuri opace. Polly sta dreaptă în mijlocul camerei, cu gura strânsă disprețuitor și inspecta prăvălia cu un aer amuzat.

Doamna Glennie se ridicase pe jumătate ca să o întâmpine. Malcolm, șezând jos lângă tejghea, cu buzele întredeschise, înmărmurit, își plimba privirea de la una la alta. Ochii mătușii Polly se fixaseră asupra femeii brutarului.

— Doamna Glennie, dacă nu mă înșel?

Aceasta nu se simțea la largul ei. Purta și acum ținuta murdară de dimineață, cu bluza descheiată la gât și cu cordonul desfăcut.

— Ce vreți?

Mătușa Polly ridică din sprâncene.

— Vreau să-l văd pe Francis Chisholm.

— A plecat.

— Adevărat? Atunci îl voi aștepta să se înapoieze.

Polly se așeză cu grijă pe un scaun lângă tejghea, părând dispusă să aștepte toată ziua. O clipă de tăcere. Fața

doamnei Glennie se acoperise cu o roșeață răutăcioasă. Îi șopti fiului său:

— Malcolm, du-te și-l caută pe tatăl tău la cuptor.

Malcolm răspunse scurt:

— A plecat acum cinci minute la reuniune. Nu se va întoarce decât la ceai.

Polly își desprinsese în sfârșit ochii din tavan și-i îndreptă iscoditor spre Malcolm. Schiță un zâmbet ușor, ca și când se distra grozav, apoi, când el roși, privi aiurea.

Doamna Glennie își manifestă nerăbdarea. Declară furioasă:

— Aici se lucrează, nu puteți rămâne toată ziua. V-am spus că băiatul a ieșit. Dumnezeu știe la ce oră se va înapoia, mai ales cu tovarășii pe care-i frecventează. Ne-a pricinuit multe griji cu întârzierile și cu proasta lui purtare. Nu-i așa, Malcolm?

Malcolm aprobă, îmbufnat.

— Vedeți! continuă doamna Glennie. Aș putea să vă povestesc lucruri care v-ar surprinde. Dar nu-i nimic. Noi suntem creștini și vom căuta să ne ocupăm de el. Puteți să mă credeți, e perfect sănătos și mulțumit.

— Cu atât mai bine, pronunță politicos Polly, schițând un căscat după degetele sale înmănușate, căci am venit să-l iau.

— Ce?

Luată pe nepregătite, doamna Glennie se învineți deodată, apoi, lividă, trase de gulerul bluzei.

— Am un certificat medical! Anunță Polly, sacadând cu plăcere fiecare silabă. Certificatul spune clar că băiatul este subalimentat, surmenat și amenințat de pleurezie.

— Nu-i adevărat.

Polly scoase o scrisoare din manșon și o bătu cu mâna în semn că poate dovedi ceea ce spune.

— Știți să citiți?

— Minciuni, nimic decât minciuni! E gras și hrănit ca și propriul meu copil!

Se întrerupse, căci Francis, care, lipit de ușă, urmărea scena într-o incertitudine înspăimântătoare, împinsese prea

tare și ușa se deschisese deodată sub apăsarea lui. Se trezi aruncat în mijlocul prăvăliei.

Calmul olimpian al mătușii Polly spori:

— Vino aici, micuțul meu. Nu mai tremura. Vrei să rămâi aici?

— Oh! Nu!

Polly aruncă o privire în tavan, ca și când lua cerul ca martor.

— Atunci fă-ți bagajele.

— N-am nimic de împachetat.

Polly se ridică cu demnitate, trăgând de mânuchi.

— Prin urmare, nimic nu ne mai reține.

Doamna Glennie înaintă, palidă de mânie:

— Nu va fi așa de simplu! Voi trimite jandarmii după voi.

— Cum dorești, doamna mea. Polly puse afectată scrisoarea în manșon. Poate că așa voi avea plăcerea să aflu cum ai cheltuit pentru copilul dumitale banii proveniți din bunurile sărmanei mele Elizabeth.

O tăcere apăsătoare fu unicul răspuns. Femeia brutarului rămase lividă, zdrobită, cu o expresie de răutate și cu o mână crispată pe corsaj.

— Lasă-l să plece, mamă, gemu Malcolm, numai așa putem scăpa de el.

Mătușa Polly, cu umbrela sub braț, îl măsură din cap până-n creștet.

— Tinere, zise ea, ești un imbecil.

Se întoarse și, fixând un punct deasupra capului doamnei Glennie, adăugă:

— Și dumneata la fel.

Cu mâna sprijinită pe umărul lui Francis, triumfătoare, îl conduse afară din magazin, fără pălărie. Ea păstră atitudinea asta până la gară, strângând cu putere, prin mânuchi, haina lui Francis, ca și când ar fi fost o pasăre rară și captivă care putea să-și ia deodată zborul. De pe peronul gării îi cumpără, fără comentarii, un cornet de biscuiți de Abemethy, bomboane de tuse și o gambetă nouă. În tren, în fața lui, senină, bizară, rigidă, îl cercetă în timp ce el ronțăia

biscuiții udându-i cu lacrimile recunoștinței și aproape sufocat sub pălăria cea nouă care îi coboară până la urechi. Cu ochii pe jumătate închiși, mătușa Polly remarcă pe un ton hotărât:

— Am găsit întotdeauna că această creatură este vulgară. Se citește pe fața ei. A fost o mare greșeală din partea ta că ai lăsat să te ia, dragul meu Francis. Și acum, hai să te tunzi.

3

Se însănătoșise și în diminețile cu brumă rămânea în patul cald, așteptând ca mătușa Polly să-i aducă micul dejun succulent: o farfurie mare cu ouă jumări de-abia luate de pe foc, ceai tare și fierbinte și o grămadă de felii de pâine prăjită, toate așezate pe o tavă mare de metal, marcată *Aligoods 'old ale*. Câteodată se trezea devreme, transpirat de teamă, însă reconfortanta siguranță revenea tot așa de repede să-i amintească cum că sirena uzinei nu îl va mai tortura. Cu un fior de mulțumire, se afunda și mai mult în așternuturile moi, admira plăcuta cameră cu tapet înflorat cu flori de sângele-voinicului, cu podeaua vopsită, acoperită cu un covor cusut de mână, și împodobită, pe un perete, cu o litografie oferită de Berăria Aligood, înfațișând-o pe campioana iepelor fabricanților de bere, iar în față, pe alt perete, cu portretul Papei Grigore, în timp ce lângă ușă era o crenguță de merișor muiată într-un vas de porțelan cu apă sfințită. Odihna aceasta la care nu se aștepta era dulce ca o mângâiere și, cu toate că îl neliniștea viitorul său nesigur, se bucura de toate cu recunoștință.

În dimineața aceasta inimoasă de la sfârșitul lui octombrie, mătușa Polly se așază la capătul patului și îl îndemnă să mănânce.

— Refă-te, dragul meu! Cu astea o să mai pui ceva carne pe tine.

Avea trei ouă în farfurie, slănina era fragedă și cu dungi de grăsime. Uitase că a mânca putea fi o asemenea plăcere.

În timp ce își proptea tava pe genunchi, sesiză în atitudinea mătușii lui o nuanță de solemnitate. Și curând o văzu înălțând capul, gravă.

— Am să-ți dau noutăți dacă ești în stare să le suporti.

— Noutăți, mătușă Polly?

— O mică distracție după lunile astea plictisitoare, când am fost singuri.

În fața protestului care strălucea în ochii lui căprui, calzi, ea zâmbi ironic.

— Nu ghicești ce este?

O contemplă cu o profundă tandrețe pe care o deșeptase în el înăscuta lui bunătate. Fața aceasta colțuroasă și urâtă, cu tenul ponosit, cu buza superioară prea lungă și adumbrită de puf, cu o aluniță păroasă într-un colț al obrazului, totul îi era de acum înainte scump și familiar.

— Habar n-am, mătușă Polly.

Ea izbucni în râsul ei scurt și rar, satisfăcută că știuse să-i atâte curiozitatea.

— Te credeam deștept, micuțule. Îmi pare că spiritul tău e cam adormit de prea mult somn.

El zâmbea, mulțumit de bucuria ei. Adevărat, convalescența lui fusese până acum foarte liniștită. Îndemnat de Polly, care se temea de complicații la plămâni (tuberculoza era frecventă la ai săi), rămânea de obicei în pat până la zece. Când se îmbrăca, o însoțea în cursele ei pe străzile din Tynecastle, și Ned, gurmand și mare mâncău, îl obliga să guste din numeroase fripturi și să miroase mereu multe biftecuri. Excursiile acestea erau revelatoare. Francis băgase de seamă că mătușă Polly se simțea flatată când era recunoscută sau consultată în cele mai bune magazine. Aștepta superioară și degajată ca vânzătorii ei preferați să fie liberi ca s-o servească. Mai ales, era foarte distinsă. Cuvântul acesta era pentru ea piatra de încercare, criteriul a tot ce făcea înseși modele pe care le adopta și rochiile ei confecționate de o croitoreasă de rând, cu un asemenea prost-gust atrăgeau batjocurile vulgului. Folosea, pe stradă, o serie gradată de saluturi. Când un personaj de oarecare

importanță o recunoștea, receptorul sau inspectorul sanitar ori căpitanul de jandarmi, asta îi producea o asemenea bucurie, care, ascunsă cu grijă, nu era mai puțin profundă. Mereu țeapănă, cu pasărea clătînându-se pe pălărie, murmura către Francis:

— E domnul Austin, directorul tramvaielor... un prieten al unchiului tău... un om foarte bine.

Culmea fericirii era să-l întâlnească pe părintele Gerald Fitzgerald, demnul și elegantul preot din Saint Dominic, cel care îi adresa în treacăt un zâmbet amabil și uneori chiar puțin binevoitor, în fiecare dimineață se opreau în biserica lui, și Francis, ingenuncheat, observa profilul recules al mătușii Polly, buzele care se mișcau deasupra mâinilor zbârcite, reverențios împreunate. Apoi îi cumpăra ghete, sau o carte, sau un săculeț cu bomboane cu anason. Dacă încerca să protesteze, îl apuca de braț și clătina din cap:

— Unchiul tău nu admite să refuzi.

Era mândră că era aliată cu Ned, aparținând astfel Tavernei Uniunii.

Uniunea era situată lângă docuri, la colțul dintre străzile Canalului și Digului, și se bucura de o excelentă priveliște asupra împrejurimilor, șlepurilor și capătului liniei omnibuzului. Taverna, cu o tencuială brună, avea două etaje, și familia Bannon își rezervase pe-al doilea. În fiecare dimineață, la orele șapte și jumătate, servitoarea, Maggi Magoon, deschidea localul și începea să măture, vorbind singură. La orele opt fix, Ned Bannon cobora, în cămașă și bretele, dar ras proaspăt, bine pieptănat, și răspândea pe scândură rumeguș proaspăt. Era inutil, însă era un ritual. Apoi privea afară să vadă cum e vremea, lua laptele și se ducea să-și hrănească ogarii. Avea treisprezece, ca să arate că nu este superstițios. Apoi își făceau apariția clienții obișnuiți. Scanty Magoon era totdeauna printre primii, șchiopătând pe picioarele sale protezate până în colțul favorit, urmat de câțiva lucrători de la docuri, de unul sau doi conductori de omnibuze care se înapoiau de la schimbul de noapte. Oamenii aceștia nu întârziu mai mult decât era

necesar să bea un păhăruț de alcool, apoi o jumătate sau o sticlă cu bere. Însă Scanty era permanent acolo, cerșind o privire de la Ned care, senin și distrat, rămânea după tejgheaua de lemn fumuriu pe care se citea: Un gentleman se poartă bine; dacă greșește, alții îl obligă s-o facă.

Înalt, corpulent, Ned avea cincizeci de ani. Fața plină, tenul mai, ochii proeminenți, liniștiți, se armonizau cu hainele sale de culoare închisă. În opoziție cu ceea ce puteai aștepta de la un patron de tavernă, nu era nici amabil, nici îmbrăcat de o manieră stridentă, și manifesta o demnitate măsurată și irascibilă. Era mândru de reputația și de prăvălia lui. Părinții lui fuseseră siliți să părăsească Irlanda, goniți de foamete; de copil cunoscuse mizeria și foamea, însă reușise, în pofida a tot și a toate. Se bucura de considerația agenților de patente, a berarilor și avea numeroși prieteni influenți. Afirma și dovedea că și comerțul cu băuturi spirtoase este respectabil. Vedea cu ochi răi pe tinerii bețivi și refuza să servească femeile sub patruzeci de ani.

Nu era niciun *salon pentru familii* la Taverna Uniunii. Detesta dezordinea și, dacă cineva ridica glasul, lovea scurt și aspru în tejghea cu un pantof vechi pe care-l păstra la îndemână în acest scop și nu înceta să lovească până ce vacarmul nu se liniștea cu totul. El însuși mare băutor, nu dădea niciodată semne de beție. Poate numai zâmbetul lui era mai vag, privirea mai puțin sigură în unele seri, în marile ocazii, de exemplu la Saint Patrick, la sărbătoarea Tuturor Sfinților – *Hogmanay* – sau după o cursă la care ogarii săi adăugaseră o nouă medalie la colecția atârnată la lanțul gros de ceas care-i împodobește pânțele. Totdeauna, a doua zi, părea rușinat și îl trimitea pe Scanty să-l caute pe părintele Clancy, vicarul de la Saint Dominic. După ce se spovedea, se ridica cu greu de pe podeaua camerei de lângă prăvălie, scuturându-și genunchii, și lăsa în mâna tânărului preot o coroană de aur pentru săraci. Trata clerul cu mari onoruri. În fața părintelui Fitzgerald, preotul parohiei sale, arăta un respect pios.

Ned avea reputația unui om mulțumit; mânca bine,

dăruia cu generozitate și, necrezând în valori și acțiuni, își plasa banii în imobile. Polly avea veniturile proprii, moștenite de la un frate decedat, Michael, așa că nu trebuia să se ocupe nici de ea.

Puțin dispus să se atașeze de cineva, Ned, după propria sa expresie, se „atașase” numaidecât de Francis. Manierele timide ale copilului, felul lui puțin flecar, atitudinea calmă și recunoștința tăcută îi plăceau. Melancolia obișnuită a lui Francis îl întrista pe Ned, care încrunta din sprâncene și se scărpină în cap. După-amiază, Francis, șezând în barul pe jumătate gol, asculta conversația lui Ned cu Scanty. Acesta din urmă era soțul și grija cea mai scumpă a bravei și prostuței Maggie Magoon. Se numea Scanty pentru că într-adevăr persoana sa era foarte micuță: era alcătuit numai din bust, căci pierduse ambele picioare din cauza unei cangrene pricinuite de o oarecare tulburare a circulației. Profitase de această nenorocire „vânzându-se” doctorilor, adică semnând un document care-l angaja să-și lase corpul pentru disecție după moarte. Dar banii obținuți astfel fuseseră repede băuți și în persoana bătrânului urduros, flecar și șiret, rămăsese ceva sinistru. Inspira oarecare respect mulțimii, dar, când bea, declara indignat că fusese furat.

— Nu m-au plătit destul. Afurisiții ăștia de cârnățari! Dar nu vor avea niciodată bătrânul meu schelet. Zău că nu! Mai repede mă voi angaja marinar și mă voi îneca!

În asemenea ocazii, Ned îi dădea voie lui Francis să scoată o bere pentru Scanty, în parte din milă creștină și în parte ca să-i ofere lui Francis plăcerea de a pune pompa în funcțiune. Cum pârghia cu mâner de sidef revenea încet la loc, cana se umplea și Scanty recomanda:

— Cu guler mare, dragul meu!

Mirosul de alună al berii era așa de ademenitor, încât Francis era ispitit să guste. Ned consimțea făcând un semn și se bucura să vadă strâmbătura nepotului său.

— Trebuie să se obișnuiască, declara el grav.

Avea întotdeauna la dispoziție o mulțime de zicale

precum: „Femeile și berea nu fac casă bună”, „Cei mai buni prieteni ai omului sunt propriii lui bani”, pe care le transformase în epigrame prin repetarea frecventă și seriozitatea cu care le enunța.

Cea mai duioasă și mai adâncă afecțiune a lui Ned se îndrepta spre Nora, fiica lui Michael. Era devotat acestei nepoate care își pierduse mama când avea trei ani și tatăl la doi ani după aceea, amândoi morți de tuberculoză, plaga aceasta care face ravagii în rasa celtică. Ned o crescuse și, la treisprezece ani, o trimisese la Sainte Elizabeth, cea mai bună mănăstire din Northumberland. Simțea o adevărată plăcere când achita costurile mari ale pensionului și constata progresele ei cu o privire afectuoasă și indulgentă.

În timpul vacanțelor, se transforma de-a dreptul. Mai îngrijit, nu se mai arăta în cămașă și bretele, își bătea capul să organizeze plimbări și distracții și, de teamă să nu fie șocată, exercita o severă supraveghere asupra barului.

— Ei bine! Mătușa Polly îl privi aproape cu reproș pe deasupra tăvii. Văd eu că trebuie să-ți povestesc. Mai întâi, unchiul tău a hotărât să dea astă-seară un mare dineu pentru sărbătoarea Tuturor Sfinților... și apoi – misterioasă – pentru un alt motiv. Vom avea o găscă friptă, o prăjitură mare cu struguri și, desigur, și cu mere, pe care le-a comandat special unchiul tău fermierului Lang din Gosforth. Poate te vei duce tu să le iei azi după-masă. E o plimbare frumoasă.

— Desigur, mătușă Polly. Însă eu nu știu prea bine unde este.

— Îți va arăta cineva drumul.

Polly rezerva surpriza pentru sfârșit.

— Cineva care vine să-și petreacă vacanța aici de sărbătoarea Tuturor Sfinților.

— Nora! exclamă el.

— În persoană!

Polly înălță capul, apucă tava și se ridică.

— Unchiul tău este nebun de bucurie de vizita asta. Grăbește-te să te îmbraci. Mergem cu toții la trenul de

unsprezece.

După plecarea ei, Francis rămase pe gânduri perplex. Vestea neașteptată că va sosi Nora îl surprinsese și îl mișcase ciudat. Se înțelesese bine cu ea. Acum, totuși, gândul revederii deștepta în el un sentiment nou, care ținea de nerăbdare și timiditate. Mirat și confuz, roși deodată până la rădăcina părului. Sări din pat și se îmbracă repede.

Este ora două.

Francis și Nora pornesc la drum. Pun la cale mai întâi un complot, traversează orașul până la cartierul Clermont, apoi merg peste câmp către Gosforth, fiecare ținând de mâner un coș mare de răchită, legănându-l întruna între ei.

Patru ani s-au scurs de la ultima lor întâlnire și Francis a rămas nemișcat și mut în timpul dejunului, în timp ce Ned s-a întrecut în glume grosolane. Francis era intimidat – își amintea un copil. Acum, Nora are cincisprezece ani, e îmbrăcată modest într-o rochie lungă cu corsaj bleumarin și pare o persoană în vârstă, mai misterioasă și mai indescifrabilă ca niciodată. Are picioarele și mâinile mici, iar fața ei vioaie și ștângărească e când provocatoare, când timidă. Mare și încă puțin stângace, are articulații delicate. Ochii săi de un albastru închis sunt vioi, tenul curat e biciuit de aerul puternic care-i roșește vârful nasului. Din când în când, pe toarta coșului, degetele lor se ating: senzație dulce care îl emoționează pe Francis. Contactul acesta este cel mai încântător din câte a simțit vreodată. Nu știe ce să zică, nu îndrăznește să o privească, însă, din când în când simte ochii ei surâzători ațintiți asupra lui. Deși lumina toamnei este pe sfârșite, pădurile sunt roșii ca jăraticul. Francis n-a văzut niciodată arborii, câmpiile, cerul în culori atât de strălucitoare. Toate acestea cântă în urechile lui.

Deodată, cu un hohot de râs, ea își dădu părul pe spate și porni să alerge. Legat de ea, prin coș, o urmă prompt ca vântul, până ce fata se opri, gâfâind, cu ochii scânteind precum chiciura în soarele dimineții.

— Nu lua în seamă, Francis, așa mă apucă uneori. Nu mă

pot stăpâni. E efectul libertății, fără îndoială.

— Nu-ți place mănăstirea?

— Da și nu. E ciudată și severă. Îți vine să crezi – și râse cu o inocență deconcertantă – că ne scaldăm îmbrăcate cu cămășile de noapte? Spune-mi, te-ai gândit vreodată la mine de când nu ne-am văzut?

— Da.

Răspunsul a plecat fără voia lui.

— Îmi face plăcere să aud... și eu m-am gândit la tine.

Îi aruncă o privire rapidă, ar fi vrut să-i vorbească, însă se răzgândi.

Sosesc la Gosforth. Proprietarul, Geordie Lang, un bun prieten al lui Ned, se ocupa, printre arborii pe jumătate despuiați din livada sa, cu arsul frunzelor uscate. Îi salută prietenos pe cei doi copii și îi invită să-l ajute. Aruncă amândoi frunzele arămii și galbene în focul aprins, al cărui fum li se impregnează în haine. Nu e o muncă, ci un joc; își uită stinghereala și se joacă de-a cine se mișcă mai repede. Francis de-abia strânsese o grămadă de frunze, că Nora se și făcu stăpână pe ea, răutăcioasă. Râseră cu hohote în aerul uscat și curat și Geordie rânji amuzat:

— Uite cum sunt femeile, măi băiete, ele strâng ceea ce am pus deoparte și își bat joc de noi!

În sfârșit, Lang le arată o magazie în fundul livezii, unde se păstrau fructele.

— V-ați câștigat gustarea. Luați și serviți-vă! le strigă el. Transmiteți-i complimentele mele domnului Bannon; o să trec săptămâna asta să bea un păhărel...

Magazia cu fructe e învăluită în lumina apusului. Urcă pe o scară în magazie, unde, așezate pe paie, fără să se atingă, raft după raft sunt mere creștești, specialitatea pomicultorului. În timp ce Francis umplea coșul, aplecat sub acoperișul jos, Nora s-a așezat pe paie, a ales un măr, l-a șters pe șold și a mușcat din el cu poftă.

— Ah! ce bun este! Gustă unul, Francis! exclamă ea.

Se întrerupse, luă finetul și i-l întinse. E delicios. Se privesc. Când dințișorii ei se înfig în coaja galben-roșiatică și

în miezul alb, un fir de zeamă curge pe bărbia Norei. În magazia întunecată, el și-a uitat timiditatea, visează, îi e cald, e pătruns de bucuria de a trăi. Nimic nu i s-a părut vreodată mai delicios ca acum, în grădina asta, mâncând mărul oferit de ea. Ochii lor se caută și surâd. Însă semizâmbetul ei, straniu și parcă interior, pare destinat doar sieși.

— Pun rămășag că nu îndrăznești să mănânci sâmburii, zise ea deodată, cicălitoare, apoi se corectă repede: Nu, Francis, sora Marguerite-Marie zice că provoacă colită. Și apoi, din fiecare sâmbure poate răsări un alt pom. E ciudat! Ascultă, Francis. Îi iubești mult pe Polly și pe Ned?

— Mult.

Făcu ochii mari:

— Tu, nu?

— Ba da, desigur... în afară de cazul când Polly face atâta tevatură, când tușesc... sau când Ned mă ia pe genunchi... Detest asta...

Ea ezită; pleacă ochii pentru prima dată.

— Oh! asta nu-i grav! Sora Marguerite-Marie zice că sunt prea îndrăzneță. Și tu mă găsești așa?

El se întoarce, jenat; protestul lui pasionat la o asemenea acuzație se reduce la un „nu” stângaci. Ea zâmbește aproape timid.

— Noi suntem prieteni, Francis, așa că o să ți-o spun chiar dacă s-ar supăra bătrâna Marguerite-Marie! Ce vei face când vei fi mare?

El o privește uluit.

— Nu știu. De ce?

Brusc nervoasă, își răsucește un nasture de la rochie.

— Oh! așa... numai... eu te iubesc mult. Dintotdeauna... M-am gândit adesea la tine, în toți acești ani, și n-ar fi frumos dacă tu... ai dispărea iar...

— De ce să dispar? întreabă el râzând.

— Nu te îndoiești...

Ochii ei, copilărești încă, devin iar imenși și înțelepți.

— O cunosc pe mătușa Polly... Am auzit-o și astăzi.

Dorește atât de mult să te faci preot. Atunci trebuie să renunți la orice, chiar și la mine.

Înainte ca el să fi putut răspunde, ea se ridică dintr-o săritură, se scutură și ȝopăi bucuroasă.

— Hai repede, e o prostie să rămănem aici tot timpul. E ridicol, soarele strălucește afară și astă-seară va avea loc un mare dineu.

El se prefăcu că se ridică.

— Așteaptă o secundă. Închide ochii și vei avea o surpriză.

Înainte ca el să-i fi putut răspunde, ea se grăbi și-l sărută ușurel pe obraz.

Contactul scurt și cald al răsufllării ei, chipul ei aproape de al lui, cu alunița de pe obraz, l-au amețit. Roșie toată, sprintenă, se rostogolește pe scară și fuge afară din magazie. El o urmează mai încet, cu obrajii stacojii și își freacă locul umed de pe față, ca și cum ar fi o rană. Inima îi bate să-i spargă pieptul.

Sărbătoarea începu astă-seară la orele șapte. Clienții, în afară de câțiva privilegiați, fuseseră scoși pe ușă cu cinci minute mai devreme. Oaspeții erau primiți sus, în salonul împodobit cu fructe de ceară sub sticlă, cu portretul lui Parnell care trona deasupra aplicelor de sticlă albastră, cu fotografia lui Ned și Polly în cadre de catifea roșie, cu o pirogravură în stejar – o amintire din Killamey –, cu un retevei lustruit, înfășurat în panglici verzi și atârnat de perete, în sfârșit, cu mobile de om avut, capitonate, din care se ridica un mic nor de praf când te așezai prea repede.

Pe masa de mahon, desfăcută în toată lungimea ei, cu picioare groase de femeie bolnavă de hidropizie, erau rânduite douăzeci de tacămuri. Focul de cărbuni, îngrămădit în fundul sobei, răspânda o căldură care l-ar fi sufocat și pe un explorator african.

Plutea un miros puternic de carne de pasăre friptă. Maggie Magoon, cu bonetă și șorț alb, alerga ca o nebună. În sala plină se adunaseră tânărul vicar, părintele Clancy, Thadeus Gilfoyle, mai mulți comercianți din vecinătate,

domnul Austin, directorul tramvaielor, soția sa și cei trei copii ai lor, și, desigur, Ned, Polly, Nora și Francis.

În gălăgia asta, strălucind de bucurie și fumând o țigară de douăzeci de bani, Ned îl dojenea pe amicul său Gilfoyle. Palid, prozaic, chinuit de un ușor guturai cronic, bărbatul acesta de treizeci de ani era funcționar în birourile uzinei de gaz și în timpul liber strângea chiria imobilelor lui Ned din strada Varell. Thadeus Gilfoyle era și epitrop la biserica Saint Dominic, un băiat harnic pe care puteai conta pentru orice serviciu, totdeauna gata „să se arunce în foc”, cum zicea Ned; totuși, Thadeus nu avusese niciodată două idei, cu atât mai puțin o idee personală, însă avea talentul să se afle totdeauna la locul și vremea hotărâtă, plictisitor și sigur, de acord cu toată lumea, suflându-și mereu nasul, pipăindu-și întruna insigna de membru al confreriei, cu privirea vagă, cu picioarele late, solemn și calm.

— Astă-seară ne vei ține un discurs? îl întrebă el pe Ned pe un ton care însemna că, dacă n-ar zice nimic, toată lumea ar fi mahnită.

— Ah, nu știu!

Modest, dar profund, Ned rămăsese în contemplarea țigării sale.

— Dar trebuie, Ned.

— N-am poftă!...

— Iartă-mă, Ned, însă mă văd obligat să te contrazic.

— Crezi că aș putea să spun câteva cuvinte?

Solemn:

— Nu numai că poți, dar trebuie.

— Vrei să spui... că sunt obligat s-o fac?

— Absolut, Ned, și nu vei scăpa cu una, cu două.

Încântat, Ned plimba țigara dintr-un colț al gurii în celălalt.

— De fapt, Thad – și clipi din ochi semnificativ trebuie să spun ceva... ceva important. Fiindcă insiști, voi vorbi mai târziu.

Încurajați de Polly, în chip de preludiu la ceremonia principală, copiii organizează șezători, obișnuite în seara

sărbătorii Tuturor Sfinților, când se luptau să apuce strugurii care pluteau într-o cupă plină cu alcool, sau încearcă să împungă un măr cu o furculiță ținută între dinți și care, la sfârșit, o aruncă peste speteaza unui fotoliu, într-o găleată plină cu apă, în care înotă fructele. La orele șapte intrară *gowk*-ii: lucrătorii tineri din apropiere, cu fața înnegrită de funingine și deghizați grotesc, care umblau ca într-un fel de carnaval pe străzi, cântând pentru bani, potrivit unui obicei ciudat legat de șezătoarea de la sărbătoarea Tuturor Sfinților. Știau ariile favorite ale lui Ned și cântară melodii populare irlandeze. Ned se arătă generos și ei ieșiră însoțiți de mulțumiri și urale zgomotoase.

— Buni băieți, foarte buni băieți, se înduioșă Ned, frecându-și mâinile, cu inima lui de celt emoționată toată.

— Ei bine! Polly, prietenii noștri trebuie să fi început să-și spună că n-au venit aici să moară de foame!

Toată lumea se așeză la masă. Părintele Clancy rosti *Binecuvântarea* și Maggie Magoon intră, aproape sucombând sub povara găstei celei mai grase din Tynecastle. Francis nu gustase niciodată o asemenea friptură. Carnea se topea pe limbă. Înviorat de drumul lung în aer liber și de o misterioasă bucurie interioară, întâlnea câteodată privirea Norei, de cealaltă parte a mesei, și înțelegerea lor era deplină. Miracolul acestei zile de fericire, al legăturii secrete care îi unea era aproape dureros.

Când ospățul se termină, Ned se ridică încet, viu aplaudat.

Luă o atitudine de orator, cu degetul mare la reverul jilecii. Era ridicol de emoționat.

— Părinte, doamnelor și domnilor, vă mulțumesc tuturor. Nu știu să mă exprim prea bine.

Aici, Thadeus Gilfoyle protestă.

— Spun ceea ce gândesc și gândesc ceea ce spun...

O scurtă pauză, pentru a-și redobândi aplombul.

— Sunt mulțumit să-mi văd prietenii fericiți și satisfăcuți în jurul meu: tovărășia bună și berea bună n-au făcut niciodată rău nimănui.

O întrerupere veni dinspre ușă, din partea lui Scanty Magoon, care se strecurase în apartament cu *gowk*-ii și reușise să rămână.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, domnule Bannon! strigă el, învârtind în mână un picior de găscă. Ești un om grozav.

— Cum spuneam când soțul doamnei Magoon m-a întrerupt – răsete –, îmi place societatea. Sunt sigur că noi suntem toți și toate, în general în particular, încântați că avem printre noi pe fiul fratelui sărmanei mele soții!

Aplauze energice, în timp ce Polly recomanda:

— Salută, Francis.

— Fără fasoane! Trecutul să-și îngroape morții! Dar vă rog să priviți chipul lui de-acum și să-l comparați cu cel pe care l-a avut când a sosit!

Aplauze, tăiate de vocea lui Scanty pe coridor: „Maggie, pentru numele lui Dumnezeu, mai adu-mi o bucățică din găscă asta”.

— Dar nu sunt aici să-mi fac propriul elogiu. Încerc să dau lui Dumnezeu ceea ce i se cuvine lui Dumnezeu, oamenilor și animalelor. Dacă aveți îndoieli, nu vă rămâne decât să priviți ogarii mei.

Gilfoyle strigă:

— Cei mai buni alergători din Tynecastle!

Urmă o pauză lungă, căci Ned pierduse firul discursului.

— Unde eram?

— La Francis! îi suflă Polly, săritoare.

— Ah, da!

Ned ridică vocea:

— Când Francis a venit, mi-am zis: Iată un băiețaș care ar putea fi folositor. Să-l pun după tejghea ca să-și câștige existența? Nu, zău, cu voia dumneavoastră, părinte, eu nu sunt așa. Polly și cu mine am discutat chestiunea. Micuțul este tânăr, a fost rău tratat, are viitorul în față, în sfârșit, este fiul fratelui sărmanei mele defuncte. Și hotărâm să-l trimitem la colegiu. Noi doi vom putea face asta. Ned făcu o pauză. Părinte, domnilor și doamnelor, sunt fericit și

mândru să vă anunț că luna viitoare Francis va pleca la Holywell.

După ce plasase triumfător acest nume, ca o cheie de boltă a perorației sale, Ned, transpirat, luă loc în aplauzele asurzitoare.

4

Umbra ulmilor tineri se întindea nedefinită pe peluzele cu iarbă cosită din Holywell, însă în seara asta de iunie era lumină ca în miezul zilei. Întunericul se lăsa târziu, tocmai spre zori, când aurora boreală nu strălucea decât o scurtă clipă pe cerul înalt și pal. Francis ședea lângă fereastra deschisă, în mica sală de studiu pe care o împărțea cu Lawrence Hudson și Anselm Mealey de când era elev la clasa de filosofie.

Nu putea să se concentreze asupra caietului său, fiindcă rămăsese cu ochii fixați, cu o înțelegere sfâșietoare a fragilității frumuseții, asupra priveliștii magnifice care se întindea dinaintea lui. Privea colegiul, un nobil castel de granit gri, construit de Sir Archibald Frazer în 1609 și transformat în cursul acestui secol în colegiu catolic. Capela, în același stil auster, situată în unghi drept cu clădirea principală, comunica cu biblioteca printr-un gang și încadra astfel un pătrat de iarbă verde. De acolo se zăreau terenurile de tenis, de folbal și de jocuri, pe care mai alergau elevi, întinsele câmpii, scăldate de șerpuirea râului Stinchar și presărate cu vite solide, cu păduri de fagi, de stejari, de sorbi, în care se ascundea o colibă, și în depărtare, zarea albastră, ușor dantelată a munților Grampians.

Fără să-și dea seama, Francis suspină. Nu debarcase el ca ieri la Dune, gara mică deschisă către toate vânturile, dezorientat, înspăimântat, aruncat în necunoscut? Apoi avusese acea teribilă întrevvedere cu superiorul Hamish MacNabb. Își amintea ce neliniștit și înfricoșat se simțise când „Mac cel Roșu”, care aparținea unei vechi familii din

Scoția de Nord, văr cu familia MacNabb din Insule, îl primise, cu trupul lui mic încovoiat pe birou, învăluit în mantaua în carouri, și îl cercetase pe sub sprâncenele lui stufoase de un roșu închis.

— Ei bine, dragul meu, ce știi să faci?

— Eu... Nimic, domnule superior.

— Nimic! Știi barem să joci giga scoțiană?

— Nu, domnule superior.

— Cum, cu un nume frumos precum Chisholm?

— Regret, domnule superior.

— Hm! Nu-i cine știe ce de capul tău, dragul meu, nu-i așa?

— Nu, domnule superior, cu excepția, poate... Domnule, știu să pescuiesc!

— Poate, hei? Schiță un zâmbet ironic. Atunci poate vom fi prieteni – zâmbetul se accentua – căci tagma Chisholm-ilor și aceea a MacNabb-ilor au pescuit împreună și s-au bătut împreună, cu mult timp înainte ca tu și eu să fi venit pe lume. Haide, cară-te acum, înainte să-ți ard câteva ciomege.

Și acum nu mai avea decât un semestru înainte de a părăsi Holywell. Lăsă iar privirea asupra camarazilor săi care rătăceau încolo și-ncoace pe aleile pietruite din jurul bazinului. Era o regulă a seminarului. De ce nu? Cea mai mare parte dintre ei se pregăteau să meargă la Seminarul din San Morales, în Spania. Recunosc cu câțiva dintre tovarășii săi plimbându-se: Anselm, totdeauna exuberant, cu un braț afectuos trecut sub acela al unui camarad, gesticulând cu celălalt, moderat, bineînțeles, cum stă bine laureatului Premiului Frazer al Bunei Camaraderii, desemnat în unanimitate. În urma lor venea cu grupul său profesorul Tarrant, înalt, brun, slab... câteodată vehement și batjocoritor... clasic distant.

La vederea acestui preot încă tânăr, expresia lui Francis incremeni brusc. Privi dezgustat caietul deschis în fața lui, pe marginea ferestrei, luă tocul și, după o clipă, începu să-și scrie pedeapsa. Sprâncenele încruntate cu hotărâre nu răpeau nimic din grația conturului obrazului său palid, nici

din adâncă puritate a ochilor săi. La optsprezece ani, trupul lui dobândise o suplețe grațioasă. Lumina blândă îi sporea farmecul fizic, acest aer candid și emoționant pe care nu reușea să-l ascundă și pentru care era adesea umilit.

14 iunie 1887 – *Astăzi a avut loc un incident atât de caraghios și atât de fenomenal încât, pentru a mă răzbuna pe acest detestabil jurnal și pe abatele Tarrant, îl voi consemna în aceste pagini. Nu ar trebui să risipesc ora de dinaintea vecerniei – fiindcă apoi voi fi cu siguranță luat de Anselm să mă joc cu mingea –, ci ar trebui mai curând să scriu: Joi: zi frumoasă; memorabilă aventură în tovărășia lui Mac cel Roșu. Un punct și gata. Însă necruțătorul nostru Prefect de studii a recunoscut el însuși virtutea rasei mele – conștiința – adresându-mi aceste cuvinte după ce-și terminase lecția: „Chisholm, te sfătuiesc să-ți ții jurnalul. Nu ca să-l publici”, cu odioasa lui persiflare, „ci ca un examen de conștiință. Ești stăpânit, Chisholm, de o profundă încăpățânare spirituală. Să notezi ceea ce este mai important pentru tine... dacă ești în stare... ar fi poate un mijloc de a o reduce.”*

Am roșit ca un imbecil, bineînțeles, și mi-am pierdut sângele rece.

— Vreți să spuneți că sunt nesupus față de superiorii mei, domnule director?

De-abia îmi aruncă o privire, cu mâinile vârate în mânecile hainei sale, slabe, sec, cu nările strânse, de altfel de o perspicacitate fără egal. Încerca să-și ascundă antipatia față de mine și, deodată, mi-am amintit limpede austeritățile, disciplina de fier pe care și le aplica fără îngăduință. Spuse vag: „E o nesupunere mintală...” și se îndepărtă.

Poate mi-aș exagera importanța imaginându-mi că îmi poartă pică fiindcă nu mă modelez după el? Cei mai mulți dintre noi se străduiesc s-o facă. De doi ani, de la venirea sa, el este obiectul unui cult și Anselm e marele preot. E posibil să nu poată uita ziua în care, după unul din cursurile sale asupra „religiei unice, adevărate și apostolice”, eu i-am răspuns deodată: „Cu siguranță, domnule director, religia

este în așa măsură o problemă de naștere, încât Dumnezeu nu i-ar da o importanță atât de exclusivistă”.

Încremenit, mut, rămăsese o clipă năucit, însă glacial:

— Vei ajunge un mare eretic, bunul meu Chisholm.

Vederile noastre se împacă asupra unui singur punct: acela că eu n-am vocație.

Scriu aici într-un fel destul de pretențios pentru un băiat de optsprezece ani. Poate că este efectul a ceea ce am ajuns să numesc afectarea vârstei mele. Însă mă chinuie, din mai multe puncte de vedere. Mai întâi, sunt teribil de neliniștit cu privire la Tynecastle. Poate că neliniștea este justificată. E inevitabil, cred, să pierd legătura când nu am decât patru săptămâni de vacanță de vară. Aceste scurte vacanțe anuale sunt singura strictețe la Holywell și fără îndoială că este utilă pentru a consolida vocațiile, însă în același timp dau curs liber imaginației.

Ned nu scrie niciodată. Corespondența lui în timpul celor trei ani și jumătate de studii la Holywell a constatat în a-mi expedia extravagante și copilărești colete, cum a fost sacul enorm cu nuci în prima mea iarnă petrecută aici, iar în primăvara următoare, o cutie cu banane, din care trei sferturi, fiind prea coapte, au pricinuit clericilor și laicilor ravagii păgubitoare pentru demnitate...

Tăcerea aceasta are ceva ciudat. Și scrisorile mătușii Polly mă neliniștesc. Inimitabilele ei comentarii asupra evenimentelor din parohie au cedat locul unui catalog de însemnări meteorologice. Și asta s-a întâmplat brusc. Natural, despre Nora nu am aflat nimic. Felul său este de a se debarasa de orice obligații epistolare aruncând două cuvinte pe dosul unei cărți poștale, o dată pe an, de la malul mării. Sunt secole de când n-am primit nimic de la „Apus de soare văzut de pe plaja din Scarborough”, iar două scrisori de-ale mele nu mi-au mai adus nici măcar un „Clar de lună în golful Whitley”. Scumpă Nora! Nu voi uita niciodată gestul tău de Evă din magazia de fructe. Din cauza ei aștept cu nerăbdare apropiata vacanță. Ne vom mai putea duce să ne, plimbăm la Gosforth? Am privit-o cum crește ținându-mi răsufierea, am

urmărit evoluția caracterului ei, vreau să spun tendințele-i contradictorii. Știu că este vioaie, sprintenă, curajoasă, sensibilă și caraghioasă, puțin răzgâiată de complimente, nevinovată și veselă. Văd, ca și când ar fi înaintea mea, mutrișoara ta îndrăzneată, luminată din interior, în timp ce te dedai extraordinarului tău dar de imitație, parodiind-o pe mătușa Polly... sau pe mine. Îți văd pumnii înfipti în șolduri, ochii albaștri răutăcioși, fără nimic ca să te oprească până când sfârșești dansând de bucurie. În total, ești atât de... umană, de vioaie, chiar în acele accente de mânie și de proastă dispoziție care îți zdruncină nervii delicați și se sfârșesc cu crize violente de plâns. Știu de asemenea, cu toate defectele tale, cât ești de generoasă și impulsivă, încât ești în stare să alergi, roșind de rușine, să te scuzi față de cei pe care i-ai jignit fără să vrei. În pat, mă gândesc la tine, fără să pot dormi, la lumina ochilor tăi, la frăgezimea înduioșătoare a gâtului tău delicat, deasupra sânișorilor rotunzi...

Francis se întrerupse și, cu flăcări în obraji, tăie ultimul rând. Apoi, conștiincios, reîncepu să scrie:

Mai mult, mă chinui ca un egoist pentru viitorul meu. Am acum o instruire care depășește rangul meu social (și aici abatele Tarrant ar fi de părerea mea), nu voi mai rămâne decât un semestru la Holywell. Trebuie să accept să învârtesc robinetele de bere la Uniune? Nu pot continua să trăiesc pe cheltuiala lui Ned sau mai curând a mătușii Polly, căci am aflat de curând că femeia aceasta admirabilă a scos cheltuielile pentru educația mea în cea mai mare parte din propriile ei resurse.

Am ambiții confuze. Iubirea mea pentru mătușa Polly, recunoștința mea fierbinte îmi trezesc dorința de a o recompensa. Și dorința ei cea mai mare e să mă vadă preot. În plus, aici, unde cei mai mulți prieteni ai mei se dedică preoției, e greu să te sustragi atracției inevitabile. Prin forța împrejurărilor simți dorința de a te alătura celorlalți. Spre deosebire de Tarrant, superiorul MacNabb crede că aș fi un

preot bun – o ghicesc după încurajările sale perspicace, prietenești, după răbdarea lui aproape supraomenească. Și, ca superior al colegiului, el trebuie să știe ceva despre vocații.

Sunt de felul meu impetuos și arțăgos. Crescut în atmosfera mixtă a două religii, am în mine un dram de schismă. Nu pot să pretind că semăn cu acei tineri care au chemări – biblioteca noastră e plină –, ale căror buze bolborosesc rugăciuni din cea mai fragedă copilărie, care înălțau puerile altare în păduri și muștrău cu blândețe fetele care îi strângeau prea tare în târgul satului: „Retrageți-vă, Tereza și Anabela, nu o să fiți niciodată nimic pentru mine”.

Totuși, cum să descriu clipele acelea de grație care mi-au fost acordate, singur pe drumul către Dune sau, la deșteptare, în întunericul camerei mele, ori când credincioșii se retrag tușind și șușotind sau când zăbovesc în biserica goală, dar vie. Am cunoscut acolo ciudate revelații, iluminări. Nu este vorba de acel extaz sentimental care mi-a fost întotdeauna atât de odios – de exemplu de ce îmi vină să vomit când zăresc fața transportată a învățătorului Novicilor? –, ci de un sentiment de consolare, de speranță.

Mă mânănește să scriu toate acestea, chiar dacă aceste rânduri îmi sunt destinate doar mie însumi. Gândurile noastre cele mai arzătoare se încheagă pe hârtie. Totuși, trebuie să notez certitudinea că aparțin inevitabil lui Dumnezeu, certitudine care mă chinuie în întuneric: această convingere nezdruccinată că, în mișcarea măsurată, sistematică, implacabilă a universului, omul nu izvorăște din neant și nu dispare acolo. Și aici, curios, simt influența lui Daniel Glennie, acest nebun drag, sfântul Daniel, cu privirea lui încărcată de o dragoste care nu este din lumea asta ațintită asupra mea.

Naiba să mă ia! Tarrant avea dreptate. Iată-mă pornit să înșir ceea ce mă preocupă mai mult dacă sunt un sfînțitor, de ce nu fac nimic pentru Dumnezeu, de ce nu mă împotrivesc indiferenței, materialismului disprețuitor în care vegetează lumea? Pe scurt, de ce nu m-aș face preot? Ei bine, să fim cinstiți, cred că pricina este Nora. Frumusețea și căldura

sentimentelor mele pentru ea îmi umplu inima. Fața ei luminoasă și blândă mă întovărășește chiar și la capelă, când mă rog Sfintei Fecioare: Nora scumpă, tu mă oprești să iau un bilet pentru expresul celest din San Morales!

Se oprește din scris și, cu fruntea ușor încruntată, dar cu surâsul pe buze, privirea i se pierdu în depărtare. Cu un efort, reîncepe să scrie.

Trebuie să revin acum, pur și simplu, la Mac cel Roșu... Astăzi, fiind sărbătoare legală, dimineața era liberă. Coborând la poartă ca să pun o scrisoare la cutie, m-am lovit de superiorul nostru, încărcat cu undița de pescuit, însă fără niciun pește. S-a oprit, cu corpul său masiv și scurt aplecat, iar fața lui rubicondă a schițat o strâmbătură ușor ofensată sub claia de păr roșu. Am multă afecțiune pentru Mac cel Roșu și cred că și el are pentru mine, și asta, cred eu, fiindcă amândoi suntem atât de atipic scoțieni și pescari înrăiți... singurii din colegiu.

Când Lady Frazer a dăruit școlii terenuri din domeniile sale, pe malurile râului Stinchar, Mac cel Roșu a cerut să-i lase apa numai pentru el. Fiindcă are pasiunea pescuitului. Se povestește că într-o dimineață, în mijlocul liturghiei din capela castelului, susținută de Holywell, vechiul său prieten, prezbiterianul Gillie, a băgat capul pe fereastra oratorului, tremurând de emoție: „Domnule abate, se zbat peștii ca nebunii în bazinul din Lochaber!” Niciodată liturghia n-a fost slujită cu o asemenea grabă. A fost singura slujbă la care Lady Frazer l-a auzit, încremenită, murmurând rugăciunile și binecuvântând cu toată viteza; apoi a văzut o siluetă sobră, care semăna mai mult cu diavolul din poveste decât cu un preot, fugind din sacriste și strigând: „Jock, Jock, ce muscă trebuie să iau?”

Azi-dimineață mi-a declarat descurajat:

— Peștele se ascunde. Aș fi vrut să le ofer auguștilor noștri musafiri.

Episcopul eparhiei și superiorul seminarului din San

Morales, care trebuia să iasă la pensie, erau așteptați să dejuneze azi la Hoywell.

L-am asigurat că văzusem somon în bazinul Gleve.

— Nu e nici umbră de pește în râu, nicio plevușcă, a replicat el, pescuiesc de la șase de azi-dimineață.

— E un somon mare.

— Curată închipuire.

— L-am văzut ieri, sub baraj, însă n-am îndrăznit să încerc...

De sub umbra sprâncenelor stufoase, mi-a adresat un zâmbet afectat.

— Ești un demon pervers, Chisholm. Dacă ții să-ți pierzi timpul, ai permisiunea mea.

Mi-a întins undița și a plecat.

Am coborât în bazinul Gleve cu inima bătând ca întotdeauna când auzeam tumultul apei. Musca de la capătul firului era o Silver Doctor perfect adaptată la lărgimea și culoarea râului. Începui să pescuiesc. Dură o oră. Somonul este extrem de rar în anul acesta. O dată crezui că văd un înotător întunecat mișcându-se în apă. Însă nu mișca nimic. Deodată auzii o tuse seacă în spatele meu. Mac cel Roșu, îmbrăcat cu cea mai frumoasă sutană și în cap cu pălăria de ceremonie, cu mânușile negre, se ducea la gara Dune să-și primească vizitatorii distinși și trecuse pe acolo să-mi prezinte condoleanțele sale.

— Somonii cei mari, Chisholm, zise el cu un rânjel sinistru, sunt întotdeauna cel mai greu de prins.

Cum vorbea încă, aruncai undița la aproximativ douăzeci și cinci de metri, în cealaltă parte a bazinului. Musca pică chiar în spuma unui vârtej, la extremitatea barajului. După o clipă, simții că peștele s-a prins și-l ținui bine.

— Ai apucat unul! strigă Mac cel Roșu. Somonul sări în sus de un metru.

Crezui că o să cad din picioare, însă reacția lui Mac fu măreață. Îl simții stând țeapăn în spatele meu. „În numele Cerului!” murmură cu respect. Somonul era enorm, mult mai mare decât toți cei pe care îi pescuisem vreodată în Stinchar,

sau chiar cu echipajul tatălui meu la Tweedside. „Ține-i capul afară din apă!” urlă deodată Mac cel Roșu. „Dar lasă-i firul liber!”

Mă străduiam cât puteam. Dar peștele făcea regula. Trăgea în plin curent, cu toată puterea. Îl urmăream. Și Mac cel Roșu îl urmărea.

Stinchar la Holywell nu seamănă cu Tweed. E un torent norios, curge greu printre pini și printre trecători, escaladează stânci alunecoase sau se strecoară prin povârnișuri înalte. În zece minute am coborât cinci sute de metri urmând râul; eram îngrijorați, dar aveam mereu peștele în cârlig.

— Trage-l! urla Mac. Imbecilule, să nu-l lași să fugă tocmai în locul ăsta liniștit.

Peștele era acolo, bineînțeles și intrase adânc într-o vârtoare; undița se încurcase într-o grămadă de rădăcini și de plante acvatice... „Lasă-l să fugă!” Mac sărea în sus de spaimă.

— Dă-i joc și așteaptă să-l lovesc cu o piatră.

Cu grijă, ținându-și răsuflarea, începu să zvârle cu pietre, încercând să urnească peștele din loc, dar firul undiței nu se mișcă. Jocul acesta îngrozitor se prelungea la infinit. Apoi, cu un șuierat al apei, peștele porni iar însoțit de un scârțâit al mulinetei, și noi după el.

După aproximativ o oră, acolo unde râul se lărgeste și se domolește, aproape de sat, somonul începu să dea semne de oboseală. Epuizat, gâfâind, împărțit între o sută de posibilități tot atât de tulburătoare, pe cât de ademenitoare, Mac cel Roșu îmi făcu ultimele recomandări:

— Aici, aici, pe nisipul ăsta! Și cu o voce răgușită: N-avem nici măcar o lopată. Dacă te târăște mai departe, îți scapă tocmai acum.

Aveam gura uscată. Nervos, trăgeam de undiță. Peștele venea liniștit, apoi mai făcu o ultimă încercare de apărare, zbatându-se frenetic. Mac scoase un geamăt oribil.

— Încet, încet. Dacă-ți scapă acum, nu ți-o voi ierta niciodată!

În apa scăzută de se vedea fundul, corpul peștelui părea de necrezut. Distingeam capătul cârligului uzat la partea interioară a undiței. Dacă îmi scapă! Inima îmi îngheța la un asemenea gând. Îl târam încet spre micul banc de nisip, într-o liniște desăvârșită. Mac se aplecă, îi băgă mâna în urechi și aduse monstrul pe mal.

Era un spectacol măreț, peștele acesta mai mare de cincisprezece kilograme, întins pe pajiștea verde, atât de proaspăt încât picăturile de apă rămăneau încă lipite pe spatele încovoiat.

— E un record de neuitat! cânta încet Mac, încântat ca și mine de o bucurie cerească.

Ne-am luat de mâini și am executat un fel de fandango.

— Nu cântărește mai puțin de patruzeci și două de livre, îl vom înscrie în arhive. Dragul meu – și mă îmbrățișă – ești un pescar pe placul meu.

În aceeași clipă, de la calea ferată, situată în cealaltă parte a râului, ajunse până la noi șuieratul slab al locomotivei. Mac se opri, privi uluit trâmba de fum, semnalul roșu și alb și reveni subit la realitate. Își scoase ceasul, consternat.

— Dumnezeule, Chisholm – vocea sa redevenise aceea a directorului din Holywell –, este trenul episcopului!...

Dilema era clară: în cinci minute trebuia să-și salute augustul oaspete, iar drumul de opt kilometri făcea un mare ocol ca să ajungă la gară, totuși, destul de aproape în zbor de pasăre peste cele două câmpii, însă pe malul opus al Stinchar-ului.

Îl văzui că se hotăra încet.

— Du peștele, Chisholm, și veghează să se servească întreg la dejun. Grăbește-te și amintește-ți povestea soției lui Lot și a stanei de piatră. Orice s-ar întâmpla, nu te întoarce.

Dar așa ceva era mai tare decât mine. Când am sosit la prima curbă a râului, cu riscul să fiu transformat în stană de piatră, m-am ascuns după un tufiș. Tata Mac, dezbrăcat, cu pălăria bine înfundată pe cap, își făcuse hainele sul și le ținea cu amândouă mâinile deasupra capului, întocmai ca pe o crosnă.

Complet gol, intrase în râu și, când bălăcindu-se, când înotând, trecea apa. Pe malul celălalt se îmbracă în grabă și o luă la goană spre trenul care se apropia. Mă învârtii pe iarbă, înaintai. Nu înfățișarea – pe care nu o voi uita în viața mea, o pălărie așezată mândru pe vârful craniului venerat –, ci forța morală pe care o demonstra o asemenea întreprindere era ceea ce mă încânta. Gândeam: „Și el trebuie că detestă pioasa sfințenie care tremură la gândul corpului omenesc și acoperă femeile din creștet până în călcâie, ca și cum formele lor ar fi rușinoase”.

Francis auzi zgomot pe coridor și încetă să scrie; ușa se deschise. Hudson și Anselm Mealey intrară. Hudson, un adolescent brun și liniștit, se așază să-și schimbe pantofii. Anselm aducea poșta de seară.

— Iată o scrisoare pentru tine, Francis, zise el pe un ton afectuos.

Mealey era un tânăr blond și rumen. Obrajii lui aveau catifelarea unei sănătăți perfecte. Privirea lui era blândă și limpede, zâmbetul plăcut. Totdeauna plin de râvnă, activ, amabil, era fără îndoială favoritul camarazilor săi. Și, cu toate că nu strălucea la studii, profesorii îl iubeau și numele lui figura întotdeauna la distribuirea premiilor. Juca bine tenis și excela în sporturile mai puțin violente. Poseda geniul organizării. Era secretarul unei jumătăți de duzină de cluburi, variind de la acela al filateliștilor la cel al filosofilor... Cunoștea și întrebuița cuviincios expresii variate ca: *quorum*, *proces-verbal* sau *prezident de ședințe*. Dacă se punea problema să se înființeze o societate nouă, se cereau imediat sfaturile lui Anselm și era numit automat președinte. El făcea elogiul vieții clerului în termeni lirici. Suferea însă că superiorul și câțiva indivizi izolați îl detestau cordial. Pentru ceilalți era eroul lor și știa să le primească omagiile cu o modestie simplă și surâzătoare.

Întinzând scrisoarea lui Francis, îi adresă un zâmbet călduros și dezarmant.

— Sper că va fi plină de vești bune, dragul meu.

Francis rupse plicul. Fără dată, următoarele rânduri erau scrise neciteț pe o hârtie de factură, cu antetul următor:

Datorat lui Edward Bannon, taverna Uniunii, Tynecastle

Dragă Francis, sper că prezenta te va găsi sănătos; pe mine sănătatea mă părăsește. Scuză-mi scrisul cu creionul. Noi suntem toți tulburați. Regret să-ți spun, Francis, că nu vei putea să vii și să-ți petreci vacanța aici. Nimeni nu o regretă mai mult decât mine, căci nu te-am văzut din vara trecută. Crede-mă, însă, că e imposibil și trebuie să ne plecăm în fața voinței lui Dumnezeu. Știu că ești încăpățânat, însă de astă dată trebuie să renunți, Fecioara Maria îmi este martoră. Nu-ți ascund că avem necazuri pe care poate le bănuiești, însă tu nu le vei putea opri sau aranja. Nu e vorba nici de bani, nici de boală, așa că să nu-ți faci griji. Și asta va trece, cu ajutorul lui Dumnezeu și totul va fi uitat. Tu poți lesne să te aranjezi să rămâi la colegiu pe timpul verii. Ned va plăti plusul de cheltuieli. Vei avea cărțile tale, natura frumoasă, în fine, totul. Poate că vei putea veni de Crăciun, așa că nu te necăji. Ned a vândut ogarii de cursă, nu că ar fi avut nevoie de bani. Domnul Gilfoyle e foarte drăguț cu noi toți. Timpul a fost înspăimântător de umed. Așadar, ai înțeles bine, Francis, casa este plină, nu e loc pentru tine și nu trebuie să vii. Dumnezeu să te binecuvânteze, scump copil, și iartă graba aceasta. Cu dragoste.

Polly Bannon

Lângă fereastră, Francis citi scrisoarea de două ori. Înștiințarea era limpede, dar ce ascundea ea? îngrijorat, îndoi hârtia și o puse în buzunar.

— Sper că n-ai primit vești rele! se informă Mealey grijuliu.

Francis, trist, tăcu, nu găsi ce să răspundă.

— Măhnit, sărmane prieten?

Anselm înaintă și înconjură cu brațele umerii celuiilalt.

— Dacă aș putea să fac ceva pentru tine, nu ezita să mi-o

spui. Poate – și făcu, grav, o pauză –, că n-ai poftă să jucăm mingea astă-seară?

— Nu, băigui Francis, nu cred, într-adevăr.

— Da, e firesc, dragă Francis.

Clopotul sună de vecernie.

— Văd că ești preocupat. Astă-seară, în rugăciunile mele, mă voi gândi cu deosebire la tine.

În timpul vecerniei, Francis se frământă din pricina acestei scrisori de neînțeles de la Polly. Când se termină slujba, avu neașteptata dorință să ceară sfatul lui Mac cel Roșu. Urcă încet scara cea mare.

Când pătrunse în cancelarie, băgă de seamă că superiorul nu era singur. Abatele Tarrant sta lângă el, cu un teanc de hârtii în mână, și liniștea subită ce se așternu când îl văzură îi făcu impresia lui Francis că vorbeau despre el.

— Iertați-mă, domnule, zise el stânjenit. Vă credeam singur.

— Nu-i nimic, Chisholm. Ia loc.

Căldura spontană a tonului îl obligă pe Francis, care se întorsese cu spatele, să se așeze pe scaunul de răchită de lângă birou. Hotărât, tata Mac continuă să-și umple cu vârf, încet, cu tutun grosier, luleaua veche din spumă de mare.

— Ei bine, ce dorești, dragul meu?

Francis roși.

— Gândeam... să vorbesc numai cu dumneavoastră.

Pentru un motiv oarecare, superiorul evită privirea rugătoare.

— Cred că domnul director Tarrant nu te deranjează. Ce este?

Situația era fără scăpare. Incapabil să inventeze alte scuze, Francis mărturisi:

— Din pricina unei scrisori care am primit-o de la ai mei. Dintr-un motiv de neînțeles, nu vor să mă duc acasă în vacanță.

— Oh!

Poate că se înșela, dar nu schimbaseră ei o privire de înțelegere tacită?

— Trebuie că ești puțin dezamăgit, nu?

— Oh, da, domnule, și mai ales sunt neliniștit. Mă întreb... venisem să vă cer un sfat.

Tăcere. Abatele MacNabb se adâncise mai mult în mantia lui veche și continua să-și facă de lucru cu luleaua. Cunoscuse mulți elevi și încă prea bine: însă era în acest băiat o delicatețe, o puritate și o cinste aproape disperată, care îl mișcau până în fundul inimii.

— Fiecare are decepțiile sale, Francis – tonul său meditativ era trist, mai dulce ca de obicei –, astfel că și domnul director Tarrant și eu am avut astăzi partea noastră. Retragerile din funcție sunt la ordinea zilei în seminarul nostru din Spania.

Se opri.

— Amândoi suntem numiți acolo, eu ca superior, abatele Tarrant ca director de studii.

Francis bolborosi un răspuns vag. San Morales reprezenta fără îndoială o înaintare de invidiat, un mare pas spre episcopat, dar oricare o fi fost reacția lui Tarrant – Francis aruncă o privire asupra chipului inexpressiv –, MacNabb nu privea tot așa lucrurile. Aridele câmpii aragoneze îl vor dezorienta pe omul acesta, atașat cu tot sufletul de pădurile verzi și râurile tumultuoase din Holywell. Mac cel Roșu zâmbi blând.

— N-aș fi dorit nimic mai mult decât să rămân aici. Și tu, tu ai dori să pleci. Ce zici? Nu putem noi oare să consimțim, și unul, și celălalt să acceptăm voința Atotputernicului?

Francis se lupta cu propria confuzie să găsească cuvintele necesare.

— Numai că... sunt îngrijorat. Mă întrebam dacă nu este mai bine să aflu ce s-a întâmplat ca să încerc să-i ajut?

— Mă îndoiesc că asta este ceea ce ar trebui să faci, răspunse prompt abatele MacNabb. Ce zici, domnule director?

— Din experiența mea, dificultățile se rezolvă mai bine de la sine, fără intervenție din afară.

Imposibil să mai continue discuția. Superiorul aprinse

lampa de birou și gestul acesta, care luminează camera întunecată, părea să pună capăt discuției. Francis se ridică. În fața celor doi preoți, el nu se adresa în inima lui decât lui Mac, zicând:

— Nu pot să vă spun cât regret plecarea dumneavoastră în Spania. Școala... Eu... Dumneavoastră îmi veți lipsi mult.

— Poate ne întâlnim acolo.

Tonul vocii sale exprima speranță, o afecțiune sinceră.

Francis nu răspunse. În timp ce, în picioare și nehotărât, nu prea știa ce să spună, chinuit de dificultăți contradictorii, cu privirea plecată, zărise pe birou o scrisoare deschisă. Nu textul, care era indescifrabil de la o asemenea distanță, însă antetul imprimat în albastru, îi reținu atenția. Întoarse repede ochii, dar nu înainte să fi citit: *Parohia din Saint Dominic-Tynescastle*. Tremură. Se petrecea ceva grav. Era sigur. Față lui nu trăda nimic, era impasibil.

Niciunul, nici celălalt profesor nu observă ce descoperise el. Însă, retrăgându-se, știa acum, cu toate eforturile lor de a-l convinge de contrariul, ce-i rămânea de făcut.

5

Trenul sosea pe la ora două. Căldura de iunie era apăsătoare. Cu valiza în mână, cu inima bătând, Francis se îndreptă spre cartierul orașului care îi era familiar. Un calm ciudat domnea în împrejurimile tavernei. Ca să o surprindă pe mătușa Polly, urcă scara laterală și pătrunse în casă. Acolo, la fel, totul era calm și întunecat în comparație cu lumina orbitoare de afară: nimeni pe coridor, nici în bucătărie, niciun zgomot, doar bătaia unui ceas. Se îndreptă spre salon.

Ned sta cu amândouă caietele pe fața de masă de droghet roșu, privind nicăieri, aparent fixând zidul din față.

Francis fu izbit nu numai de atitudinea asta, ci și de schimbarea profundă a înfățișării lui care îl făcu să strige. Ned slăbise cu douăzeci de kilograme, hainele atârnavu pe el

și fața roșie și grasă devenise galbenă ca de mort.

— Ned!

Francis îi întinse mâna.

După o pauză, Ned se întoarse încet și o lucire inteligentă pătrunse întunecimea disperării sale.

— Tu ești, Francis? Zâmbetul lui era evaziv. Nu te-așteptam.

— Adevărat, nu mă așteaptă nimeni. Cu toată neliniștea lui, începu să râdă. Însă când s-a dat vacanța, n-am mai putut răbda. Unde este mătușa Polly?

— Nu-i aici... Da... Polly s-a dus pentru câteva zile la Whitleybay.

— Când se înapoiază?

— Măine... fără îndoială.

— Și Nora?

— Nora!

Cu o voce neutră, Ned replică:

— Este cu mătușa Polly.

— Ah! bine. Francis se simți ușurat. De aceea nu mi-a răspuns la telegramă. Dar... Ned... dumneata ești bine?

— Oh! desigur, Francis. Puțin obosit... însă oamenilor ca mine nimic nu le face rău.

Pieptul i se ridică deodată într-un fel grotesc. Francis se îngrozi să vadă lacrimi pe fața lui ovală.

— Du-te repede și mănâncă. Ai să găsești tot ce trebuie în bufet sau cere-i lui Thad. Îți va da orice vrei... Este în bar. Thad a fost cu adevărat un sprijin pentru noi.

Privirea lui Ned se tulbură, apoi reveni la zidul din fața lui.

Uluit, Francis își luă valiza și o duse în camera lui. Trecând pe culoar, văzu ușa de la camera Norei deschisă. Aspectul cămăruței albe, bine rânduite, îl tulbură. Coborî în grabă. Sala cea mare era goală. Dispăruse chiar și Scanty: gol, locul pe care sta de obicei era ca o gaură căscată în structura solidă a zidului, însă după teighea, în cămașă, ștergând paharele, Thadeus Gilfoyle manifestă o oarecare surpriză când îl văzu pe Francis. După o clipă, îi întinse o mână moale și umedă.

— Ei bine, exclamă el, prefer să te văd decât să am năluciri!

Siguranța lui Gilfoyle era extrem de neplăcută. Însă Francis, foarte alarmat, reuși să afișeze un aer indiferent. Declară vesel:

— Ce surpriză să te găsesc aici, Gilfoyle. Ce s-a întâmplat cu uzina de gaz?

— Am părăsit biroul, răspuns Thad, foarte calm.

— De ce?

— Ca să vin aici. Pentru totdeauna...

Apucă un pahar și-l examinează profesional, apoi, suflând peste el, începu să-l frece.

— Fiindcă m-au chemat... nu puteam să refuz...

Francis, cu nervii surescitați, era incapabil să se mai stăpânească.

— Dar în numele Cerului, Gilfoyle, ce înseamnă toate astea?

— Domnule Gilfoyle, te rog, Francis! Thad se delecta adresându-i dojana. Când nu sunt tratat cu considerație, se supără Ned. Ned s-a schimbat, Francis. Cred că nu-și va mai reveni...

— Ce i s-a întâmplat? Vorbești ca și când ar fi înnebunit.

— Așa a fost, Francis... se lamenta Gilfoyle, însă și-a revenit, sărmanul om...

Atent, îl opri pe Francis care-l întrerupse, exasperat, cu o exclamație.

— Nu vorbi pe tonul ăsta cu mine. Eu îmi fac datoria... întreabă-l mai curând pe părintele Fitzgerald. Știu bine că nu m-ai iubit niciodată. Mai mult încă, îți băteai joc de mine în timpul vacanțelor. Am cele mai bune sentimente față de dumneata, Francis. E mai bine să ne înțelegem. Acum mai ales.

— De ce mai ales acum?

Francis scrâșnea din dinți.

— Ah! desigur... dumneata nu ești încă la curent. Avu un zâmbet înfumurat, oribil la vedere. Anunțurile s-au publicat prima oară duminică; Nora și cu mine ne vom căsători.

A doua zi seara, mătușa Polly și Nora reveniră târziu. Francis, bolnav de spaimă și incapabil să descifreze enigmaticele cuvinte ale lui Gilfoyle, aștepta întoarcerea lor agonizând de nerăbdare, încercă mai întâi să o ia pe mătușa Polly deoparte. Însă Polly, prima surpriză trecută, strigase:

— Îți spusesem să nu vii, Francis!

Apoi fugise sus cu Nora, surdă la rugămințile lui, repetând mașinal:

— Nora nu se simte bine... Este bolnavă, îți spun... vezi-ți de treabă... trebuie să mă ocup de ea.

Respins astfel, întunecat, urcă în camera lui înghețat de presentimentul unor evenimente îngrozitoare și misterioase. Nora nu îi acordase decât o privire și se retrăsese imediat. Și, timp de o oră, o auzi pe Polly ducându-se și venind cu tăvi și oale cu apă caldă. O ruga pe Nora cu voce joasă și o teroriza cu neîncetate sfaturi. Nora, palidă, slabă ca o prăjină, părea bolnavă. Polly, îmbătrânită, moartă de oboseală, mai împopoțonată ca niciodată, dobândise un nou tic: își apăsa repede mâna pe frunte. Târziu, în noapte, în camera vecină o auzi murmurând rugăciuni. Torturat de enigma asta, Francis își mușca buzele, se zvârcolea în cearșafuri, incapabil să adoarmă.

A doua zi de dimineață, de cu zori, Francis se ridică și, după cum avea obiceiul, asistă la prima liturghie. La înapoiere o găsi pe Nora stând afară pe treptele scării din curte, încălzindu-se la soare. Pe picioarele ei pușorii de găină piuiau și se jucau. Nu se clinti să-i facă loc; apoi după o clipă înălță capul și-l privi.

— Uite omul sfânt... a ieșit de dimineață să-și mântuie sufletul.

Roși auzind tonul acesta atât de neașteptat, atât de rece și aspru.

— Părintele Fitzgerald a slujit?

— Nu, vicarul.

— Boul mut al ieseii. Cel puțin nu face niciun rău.

Ea lasă capul în jos, privind vag găinile, cu fața micuță

sprijinită în pumnul și mai mic. Fusese totdeauna plăpândă, dar îl izbi dureros această fragilitate, aproape copilăroasă, care se potrivea așa de puțin cu oribila maturitate a privirii și cu rochia cenușie, nouă, scumpă, care-i dădea o înfățișare severă și demnă. Inima îi bubuia, în piept îi ardea o insuportabilă durere. Suferința Norei îi sfâșia sufletul. Ezită, cu ochii în depărtare. Apoi, încet:

— Ai dejunat?

Ea dădu din cap în semn că „da”.

— Polly m-a silit. Doamne, numai de m-ar lăsa în pace!

— Ce faci azi?

— Nimic.

Ezită, apoi, grăbit, propuse, cu toată dragostea năvalnică ce i-o purta:

— Hai să ne plimbăm, Nora, ca altădată. E atât de frumos!

Ea nu se mișcă; dar o oarecare animație păru că îi însuflețește obrajii scobiți.

— N-am putere, zise ea cu o voce tristă, sunt obosită.

— Oh! vino, Nora, te rog!

Ea tăcea, apatică.

— Bine, dacă vrei tu.

Inima îi bătea dureros. Se duse repede în bucătărie unde pregăti în grabă câteva sandvișuri și făcu un pachet pe care îl legă ca vai de lume. Polly nu se arăta și pentru moment nu dorea nicidecum prezența ei. Zece minute mai târziu, Nora și cu el erau instalați în tramvaiul roșu și traversau orașul cu mare zgomot. După o oră, mergeau unul lângă altul, tăcând, pe drumul spre Gosforth.

Se miră că avusese impulsul să se întoarcă pe locurile acestea familiare.

Azi, câmpia primăvărată era încântătoare. Dar însăși această frumusețe era prea emoționantă.

Când ajunseră în livada lui Lang, plină de flori roșii, el se opri încercând să rupă liniștea grea care se așternuse între ei.

— Privește, Nora, vrei să ocolim puțin și să-i spunem bună ziua lui Lang?

Ea aruncă o privire către livadă, către arborii plantați în rânduri egale, drepti ca piesele de șah, în jurul magaziei. Răspunse aspru, pe un ton amar:

— N-am poftă! Detest locul ăsta...

El nu răspunse. Vag, ghicea că amărăciunea aceasta nu-i era adresată lui. Peste o oră ajunseră pe culmea colinei din Gosforth. Observă că Nora era obosită și, fără să o consulte, se așeză sub un fag mare ca să mănânce. Ziua era deosebit de caldă și clară. În depărtare, în câmpie, la picioarele lor, scânteietor în lumina aurită, se întindea orașul, cu domurile și clopotnițele de o nespusă frumusețe. Ea de-abia se atinse de sandvișuri. Amintindu-și de tirania lui Polly, el nu o îndemnă. Umbra era plăcută. Deasupra capetelor lor, frunzișoarele fragede se clătinau și desenau farandole pe mușchiul presărat cu fructe uscate. Aerul era îmbălsămat de seva proaspătă. Chemarea insistentă a unei mierle cobora de pe o creangă înaltă.

După o vreme, Nora se rezemă de trunchiul copacului, cu capul dat pe spate, și închise ochii. Acest abandon părea să fie cel mai mare semn de afecțiune pe care i-l putea da. Francis o privea cu o negrăită duioșie, mișcat de o compasiune inexplicabilă la vederea gâtului gol și atât de subțirel. Tandrețea asta care-l umplea îi inspira o violentă dorință de protecție. Când capul ei alunecă puțin spre trunchi, de-abia îndrăzni s-o atingă ușor, dar crezând-o adormită, întinse instinctiv brațul să o sprijine. Atunci ea se ridică și începu să-l lovească repede peste față și în piept, cu pumnii închiși, isterică și gâfâind.

— Lasă-mă în pace! Brută! Animal!

— Nora, Nora! Ce s-a întâmplat?

Cu răsufierea tăiată, ea făcu un pas înapoi, cu chipul crispat și trăsăturile descompuse:

— Nu încerca să mă ademenești cu lingușeli! Toți sunteți la fel. Toți.

— Nora! Disperat, o implora. Pentru Dumnezeu, explică-mi...

— Ce să-ți explic?

— Totul... de ce faci asta... de ce te măriți cu Gilfoyle?

— Și de ce nu m-aș mărita cu el?

Îi aruncă întrebarea ca pe o sfidare amară, parcă apărându-se.

Buzele ei erau așa de uscate că de-abia mai putea să vorbească.

— Dar, Nora, e un biet neisprăvit... N-ai nimic comun cu el...

— Ori el, ori altul... Nu ți-am spus că toți sunteți la fel? Cel puțin pe el voi putea să-l pun la locul lui.

Uimit, Francis o privea fix, înspăimântat, foarte palid. Și ceva în privirea lui neîncrezătoare o rănea așa de tare încât vru să-l rănească și mai rău.

— Poate îți închipui că aș vrea să mă mărit cu tine? Băiat de cor cu privirea eterată... sfântuleț necopt! Gura îi tremura de dispreț și sarcasm. Dă-mi voie să râd... Cucernicia ta mă înveselește. Și continuă, ridicând spre cer o privire pioasă. Nu știi cât ești de caraghios... cu rugăciunile tale interminabile... Ai fi singurul om de pe lume pe care nu l-aș vrea...

Cuvintele i se înăbușeau în gâtlee; tremura atât de tare încât nu putu, cu toate eforturile, să-și oprească lacrimile cu dosul palmelor. Atunci, suspinând nebunește, se aruncă de gâtul lui.

— Oh! Francis, scumpul meu, iartă-mă! Știi că te-am iubit întotdeauna. Omoară-mă dacă vrei... mi-e indiferent!...

Cât putea de bine, stângaci, tânărul se strădui s-o calmeze. Îi mângâie fruntea și tremura tot, ca și ea. Pasivă, fata i se lăsă în brațe ca o păsărică rănită, epuizată, cu fața ascunsă în haina lui. Apoi, încet, se ridică. Cu ochii plecați, își scoase batista, își frecă obrajii mânjiți de lacrimi, își puse pălăria, apoi, indiferentă și abătută, zise:

— Aș prefera să ne întoarcem.

— Privește-mă, Nora.

Însă ea refuză și-l rugă numai, cu aceeași voce monotonă, să-i explice ce vrea.

Vehemența lui naturală birui:

— Ei bine, Nora, lucrurile nu pot continua așa. Cred că este un mister aici, însă îl voi scoate la lumină. Nu vreau să te căsătorești cu imbecilul ăsta de Gilfoyle. Te iubesc, Nora. Te voi împiedica.

Ea tăcu, copleșită.

— Micuțul meu Francis, zise ea cu un zâmbet fără veselie, ascultându-te îmi vine să cred că ai o mie de ani.

Se ridică, se aplecă spre el și-l sărută ca altădată pe obraz. Când coborâră colina, mierla nu mai cânta.

Seara, foarte hotărât, Francis se duse la docuri, în mizerabila colibă în care locuia familia Magoon. Scanty, izgonit din Uniune, era singur. Doamna Magoon lucra încă. Ghemuit lângă un foc care abia pălpâia, la lumina slabă a unui capăt de lumânare, el lucra îngândurat la un covor de lână. Când recunoscuse oaspetele, ochii urduroși exprimară o vădită plăcere, care spori și mai mult la vederea sticlei de alcool pe care Francis o luase pe furiș de la bar. Imediat, Scanty umplu o ceașcă de Delft știrbită și bău în sănătatea musafirului său.

— Iată ce-mi face bine! bombăni el, ștergându-și buzele cu mâneca ruptă. N-am mai băut o picătură de când ține barul Gilfoyle, un șoarece afurisit și nesuferit.

Francis apropie de foc un scăunel desfundat. Vocea lui era tristă, umbrele trădau ochii înfundați în orbite.

— Scanty! Ce s-a petrecut la Uniune? Ce s-a întâmplat cu Nora, cu Polly, cu Ned? De trei zile nu pot afla nimic. Trebuie să-mi spui.

Scanty se alarmă. Privirea lui se plimba de la Francis la sticlă, de la sticlă la Francis.

— De unde vrei să știu?

— Da! Tu știi, o citesc pe chipul tău.

— Ned nu ți-a spus nimic?

— Ned? E ca un surdo-mut.

— Sărmanul, bătrânul Ned! Scanty scoase un geamăt, își făcu cruce, apoi își turnă al doilea pahar, plin vârf, cu whisky. Dumnezeu să ne apere! Cine s-ar fi gândit vreodată?

Dar cei mai buni dintre noi devin adesea oameni răi.

Apoi, cu o voce emfatică și răgușită, spuse deodată:

— Nu pot să-ți spun nimic, Francis, e rușine să ne gândim la asta și apoi – nu mai e nimic de făcut.

— Ba da, totul se poate aranja! Dacă aș fi la curent cu cele întâmplate, aș putea cel puțin să încerc.

— Vrei să spui, Gilfoyle...

Cu ochii plecați, Scanty se gândea; apoi dădu încet din cap. Mai luă o gură de whisky ca să prindă curaj, apoi fața lui zbârcită deveni extraordinar de serioasă și, calm, declară:

— Îți voi spune, Francis, dacă juri că nu mă vei trăda. Adevărul e... că Nora a avut un copil.

O tăcere prelungită îi lăsă răgaz lui Scanty să golească încă o ceașcă. Francis întrebă:

— Când?

— Acum șase săptămâni. L-a născut la Whitley Bay. O femeie îngrijește copilul. E o fetiță... Nora nu o poate suferi.

Înmărmurit, țeapăn, Francis își stăpânea mânia care făcea ravagii în sufletul lui. Se simți obligat să întrebe:

— Gilfoyle este tatăl?

— Peștele ăla fără măruntaie? Ura înfrânse prudența lui Scanty. Nu! Nu! Cum se spune, el se mulțumește să-i dea copilului numele său. Ce vrea el e să prindă rădăcini la Uniune, individul ăla scârbos. Preotul a aranjat totul, Francis. Ah! au lucrat bine amândoi. După ce se va întocmi certificatul de căsătorie, vor aduce fetița aici, ceva mai târziu, după ce va sta o vreme la țară. Nici văzut, nici știut. Să mor dacă asta n-ar scârbi și un porc!

Se înăbușea, o durere cumplită îi încheșta gâtul lui Francis. Lupta cu disperare ca să-și stăpânească vocea.

— Nu o știam pe Nora îndrăgostită! Scanty, tu știi cine este... Vreau să spun... tatăl copilului?

— Dumnezeu mi-e martor că nu știu nimic! Sângele îi urcă la cap lui Scanty, care umbla de colo-colo și nega, vociferând. Nu știu nimic. Cum vrei ca un biet om ca mine să fie la curent? Și nici Ned, tot atât de adevărat ca Evangheliile, te asigur. Ned a fost întotdeauna drăguț cu

mine, e un om bun și generos, în afară de momentul în care Polly nu era acasă și băuse un pahar mai mult. Nu, nu, Francis, crede-mă, nu e nicio speranță ca vinovatul să fie găsit.

Tăcură, iar ochii lui Francis se întunecau. Se simțea cuprins de greață. În sfârșit, cu mare greutate, se ridică.

— Mulțumesc, Scanty, pentru informațiile care mi le-ai dat.

Părăsi camera și coborî, amețit, scările stricate. Fruntea, palmele lui erau acoperite de o sudoare înghețată. O viziune îl urmărea, chinuitoare: cămăruța albă și bine rânduită a Norei. Nu simțea ură, ci o milă arzătoare, în zbuciumul înspăimântător al sufletului său. Afară, în curtea murdară, rezemat de singurul felinar, învins de greață, vomită în șanț.

Apoi îl luă cu frig, însă se simți ușurat. Se îndreptă hotărât spre Saint Dominic. Menajera îl introduse în casă cu discreția caracteristică prezbiterului. După un minut se întoarse, călcând în vârful picioarelor, în vestibulul abia luminat unde îl lăsase, și-i spusese zâmbind:

— Ai noroc, Francis, domnul abatele te primește chiar acum.

Cu tabachera în mână, abatele Gerald Fitzgerald se ridică, când intră Francis, întâmpinându-l cu un amestec de cordialitate și de curiozitate; înfățișarea elegantă și rafinată se potrivea de minune cu mobilele franțuzești, cu scăunelul de rugăciune, cu excelentele copii de pe tablourile medievale italiene care împodobeau pereții și buchetul de crini de pe birou care parfuma plăcut camera.

— Ei bine, tinere, te credeam în Nord! Ia loc. Ce mai faci bunii mei prieteni din Holywell?

Tăcu ca să tragă tabac pe nări și privirea lui se opri cu o aprobare afectuoasă pe cravata lui Francis, în culorile colegiului.

— Și eu mi-am făcut tot acolo studiile, știi, înainte de a mă duce în Orașul Etern. E o frumoasă și nobilă casă. Și dragul bătrân MacNabb! Și abatele Tarrant! Un bărbat remarcabil, care va ajunge departe! Să vedem, Francis – și îl pătrunse cu

privirea sa ageră, învăluită într-o politicoasă suavitate –, ce te aduce la mine?

Stingherit, cu răsuflarea scurtă, Francis ținea ochii plecați.

— Am venit să vă consult cu privire la Nora.

Această remarcă bălbăită risipi seninătatea camerei, atmosfera de bună grație și tihnă.

— Și ce vrei să mă întrebi relativ la Nora, te rog?

— Căsătoria ei cu Gilfoyle... Ea nici nu-l poate suferi... e grozav de nenorocită... totul îmi pare stupid și nedrept... este o pedeapsă inutilă și îngrozitoare.

— Ce știi dumneata despre această îngrozitoare chestiune?

— Ei bine... totul... și că n-a fost din vina ei...

Tăcură. Fruntea frumoasă a lui Fitzgerald exprima nemulțumire, și totuși privea spre adolescentul jenat cu un fel de demnitate compătimitoare.

— Băiete dragă, dacă vei ajunge preot, cum sper, când vei dobândi jumătate din experiența pe care o am eu, vei înțelege că oarecare dezordini sociale cer remedii potrivite. Ești copleșit de afacerea aceasta oribilă – și îi aruncă cuvintele, cu o mișcare din cap. Nu și eu. O prevăzusem chiar. Cunosc și detest efectul whisky-ului asupra mentalității bestiale a acestor bădărani care sunt enoriașii mei. Dumneata și eu putem gusta în tovărășie un pahar de *Lachryma Christi* și totuși să rămânem oameni bine crescuți. Însă asta nu se poate întâmpla cu Edward Bannon. De-ajuns. Nu acuz pe nimeni. Constat pur și simplu existența unei probleme care se pune destul de des, și cei care-și petrec orele ascultând sordide spovedanii, o știu destul de bine.

Preotul se opri ca să ia tabac din tabacheră cu un gest elegant.

— Ce vom face? Am să-ți spun. Mai întâi, vom legitima și vom boteza copilul. Apoi, o vom cununa pe mamă, dacă este posibil, cu cea mai convenabilă partidă și care se va mulțumi cu situația. Trebuie să se pună ordine, să se clădească un

cămin catolic sănătos pe aceste mine, să se reintegreze în solida țesătură socială acești fii nesocotiți. Crede-mă, Nora Bannon are mult noroc să se mărite cu Gilfoyle. Nu este strălucit, însă e un bărbat solid. Peste doi ani o vom vedea la liturghie, cu soțul și familia ei, perfect fericită.

— Nu, nu – Francis îl întrerupsese fără voia lui –, ea nu va fi niciodată fericită... doar ființă și disperată.

Fitzgerald se ridică.

— Este fericirea scopul nostru pe acest pământ?

— Va recurge la cine știe ce gest extrem. Nora nu poate fi îmblânzită. O cunosc mai bine decât dumneavoastră.

— Pari să o cunoști intim. Fitzgerald zâmbea cu o suavitate răutăcioasă. Sper că nu te interesează și sub aspect fizic.

Două pete roșii apărură pe obrajii livizi ai lui Francis. Murmură:

— O iubesc mult pe Nora, însă dragostea mea nu ar putea da loc unei sordide spovedanii. Vă rog – și vocea lui avea un accent de rugămintă umilă și disperată-, n-o siliți să încheie căsătoria asta. Ea nu este ca celelalte. Are un suflet blând și luminos. Nu i se poate arunca deodată în brațe un copil și un bărbat pentru că, în nevinovăția ei, a fost...

Iritat, Fitzgerald aruncă tabachera pe masă.

— Încetează să-mi dai lecții, domnule!

— Iertați-mă. Vedeți bine că nu știu ce spun. Voiam numai să vă rog fierbinte să uzați de influența dumneavoastră...

Francis făcu apel la toată energia lui care îl părăsea, pentru un ultim efort.

— Dați-i cel puțin ceva timp!

— Destul, Francis!

Preotul, prea stăpân pe sine și pe alții pentru a-și pierde sângele rece și pentru a se lăsa descumpănit prea mult timp, se ridică brusc de pe scaunul său și își cercetă ceasul.

— Am o întâlnire la patronaj la orele opt. Fii bun și scuză-mă...

Cum Francis se ridicase și el, îl lovi, în semn de prietenesc

reproș, cu palma pe umăr.

— Dragă băiete, ești prea tânăr. Voi îndrăzni să adaug că nici prea copt la minte. Mulțumește-i lui Dumnezeu că te găsești lângă Sfânta noastră Mamă, Biserica, sub protecția bătrânei sale înțelepciuni. Și nu te da cu capul de pereți. Rezistă de multe generații și alții mai puternici ca tine și l-au spart. Însă sunt sigur că ești un băiat curajos. Vino să mă vezi și să-mi vorbești de Holywell după căsătorie. Până atunci, pentru iertarea nepoliteței tale, vei recita *Salve Regina*, vrei?

Francis tăcea. Totul fusese zadarnic.

— Da, părinte.

— Ei bine! Bună seara, dragul meu. Dumnezeu să te binecuvânteze!

În aerul nopții, umed și rece, Francis se îndepărtă încet de prezbiter. Pașii lui răsunau surd pe aleea pavată. Când trecu pe lângă treptele scării de la capelă, paracliserul închidea ușile de jos. Când ultima lumânare fu stinsă, Francis rămase descoperit în întuneric, cu ochii fixați pe flacăra care se zărea de la candela altarului. Deodată, din adâncul disperării sale, se înalță o rugăciune:

— Oh! Doamne, vei face cum e mai bine pentru fiecare din noi!

Ziua căsătoriei se apropia și Francis se topea de febră și de insomnii. Atmosfera în tavernă se așeza, ca o apă tulbure care se liniștește. Nora era calmă. Pentru Polly renăștea o vagă speranță; și dacă Ned se încăpățâna în singurătatea lui, teroarea confuză din privirea lui se domolea. Ceremonia trebuia să se desfășoare, firește, în intimitate. Dar nu exista niciun motiv ca trusoul să fie modest, nici dota, nici călătoria de nuntă la Killamey. Casa gema de rochii și de stofe frumoase. Polly trecea de la o probă la alta cu gura plină de ace și cerceta bucățile de postav sau de pânză, învăluită într-o ceață binefăcătoare.

Gilfoyle, mereu la pândă, fuma cele mai bune țigări ale Uniunii și se întreținea din când în când cu Ned, asupra chestiunilor financiare. Fu întocmit un contract de asociație

și semnat; se discuta animat despre instalarea tânărului menaj. Rudele sărace ale lui Gilfoyle, destul de numeroase, frecventau casa, umile, însă cotropitoare. Sora lui, căsătorită, doamna Neily, și fiica ei Charlotte erau printre cele mai agresive.

Nora de-abia vorbea. Într-o zi, când îl întâlnește pe Francis pe culoar, îl oprește și-l întreabă:

— Știi totul... nu-i așa?

Cu inima gata să-i spargă pieptul, el nu îndrăznește să ridice ochii.

— Da, știu.

După o pauză, gâfâind, nemaiputând să-și stăpânească durerea care-l sfâșia, izbucni deodată în cuvinte incoerente; lacrimi de copil îi arseră ochii:

— Nora... nu trebuie să ne supunem... dacă ai ști cât sufăr cu tine... aș putea să veghez asupra ta, să muncesc pentru tine. Nora... lasă-mă să te iau cu mine.

Ea îl privi cu o tandră stranie și înduioșată.

— Unde ne-am putea duce?

— Nu contează unde.

Aiura. Obrajii lui erau umezi și strălucitori. Ea nu răspunse nimic, îi strânse mâna fără o vorbă, apoi ieși repede, ca să se ducă să probeze o rochie.

În ajunul nunții, ea își mai reveni, pierdu puțin din pasivitatea sa rigidă. Golind o ceașcă de ceai cu care o tot îmboldea Polly, Nora spuse:

— Aș dori să merg azi la Whitley Bay.

Năucită, Polly repetă:

— Whitley Bay? Apoi adăugă foarte mișcată: Merg cu tine.

— E inutil, protestă blând Nora, mișcând lingurița. Însă, dacă dorești...

— Cum să nu, draga mea!

Liniștită de tonul blând al Norei ca de ecoul slab al unei muzici depărtate, când până acum fusese de o veselie răutăcioasă, Polly privea excursia asta cu plăcere. Nedeslușit, presupunea că Nora mai fusese pe-acolo. Bându-și ceaiul, vorbea cu însuflețire despre frumusețile

lacului din Killamey pe care îl vizitase în tinerețe. Luntrașii o amuzaseră grozav.

Cele două femei se îmbrăcară pentru excursie și, după prânz, porniră spre gară. La colțul străzii, Nora se întoarse și privi fereastra la care stătea Francis. Se opri o clipă, surâse grav și făcu semn cu mâna, apoi dispăru.

Noutatea se răspândi în oraș, înainte să fi fost adusă de mătușa Polly care se întoarse cu trăsura într-o desăvârșită stare de prostrație. Accidentul făcu senzație în oraș. Interesul populației n-ar fi fost stârnit chiar atât de mult de simpla stângăcie a tinerei care căzuse de pe peron sub roțile trenului. Dar apropiata nuntă adăuga o notă picantă și excepțională faptului divers. La docuri, femeile părăseau în grabă casele ca să discute în grup, înfolfite în broboadele lor și cu mâinile în șolduri. În cele din urmă, tragedia fu atribuită pantofilor noi ai victimei. Manifestară o simpatie profundă pentru Thadeus, ca și pentru familie și pentru toate logodnicele nevoite să călătorească cu trenul. Se sugeră chiar ca rămășițele desfigurate să fie înmormântate cu fanfara confreriilor, cu mare pompă.

Seara târziu, fără să știe cum, Francis se afla în biserica Saint Dominic. Era complet goală. Lumina tremurătoare a lămpii de la altar, far minuscul, îi atrăgea privirea înspăimântată. Îngenuncheat, țeapăn și livid, se simțea prins în mrejele neînduplecate ale destinului. Niciodată dezolarea lui nu fusese atât de adâncă, niciodată abandonarea de sine însuși nu fusese atât de totală. Nu mai putea să plângă. Buzele lui, reci și strânse, nu puteau nici să murmure o rugăciune. Însă sufletul lui chinuit se oferea ca jertfă. Mai întâi părinții săi și acum, Nora. Cum să ignore mai multă vreme aceste semne ale Cerului? Va pleca deci... trebuia să plece... să-l regăsească pe părintele MacNabb... la San Morales. Se va consacra în întregime lui Dumnezeu. Se hotărâse să se facă preot.

În anul 1892, de Paști, se întâmplă la seminarul din San Morales un incident care iscă nesfârșite comentarii, nuanțate de altfel de o anumită consternare. Un seminarist din clasa de teologie dispăruse timp de patru zile întregi.

Bineînțeles, nu era primul exemplu de răzvrătire de la întemeierea acestei instituții, acum cinci sute de ani, pe un înalt platou aragonez. Elevii se mai răzvrătiseră timp de o oră, două ca să se ducă pe ascuns la posada vecină, spre marea pagubă a conștiinței și a digestiei lor, pentru a fuma *cigarros* lungi și a bea *aguardiente*. O dată sau de două ori fusese necesar să fie tras de urechi vreun nesupus în saloanele dărăpănate din Via Amorosa a orașului. Dar cazul unui seminarist care iese în plină zi pe poarta mare și se înapoiază peste câteva zile, în același fel, dar făcând mai mult zgomot, târându-și picioarele, ciufulit, plin de praf, manifestând, pe scurt, cu toate stigmatele unei oribile nechibzuințe și fără să ofere altă scuză decât: „Am fost să mă plimb”, aruncându-se apoi în patul său și dormind timp de douăsprezece ore – asta nu era nimic mai mult decât o apostazie.

În timpul recreației, elevii discutau încet, grupuri mici de siluete negre pe povârnișurile înșorite, printre vițele de vie albăstrite de piatră vânăta, deasupra cărora lucește albeața seminarului pe pământul roz pal. Toată lumea socotea că, fără discuție, Chisholm va fi eliminat.

Consiliul de disciplină fusese imediat constituit. După tradiție, pentru orice încălcare gravă a disciplinei, acesta se compunea din superior, directorul de studii, profesorul novicilor și șeful seminariștilor.

A doua zi după scandal, după câteva discuții preliminare, tribunalul își ținea ședința în amfiteatrul de teologie.

Afară suflă *solano*. Măslinile negre și coapte cad din arborii cu frunze ascuțite și crapă la soare. Parfumul florilor de portocal vine dinspre livada care înconjoară infirmeria.

Din pricina căldurii, pământul crapă ca într-un cuptor. Francis intră în sala înaltă, susținută de stâlpi, în care băncile goale și lustruite dau o impresie de prospețime sumbră. Are un aer calm. Sutana de alpaca neagră îi accentuează slăbiciunea. Părul tuns îi scoate în evidență umerii obrajilor, subliniază privirea întunecată, sporind înfățișarea rezervată și liniștită. Măinele lui, mai ales, sunt ciudat de inerte.

În fața lui, pe platforma unde au luat loc protagoniștii dezbaterii, se găsesc patru mese unde sunt deja instalați directorul Tarrant, monseniorul MacNabb, abatele Gomez și diaconul Mealey. Conștient că, în privirile îndreptate spre el, nemulțumirea se împletește cu mâhnirea, Francis lasă capul în jos în vreme ce abatele Gomez, profesorul novicilor, citește repede acuzarea.

Liniștea o dată restabilită, după o pauză, abatele Tarrant întreabă:

— Ce explicații ne poți da?

În ciuda calmului în care se închisese, Francis roșește. Pleacă și mai mult capul.

— Am fost să mă plimb.

Răspunsul era îngrozitor.

— Iată ce este destul de clar. Ne servim de picioare, fie că intențiile noastre sunt bune sau rele! În ceea ce privește greșeala evidentă de a fi părăsit seminarul fără voie, intențiile dumitale erau rele?

— Nu.

— În timpul absenței dumitale ai abuzat de alcool?

— Nu.

— Ai fost la o luptă cu tauri, la bălci sau la cazinou?

— Nu.

— Ai frecventat femei stricate?

— Nu.

— Atunci ce-ai făcut?

Tăcere. Apoi un răspuns bâlbâit:

— V-am spus deja. Nu puteți înțelege... Eu... Eu am mers...

Abatele Tarrant schițează un zâmbet ironic.

— Crezi că ne poți convinge c-ai bătut câmpul fără încetare vreme de patru zile?

— În sfârșit... aproape.

— Unde te-ai oprit?

— La Cossa.

— Cossa... dar e la optzeci de kilometri!

— Da, fără îndoială.

— Ai avut o țintă?

— Nu.

Abatele Tarrant își mușca buza subțire. Nu putea suferi să i se împotrivescă cineva. Deodată, își dorește din toată inima să-l pună pe scăunașul de lemn pentru acuzați, să-i aplice ghetele de fier, brodechinel și roata de tortură. Înțelege că în evul mediu se recurgea la asemenea instrumente. În unele circumstanțe, întrebuintarea lor este singura indicată.

— Mă tem că minți, Chisholm.

— Și de ce v-aș minți... pe dumneavoastră?

O exclamație înăbușită îi scăpă diaconului Mealey. Prezența lui în locul acesta este pur simbolică. În calitate de șef al elevilor, reprezintă acolo corpul seminariștilor. Dar nu se poate abține să nu-i adreseze lui Francis un serios îndemn:

— Te rog, Francis! În numele tuturor elevilor... al tuturor acelor care te iubesc... Eu... Eu te conjur, mărturisește!

Cum Francis tace, abatele Gomez, tânărul profesor al novicilor, se apleacă să-i șoptească lui Tarrant:

— N-am putut să obțin niciun indiciu, nici cea mai mică indicație în oraș. Poate am putea să-i scriem abatelui din Cossa.

Tarrant îi aruncă o privire rapidă subtilului spaniol.

— Da. Excelentă idee...

Între timp, superiorul profită de această întrerupere. Mai în vârstă, mai lent decât la Holywell, se apleacă. Vorbește cu bunătațe, blând:

— Trebuie să înțelegi, Francis, că în împrejurările actuale

explicația ta prea vagă nu este suficientă. La urma urmelor, e vorba de o treabă serioasă: ai chiulit de la școală. Nu numai că ai încălcat disciplina seminarului, că ai păcătuit prin neascultare, dar trebuie să cercetăm motivele care te-au îndemnat. Spune-mi, nu ești fericit printre noi?

— Ba da, sunt fericit.

— Bine. Și n-ai niciun motiv să te îndoiești de vocația ta?

— Nu! Doresc mai mult ca niciodată să încerc să aduc puțin bine în lume.

— Îmi face mare plăcere. Nu dorești să fii eliminat?

— Nu.

— Ei bine! Explică-ne cum crezi tu mai bine ce te-a îndemnat să încerci această extraordinară aventură.

Încurajat astfel, Francis ridică iar capul. Cu un mare efort, cu privirea pierdută, cu o expresie tulbure, începu:

— Eu... Am fost la capelă. Dar nu reușeam să mă rog. Nu puteam să mă concentrez. Eram agitat. *Solano* sufla... și vântul cald mă exaspera, rutina seminarului îmi părea deodată sordidă și apăsătoare. Apoi am zărit drumul, peste poartă, alb și pufos de praf. Nu m-am putut stăpâni. M-am trezit pe drum, mergând. Am mers toată noaptea, kilometri după kilometri. Am mers...

— Toată ziua următoare? îl întrerupse abatele Tarrant, batjocoritor și furios. Și a doua zi iar?

— Exact!

— În viața mea n-am auzit asemenea baliverne! Asta-i o insultă adusă inteligenței consiliului!

Superiorul, cu sprâncenele încruntate, se ridică deodată și împinge scaunul.

— Propun ca ședința să fie suspendată.

În vreme ce cei doi preoți îl privesc încremeniți, el îi spune lui Francis, pe un ton fără replică:

— Poți să pleci. Dacă vom socoti necesar, te vom chema.

Francis părăsește sala într-o liniște mormântală. Apoi superiorul se întoarce către ceilalți și declară cu răceală:

— Vă asigur că nu veți ajunge la nimic purtându-vă aspru. Trebuie să procedăm cu prudență. Aici se ascunde un

mister.

Furios de a fi astfel îmboldit, abatele Tarrant se plimbă de colo-coio, agitat.

— Este rezultatul unei îndelungate indisciplin.

— Ba deloc, protestează superiorul. De când a venit aici a fost întotdeauna silitor. Raportul nu semnaleză nimic asupra conduitei lui, nu-i așa? îl întreabă pe abatele Gomez.

Gomez răsfoiește paginile din fața lui.

— Nu. Vorbește încet, citind. Câteva glume de prost-gust. Iarna trecută a dat foc unui ziar englezesc pe care îl citea abatele Desprad. Când a fost întrebat de ce a făcut așa, a răspuns râzând: „Dracu’ știe să ocupe mâinile trândave”.

— Acesta n-are nicio importanță. Tonul superiorului deveni scurt. Știm bine că abatele Desprad acaparează toate ziarele care vin la seminar.

— Apoi, rezumă Gomez, însărcinat să citească cu glas tare în refectoriu, a substituit o mică povestire de propagandă misionară intitulată: *Eva a furat zahăr* în locul Vieții sfântului Petru din Alcantara, provocând astfel – până când lucrurile au fost puse la punct – o ilaritate deplasată.

— Răutate fără urmări...

— De altfel... Gomez întoarce pagina, în timpul simulacrului procesiunii organizate de elevi, reprezentând Sfintele Taine, unul îmbrăcat în copil pentru Botez, alți doi închipuind Căsătoria etc., toate astea perfect autorizate, el a prins cu un ac pe muribundul de la Maslu o bucată de hârtie cu un cuplet satiric la adresa abatelui Tarrant...

— Toate acestea s-ar putea ierta ușor, îl întrerupse brusc abatele Tarrant. Ar trebui însă să ne preocupe fapta săvârșită, nu aceste glume absurde.

Superiorul clătină capul.

— Absurde, fără îndoială. Însă fără răutate. Îmi place ca un băiat să privească viața sub aspectul ei comic. Trebuie să ținem seama de faptul că Chisholm este un original. E o natură profundă și plină de foc. Foarte sensibil, are dese accese de melancolie. El le ascunde toate sub veselia lui. Este un luptător și nu va ceda niciodată. Curios amestec de

candoare copilărească și de logică riguroasă. Și, peste toate, o natură esențialmente individualistă!

— Individualismul este o calitate mult mai periculoasă pentru un teolog, remarcă Tarrant pe un ton acid, el ne-a adus Reforma.

— Și reforma a adus o mai bună disciplină în Biserica Catolică, zâmbi blând superiorul, cu ochii în tavan. Însă nu e vorba de asta. Recunosc că el a încălcat grav disciplina. Va fi pedepsit. Însă pedeapsa nu trebuie să fie prematură. Nu pot să dau afară un elev de talia lui Chisholm fără să mă asigur în prealabil că merită să fie îndepărtat. Să așteptăm deci câteva zile.

El se ridică cu un aer nevinovat:

— Sunt sigur că împărtășiți cu toții părerea mea.

Cei trei preoți părăsiră estrada. Tarrant și Gomez plecară împreună.

În cele două zile care urmară, Francis simți că amenințarea pedepselor este suspendată. I se lăsă toată libertatea. Nimeni nu îi tulbură studiile. Însă, oriunde se ducea, la bibliotecă, în refectoriu, în sala comună, camarazii lui tăceau numaidecât sau afectau o naturalețe care nu înșela pe nimeni. A ști că e în centrul tuturor conversațiilor îi dă un aer vinovat. Camaradul său din Holywell, Hudson, subdiacon el însuși, îl sâcâie cu atențiuni afectuoase, cu fruntea barată de o cută de îngrijorare. Anselm Mealey este în tabăra cealaltă, a celor a căror demnitate este ultragiată. În recreație, după ce se consultaseră, îl înconjură pe singuratic. Anselm ia cuvântul:

— Intenția noastră nu este să-ți agravăm situația critică, Francis. Însă noi ne simțim cu toții atinși. Atitudinea ta jignește întreg corpul elevilor. Noi suntem de părere că ar fi mult mai demn din partea ta să golești sacul, să mărturisești...

— Ce să mărturisesc?

Mealey dădu din umeri. După o tăcere – ce mai putea încerca? –, pleacă cu ceilalți, nu fără să adauge:

— Noi am hotărât să ținem nouă zile posturi și rugăciuni

pentru tine. Această tristă poveste mă atinge personal: nădăjduiam să-ți fiu prietenul cel mai bun.

Pentru Francis, a pretinde că totul se petrece normal devine dificil. Dacă se plimbă în grădina seminarului, se oprește izbit de ideea că, plimbându-se, și-a atras dizgrația. Se târăște dintr-un loc într-altul și observă că în ochii lui Tarrant și ai celorlalți profesori a încetat să mai existe. La curs, nu poate fi atent. Nădăjduiește totuși că va fi chemat la superior, însă nu se întâmplă nimic. Tensiunea lui interioară crește. Nu se mai înțelege pe sine, enigma insolubilă este el însuși. Începe să le dea dreptate celor care se îndoiau de vocația lui. Întrevede vag ideea să plece cu un frate laic într-o misiune îndepărtată și periculoasă. Își petrece cea mai mare parte a timpului la capelă, însă în mare taină. Îl obsedează mai ales necesitatea de a purta o mască pentru ochii celor din anturajul său.

În dimineața celei de-a treia zi sosește răspunsul la ancheta abatelui Gomez. Șocat, însă satisfăcut în sinea lui de deplina reușită a încercării sale, aleargă să ducă scrisoarea în cancelaria directorului de studii. Și, în timp ce părintele Tarrant o citește, el așteaptă în picioare, aproape ca un câine care a executat bine scamatoriile și nădăjduiește să fie mângâiat sau să primească un os.

Dragul meu,

Ca răspuns la scrisoarea dumitale de la Rusalii, regret mult, dar trebuie să-ți spun că, după informațiile culese, am aflat că un seminarist, corespunzător în totul descrierii dumitale, a fost la Cossa pe 14 aprilie. A fost văzut intrând la o oarecare Roza Oyarzabal, seara târziu, și ieșind a doua zi dimineața. Persoana în chestiune, de moravuri ușoare, trăiește singură și nu s-a apropiat de altar de șase ani.

Am onoarea de a rămâne, dragă prietene, fratele dumitale devotat întru Iisus Hristos.

Salvador Bolas
Preot în Cossa

Gomez murmură:

— Recunoașteți că sistemul meu era bun!

— Da, da!

Zbuciumat, Tarrant îl respinge pe spaniol. Cu scrisoarea ținută ca pe un obiect murdar, aleargă în cancelaria superiorului, la capătul coridorului. Însă superiorul spune liturghia. Va mai dura cel puțin o jumătate de oră.

Abatele Tarrant nu se simte în stare să aștepte. Traversează curtea ca vântul și, fără să bată la ușă, pătrunde ca vârtejul în camera lui Francis. Este goală.

Sub imperiul furiei, crezând că și Francis este la liturghie, se luptă cu mânia sa ca un cal ambalat cu zăbala în dinți. Se așază brusc, silindu-se să aștepte, și silueta lui mică pare încărcată cu trăsnete.

Chilia aceasta este mai goală decât a celorlalți. Un pat, un dulap pentru rufe, o masă și scaunul pe care stă el. Pe dulap, fotografia îngălbenită a unei femei colțuroase, cu o pălărie îngrozitoare, ținând de mână o fetiță îmbrăcată în alb: „Cu afecțiune, mătușa Polly și Nora”. Tarrant își stăpânește un rânjet, însă buzele sale tremură la vederea singurului ornament agățat pe zidul văruiat al chiliei: o mică copie a Madonei – *Notre-Dame Pureté*.

Deodată zărește pe masă un caiet deschis: jurnalul lui Francis. Tresare iar, ca un cal sperios, cu nările dilatate, cu o flacără întunecată în ochi. Un moment rămâne nemișcat, luptând cu scrupulele sale, apoi se ridică încet și se îndreaptă spre caiet. Bine crescut, îi repugnă să citească pe furiș, ca o servitoare vulgară, însemnările personale. Dar este de datoria lui. Cum putea să afle altfel ce alte nelegiuiri sunt scrise în caiet? Sever și neînduplecat, citi repede aceste pagini:

...Oare sfântul Anton este cel care vorbește de „purtarea sa rău chibzuită, înverșunată și perversă”? Aici găsesc singura consolare în prăpastia descurajării în care sunt cufundat. Dacă voi fi dat afară de aici, viața mea este zdrobită. Firea mea chinuită mă oprește să văd limpede ca toată lumea,

nu-mi pot impune să urmez haita. Totuși, doresc din tot sufletul, cu ardoare, să-mi închin viața lui Dumnezeu, „în casa tatălui meu sunt mai multe locașuri...” Dacă sfinți așa de diferiți ca Ioana d'Arc și de exemplu, Preafericitul Benoît Labre, care lăsa păduchii să-i alerge pe tot corpul, au găsit loc aici, ar trebui desigur să găesc și eu unul pentru mine...

Ei îmi cer explicații. Cum aș putea să explic evidența însăși? François Sales a zis că mai bine s-ar preface în pulbere decât să încalce o regulă, însă când am ieșit din seminar nu mă mai gândeam la nicio regulă, nici la vreo încălcare. Unele impulsuri vin din inconștient.

Așa găesc liniștea să scriu rândurile de față, căci aceasta dă greșelii mele o aparență de dreptate. De câteva săptămâni dormeam prost, zvârcolindu-mă în noapțile calde, înfierbântat și agitat. Poate că este mai dur aici pentru mine decât pentru ceilalți – dacă judec după bogata literatură publicată despre acest subiect, de care s-ar crede că accesul la preoție nu este decât o suită de dulci bucurii. Dacă laicii și-ar da seama câte lupte trebuie să dai!

Aici, marea dificultate pentru mine este că mă simt închis, inactiv fizic – aș fi un jalnic mistic –, dificultate sporită de ecourile, de zgomotele slabe care ne parvin din lumea exterioară. Când văd că am douăzeci și trei de ani și că n-am făcut nimic ca să ajut un suflet, mă cuprinde un neastâmpăr nebunesc. Scrisorile lui Willie Tulloch reprezintă (ca să împrumut expresia abatelui Gomez) un stimulus dintre cele mai primejdioase. Acum, când Willie a terminat Medicina și Jane studiile sale de infirmieră, amândoi ocupându-se de asistența socială pe lângă nevoiașii din Tynecastle, vizitele lor le procură fără încetare aventuri pasionante, fără a mai vorbi de păduchii cu care se aleg. Mă simt tot așa de dornic de luptă.

Va veni într-o zi, desigur... Răbdare! Însă noutățile primite de la Ned și Polly sporesc starea mea de nervozitate. Eram mulțumit că se hotărâseră că părăsească Taverna, împreună cu micuța Judy, și să se instaleze în apartamentul lui Polly la Clermont, la marginea orașului. Dar Ned este bolnav, Judy

dificilă, iar Gilfoyle, patronul Tavernei, se dovedește un asociat foarte puțin satisfăcător. La drept vorbind, Ned este sfârșit, refuză să iasă, să primească pe cineva. Momentul acela de slăbiciune și de oarbă stupiditate i-a dat lovitura de grație. O fire mai mârșavă ar fi supraviețuit.

Viața zilnică cere o mare credință. Scumpă Nora! Această duioasă platitudine acoperă o mulțime de gânduri și de sentimente. Când abatele Tarrant ne-a dat aceste sfaturi practice – agendo contra –, el a precizat: „împotriva oricărora tentații, lupta nu-i de-ajuns, trebuie să refuzi gândurile și să le alungi”. Excursia mea la Cossa reprezintă deci această fugă.

Mai întâi am umblat repede, fără intenția să mă depărtez mult de porțile seminarului. Însă ușurarea, evadarea din mine însumi câștigate prin acest exercițiu m-au atârnat să continui. Curgeau de pe mine șiroaie de sudoare ca de pe un țaran la câmp, acea sudoare cinstită care curăță zgurele omenești. Spiritul meu se libera, inima îmi devenea ușoară. Îmi venea să continuu până la epuizarea totală.

Am mers toată ziua fără să beau și fără să mănânc ceva. Am parcurs o distanță mare, căci, la căderea nopții, am simțit briza mării. Și cum stelele răsăreau pe un cer palid, ajuns pe creasta unei coline am descoperit Cossa la picioarele mele. Satul, pitulat în adâncitura unui golfuleț adăpostit pe care marea îl atinge ușurel, era de o frumusețe ireală, cu singura sa stradă mărginită de salcâmi înfloriți. Eram mort de oboseală și aveam o bășică enormă la călcâi. Ajuns la poalele colinei, viața calmă a ținutului mă reconforta.

În mica piață, sătenii se plimbau în aerul parfumat de florile salcâmiilor, lămpile cârciumioarei străpungeau crepusculul. La toate porțile se vedeau bănci de lemn. Și înaintea acestor bănci, oamenii jucau pétanque¹, în praful pufos.

Din golfuleț urca asurzitor cântecul broaștelor. Copiii râdeau și alergau. Acest simplu spectacol era frumos. Îmi

¹ Numele unui joc cu bile mari, originar din suduk Franței (n.t.)

amintii deodată că n-aveam nici măcar o peseta în buzunar; cu toate acestea, m-am așezat pe o bancă. Ce dulce îmi fu această odihnă! Eram rupt de oboseală. Deodată, în întunericul liniștit de sub arbori, se ridică un sunet de flaute catalane. Dulce, această muzică se potrivea cu noaptea. Imposibil, pentru cine n-a auzit niciodată aceste fluieri ciobănești, nici melodiile adânci și ritmate ale ținutului, să măsoare cu adevărat frumusețea acestei clipe. Scoțian, fără îndoială că am în sânge dragostea acestor melodii dulci-ascuțite. Ședeam acolo, complet epuizat, beat de noapte, de muzică și de uitare de mine însumi.

Mă hotărâsem să dorm pe plajă. Dar când m-am îndreptat într-acolo, ceața începu să urce dinspre mare. În cinci minute, plaja fu învăluită în vâlvuri vapoase, arborii fură uzi, și fiecare se grăbi să intre în casă. Gândeam, silit de împrejurări, să mă duc la preotul satului, să cer adăpost, când o femeie care ședea pe o bancă vecină îmi vorbi. Cu mult înainte, simțisem asupra mea privirea ei, cu acel amestec de milă și dispreț, pe care îl stârnește, de obicei, în țările creștine, vederea unui cleric. Ca și când mi-ar fi ghicit gândurile, femeia îmi zise:

— Oamenii de aici sunt zgârciți, vor refuza să te primească.

În vârstă cam de aproape treizeci de ani, modest îmbrăcată în negru, avea o față palidă cu ochi negri și talia groasă. Indiferentă, urmă:

— Am un pat la mine, poți să te culci acolo dacă vrei.

— N-am niciun ban să-ți plătesc.

Ea zâmbi disprețuitor.

— Îmi vei plăti cu rugăciuni.

Ploaia începea. Fonda se închisese. Noi ședeam tot pe băncile noastre, sub picăturile care treceau prin salcâmi din piața pustie. Situația era grotească. Ea se ridică.

— Eu mă duc acasă. Ai fi prea prost să nu accepți ospitalitatea mea.

Sutana mea subțire era udă learcă. Începea să-mi fie frig. Mă gândeam că aș putea, desigur, să-i trimit plata la întoarcerea la seminar. M-am ridicat și am urmat-o de-a

lungul străzii înguste. Casa se afla în mijlocul străzii. Se intra în bucătărie coborând două trepte. Când aprinse o lampă, își aruncă șalul negru, puse ciocolată să fiarbă pe foc și scoase o pâine proaspătă din cuptor. Apoi așternu o față de masă în carouri. Ciocolata spumoasă și fumegândă, pâinea caldă parfumau minunat micuța sală curată. Turnând ciocolata groasă în câni mari, îmi aruncă o privire peste masă:

— Spune un Benedicite, asta dă un gust mai bun mâncării noastre.

Își bătea joc, totuși o ascultai. În sfârșit, am băut și am mâncat împreună. Cina aceasta mi-a părut delicioasă.

Ea mă cerceta. Trebuie să fi fost foarte frumoasă, însă urmele frumuseții sale brune îi înăspriseră fizionomia. De urechile micuțe atârnavă inele grele de aur. Măinile grăsuțe evocau o Fecioară de Rubens.

— Ei bine, părințele, ai avut noroc că te-am primit aici. Nu-mi plac deloc popii. La Barcelona, râd zgomotos în urma lor.

— Asta nu mă miră, răspunsei eu zâmbind, primul lucru pe care-l aflăm în meseria noastră este că noi stărnim ilaritate. Omul cel mai bun pe care l-am cunoscut vreodată predica în pustiu. Orașul întreg venea să-și bată joc de el. I se spunea sfântul Daniel.

Ea bău încet o înghițitură de ciocolată și mă fixă, peste marginea ceștii sale:

— Dumneata ești un băiat inteligent... Spune-mi, îți plac?

— Eu te găsesc încântătoare și foarte bună!

— E și firesc. Am avut o existență tristă. Aparținând nobilei castiliane, tatăl meu a fost deposedat de guvernul din Madrid. Soțul meu era comandantul unui mare vas de război, pierdut pe mare. Eu am fost artistă. Trăiesc aici, retrasă, în speranța că bunurile părintești îmi vor fi restituite. Te îndoiești de ceea ce-ți povestesc?

— Bineînțeles!

Ea nu înțelese gluma cum sperasem. Roși ușor.

— Hotărât, ești prea inteligent. Însă știu bine ce vrei, micule popă scăpat: sunteți toți la fel!

Uită că fusese jignită și adăugă râzând:

— *Părășiți sfânta voastră Mamă Biserică în favoarea mamei voastre Eva!*

Puțin buimăcit la început, sfârșii prin a înțelege. Situația era atât de ridicolă că trebui să râd. Dar era și neplăcut fiindcă asta mă obliga să plec. M-am ridicat și mi-am luat pălăria.

— *Mulțumesc nespus pentru delicioasa cină.*

Expresia ei se schimbă, răutatea făcând loc stupoarei.

— *Așa, nu ești decât un ipocrit!*

Cum mă îndreptam spre ușă, ea strigă deodată:

— *Nu pleca!*

După un moment de tăcere, reluă sfidător:

— *Nu mă privi așa! Am dreptul să fac ce-mi place. Viața mea este plăcută. Ar trebui să mă vezi într-o sâmbătă seara, așezată la Cava la Barcelona, te-ai distra mult mai mult decât o vei face în toată mizerabila dumitale existență. Urcă și du-te să te culci.*

Ezitam. Atitudinea ei îmi părea rezonabilă, iar eu auzeam ploaia curgând afară. M-am hotărât în cele din urmă și m-am îndreptat spre scara strâmtă. Trebuie să-mi fi târât atât de greu piciorul, că întrebă brusc, pe un ton rece:

— *Ce ai la picior?*

— *Nimic... bășici.*

Mă privi cu o uitătură ciudată, impenetrabilă.

— *Te pansez eu!*

Cu toate protestele mele, mă sili să iau loc, umplu un lighean cu apă caldă, ingenunche și-mi scoase gheata. Ciorapul era lipit de carnea jupuită. Îl înmuie în apă caldă și-l scoase încet. Îngrijirea aceasta deosebită și neașteptată mă tulbura. Îmi spălă picioarele și le frecă cu un balsam. Apoi se ridică.

— *Te simți mai bine acum? Până mâine dimineață ciorapii se vor usca...*

— *Cum aş putea să vă mulțumesc?*

Ea declară repede, cu o voce slabă:

— *Ce să faci cu o viață ca a mea?*

Înainte să-i fi putut răspunde, mă amenință cu urciorul ridicat:

— Și nu-mi ține o predică sau îți sparg capul. Patul duminical este la etajul doi. Bună seara.

Se întoarce către foc. Am urcat și am găsit un pat mic sub lucarna de la pod. Somnul se abătu asupra mea ca o măciucă.

A doua zi dimineață, când am coborât, se agita în bucătărie, preparând cafeaua. Îmi dădu să mănânc. Mi-am luat rămas-bun și am căutat să-mi exprim recunoștința. Însă m-a întrerupt. Mi s-a adrest cu ciudatul ei surâs trist:

— Ești prea inocent pentru a deveni preot. Nu vei reuși.

M-am înapoiat. Șchiopătam puțin și eram foarte neliniștit de primirea care-mi era rezervată la San Morales. Mi-era frică. Nu prea m-am grăbit.

La fereastră, abatele Tarrant rămase nemișcat mult timp, apoi puse încet jurnalul pe masă și își aminti deodată că el era cel care îl sfătuisese pe Francis să întocmească un jurnal. Metodic, rupse scrisoarea preotului în mici bucățele. Expresia zugrăvită pe chipul lui era absolut remarcabilă. De astă dată, acea austeritate de fier gravată de mortificările pe care și le impunea nu îi mai împietrește trăsăturile. Fața lui întinerise, luminată de generozitate și entuziasm. Cu pumnul strâns, în care ține fragmentele scrisorii, încet, aproape inconștient, se lovește de trei ori în piept. Apoi se întoarce și părăsește camera.

Coboară scara mare, când țeasta cu păr des al lui Anselm Mealey apare la cotitura balustradei în spirală. La vederea directorului de studii, seminaristul model îndrăznește să se oprească, fiindcă îl admiră. A-i atrage atenția acestui om îi pricinuieste o bucurie cerească. El riscă modest:

— Scuzați-mă, domnule director. Noi toți suntem atât de neliniștiți. Mă întreb dacă aveți noutăți cu privire la Chisholm?

— Ce noutăți?

— Ei bine... dacă va fi îndepărtat?

Tarrant consideră această creatură a cucerniciei sale cu o

aversiune semeață.

— Chisholm nu va pleca.

Cu violență neașteptată, adaugă: „Imbecil!”.

În seara aceasta, Francis era la lucru, încă zăpăcit de miracolul izbăvirii sale în care de-abia îndrăznea să creadă, când un servitor îi dădu un pachet. Pachetul conținea o superbă Fecioară de Monserrat, o statuie de abanos, minusculă capodoperă a artei spaniole din secolul XV. Nicio scrisoare nu întovărășea aleasa sculptură, niciun cuvânt explicat. Deodată, străbătut de un gând arzător, Francis își aminti că o remarcase deasupra scăunelului de rugăciune al abatelui Tarrant.

Pe la sfârșitul săptămânii, superiorul în persoană exprimă această evidentă contradicție:

— Îmi pare, tinere, că ai ieșit teafăr și chiar cu aureolă de sfințenie. În tinerețea mea, a chiuli de la școală era o crimă de neiertat.

Îl fixa pe Francis cu privirea lui pătrunzătoare, vioaie.

— Drept pedeapsă, ai putea să-mi scrii un eseu, să zicem de două mii de cuvinte, despre *virtuțile mersului*.

În universul în miniatură al unui seminar, chiar și zidurile au urechi, iar ușile ochi diabolici. Povestea escapadei lui Francis fu puțin câte puțin reconstituită, cu răbdare, bucată cu bucată. Creștea și înflorea, șoptită de la o ureche la alta. Sculptată astfel și înfrumusețată, ajunsese să fie păstrată cu pioșenie, să devină clasică în analele seminarului. Când abatele Gomez obținu amănuntele exacte, el îi scrisese prietenului său din Cossa. Părintele Bolas fu foarte impresionat. Răspunse printr-o scrisoare entuziastă de cinci pagini, din care ultimul paragraf merită să fie citat:

Concluzia logică ar fi fost convertirea femeii Roza Oyarzabal. Ar fi fost sublim dacă ea ar fi venit la mine și ar fi căzut în genunchi, în lacrimi, pradă unei sincere căințe în urma vizitei tânărului nostru apostol. Dar vai... Ea s-a împrietenit cu una dintre congenerile ei și au deschis împreună, la Barcelona, un lupanar care, regret că ți-o spun,

pare să meargă de minune...

Un vicar rău văzut**1**

Într-o sâmbătă din ianuarie, seara, pe o ploaie continuă, Francis cobora la Shalesley, situat la un nod de cale ferată, la vreo cincizeci de kilometri de Tynecastle. Dar nimic n-ar fi putut să răcorească zelul arzător din sufletul său. În timp ce trenul dispărea în fum, rămase pe peronul descoperit și umed și scrută spațiul gol și pustiu cu o privire rapidă. Nimeni nu venise să-l aștepte. Nu se descurajă, puse mâna pe valiză și porni pe drumul mare din satul de mineri. Biserica Mântuirii nu era greu de găsit.

Pentru prima dată în viață își îndeplinea misiunea de vicar. Cu inima ușoară avea să intre în sfârșit în luptă, imediat după ce fusese hirotonisit, încercând să cucerească suflete omenești.

Deși prevenit, Francis constată sordida urâtenie a ținutului. Shalesley se compunea din șiruri lungi de case cenușii și prăvălii sărace, despărțite de terenuri virane, cu grămezi de zgură fumegândă încă, în ciuda ploii, cu mormane de gunoi, cu taverna multe și capele, totul dominat de înaltele coșuri negre ale minelor din Renshaw. Își spunea însă vesel că nu localitatea îl interesează, ci locuitorii ei.

Biserica catolică era situată în partea de est a satului, aproape de mină și se potrivea cu decorul. Era o vastă clădire de cărămidă roșie, cu ferestre gotice, cu geamuri albastre, cu un acoperiș de tablă ondulată vopsit în roșu

închis. Surmontată de un clopot ciuntit și ruginit, se învecina într-o parte cu școala și în cealaltă cu prezbiteriul. Înaintea acestuia, un teren pătrat, pe care nu creșteau decât bălării, era înconjurat de un gard dărâmat. Respirând adânc, Francis, foarte emoționat, se apropie de căsuța dărăpănată și sună. Cu oarecare întârziere, în momentul în care voia să sune a doua oară, o femeie grasă în bluză cu dungi, veni să-i deschidă. După ce îl examinează scurt, îl salută:

— Dumneavoastră sunteți domnul abate? Părintele vă așteaptă. Pe aici.

Și îi arată ușa.

— Ce timp imposibil! Trebuie să merg să-i pregătesc scrumbiile afumate.

Francis intră cu curaj în cameră. Așezat deja la o masă acoperită cu față de masă și tacâmuri, preotul, cu o constituție solidă, la vreo cincizeci de ani, încetă să se joace cu cuțitul în așteptarea noului său vicar.

— Iată-vă, în sfârșit! Intrați.

Francis întinse mâna.

— Părintele Kezer, presupun?

— Perfect. Cine voiați să fie? Regele Wilhelm de Orania? Sosiți tocmai la timp pentru cină. Ca din întâmplare!

Se întoarse și strigă spre bucătărie:

— Miss Cafferty, va trebui să te-așteptăm toată noaptea?

Apoi către Francis:

— Ia loc și lasă aerul acesta de copil intimidat. Sper că joci cărți? Îmi place să fac o partidă seara.

Francis apropie un scaun de masă și Miss Cafferty aduse imediat o tavă acoperită, conținând scrumbii și ouă ochiuri. În timp ce preotul se servea cu două ochiuri și cu o pereche de scrumbii, ea așeza un alt tacâm pentru Francis. În sfârșit, preotul îi trecu tava și-i zise cu gura plină:

— Hai, servește-te! Nu ezita. E muncă dură aici, așa că trebuie să te hrănești bine.

Mânca repede și nici fălcile sale puternice care mestecau zgomotos, nici mâinile păroase nu se odihneau o clipă.

Era musculos, cu capul mare, rotund, aproape ras, cu gura strânsă. Din nasul cârn, cu nări largi, ieșeau două smocuri de păr, înroșite de tabacul prizat.

Inspira putere și autoritate. Fiecare din mișcările lui trăda o înconștientă îngâmfare. În vreme ce tăia oul în două și înghițea jumătate dintr-o îmbucătură, ochii lui mici îl examinau pe Francis și-l evaluau cu privirea cu care un măcelar prețuiește valoarea unui bou.

— Nu ești prea solid. Pun pariu că nu cântărești șaptezeci de kilograme. Rasa vicarilor degenerază! Ultimul care mi-a fost trimis era moale ca o zdreanță. Formația asta continentală îi smintește. Pe vremea mea, pe cuvântul meu, voinicii care îmi erau colegi la Maynooth, erau bărbați.

— Veți observa că am picioare bune, ochi buni, zâmbi Francis.

— Vom vedea, mormăi părintele. Te vei duce să ascuți spovedanii imediat după masă. Eu voi veni mai târziu. Astă-seară nu va fi lume multă... din cauza ploii. Orice le servește drept scuză! Leneși ca pârșii, așa-s binevoitorii mei enoriași!

Sus, în camera cu pereți subțiri, cu mobile masive din epoca victoriană, Francis se spală pe mâini și pe față într-un lighean îndoielnic. Apoi se grăbi spre biserică. Impresiile lui nu erau prea favorabile, dar își zicea, pe bună dreptate, că te poți înșela adesea la prima vedere. Așteptă mult timp în confesionalul înghețat în care se citea încă numele înaintașului său: D. abate Lee. Ascultă ploaia căzând pe acoperiș. La sfârșit ieși și vizită biserica. Spectacol descurajator, căci era goală ca o șură și nu tocmai curată. Din nenorocire, se încercase să se dea un aspect nou marmurii vopsind-o în verde. Statuia sfântului Iosif pierduse o mână și fusese reparată stângaci. Drumul crucii era înfățișat prin mângăleli oribile. Pe altar, flori de hârtie tipător colorate, înfipite în vase de alamă coclită, ofensau privirea. Aceste mici imperfecțiuni erau tot atâtea pretexte de imensă bunăvoință care-l indignau. Tabernaculul era acolo. Francis ingenunche, plin de râvnă, și își oferă din nou viața lui

Dumnezeu.

Obişnuit cu atmosfera rafinată de la San Morales, unde se opreau în trecere atâția ecleziaști distinși, predicatori ori savanți, circulând între Londra, Madrid și Roma, Francis fu supus la încercări aspre în zilele următoare. Preotul nu avea o fire amabilă. Iritabil și înclinat să bruscheze, vârsta, experiența și incapacitatea sa de a câștiga dragostea enoriașilor îl făcuseră aspru ca fierul.

Mai înainte, în excelenta parohie din Eastcliffe, o plajă la modă, se făcuse așa de dezagreabil încât personalitățile importante ale orașului ceruseră episcopului să-l înlocuiască. Incidentul, care mai întâi îi dăduse o lovitură grea, luase cu timpul în ochii lui aspectul unui sacrificiu personal. Se obișnuise să spună cu resemnare: „Din propria mea voință am părăsit fotoliul pentru un taburet... dar erau timpuri bune...”.

Doar Miss Cafferty, bucătăreasa și guvernanta lui, îi era devotată și credincioasă. Îl servea de mulți ani. Ea îl înțelegea; aparțineau aceleași lumi. Dacă o insulta, ea îi răspundea pe același ton. Se respectau mutual. Când se ducea în vacanță, timp de șase săptămâni, la Harrogate, îi dădea voie să se ducă acasă pentru a se odihni și ea.

Kezer avea purtări grosolane. Pașii lui grei făceau să se cutremure camera, deschidea și închidea cu zgomot ușa unicei camere de toaletă și șubredul prezbiteriu răsuna de vânturile lui.

Fără să-și dea seama, redusese religia sa la o formulă goală de orice concepție spirituală și fără nicio sulețe. „Vei face asta sau vei fi pedepsit!” era gravat în inima lui. Trebuia să îndeplinească exact unele rituri cu ajutorul cuvintelor, apei, untdelemnului și sării. Era plin de prejudecăți și exprima mereu groaza față de toate sectele reprezentate în sat, atitudine puțin făcută să-i atragă simpatii.

Raporturile sale cu nevinovații enoriași erau pur și simplu proaste. Parohia era săracă și grevată de datorii făcute pentru construcția bisericii; și, deși era dezgustător de econom, nu îndrăznea să se apuce să ridice cele două turle.

Cauza pentru care pleda el era legitimă, însă violența lui naturală nu putea înlocui tactul. În cursul predicilor, bine înfipt pe picioare, biciuia cu sarcasme biata congregație.

— Cu ce vă închipuiți că voi plăti chiria, taxele și asigurarea? Și cu ce să repar acoperișul care vă adăpostește? Nu în numele meu vă cer, ci în acela al lui Dumnezeu Atotputernic. Și ascultați-mă toți cu luare-aminte. Dați bani la colectă și nu bănuți ăștia mizerabili de aramă. Bărbații au de lucru, în cea mai mare parte, datorită generozității lui Sir George Renshaw; cât despre femeile parohiei, dacă ar consacra mai mult ofrandei și mai puțin toaletei lor, totul ar merge mai bine.

El continua să tune așa, apoi făcea personal colecta și fulgera cu o privire acuzatoare pe fiecare credincios, vârându-i talerul sub nas.

Rechizitoriile lui provocaseră între enoriașii săi și el o adevărată dușmănie, o învrăjbire înverșunată. Cu cât îi dojenea mai violent, cu atât mai puțin dădeau și ei. Mâniat, făcea planuri, ajungea până a le distribui mici plicuri galbene pe care ei nu le deschideau niciodată. Atunci, după slujbă, le aduna pe cele rămase în biserică, bombănind furios: „Iată cum îl tratează ei pe Dumnezeu Atotputernicul!”

Pe cerul acesta întunecat din punct de vedere financiar, strălucea totuși un soare orbitor. George Renshaw, proprietarul minelor din Shalesley și al altor cincisprezece mine de cărbuni din regiune, nu se mulțumea să fie bogat și bun catolic: era și un filantrop convins. Deși castelul său era situat la o sută de kilometri, la celălalt capăt al ținutului, Biserica Mântuirii figura pe lista calităților. La Crăciun, cu o desăvârșită regularitate, un cec de o sută de guinee sosea pe adesea preotului parohiei. „În guinee, remarcați.” Părintele sublinia: „Nu în vulgare lire sterline. Iată un om care știe să trăiască!” Nu îl văzuse pe Sir George decât de două ori, la reuniunile publice de la Tynecastle, cu mulți ani înainte, însă vorbea de el cu teamă și respect. Se temea că într-o zi, fără motiv, bogatul industriaș o să pună capăt dărniciiei sale.

După prima lui lună la Shalesley, vecinătatea constantă a preotului începu să-l enerveze pe Francis. Era mereu cu nervii încordați. Nu se mai mira că tânărul abate Lee fusese victima unei crize grave de nervi. Viața lui spirituală intrase într-o amorțeală, sensul valorilor sale devenea confuz. Se simțea cuprins de o ură crescândă față de abatele Kezer. Apoi, deodată, redeveni stăpân pe sine și, deși amărât, se strădui cu disperare la obediență și umilință.

Datoria sa parohială era extrem de grea, mai ales iarna. De trei ori pe săptămână trebuia să urce cu bicicleta până la Broughton și la Glenbum, două cătune mizerabile și foarte depărtate, ca să spună liturgia, să spovedească și să citească catehismul la primărie. Lipsa de zel a enoriașilor săi îi agrava dificultățile. Până și copiii erau indolenți și leneși. Erau numeroase cazuri de sărăcie lucie. Mizeria domnea pretutindeni. Parohia întreagă era apatică, lipsită de zel și de credință. Cu ardoare, își repeta că nu trebuie să se deprindă să cadă în rutină. Conștient de stângăcia lui și de rezultatele inexistente, ardea de dorința să miște aceste inimi nefericite, să le ajute și să le însuflețească. Își jură să aprindă scânteia, să facă să țâșnească flacăra din cenușa stinsă, chiar dacă va trebui să moară la datorie.

Cel mai rău era că preotul, perfid, îl observa și părea că ghicește, batjocoritor, dificultățile în care se zbătea vicarul său, așteptând ca idealul lui să fie redus la simțul comun și banal. Într-o zi, când Francis se întorcea amorțit și ud leoarcă după un drum de cincisprezece kilometri parcurs cu bicicleta în bătaia vântului și a ploii, după ce fusese să viziteze un bolnav la Broughton, abatele Kerez rezumă propria părere în acest scurt sarcasm:

— A cuceri o aureolă nu este așa de plăcut cum ai crede, nu?

Și adăugă pe un ton degajat:

— Toți sunt niște secături.

Francis roși ca racul:

— Hristos a murit pentru secăturile astea.

Profund zbuciumat, Francis începu să-și mortifice trupul.

La mese mânca puțin, se mulțumea adesea cu un ceai și pâine prăjită. De multe ori, când se deștepta noaptea torturat de îndoieli, se furișa discret până la biserică. În umbră și scăldat de clarul de lună, edificiul își pierdea puțin din obsedanta sa urâtenie. Cădea în genunchi cerând să i se dea curajul să accepte cu ușurință necazurile începuturilor sale și se ruga cu o ardoare năvalnică. După ce privi câteva clipe corpul slăbit al Crucificatului, răbdător și blând în chinurile pe care le suferise, pacea îi umplu sufletul.

Într-o seară, după miezul nopții, întorcându-se dintr-una din aceste vizite, după ce urcase tiptil scara, îl găsi pe Kezer așteptându-l. Îmbrăcat cu un pardesiu peste cămașa de noapte, cu o făclie în mână, cu picioarele groase și păroase depărtate, preotul sta în sală, tăindu-i calea.

— Ce-ai mai inventat?

— Mă duc în camera mea...

— Unde-ai fost?

— La biserică.

— Ce? La ora asta?

— De ce nu?

Francis se strădui să zâmbească.

— Vă temeți să nu-L trezesc pe bunul Dumnezeu?

— Nu, mai curând mă trezești pe mine.

Și furios, Kezer continuă:

— Nu vreau așa ceva. N-am auzit niciodată asemenea prostii. Eu conduc o parohie, nu o mănăstire. Poți să te rogi atât cât îți place în timpul zilei, însă atâta timp cât vei fi sub ordinele mele, noaptea vei dormi.

Francis se abținu să dea răspunsul pe care-l avea pe buze. Se îndreptă liniștit spre camera sa. Trebuia, orice s-ar întâmpla, să se domine, să ajungă să se înțeleagă cu superiorul său dacă voia să obțină rezultate bune în parohia asta. Încerca să-și reamintească virtuțile preotului, sinceritatea și curajul lui, grosolăniile lui neașteptate, castitatea sa indiscutabilă. Câteva zile mai târziu, într-un moment favorabil, îl abordă diplomatic pe superiorul său:

— M-am gândit, părinte... că într-o parohie atât de întinsă

ca a noastră, unde legăturile cu lumea din afară sunt rare și aceasta nu oferă decât puține distracții, am putea, eventual, să organizăm reuniuni pentru tineret.

— Aha! Preotul era într-o bună dispoziție. Vrei să-ți faci popularitate, dragul meu?

— Deloc, deloc, reluă Francis, manifestând o veselie ca și cea a interlocutorului său, dorind să i se admită proiectul. Dar poate că o sală de reuniune ar contribui să împace băieții care se ceartă pe străzi și chiar și pe cei mai vârstnici, care-și petrec timpul în cafenea. S-ar putea să contribuim la evoluția lor fizică și socială.

Cu un surâs, termină:

— Poate chiar să le insuflăm dorința să vină la biserică.

— Ho! Ho! Ho! hohoti preotul. Se vede că ești tânăr. Cred că ești mai rău decât Lee. Fă-o, dacă-ți place. Însă să nu te aștepti nici la cea mai mică recunoștință din partea acestei bande de secături.

— Mulțumesc, mulțumesc. Țineam numai să obțin învoirea dumneavoastră.

Plin de entuziasm, Francis începu imediat lucrul. Donald Kyle, directorul minei Renshaw, scoțian și catolic, se arătă favorabil. Alți doi funcționari de la rafinăria de ulei, Morrison, controlorul, a cărui soție venea câteodată să dea o mână de ajutor la prezbiteriu, și Greeden aparțineau și ei congregației. Prin mijlocirea directorului, sala de prim ajutor pentru răniți îi fu împrumutată lui Francis trei seri pe săptămână. Alți doi funcționari îl ajutau încunoștințând populația despre viitoarele reuniuni. Economii sale, după toate socotelile, se urcau la două livre și el ar fi preferat să moară decât să ia din fondurile parohiale. Îi scrise însă lui Willie Tulloch și-l rugă să-i trimită articole vechi de sport și de gimnastică de care nu se mai servea.

Căutând să atragă publicul, crezu că nimic n-ar fi mai pe placul tineretului decât un bal. Sala avea un pian. Greeden cânta foarte bine la vioară. Anunță serbarea printr-un afiș lipit pe ușa de la Crucea Roșie și, joi, își cheltui capitalul pe prăjituri, fructe și limonade pentru bufet.

Succesul seratei, în ciuda unui debut timid, depăși orice așteptare: era atât de multă lume încât se putură organiza opt cadriluri. Cei mai mulți băieți nu aveau pantofi și dansau în ghetete de lucru. În pauza dintre dansuri se așezau în jurul sălii, pe bănci, și tinerele fete veneau să le aducă răcoritoare de la bufet. În timp ce valsau, cântau refrenul în cor. Câțiva mineri din schimbul de noapte se strânseseră în grup la intrare și contemplau spectacolul, iar dinții lor albi luceau pe fețele negre. La urmă începură să cânte și ei și câțiva dintre cei mai îndrăzneți se amestecară printre dansatori. Serata fu grozav de veselă.

Lângă ușă, în vreme ce îi urau seară bună și îi mulțumeau, Francis, cu inima tremurând de bucurie, gândea: „Iată că s-au trezit. Mulțumesc, Doamne, pentru acest început.”

A doua zi de dimineață, la micul dejun, părintele Kezer fulgera mânios:

— Ce aud? Frumoasă ispravă! Frumos exemplu le dai! Ar trebui să mori de rușine!

Francis îl privi încremenit.

— Ce vreți să spuneți?

— Știi destul de bine ce vreau să spun. Infernala dumitale reuniune de ieri-seară...

— Dar dumneavoastră ați autorizat-o săptămâna trecută.

Preotul lătră ieșit din minți:

— Eu nu te-am autorizat niciodată să găsești un loc de pierzanie în sânul bisericii mele. Îmi era destul de greu să apăr castitatea acestor fete înainte ca dumneata să fi introdus aceste îmbrățișări și aceste țopăieli impudice.

— Această serată a fost complet nevinovată.

— Nevinovată? Dumnezeuule din cer! Kezer se învinețise de furie. Nu-ți dai seama oare unde duc galanteriile acestea, sărman neghiob, străngerile în brațe, corpurile și picioarele apăsate unele de altele? Toate astea îi dau tineretului gânduri rele. Toate duc la senzualitate și desfrâu.

Pe fața devenită lividă, ochii lui Francis ardeau de indignare.

— Nu confundați, vă rog, desfrâul cu natura!

— Iisus, Maria, Iosif! Și care este diferența?

Pumnii abatelui se strângeau convulsiv.

— Pe toți dracii din iad, ce tot spui?

Amărăciunea acumulată lent în timpul ultimelor două luni dădu pe afară și izbucni ca o lavă din adâncul sufletului lui Francis:

— Nu se poate reprima natura. Dacă încerci, ea se apără și te devorează. E perfect natural și drept ca băieții și fetele să se întâlnească și să danseze împreună. Asta pregătește firesc dragostea care duce la căsătorie. De ce să se acopere atracția sexuală cu un vâl murdar, ca un cadavru împuțit? Înseamnă să încurajezi glumele grosolane și rânjetele lascive. Da, trebuie să ne ocupăm de educația sexuală ca să înnobilăm instinctul, nu să căutăm să-l strivim ca pe o viperă. Încercarea va fi condamnată la nereușită și, în afară de asta, va înjosi la un nivel infam ceea ce este pur și nobil!

Urmă o tăcere cumplită. Pe gâtul preotului, venele umflate se învinețiseră.

— Defăimător! Ageamiu! Nu voi îngădui ca tineretul să se împerecheze, în sala dumată de dans.

— Atunci, dumneavoastră preferați ca ei să se împerecheze, pentru a folosi expresia dumneavoastră, pe cărări ascunse sau pe câmpuri?

— Mincinos! bâigui preotul. Voi păzi castitatea în parohia mea și voi veghea să se păstreze virginitatea neatinsă. Știu ce am de făcut.

— Fără îndoială, răspunse Francis ironic. Ce dacă statisticile dovedesc cum că nașterile nelegitime sunt mai frecvente la Shalesley decât în oricare altă parohie din dioceză.

O clipă, preotul tremură în pragul unui atac de apoplexie. Măinile lui se crispau și se deschideau ca pentru a strânge pe cineva de gât. Clătinându-se ușor, ridică un deget și-l îndreptă spre Francis.

— Statisticile vor putea să dovedească altceva: că nu va mai exista niciun club pe o rază de zece kilometri în jurul

punctului în care mă găsesc eu. Gata cu frumosul dumitale proiect, mort și îngropat! Ți-o spun eu. Și hotărârea mea este irevocabilă!

Se prăbuși pe scaunul său și se apucă să mănânce, furios.

Francis măncă repede și se urcă la el, palid și înfrânt. Prin geamurile prăfuite, putea distinge în sala de prim ajutor a răniților cutia cu mănuși de box și halterele expediate de Willie Tulloch, de aici înainte nefolositoare, interzise. Pradă unei penibile emoții, gândea: „Nu pot să mă resemnez. Dumnezeu n-ar cere o asemenea supunere. Trebuie să lupt, să lupt pe același plan cu preotul meu, să lupt nu pentru mine, ci pentru această sărmană parohie pe jumătate moartă.” Era stăpânit de o dragoste fără margini, de o dorință irezistibilă de a-i ajuta pe acești oameni, primii pe care-i încredințase Dumnezeu.

În zilele următoare, treburile parohiei îl absorbiră, însă căută neobosit un mijloc să ridice interdicția prin care fuseseră oprite reuniunile sale. Ele căpătaseră deodată în ochii lui valoarea unui simbol, acela de mântuire a parohiei. Însă, sub orice unghi ar fi privit, poziția preotului părea inviolabilă.

Nepăsarea aparentă a lui Francis îi pricinuia celui alt bucurii prost disimulate. El știa să-i pună cu botul pe labe pe ageamiii ăștia. Episcopul trebuie să-și fi dat seama că el știe să-i pună pe drumul cel bun, de vreme ce îi trimitea atâtea, unul după altul. Surâsul lui batjocoritor se accentua.

Într-o bună zi, Francis avu o inspirație. Fu încântat: șansa aceasta, oricât de mică ar fi fost, trebuia să n-o pierzi. Fața lui palidă se împurpura și puțin lipsi să strige. Se stăpâni cu greu și hotărî: „Voi încerca să dau lovitura... imediat după vizita mătușii Polly”.

Se aștepta, într-adevăr, ca mătușa Polly să vină cu Judy la Shalesley, să petreacă o săptămână de vacanța la sfârșitul lunii iunie. Nu că Shalesley ar fi fost o stațiune climaterică, însă aerul era curat. Primăvara, amețitoare și rece, îi

conferea o frumusețe precară. Și Francis dorea mai ales ca mătușa Polly să se bucure de puțină odihnă, de care avea mare nevoie. Iarna fusese grea pentru ea, fizic și financiar. Thadeus Gilfoyle era pe cale, zicea ea, „să ruineze” Taverna Uniunii, bea mai mult decât vindea, casa era mereu goală și, mai mult, încerca să acapareze toată afacerea. Suferințele cronice îl făcuseră neputincios pe Ned după un an, și nu mai putea să se ocupe de afaceri. Silit să umble într-un scaun cu roțile, devenise iresponsabil. Manifesta capricii bizare, se fălea față de Thadeus, care continua să-i măgulească slăbiciunile, cu iahtul său cu abur și fabrica de bere de la Dublin. Într-o zi scăpase și se dusesese în tovărășia lui Scanty, pereche grotescă, în magazinele din Clermont, unde își comandase o duzină de pălării. După această boroboată, doctorul Tulloch, chemat la îndemnul lui Francis, atribuisese starea lui Ned nu unui atac, ci unei tumori pe creier, și îi aduse mătușii Polly o infirmieră care o înlocuia acum.

Francis ar fi preferat s-o găzduiască pe Polly în camera musafirilor de la prezbiteriu (el visa o parohie a lui, în care mătușa Polly ar fi menajera lui și unde ar putea să se ocupe de Judy), însă atitudinea preotului făcea imposibilă orice sugestie de felul ăsta. Le găsi deci o locuință confortabilă la doamna Morrison și, pe 21 iunie, Polly și Judy sosiră.

La gară, unde se dusesese să le primească, i se strânse brusc inima. Polly, mereu dreaptă și curajoasă, cobora din tren ținând de mână, cum o ținuse cândva pe Nora, o fetiță subțire, cu părul bine pieptănat.

— Polly, scumpă Polly, murmură ca pentru el însuși.

Era neschimbată, poate ceva mai prost îmbrăcată, cu obraji ei slabi și mai trași.

Purta aceeași jachetă, aceleași mânuși, aceeași pălărie. Pentru ea însăși nu cheltuia niciodată nimic. Se consacraseră Norei, lui, lui Ned, acum lui Judy, cu un devotament atât de absolut, încât inima lui Francis se înduioșă. Înaintă și o strânse în brațe.

— Polly, sunt atât de fericit să te văd... nu te schimbi deloc.

Ea scotoci prin poșetă după o batistă.

— Bate vântul și mi-a intrat ceva în ochi.

O luă de braț, apucă mâna lui Judy și le conduse în apartamentul lor.

Francis făcea tot posibilul să le înveselească. Seara stătea mult de vorbă cu Polly. Ea era atât de mândră de el, de ceea ce devenise. Nu vorbea de greutățile ei financiare. Însă era îngrijorată cu privire la Judy. Copila, în vârstă de zece ani, mergea la școala din Clermont și îmbina într-un fel straniu un aer de sinceritate cu un caracter bănuitor și ascuns. Tănuia tot felul de lucruri în camera ei și tremura de furie dacă atingea cineva ceva. Cu o dispoziție schimbătoare, se arăta câteodată timidă și ezitantă. Nu putea să sufere să i se spună că nu are dreptate și mințea cu ușurință pentru a nega. Dacă se îndoia cineva că nu spune adevărul, vărsa șiroaie de lacrimi, indignată.

În tot acest timp, Francis făcea toate eforturile să-i câștige inima. O chema la prezbiteriu unde, cu nonșalanța copiilor, se simțea ca la ea acasă, intra mai ales la preot, sărea pe sofaua lui, se juca cu lulelele lui și cu prespapierurile. Francis, jenat, nu dojenea copila de vreme ce preotul nu protesta.

În ultima zi a scurtei lor vacanțe, mătușa Polly se duse să se plimbe puțin, iar Judy se instalase cu o carte cu poze într-un colț al camerei lui Francis, când menajera, Miss Cafferty, bătu la ușă. Ea i se adresă direct lui Francis:

— Părintele dorește să vă vorbească imediat.

Mirat de neașteptata cerere, se ridică imediat. În tonul femeii era ceva amenințător. Abatele Kezer îl aștepta în biroul lui. Pentru prima oară după multe săptămâni, se uită drept în ochii lui Francis:

— Copila asta este o hoată.

Francis nu răspunse, dar simți deodată că i se oprește inima în loc.

— Aveam încredere în ea. O lăsam să se joace la mine. Găseam că e drăguță, cu toate că...

Kezer se întrerupse brusc.

— Ce-a furat? întrebă Francis cu greu.

— Ceea ce iau hoții de obicei.

Preotul se întoarse spre sobă, unde erau așezate micile monede de doisprezece bani fiecare, pe care le înfășurase atent în hârtie cu mâinile lui. Luă una.

— A furat banii de la colectă. E mai rău decât un furt, este un trafic cu cele sfinte. Uită-te la asta.

Francis examinează fișicul. Fusese deschis și închis stângaci. Lipseau trei bani.

— Ce vă face s-o acuzați pe Judy?

— Nu sunt un imbecil, șuieră preotul. Am observat în cursul săptămânii că dispăreau banii. Fiecare monedă din aceste fișicuri e însemnată.

Fără un cuvânt, Francis se întoarse în camera sa. Preotul veni după el.

— Judy, arată-mi portmoneul tău.

Mai întâi năucită, își reveni repede. Zâmbi candid.

— L-am uitat la doamna Morrison.

— Nu. Iată-l.

Francis luă punga din buzunarul rochiței sale. Era un portmoneu drăguț, nou-nouț, pe care i-l făcuse cadou, înainte de vacanță, mătușa Polly. Francis îl deschise și găsi trei bani. Pe fiecare era gravată cu briceagul o cruce. Severitatea expresiei preotului se împletea cu oroare și triumf.

— Ce ți-am spus? Așa, haimana răutăcioasă, l-ai furat pe Dumnezeu?

Îi aruncă lui Francis o privire sălbatică.

— Ar trebui s-o arestez. Dacă ar avea responsabilitate, aș duce-o imediat la poliție.

— Nu, nu! urlă Judy în lacrimi. Aveam intenția să-i înapoiez. V-o jur!

Francis era livid. Situația lui era îngrozitor de penibilă. Își luă curaj și zise:

— Foarte bine! O vom conduce la poliție și vom înainta numaidecât plângere la comisarul Hamilton.

Disperarea lui Judy atinse culmea. Preotul, buimăcit,

rânji:

— Aș fi curios să văd asta.

Francis își luă pălăria și o apucă pe Judy de mână.

— Haide, Judy, fii bună. Mergem să-l înștiințăm pe comisarul Hamilton că părintele depune o plângere împotriva ta și te acuză că ai furat trei bani.

Francis și copila se îndreptară spre ușă. Confuzia mai întâi, apoi o adevărată panică îl cuprinse pe preot. Prea se grăbise. Hamilton, adversarul lui politic, nu era în termeni buni cu el: se certaseră adesea violent. Și acum, cu această plângere ridicolă... Își închipuia râsetele disprețuitoare ale întregului sat. Băigui:

— E inutil s-o duci!...

Însă Francis se făcea că nu aude.

— Oprește-te! strigă Kezer.

Înghițându-și mânia, mormăi:

— Să uităm... toate astea. Explică-i cum stau lucrurile.

Ieși din cameră spumegând de furie.

După plecarea lui Polly și a lui Judy, pe Francis îl încercă o oarecare milă. Ar fi vrut să-și exprime regretele pentru micile furtișaguri ale lui Judy. Însă preotul zădărnici bunele sale intenții. Impresia că fusese păcălit îl jignează pe omul acesta mai vârstnic. Mai mult, voia să plece în concediu și dorea să-l pună la locul lui pe vicar înainte de a pleca.

Arțăgos și mut, se făcea că îl ignoră pe Francis. Îi ordonase lui Miss Cafferty să-l servească separat, înaintea tânărului preot. În duminica dinaintea plecării sale, ținu o predică emfatică despre porunca a șaptea: „Să nu furi”, și fiecare cuvânt i se adresa vicarului.

Predica aceasta îl hotărî pe Francis. Imediat după slujbă se duse direct la Donald Kyle, îl luă deoparte și discută serios cu el.

Puțin câte puțin, chipul lui Kyle se luminează, încă puțin ezitând, însă plin de speranță și de interes. Murmură în cele din urmă:

— Nu știu dacă vom reuși. Dar sunt cu totul al dumneavoastră.

Cei doi oameni își strânseseră mâinile.

Luni dimineață, preotul plecă la Harrogate, unde se ducea să facă băi timp de șase săptămâni. În aceeași seară, Miss Cafferty plecă la Rosslare, ținutul său natal. Și marți, dis-de-dimineață, Francis și Donald Kyle se întâlneau la gară. Kyle avea o servietă plină cu hârtii și o broșură frumoasă, lăcuită, publicată de curând de o firmă rivală din Nottingham. Se îmbrăcase cu cele mai frumoase haine ale sale; expresia lui nu era mai puțin hotărâtă ca a lui Francis. Părăsiră Shalesley cu trenul de unsprezece.

Lunga zi se scurse încet. Nu se înapoiară decât seara târziu. Mergeau pe drum tăcând, privind drept înainte. Francis părea obosit, iar fața lui nu exprima nimic. Când își urară noapte bună. Directorul minei avu un zâmbet solemn și semnificativ.

Nimic anormal nu se petrecu în următoarele patru zile. Apoi, deodată, începu o perioadă de ciudată activitate. Această activitate se desfășura la mină, firește, deoarece mina era centrul districtului. Francis își petrecea aici puținul timp liber pe care i-l permiteau obligațiile parohiei discutând cu domnul Donald Kyle, adâncit în planuri de arhitectură sau supraveghind echipele de lucrători. Lucrările se executau cu o rapiditate remarcabilă. În cincisprezece zile, clădirea depășea hangarul învecinat și în mai puțin de o lună era terminată. Dulgherii și zidarii începură lucrul. Loviturile de ciocan răsunau ca o muzică plăcută în urechile lui Francis. Respira cu mare plăcere aroma lemnului proaspăt dat la rindea. Câteodată punea mâna și ajuta oamenii care îl îndrăgiseră. Moștenise de la tatăl său gustul de a meșteri.

Singur la prezbiteriu, afară de vizitele rapide și liniștite ale doamnei Morrison, care înlocuia temporar menajera, scăpat de criticile superiorului, Francis radia de o lumină pură și râvna lui creștea pe zi ce trecea. Simțea că se apropie de turma sa, că distruge barierele bănuielilor, pătrunde în viețile lor monotone, deșteaptă în ochii lor stinși un reflex brusc și uimitor. Simțea o bucurie supranaturală, în care se

amesteca hotărârea neclintită și sentimentul datoriei împlinite, ca și cum, îmbrățișând sărăcia și mizeria care-l înconjurau, era dus de compasiunea sa și de elanul său de duioșie până la marginile invizibilei împărății a lui Dumnezeu

Cinci zile înainte de întoarcerea preotului, Francis scrisese următoarea scrisoare:

Shalesley, 15 septembrie 1897

Stimate Sir George,

Centrul recreativ, clădit datorită ajutorului dumneavoastră generos în satul Shalesley, este acum aproape terminat. El va oferi imense bucurii nu numai propriilor dumneavoastră mineri și familiilor lor, dar întregii populații răspândite în această regiune industrială, fără deosebire de rang social și de religie. S-a format deja un comitet mixt și programul a fost stabilit în linii generale, potrivit directivelor asupra cărora am discutat. Raportul alăturat vă va permite să vă dați seama că avem proiecte mari pentru la iarnă: antrenament de box, echipă de hochei, educație fizică, cursuri de prim ajutor pentru răniți și, în fiecare joi, serată dansantă.

Generozitatea de care ați dat dovadă ca răspuns la demersurile pe care domnul Kyle și cu mine le-am întreprins pe lângă dumneavoastră cu o ezitare nejustificată mă uimește. Nu pot să vă exprim aici decât foarte imperfect recunoștința mea. Veți găsi recompensa adevărată în bucuria astfel procurată locuitorilor din Shalesley și în efectele binefăcătoare ale unei solidarități sociale temeinice.

Noi ne propunem să inaugurăm centrul pe 21 septembrie, printr-o serată de gală. Am fi încântați dacă ați binevoi să ne faceți onoarea de a lua parte.

Al dumneavoastră devotat,

Francis Chisholm
Vicarul Bisericii Mântuirii

Puse scrisoarea la poștă zâmbind. Misiva fusese dictată de un elan absolut sincer. Însă îi tremurau picioarele.

În ziua de 19, la amiază – menajera venise cu o zi înainte –, preotul reapăru. Revigorat de băile sărate, era plin de energie. După propriii termeni, degetele lui ardeau de dorința să reia frâiele. Prezbiteriul, invadat de persoana lui neagră și păroasă, răsună imediat de strigăte la adresa lui Miss Cafferty, cerând o masă copioasă, în timp ce își examina corespondența. Pe farfuria lui se găsea un plic. Îl rupse și scoase o hârtie tipărită.

— Ce-i asta?

Francis, umezindu-și buzele reci, își adună tot curajul.

— După cât se pare, o invitație la inaugurarea noului centru sportiv și recreativ din Shalesley. Am primit și eu una la fel.

— Ce centru? Ce ne privește asta pe noi?

Ținea scrisoarea la distanță și o examina, stacojiu.

— Ce este?

— Un frumos centru recreativ nou-nouț. Se poate vedea de la fereastră.

Francis adăugă tremurând:

— A fost oferit de Sir George Renshaw.

— Sir George...

Kezer se opri, încremenit, apoi se duse la fereastră călcând greoi. Rămase acolo mult timp, contemplând proporțiile impunătoare ale noii clădiri. Apoi reveni și începu să mănânce. Pofta de mâncare nu corespundea deloc aceleia a unui om al cărui ficat fusese bine spălat. Ochii lui mici aruncau mereu priviri piezișe spre Francis. Tăcerea lui era apăsătoare.

Până la urmă, Francis se hotărî să vorbească cu o simplitate stângace:

— Aștept hotărârea dumneavoastră, părinte. Dumneavoastră ați oprit și reuniunile mixte. Pe de altă parte, dacă enoriașii noștri refuză să coopereze, boicotează centrul și nu asistă la această serată, Sir George va fi grozav de ofensat.

Francis ședea cu ochii în farfurie.

— Vine în persoană la inaugurare, joi.

Abatele Kezer se simțea incapabil să mai înghită. Biftecul gras și îmbietor de pe farfurie i se părea o simplă bucată de talpă. Se ridică brusc și făcu scrisoarea ghem în pumnul crispat cu o violență îngrozitoare și teribilă.

— Nu vom merge la această inaugurare, pe toți dracii! Nu și nu! Mă-nțelegi? O spun o dată pentru totdeauna.

Scos din sărite, ieși.

Joi seara, ras proaspăt și îmbrăcat impecabil în cea mai frumoasă sutană a sa, cu expresia când binevoitoare, când posomorâtă, preotul se duse la ceremonie. Francis îl însoți.

Noua clădire era plină de animație și de lumini. Pe tribună ședeau câțiva notabili, Donald Kyle și soția sa, doctorul minei, institutorul și doi pastori. În timp ce Francis și Kezer luau loc, izbucniră aplauze prelungite, apoi câteva fluierături și hohote de râs. Kezer scrâșnea din dinți.

Zgomotul unei trăsurii care se apropia emoționă sala plină și peste un minut mulțimea îl ovaționează pe Sir George chiar de la apariția lui în tribună. De statură mijlocie, la vreo șaizeci de ani, cu un cap chel și strălucitor, aureolat de păr alb, avea o mustață argintie, obraji trandafirii și un ten proaspăt –, privilegiul câtorva bătrâni. Părea de necrezut cum un om cu un aspect atât de nevinovat și liniștit putea să fie atât de puternic. Asistă la ceremonie, acceptă cu bunăvoință discursul de primire al domnului Kyle, apoi pronunță el însuși câteva cuvinte și conchise amabil:

— Aș vrea, și acesta este adevărul adevărat, să semnalez că inițiativa acestui excelent proiect se datorează în primul rând ideilor largi ale abatelui Francis Chisholm.

Aplauze asurzitoare îi acoperirii vocea și Francis, roșu ca focul, ridică spre superiorul său o privire rugătoare și puțin jenată.

Preotul ridică automat mâinile și le lovi una de alta, de două ori, cu o expresie de martir în agonie. Mai târziu, când perechile începură să danseze, îl văzu pe Sir George făcând de două ori înconjurul sălii, învârtindu-se cu tânăra Nancy

Kyle, apoi dispăru în noapte. Muzica îl obseda. Când Francis se înapoie mai târziu, îl găsi pe preot așteptându-l. Nemișcat, pierduse orice aroganță, în cursul ultimilor zece ani, îmblânzise mai mulți vicari decât numărul nevestelor lui Henric al VIII-lea. Acum un vicar îl învinsese la rândul său. Cu voce calmă, declară:

— Mă văd obligat să fac un raport episcopului despre purtarea dumitale!

Inima lui Francis tresări. Însă nu se urni din loc. Orice s-ar întâmpla, autoritatea părintelui fusese zdruncinată. Superiorul său continuă, întunecat:

— Poate o schimbare ți-ar fi favorabilă. Episcopul va hotărî. Decanul Fitzgerald are nevoie de un al doilea vicar la Tynecastle... Prietenul dumitale Mealey se găsește acolo, nu-i așa?

Francis tăcu. Nu dorea să părăsească parohia aceasta care începea să se trezească. Totuși, chiar dacă ar fi silit să plece, era deschisă calea pentru succesorul său. Centrul era lansat. Era un început. Alte îmbunătățiri vor urma. Nu îl îngrijora deloc situația sa personală, însă speranța lui era vie, aproape vizionară. Zise cu blândețe:

— Părinte, regret dacă v-am contrariat. Credeți-mă, n-am făcut nimic decât să încerc s-ajut... banda noastră de secături.

Cei doi preoți se priviră. Kezer lăsă ochii în jos.

2

În vinerea de la sfârșitul postului Paștelui, în sufrageria prezbiteriului de la Saint Dominic, Francis și părintele Slukas ședeau la masă înaintea unei ciorbe de morun și a pâinii prăjite, servite în argintărie masivă și frumoase porțelanuri albastre de Worcester, când părintele Mealey se înapoie dintr-o vizită matinală la un bolnav. Înfățișarea lui distantă, felul nepăsător cu care se servea îi indicară imediat lui Francis că Anselm era preocupat.

În acest sezon decanul Fitzgerald lua masa în apartamentele sale, împreună cu cei trei preoți mai tineri. Dar Mealey mesteca cu un aer absent; o emoție vie îi colora obrazul și, până la sfârșitul mesei, nu scoase un cuvânt. Numai după ce lituanianul își scutură firimiturile din barbă, se ridică și își luă rămas-bun, inclinându-se, Mealey redeveni firesc și respiră profund.

— Francis! Ai putea veni cu mine azi după-masă? Ești ocupat?

— Nu, sunt liber până la patru.

— Atunci trebuie să vii. Tu ești prietenul meu, ești și preot, și aș dori ca tu să fii primul...

Se întrerupse și nu voi să dezvăluie mai mult misterul care îl învăluia cuvintele.

De doi ani, Francis era al doilea vicar la Saint Dominic, unde Gerald Fitzgerald devenise decan. Fitzgerald este tot abate, cu Anselm Mealey ca prim asistent și cu preotul lituanian Slukas, un rău necesar din cauza emigranților polonezi, din ce în ce mai numeroși la Tynecastle. Schimbarea dintre câmpia izolată din Shalesley și această parohie citadină și familiară, unde slujbele sunt minuțios ținute și biserica de o perfectă eleganță, l-a marcat pe Francis. E fericit să fie lângă mătușa Polly, să poată veghea asupra lui Judy și Ned, să vadă familia Tulloch, pe Willie și pe sora sa, o dată sau de două ori pe săptămână. De asemenea, e o îmbărbătare, un sentiment care-l susține să știe că monseniorul MacNabb din San Morales va fi ridicat la demnitatea de episcop în această dioceză. Însă un oarecare aer de maturitate, riduri în jurul ochilor, corpul foarte slăbit dovedesc că această promovare nu s-a petrecut fără ciocniri violente.

Decanul Fitzgerald, om de un gust rafinat, mândru de rangul său, este exact opusul părintelui Kezer. Totuși, în ciuda eforturilor sale de a fi imparțial, decanul nu este total lipsit de prejudecăți. Anselm are toată libertatea (este marele lui favorit); cât despre părintele Slukas, el pare să-i ignore existența, slaba stăpânire a limbii engleze, deplorabilele

maniere la masă, șervetul legat sub barbă și obiceiul excentric de a purta, când era îmbrăcat cu sutana, o pălărie de culoarea pepenelui verde; în ceea ce-l privește pe al doilea vicar, el a păstrat întotdeauna o oarecare rezervă; Francis a înțeles repede că umila sa origine, raporturile cu Taverna Uniunii și, mai mult, tragica afacere a familiei Bannon, puneau între ei obstacole de netrecut.

La drept vorbind, Francis a debutat prost. Obosit de platitudini, de predici repetate papagalicește ascultate invariabil în fiecare duminică a anului, Francis riscase, puțin după sosirea sa, să predice o simplă omelie, proaspătă și originală, în care își exprima propriile idei despre integritatea personală. Vai, decanul Fitzgerald dezaprobase vehement această inovație și duminica următoare, Anselm urcase în amvon și administrase antidotul: o măreață perorație care se termina, dramatic, cu brațele ridicate, printr-o chemare rugătoare: „Dați fuga!”.

Toate femeile plâneau; după aceea, în timp ce Anselm mânca cu poftă din cotletele de miel, decanul îl felicitase călduros, subliniind cu o intenție evidentă:

— Iată ce numesc eu elocvență! L-am ascultat pe răposatul nostru episcop, acum vreo douăzeci de ani, ținând o predică aproape identică.

Poate predicile lor atât de diferite constituiau un indiciu asupra carierei fiecăruia. În lunile următoare, Francis nu putu decât să compare, descurajat, rezultatele mediocre ale eforturilor sale comparativ cu succesul strălucit al lui Anselm. Părintele Mealey conta în parohie; era mereu vesel, plin de râvnă, cu zâmbet fermecător și excela în a-i încuraja pe cei care treceau prin greutăți cu o palmă amicală pe umăr. Lucra mult și din toată inima; agenda lui era întotdeauna plină cu întâlniri, nu refuza niciodată să vorbească la o reuniune, nici să țină un discurs după un ospăț. Redactor la *Gazeta din Saint Dominic*, făcuse din aceasta o foaie vie și adesea hazlie. Ieșea mult și, fără snobism, era invitat la ceai de cele mai bune familii. Dacă un ecleziastic eminent era în trecere, Anselm nu pregeta să se

ducă să-l asculte, să-l cunoască și să-i mărturisească admirația lui. Apoi îi scria o scrisoare bine concepută, în care exprima, în termeni elogioși, binefacerile spirituale cu care s-a ales din întâlnirea aceasta. Sinceritatea aceasta îi atrăgea prietenii influente. Capacitatea lui de muncă avea, firește, limite. Astfel, în timp ce-și asumase cu zel funcțiile de secretar al noului centru diocesan al Misiunilor Străine din Tynecastle – un proiect drag episcopului – și se silea neobosit să-l satisfacă, fusese obligat, cu regret, să refuze conducerea cercului tinerilor lucrători din Shand Street și să i-l treacă lui Francis.

Împrejurimile din Shand Street erau cele mai mizerabile din oraș. Casele înalte muncitorești, hotelurile suprapopulate, apoi cocioabele fără aer și fără lumină deveniseră puțin câte puțin districtul personal al lui Francis. Găsea acolo, în ciuda rezultatelor slabe și neglijabile, teren pentru o activitate considerabilă. Făcuse cunoștință cu mizeria, cu tristețile și umilințele existenței, cu eterna ironie a sărăciei abjecte. Nu într-o comuniune de sfinți pătrundea, ci într-una de pescari care îi stârnea o milă atât de adâncă încât i se umpleau adesea ochii de lacrimi.

— Dormi? întrebă Anselm neliniștit, cu oarecare reproș.

Cu o tresărire, Francis se smulse din gândurile lui și îl văzu lângă măsuță pe părintele Mealey, așteptându-l cu pălăria și bastonul în mână. Zâmbi și se ridică să-l însoțească.

Afară, după-amiaza e frumoasă și răcoroasă, suflă o briză sănătoasă și puternică, iar Anselm merge cu pas vioi. Elegant, cinstit și sănătos, își salută cordial enoriașii. Popularitatea sa la Saint Dominic nu l-a făcut să-și piardă capul. Numeroșii lui admiratori remarcă adesea că modestia este una dintre cele mai fermecătoare calități ale sale.

Curând, Francis vede că se îndreaptă spre mahalaua care fusese de curând alipită parohiei. Se află dincolo de marginea orașului, în parcul parcelat al unui castel vechi. Lucrători umblă aici cu cazmale și roabe. Francis citește fără să perceapă inscripția albă: *Parcelarea parcului Hollis*.

Informații: Malcolm Glennie, Avocat. Însă Anselm merge voios înainte, peste colină, traversează câmpurile verzi, apoi o ia la stânga, pe o cărare paralelă cu o umbră. Cu toate că uzinele sunt în apropiere, priveliștea este câmpenească.

Deodată, părintele Mealey se oprește, nemișcat ca un câine prepelcar.

— Știi unde suntem, Francis? Cunoști locul?

— Desigur.

Francis trecuse adesea pe-acolo: se află aici o mică grotă alcătuită din stânci acoperite cu mușchi, pe jumătate ascunsă sub grozame de aur și înconjurată de o pădurice de fagi purpurii, situl cel mai pitoresc din împrejurimi. S-a întrebat adesea de ce i se spune „Puțul” și, câteodată, „Puțul Sfintei Marii”. Fântâna e secată de cincisprezece ani.

— Privește!

Mealey îl apucă de braț, îl trage după el. Printre stânci curge un fir de apă cristalină. Mealey se apleacă și, cu mâinile făcute căuș, ia puțină apă și bea cu pioșenie.

— Gust-o, Francis. Ar trebui să fim recunoscători privilegiului că suntem printre primii.

Francis se apleacă și bău. Apa era rece și curată. Zâmbi.

— E plăcută!

Mealey îl privește cu indulgență, nu fără o nuanță de condescendență.

— Scump prieten, aș zice mai degrabă că are o savoare divină.

— E mult timp de când curge apa?

— De ieri după-amiază, de la apusul soarelui.

Francis începu să râdă.

— Astăzi chiar te exprimi ca oracolul din Delphi: prin parabole și simboluri. Explică-te. Cine ți-a „vorbit”?

Părintele Mealey clătină din cap.

— Încă... nu pot...

— Dar mi-ai atârnat curiozitatea.

Încântat, Anselm zâmbi. Apoi deveni solemn.

— Nu pot să-ți spun nimic, Francis. Trebuie să-l consult mai întâi pe decan. Numai el poate hotărî. Totuși, firește,

știu că pot să mă încred în tine... că tu vei păstra secretul.

Francis își cunoaște prea bine colegul ca să mai insiste.

Înapoindu-se la Tynecastle, Francis se desparte de colegul lui și se duce să viziteze un bolnav în strada Glanville. Unul dintre membrii Cercului lucrătorilor, Owen Warren, a fost lovit la picior în timpul unei partide de fotbal în urmă cu vreo câteva săptămâni. Nevoiaș și subalimentat, sărmanul băiat nu s-a îngrijit. Când doctorul a fost chemat de urgență, se declarase un ulcer cu aspect urât la tibia unui picior. Cazul acesta îl chinuia pe Francis, căci doctorul Tulloch părea neliniștit de urmări. Astă-seară încearcă să-l încurajeze pe Owen și pe mama lui care se frământă de grijă, și uită complet ciudata și inexplicabila plimbare de după-amiază.

A doua zi dimineață, totuși, un târâboi nemaipomenit venind din camera decanului Fitzgerald i-o aminti.

Postul Paștelui este un canon sever pentru decan. Om credincios, el postește. Însă regimul acesta nu-i priește deloc corpului său, obișnuit cu o hrană delicată și substanțială. Foarte slăbit și prost dispus, se izolează sau se plimbă prin prezbiteriu fără să vadă pe cineva și, în fiecare seară, înseamnă în calendar câte o cruce.

Cu toată stima pe care o are decanul pentru preotul Mealey, acesta trebuie să fie nespus de iscusit ca să se apropie de el în perioada asta; Francis aude vocea lui Anselm Mealey, convingătoare și rugătoare, urmată de exclamațiile scurte și nervoase ale decanului. Până la urmă, vocea blândă triumfă – ca picăturile de apă, gândește Francis, a căror perseverență pătrunde și granitul.

O oră după aceea, silit, decanul iese din camera lui. Părintele Mealey îl așteaptă în vestibul. Împreună, pleacă în cupeu spre centrul orașului. Absența lor durează trei ore. Când se înapoiază pentru dejun, decanul, în mod excepțional, se așază la aceeași masă cu vicarii. Refuzând mâncarea, cere o cană mare cu cafea franțuzească, singurul lux pe care și-l permite într-un deșert de lipsuri. Așezat deoparte, cu picioarele încrucișate, degajă din silueta lui elegantă, în timp ce soarbe încet din lichidul aromat și

fierbinte, o atmosferă de caldă colegialitate, ca și când sufletul lui ar fi cuprins de entuziasm.

Gânditor, li se adresează lui Francis și părintelui Slukas, atitudine excepțional de prietenească față de polonez.

— Ei bine! trebuie să-i mulțumim părintelui Mealey pentru credința sa, spre deosebire de neîncrederea mea acerbă. Bineînțeles, e de datoria mea să manifest mult scepticism cu privire la... oarecare fenomene. Însă eu n-am văzut niciodată... nu sperasem niciodată să văd o astfel de manifestare în parohia mea.

Se întrerupse și, cu ceașca de cafea, face semn către primul său vicar.

— Îți dau voie să povestești, părinte.

Cu obraji roșii de emoție, Mealey tușește și începe, repede și serios, ca și când incidentul de care-l relatează ar necesita o elocvență convențională:

— Una dintre enoriașele noastre, cu o sănătate delicată de mai mulți ani, se plimba luni; sau, ca să fiu mai precis, la 15 martie, orele trei și jumătate după-amiază. Scopul acestei excursii era bine determinat, căci această tânără devotată și pioasă nu s-a deprins să-și piardă timpul, nici să-l risipească. Se plimba după sfatul medicului, ca să facă exerciții în aer curat. Medicul ei este doctorul William Brine, 42 Boyle Crescent, căruia îi recunoaștem cu toții marea competență. Ei bine! – părintele Mealey înghiți un gât de apă, după care continuă: Când se înapoia de la plimbare, trecând pe lângă locul zis „Puțul Sfintei Marii”, ea murmura o rugăciune. Razele apusului scâldau încântătorul peisaj într-o strălucire curată. Tânăra se opri să contemple priveliștea când, spre marea ei surpriză, văzu deodată înaintea ei o doamnă îmbrăcată în alb, cu o capă albastră și cu o diademă de stele pe cap. Călăuzită de instinct, buna noastră catolică a căzut imediat în genunchi. Doamna i-a surâs cu o nesfârșită duioșie și i-a zis: „Draga mea, așa slabă cum ești, totuși pe tine te-am ales”. Apoi se întorsese încet și îi vorbise întruna tinerei, care era cuprinsă de mare emoție, însă atentă: „Nu-i așa că puțul acesta, închinat mie, e trist

dacă nu are apă? Ține minte! Ceea ce se va întâmpla este pentru tine și pentru prietenii tăi.” Cu surâsul pe buze, pieri. Chiar în clipa aceea, un izvor de apă dulce țâșni printre stâncile aride.

Părintele Mealey tăcu. Apoi decanul zise:

— Cum spuneam, datoria noastră este să examinăm chestiunea aceasta așa de delicată într-un spirit sceptic. Nu vom admite niciodată că minunile se pot produce în jurul primului tufiș de spini care-ți iese în cale. Tinerele sunt visătoare. Și izvorul ar fi putut țâșni printr-o simplă coincidență. Cu toate acestea, și tonul său exprima o bucurie adâncă, am supus-o pe tânără unui lung interogatoriu, în prezența doctorului Brine și a părintelui Mealey. Cum bine presupuneți, solemna experiență a viziunii i-a făcut o impresie adâncă. A trebuit să se culce imediat și de atunci stă în pat. Vocea decanului devine șoaptă, cuvintele mai greu de înțeles. Cu toate că este fericită, normală, în bună stare fizică, n-a mâncat și nici n-a băut nimic timp de cinci zile. Făcu o pauză ca să sublinieze acest fapt extraordinar. În afară de aceasta... da, în afară de aceasta, zic eu, poartă cu siguranță, fără eroare posibilă, de necombătut, semnele Sfintelor Stigmat.

Și continuă triumfător:

— E prea repede ca să-l proclamăm chiar acum, trebuie să adunăm dovezile definitive, însă eu am cea mai vie speranță, care echivalează aproape cu o convingere, că parohia noastră a fost aleasă de Sfânta Providență ca teatru al unei minuni asemănătoare cu aceea care a avut loc de curând la Grota din Digby și cu aceea, mai veche și trecută în istorie, de la Notre-Dame de Lourdes. S-ar putea ca efectele să fie tot atât de imense!

Noblețea acestor perorații era mișcătoare. Toți erau emoționați.

— Cine este tânăra? se informă Francis.

— Charlotte Neily!

Francis îl privește fix pe decan. Deschide gura, apoi o închide. Liniștea se lasă, impresionantă.

Timp de câteva zile, prezbiteriul zbârnăie de o animație extraordinară. Nimeni, mai mult decât decanul Gerald Fitzgerald nu ar ști să țină atât de bine situația în mâini. Cucernicieii sale sincere i se adaugă o profundă cunoaștere a lumii. Experiența sa îndelungată, scump dobândită în comitetele școlare și municipale, l-a învățat practica lucrurilor lumești. Nu permite să se răspândească din sălile parohiei niciun ecou, nicio bănuială asupra întâmplării. Totul este ținut strict secret. Revelația nu va veni decât la timpul său.

Acest incident miraculos și neașteptat îl umple de un zel nou. Iată că de mulți ani n-a resimțit o asemenea bucurie interioară, spirituală și materială. În el se împletesc, paradoxal, evlavie și ambiția. Calitățile sale excepționale, fizice și morale, păreau destinate automat avansării ecleziastice. Și a dorit cu pasiune această înaintare, tot atât cât dorește însuși progresul Sfintei Biserici. Istoric erudit, se compară adesea în gând cu cardinalul Newman. Ar fi meritat și el purpura de cardinal. Și totuși, s-a îngropat la Saint Dominic. Singura distincție care i-a fost acordată ca recompensă pentru douăzeci de ani de serviciu este acest mizerabil titlu de decan, atât de rar în Biserica Catolică, încât asta îl face să fie luat uneori, în afara orașului, drept un pastor anglican, greșală care îl mănâncă profund.

Poate că bănuiește că este admirat fără să fie iubit. Și decepția lui crește în fiecare zi. Încearcă să se resemneze. Dar când lasă capul în jos pronunță: „Doamne, făcă-se voia ta!” în adâncul inimii lui, sub masca umilinței, îl arde alt gând: „La ora actuală ar trebui să primesc pălăria de cardinal”.

Acum totul se va schimba. Să fie lăsat la Saint Dominic! Îl va transforma într-un sanctuar strălucit. După exemplul din Lourdes sau, mai recent și mai apropiat, de la Digby, în Midians, unde o grotă miraculoasă, locul a numeroase tămăduiri, perfect dovedite, a transformat un cătun mizerabil într-un oraș înfloritor și unde un preot de parohie necunoscut, însă inteligent, a atins o glorie națională.

Decanul se lăsă în voia viziunii splendide a unui oraș nou, cu o biserică imensă în care, în timpul unui Te-Deum solemn, se înfățișează cu un patrafir somptuos brodat... însă își vine în fire și examinează atent contractele pe care le are sub formă de proiect. Prima grijă a fost să o plaseze lângă Charlotte Neily, o dominicană liniștită, pe sora Tereza. Liniștit de declarațiile ei categorice, privește chestiunea sub aspectul ei legal.

Printr-o fericită întâmplare, „Puțul Sfintei Marii” și terenurile din vecinătate aparțin vechii și bogatei familii Hollis. Căpitanul Hollis nu este catolic, însă soția sa este, sora lui Sir George Renshaw. Se arată înțelegător. Decanul a avut timp de mai multe zile lungi convorbiri secrete cu el și cu avocatul său, Malcolm Glennie. Cu vin de Xeres și biscuiți dinainte, se ajunsese la un acord amiabil. În ceea ce îl privește, pe decan nu îl interesează deloc banii. Îi disprețuiește. Dar îl interesează ceea ce-i pot procura banii și trebuie să asigure viitorul strălucitelor sale speranțe. Ar fi un neghiob să nu-și dea seama că prețul terenului va urca vertiginos.

Negocierile se încheie când Francis îl întâlnește pe Glennie pe coridor. La drept vorbind, fusese surprins să vadă că vărul lui era însărcinat cu afacerile familiei Hollis. Însă avocatul, cu dreptul terminat, cumpăraseră cu banii soției un birou cu o veche reputație și își făcuse astfel o clientelă de prim ordin.

— Ei bine, Malcolm, zise Francis întinzându-i mâna, sunt foarte fericit să te văd aici, dar sunt surprins găsindu-te în peștera Femeii îmbrăcată în purpură și stacojiu.

Avocatul râse silit și strânse mâna întinsă cu o efuziune jilavă.

— Am vederi largi, Francis, și apoi, trebuie să-ți câștigi pâinea!

De mult, Francis dorise să reînnoiască relațiile cu Glennie, dar îl oprise știrea morții lui Daniel și o întâlnire, datorită întâmplării, cu doamna Glennie pe străzile din Tynecastle. De-abia îl zărise cu coada ochiului, că îl ocolise

ca și când ar fi văzut pe dracul în carne și oase.

El zise:

— M-a durut nespus de mult când am aflat că tatăl tău a murit

— Da, da, ne-a părăsit, bineînțeles. Însă sărmanul nu mai era decât o epavă.

— Nu e un naufragiu să mergi în cer, glumi Francis.

— Într-adevăr... e acolo... fără îndoială.

Glennie se juca mașinal cu lanțul de la ceas. Tindea să se îngrășe. Trupul se gârbovise, din părul rar nu-i mai rămăseseră decât câteva șuvițe lipite pe chelie. Însă privirea, îndărătul unui aer evaziv, era aspră și pătrunzătoare. Ducându-se spre scară, aruncă o invitație târzie:

— Vino să ne vezi când vrei. După cum știi, m-am însurat, însă mama trăiește cu noi.

Malcolm Glennie se interesează îndeosebi de dumnezeiasca viziune a lui Charlotte Neily. Din cea mai fragedă copilărie, căuta cu patimă ocazia să se îmbogățească. A moștenit de la mama lui o zgârcenie pătimașă și puțin din șiretenia nevăstuicii. Presimte că va câștiga bani mulți din comedia asta ridicolă, care comportă însă posibilități extraordinare. I se oferă ocazia, n-are decât s-o culeagă ca pe un fruct copt. O șansă asemănătoare nu se prezintă de două ori în viață.

Ocupându-se fără scrupule de afacerile clientului său, Malcolm se gândise la un lucru pe care nimeni nu-l prevăzuse. Pe ascuns, cu mari cheltuieli, a făcut examenul geologic al terenului. Bănuielile i-au fost confirmate. Apa care alimentează fântâna provine dintr-o landă, așezată mai sus, la o distanță destul de considerabilă de parc.

Malcolm nu este bogat. Nu încă. Însă, adunându-și economiile, ipotecându-și casa și biroul, poate obține o opțiune asupra terenului din vale. Cunoaște rezultatul unui puț artezian. Nu are intenția să sape un asemenea puț. Dar amenințarea de a-l săpa va fi de-ajuns, mai târziu, ca să-i aducă lui Malcolm o avere considerabilă.

Deocamdată, apa curge mereu, limpede și curată.

Charlotte, tot în extaz, cu semnele Sfintelor Stigmat, continuă să refuze orice hrană. Iar Francis, copleșit, se roagă fără încetare pentru a-i fi acordată credința. Numai dacă ar putea crede ca Anselm, care acceptă totul liniștit și fericit, de la coasta lui Adam până la cele mai improbabile detalii despre șederea lui Jona în pânțele balenei! El crede, crede profund, însă nu în amănunte, ci doar esențialul... numai printr-un mare elan de dragoste, numai prin eforturi nespuse de mari în cocioabe, când, la întoarcere, trebuie să-și scuture hainele de purici în baie; niciodată, niciodată nu este ușor... doar când asistă bolnavii, infirmii cu obrajii pământii. Cruzimea încercării actuale, nedreptatea ei îi uzează nervii, ofilește în el floarea rugăciunii.

Personalitatea însăși a tinerei fete îl supără. Fără îndoială, nutrește o prejudecată nefavorabilă cu privire la nepoata aceasta a lui Thadeus Gilfoyle. Tatăl ei este un bun vorbitor, pios, însă leneș, care se furișează în fiecare zi din băcănie ca să aprindă lumânări de ceară, să obțină prosperitatea comerțului său pe care-l neglijează. Charlotte a moștenit din evlavia tatălui, însă Francis bănuiește că ceea ce o atrage este mirosul de tămâie și de ceară de lumânări, întunecimea confesionalului care face să vibreze plăcut nervii. El nu se îndoiește de puritatea ei fără pată, nici de regularitatea cu care își îndeplinește îndatoririle; dar se spală superficial și respirația îi miroase greu.

Sâmbăta următoare, Francis, coborând pe strada Glanville, grozav de deprimat, îl zărește pe doctorul Tulloch care iese din casa lui Owen Warren. Îl strigă. Doctorul se întoarce, se oprește, apoi pornește alături de prietenul său.

Willie s-a îngrășat, însă nu s-a schimbat deloc. Lent, rezistent și îndemânatic, credincios atât prietenilor, cât și dușmanilor, are aceeași bunăvoință ca și tatăl lui, însă fără farmecul și fără înfățișarea impunătoare a acestuia. Fața lui, cu nasul proeminent, este roșcovană și inexpressivă, părul este zbârlit... Totuși, persoana lui răspândește o bunăvoință liniștită. Cariera lui medicală n-a fost strălucită, însă e sigur pe sine și își iubește profesia. Disprețuiește ambițiile

ortodoxe. Din când în când visează să facă înconjurul lumii, să pornească în aventură în țări îndepărtate și romantice, însă rămâne mereu la postul lui de medic al nevoiașilor, care nu presupune fățărnicie și îi permite să spună aproape totdeauna ceea ce gândește, ancorat în rutină prin capacitatea sa practică de a trăi viața zi cu zi. Și apoi, n-a izbutit niciodată să pună un ban deoparte. Veniturile lui nu sunt considerabile și le consacră în cea mai mare parte whisky-ului.

Nepăsător față de aparențe, în dimineața asta nu s-a bărbierit. Privirea înfundată în orbite este întunecată; expresia puțin binevoitoare pare că poartă pică întregului univers. Pomeniște scurt că micului Warran îi merge mai rău. Luase o mică părticică din țesut pentru un examen histologic. Cei doi continuă drumul și comunică prin tăcerea lor familiară, când, mișcat de un impuls inexplicabil, Francis îi încredințează povestea lui Charlotte Neily. Chipul lui Tulloch rămâne nepăsător și continuă să înainteze, cu mâinile în buzunare, cu gulerul ridicat, cu capul plecat.

— Da, zice el într-un târziu, mi-a spus-o deja cineva...

— Tu ce crezi?

— De ce mă întrebi?

— Cel puțin tu ești cinstit.

Tulloch îi aruncă lui Francis o privire stranie. Pentru un om atât de modest, atât de conștient de limitele inteligenței sale, convingerea lui că nu există Dumnezeu este nemaipomenit de fermă.

— Religia nu este de resortul meu – am moștenit un ateism extrem de satisfăcător... pe care studiile mele anatomice n-au făcut decât să-l confirme. Dacă vrei părerea mea sinceră, cum spunea tatăl meu, am îndoielile mele. Dar îți propun ceva: hai s-o examinăm. Nu suntem departe de casa ei. Vom intra împreună.

— Dar asta îți va pricinui neazuri cu doctorul Brine!

— Nu. Voi aranja asta cu bunul doctor mâine. În relațiile mele cu colegii, am ca principiu să fac mai întâi și să mă scuz după aceea.

Îi adresa lui Francis un zâmbet ironic.

— Doar dacă nu te temi tu de reacțiile superiorilor tăi ierarhici?

Francis roși, însă se stăpâni. Puțin după aceea, răspunse:

— Da, mă tem, cu toate astea, să mergem.

Spre marea lor surpriză, accesul era foarte simplu. Doamna Neily, obosită de o noapte de veghe, se odihnește. Neily, din întâmplare, este în prăvălie. Sora Tereza, micuță, liniștită și binevoitoare, deschide ușa. Venită dintr-un cartier depărtat din Tynecastle, ea nu îl cunoaște pe Tulloch, însă îl identifică numaidecât pe Francis și-l introduce în camera bine ceruită, în care domnește o ordine desăvârșită și unde Charlotte, îmbrăcată cu o cămașă de noapte albă închisă până la gât, e culcată pe o pernă fără nicio cută și foarte curată, într-un pat de alamă. Sora Tereza se apleacă asupra ei, nu fără o adevărată mândrie pentru curățenia care strălucește peste tot.

— Scumpă Charlotte, părintele Chisholm vine să te vadă. A adus un medic care este un bun prieten al doctorului Brine.

Charlotte Neily zâmbește. Zâmbetul ei este conștient, puțin galeș, dar plutește în el un extaz ciudat. Îi luminează fața palidă, deja iluminată, care se odihnește pe pernă. Foarte impresionat, Francis se simte cuprins de o adevărată remușcare.

Fără îndoială, este în această cămăruță albă și liniștită ceva care depășește o experiență normală.

— Nu te superi dacă te examinez, Charlotte? întrebă politicoș Tulloch.

— De ce m-aș supăra, doctore? Sunt fericită. Nu sunt demnă, dar dacă am fost aleasă, nu pot decât să mă supun bucuroasă. După care se lasă examinată respectuos de Tulloch.

— Nu mănânci nimic, Charlotte?

— Nu, doctore.

— Nu ți-e foame?

— Nu mă gândesc deloc la asta. Mă simt susținută de o

grație interioară.

Sora Tereza intervine liniștită:

— Pot să vă asigur că, de când sunt în casă, n-a înghițit nici măcar o îmbucătură.

Tăcerea se restabilește în camera liniștită. Doctorul Tulloch se ridică și își dă peste cap părul rebel. Spune simplu:

— Mulțumesc, Charlotte. Îți mulțumesc, soră Tereza. Îți sunt foarte recunoscător pentru bunăvoința dumitale.

Se îndreaptă către ușă. Francis se pregătește să-l urmeze, însă o umbră trece pe fața lui Charlotte:

— Nu doriți să priviți și dumneavoastră, părinte? Uitați-vă la mâinile mele! Și picioarele sunt tot așa!

Fata întinde brațele ușurel, cu un gest de sacrificiu. Pe palmele palide se disting, fără eroare posibilă, urmele însângerate ale cuielor.

Afară, doctorul Tulloch păstrează o atitudine rezervată. Cu gura închisă, merge până la extremitatea străzii. Acolo, cum drumurile lor se despart, zice repede:

— Vrei să știi ce cred? E un caz limită: psihastenie, nebunie depresivă în perioadă de exaltare. Cu siguranță, sângerările sunt isterice. Dacă scapă de ospiciu, va fi cu siguranță canonizată.

Apoi, brusc, își pierde calmul, uită orice cuviință. Fața lui roșcovană și dură se congestionează. Cuvintele i se înăbușă în gât.

— Iad și blestem! Când mă gândesc că se lăfăie acolo, sfânta asta prefăcută, ca un inger anemic într-un sac de făină și că acel sărman om, Owen Warren, suferă mai rău decât cei osândiți, cu piciorul lui cangrenat, pe un pat murdar și că e amenințat de un sarcom, plesnesc de furie. Gândește-te la toate astea când îți citești rugăciunile. Te duci, desigur, să-ți faci rugăciunea. Eu mă duc să beau un pahar.

Și se îndepărtează repede, fără ca Francis să fi putut spune un cuvânt.

În seara aceea, la întoarcerea de la Tenebre², Francis găsește scrisă pe tabla din vestibul rugămintea să treacă fără întârziere pe la decan. Presimțind o catastrofă, se duce în biroul decanului, unde acesta, prost dispus, umblă de ici-colo cu pași apăsați.

— Chisholm! Sunt surprins și foarte mâniat! Într-adevăr nu mă așteptam la așa ceva! Nu mi-a trecut niciodată prin cap că ai putea să duci acolo un medic ateu, luat de pe stradă! Nu-mi place deloc ce-ai făcut.

— Regret, răspunse Francis, jenat. S-a întâmplat fiindcă... el este prietenul meu...

— Și asta este ceva vrednic de mustrare. Găsesc că e foarte necuviincios ca unul din vicarii mei să aibă de-a face cu un om ca doctorul Tulloch.

— Noi... noi am fost la școală împreună.

— Ăsta nu este un motiv. Sunt dezamăgit și indignat. Sunt foarte mânios și pe bună dreptate. Chiar de la început, atitudinea dumitale față de acest mare eveniment a fost rece și rezervată. Dumneata ești probabil invidios că onoarea descoperirii revine primului vicar. Sau este un motiv ascuns în dușmănia dumitale manifestă?

Francis e copleșit. Simte că decanul are dreptate. Se bâlbâie:

— Sunt mâhnit. Nu sunt un om viclean. Este ceva ce îmi repugnă. Însă admit că-mi lipsește entuziasmul. Eram tulburat. De aceea l-am adus pe Tulloch astăzi. Sunt ros de îndoială...

— Îndoieli? Negi cumva minunile de la Lourdes?

— Nu, nu. Sunt temeinic confirmate. Autentificate de medici de toate religiile.

— Atunci de ce te-ai opus să clădim un monument nou al credinței aici, printre noi?

Decanul își pierde răbdarea.

— Dacă vrei să ignori amestecul de ordin spiritual,

² Termen vechi pentru slujbele din Joia și Vinerea din Săptămâna Patimilor: echivalentul Deniilor (n.r.).

recunoaște cel puțin faptele fizice!

Rânjește.

— Îți imaginezi că o fată tânără a putut să petreacă timp de nouă zile fără să mănânce și fără să bea, și să rămână perfect sănătoasă, să nu moară, fără să primească o altfel de hrană?

— Ce hrană?

— O hrană spirituală.

Decanul spumegă.

— N-a primit sfânta Ecaterina din Siena o băutură mistică pentru a înlocui orice hrană pământească? Aceste îndoieli sunt insuportabile! Te miri că sunt iritat?

Francis lasă capul în jos.

— Și sfântul Toma s-a îndoit în prezența tuturor ucenicilor; a mers până acolo încât a pus degetul pe rana Domnului Nostru. Și nimeni nu s-a supărat.

El se oprește, înspăimântat. Decanul a pălit, apoi și-a revenit. S-a aplecat la birou și a mișcat hârtiile fără să-l privească pe Francis. Apoi spune cu un ton măsurat:

— Nu e prima ocazie când dumneata te împotrivești. Ți-ai creat o reputație îndoielnică în dioceză. Poți să te duci.

Francis părăsi camera, copleșit de povara imperfecțiunilor sale. Simți deodată o aprigă dorință să-i facă o vizită episcopului MacNabb. Însă rezistă. Mac cel Roșu devenise un înalt personaj. E prea ocupat cu înaltele sale funcțiuni ca să se mai îngrijească de greutatea unui simplu vicar.

Duminica următoare, la liturgia mare de la ora 11, decanul anunță solemn noutatea în cea mai frumoasă predică pe care a ținut-o vreodată. Imediat, răsunetul este imens. Toți credincioșii, în număr mare, se opresc în preajma bisericii, sușotind și nu se pot hotărî să se ducă acasă. Se organizează spontan o procesiune și, sub conducerea abatelui Mealey, se îndreaptă spre Puțul Sfintei Marii. După-amiază, mulțimea se strânge în jurul casei lui Neily. Un grup din Copiii Mariei, confrerie din care face parte Charlotte, îngenunchează în stradă și recită rozariul.

Seara, decanul consimte să-i primească pe reprezentanții

presei, a căror curiozitate a atins culmea. Se arată demn și rezervat. Stimat în oraș, cunoscut pentru spiritul său cetățenesc, produce o impresie favorabilă. A doua zi dimineața îi sunt consacrate lungi articole. I se fac onoruri în prima pagină din *Tribune*, două coloane de elogii în *Globe*. „Un nou Digby”, proclamă *Northumberland Herald*. Și *Echo of Yorkshire* anunță: „O grotă miraculoasă aduce speranță miilor de bolnavi”. Weekly High Anglican observă invidios: „Așteptăm dovezi”, însă *Times*, din Londra, le depășește pe toate cu un articol erudit al unui corespondent teolog care povestește istoria Puțului și-i caută originea până la Aidan și sfântul Ethelwulf. Decanul este încântat. Părintele Mealey nu poate să-și înghită dejunul și Malcolm Glennie se bucură în taină.

După opt zile, Francis s-a dus seara la Polly, în Clermont, în partea de miazănoapte a orașului. E obosit de vizitele pe care le-a făcut toată ziua și e disperat. În după-amiaza aceasta, un cuvânt scurt al doctorului Tulloch i-a comunicat că micul Warren e pe moarte. Se dovedește că are un sarcom la picior. Nu e nicio speranță de salvare. Va muri poate înainte de sfârșitul lunii.

La Clermont, Polly a rămas mereu aceeași. Ned este mai dificil ca niciodată. Ghemuit în scaunul său cu roțile, înfășurat într-o cuvertură flecărește fără încetare. S-a obținut în sfârșit de la Gilfoyle o reglementare definitivă a părții lui Ned la Taverna Uniunii. O sumă jalnică. Însă Ned se fălește de parcă ar fi o avere. Boala îi afectează limba, care pare prea mare pentru gura lui; nu mai poate să articuleze cum trebuie.

Judy doarme deja când sosește Francis. Polly nu zice nimic, însă ceva în atitudinea ei trădează faptul că fetița făcuse o prostie și că a trebuit să fie trimisă la culcare. Gândul îl întristează și mai mult

Sună de orele unsprezece când părăsește apartamentul. Ultimul tramvai din Tynecastle plecase. În timpul drumului lung de întoarcere, puțin mai gârbovit sub povara ultimei sale înfiăgeri, traversează strada Glanville. Ajungând în

dreptul casei lui Neily, zărește lumină la ferestrele camerei lui Charlotte, la parter, și distinge vag siluete care se mișcă și a căror umbră se desenează pe storurile crem. Un val de căință îl copleșește. Obsedat de sentimentul neîncrederii sale persistente, dorește brusc să vadă familia Neily și să se scuze față de ei. Nevoia de a repara lucrurile îl îndemnă să se grăbească și urcă cele trei trepte de la intrare. Apucă ciocanul, însă se răzgândește și apăsă pe clanță. A luat obiceiul, frecvent la doctori și la preoți, să intre fără să fie anunțat.

Charlotte, șezând în pat, pe genunchi cu o tavă încărcată cu carne de pui și cu cremă englezească mănâncă cu poftă. Doamna Neily, într-un halat albastru deschis, aplecată drăgăstos, îi toarnă bere neagră.

Fata e prima care îl zărește pe Francis. Îngrozită, scoate un strigăt care seamănă cu un nechezat. Mâna lasă să-i scape paharul și berea se varsă pe pat. Holbează ochii și, cu gura căscată, începe să geamă. Se vâără sub cuvertură, își ascunde fața. Tava cade cu zgomot pe podea. Nimeni nu a scos un cuvânt. Gâtul doamnei Neily se contractă convulsiv. Se chinuie prosteste să ascundă sticla sub halatul ei. În sfârșit, zice:

— Trebuie s-o hrănesc puțin... după toate aceste emoții. E bere pentru bolnavi.

Privirea ei plină de groază vinovată o trădează. Lui Francis i se face greață. E umilit. Cuvintele nu-i vin decât cu greu.

— Presupun că i-ați dat să mănânce în fiecare seară, după plecarea surorii care o credea adormită?

— Nu, părinte! Dumnezeu mi-e martor.

Încearcă cu disperare să nege, apoi renunță și își pierde complet capul.

— Și apoi, după toate câte s-au petrecut, ce mare lucru e asta? Oricum, nu pot s-o las pe micuța mea să moară de foame! Dar, Doamne, n-aș fi îndemnat-o niciodată să spună povestea aceea dacă aș fi știut că va face atâta vâlvă... mulțimea... ziarele... Sunt mulțumită că s-a sfârșit... Nu... Nu fiți prea aspru cu ea, părinte!

El spune mai mult în șoaptă:

— Nu stă în puterea mea să judec, doamnă Neily.

Femeia începe să plângă.

El așteaptă răbdător ca suspinele să se liniștească, șezând pe un scaun lângă ușă, cu ochii țintă la pălăria sa pe care o ține în mână. Stupiditatea acestei comedii, nemărginita prostie omenească îl uimește. Când cele două femei se liniștesc puțin, spune:

— Povestiți-mi totul.

Treptat, cu întreruperi, povestea se reconstituie, mărturisită în cea mai mare parte de Charlotte.

Fata citise o poveste frumoasă într-o carte împrumutată de la biblioteca parohială despre Preafericita Bernadette Soubirous. Într-o zi, plimbându-se pe lângă Puțul Sfintei Maria, unde se ducea adesea cu plăcere, a observat fântâna țâșnitoare. E ciudat, și-a zis ea, izbită de potrivirea dintre această apă, Bernadette și ea însăși. Crezuse chiar, oarecum, că o vede pe Sfânta Fecioară. Înapoindu-se acasă, cu cât se gândea mai mult, cu atât devenea mai sigură. Siguranța aceasta o doborâse. Era palidă și tremura, așa că trebuise să se culce și îl chemase pe părintele Mealey. Și, fără să știe cum, îi povestise totul.

Toată noaptea zăcuse într-un fel de extaz, corpul îi înțepenise. A doua zi de dimineață, la deșteptare, zărise Sfintele Stigmat. E adevărat că avea mereu vânătăi pe corp, însă astea erau altceva.

Atunci crezuse. Toată ziua n-a avut poftă de mâncare. Era prea fericită, prea agitată ca să mănânce. Și apoi, o mulțime de sfinți trăiseră fără mâncare. Era convinsă că putea să facă la fel. Când i-a declarat părintelui Mealey și decanului că harul o susține (poate că era adevărat), fusese un moment măreț. Toți o îngrijeau ca pe o tânără mireasă. Însă, desigur, după câțva timp i s-a făcut o foame grozavă. Dar nu putea să-i mănâncească pe preot și pe decan, mai ales după respectul pe care i-l arătase abatele Mealey. Atunci i-a spus totul mamei sale. Lucrurile ajunseră la un punct când nu se mai putea da înapoi. De atunci, mama ei îi aducea o masă

bună, câteodată două, în fiecare noapte.

Și apoi, lucrurile au început să meargă prost. „Mai întâi era magnific. Ce frumos a fost când Copiii Mariei au făcut rugăciuni la fereastra mea!” Însă când presa a aflat povestea, a apucat-o frica. Ar fi vrut să oprească totul. Sora Tereza nu era ușor de amăgit. Vânățiile de pe mâini dispăreau și, în loc să fie în extaz și fericită, începea să se simtă deprimată, nenorocită... Și începu să plângă iar cu suspine. Așa se termină această sordidă revelație, vrednică de milă ca o inscripție mângălită pe un zid, tot așa de tragică ca și stupiditatea întregii omenirii.

Mama interveni:

— Dumneavoastră, părinte, nu veți repeta toate acestea decanului Fitzgerald, nu-i așa?

Francis nu se mai simți furios, ci trist și înduioșat. Măcar dacă această lamentabilă afacere n-ar fi ajuns așa departe! Suspină.

— Nu-i voi spune nimic, doamnă Neily. Niciun cuvânt. Însă... ezită, e treaba dumneavoastră să-i mărturisiți.

O spaimă nebună pune stăpânire pe ea.

— Nu... oh! nu, părinte, aveți milă!

El se străduiește atunci să le explice liniștit de ce trebuie să mărturisească și că proiectele decanului sunt incompatibile cu o minciună, care în curând va fi evidentă în ochii tuturor. Le încurajează, asigurându-le că, în curând, curiozitatea stârnită de Charlotte se va irosi.

După o oră le părăsi, puțin mai liniștite, înarmate cu promisiunea că îi vor urma sfaturile. Însă în timp ce pașii săi răsună pe strada pustie, inima îi sângerează pentru decanul Fitzgerald.

În timpul zilei următoare lipsi, făcu vizite și căută să nu se întâlnească cu decanul. Însă o atmosferă de deprimare, o lipsă de animație apăsă asupra prezbiteriului. Sensibilitatea lui Francis o percepea perfect.

Pe la ora unsprezece, în dimineața următoare, Malcolm Glennie năvăli în camera lui.

— Francis, ajută-mă! El nu vrea să continue afacerea.

Vino și vorbește-i!

Glennie își pierduse cumpătul. Palid, cu buzele tremurânde, cu ochii ieșiți din orbite, bolborosi:

— Nu știu ce l-a apucat. Trebuie să fi înnebunit. E un plan superb. Treaba asta ar aduce atâta binefacere...

— N-am nicio influență asupra lui.

— Ba da, are o părere foarte bună despre tine. Și tu ești preot. Le datorezi asta enoriașilor tăi. Va fi o binecuvântare pentru catolici...

— Iată ce n-ar trebui să te intereseze, Malcolm!

— Ba da, bâlbâi Malcolm. Eu am idei largi. Admir catolicismul. E o religie frumoasă. Aș vrea mai ales... oh! de dragul lui Dumnezeu, Francis, vino înainte de a nu fi prea târziu.

— Regret, Malcolm. E o decepție pentru toți.

Și se întoarce către fereastră.

Atunci Glennie pierde orice control. Apucă brațul lui Francis, îl imploră slugarnic.

— Nu mă respinge, Francis. Tu ne datorezi totul. Eu am cumpărat o bucată de teren, mi-am plasat în asta toate economiile și totul nu va mai prețui nimic dacă proiectul este abandonat. Nu-mi ruina sărmana mea familie. Pe scumpa, bătrâna mea mamă! Gândește-te că ea te-a crescut, Francis. Te rog, convinge-l. Voi face tot ce vrei vrea. Mă voi converti la catolicism dacă vrei.

Francis privea nemișcat pe fereastră, cu mâinile crispate pe perdea. Un gând vag îi stăruie în minte. Ce n-ar face oamenii pentru bani? Orice. Ajung să-și vândă și sufletele nemuritoare.

Nemaiavând niciun argument, Glennie tace. E convins în cele din urmă că nu va putea obține nimic de la Francis și se silește să-și recapete demnitatea. Schimbă atitudinea.

— Așa, nu vrei să mă ajuți? Ei bine! Voi ține minte.

Se îndreptă spre ușă.

— Mă voi răzbuna pe toți chiar dacă va fi să crăp! N-ar fi trebuit niciodată să mă aștept la mai mult de la o adunătură de papistași împuțiți!

Ieși trântind violent ușa în urma lui.

Senzația aceasta de gol continua să domnească în prezbiteriu, o atmosferă vagă, în care oamenii își pierd contururile lor exacte și devin umbre fără substanță. Servitorii mergeau în vârful picioarelor, ca într-o casă mortuară. Preotul lituanian părea total dezorientat. Abatele Mealey nu mai ridica ochii. Era profund jignit. Tăcea însă și, pentru firea lui expansivă, era un mare merit. Se aruncă fără cruțare în munca cu misiunile străine.

După mai mult de o săptămână după scena pe care i-o făcuse Glennie, Francis nu se găsisese niciodată față în față cu Fitzgerald. Apoi, într-o dimineață, pătrunzând în sacristie, îl văzu pe decan scoțându-și odăjdiiile. Copiii din cor plecaseră. Erau numai ei doi.

În ciuda umilirii sale personale, decanul reparase foarte îndemânatic lucrurile. La drept vorbind, evitase dezastrul. Căpitanul Hollis consimțise să rupă contractele de bunăvoie. Găsisese o ocupație pentru Neily într-un oraș îndepărtat: primul indiciu în legătură cu plecarea discretă a familiei. Presa a fost redusă la tăcere cu tact. Iar duminică, decanul s-a urcat din nou în amvon. Vitejește, a anunțat congregației nerăbdătoare tema predicii: „O, oameni cu puțină credință!”.

Calm, cu o vigoare liniștită, a dezvoltat subiectul: ce nevoie are biserica de minuni noi? Nu este acolo, deplin justificat, miracolul etern? Temeliile sale sunt clădite pe stâncă, pe minunile lui Iisus. O manifestare ca aceea de la Puțul Sfintei Maria este plăcută, fără îndoială, chiar emoționantă. Toți, și el însuși, s-au lăsat prinși. Însă, reflectând, la ce bun atâta zgomot în jurul unei singure flori, în timp ce Regele Cerului, chiar aici, sub ochii lor, le oferă fructele grației sale? Credința lor este oare atât de slabă, atât de biceșnică încât să alerge după dovezi materiale? Au uitat ei avertismentul solemn: „fericiți cei ce n-au văzut și au crezut”.

Adevărată capodoperă de elocvență, predica aceasta avu un succes mult mai mare decât prima. Gerald Fitzgerald,

decan ca și înainte, este singurul care cunoaște amploarea sacrificiului pe care l-a făcut.

Mai întâi, în sacristie, decanul își păstrează inflexibila rezervă. Apoi, când e gata cu paltonul aruncat pe umeri, se întoarce deodată. În lumina puternică din sacristie, Francis e mirat să constate că fața frumoasă a decanului este brăzdată de riduri adânci, că i se citește oboseala în ochii cenușii.

— N-a fost decât o minciună, o întreagă urzeală. Facă-se voia Domnului!

După o pauză, reluă:

— Ești un băiat de treabă, Chisholm, păcat că nu ne putem înțelege.

Și părăsește sacristia cu capul sus.

După sărbătorile Paștelui, incidentul era aproape uitat. Gardul frumos, alb, din jurul puțului, construit din primul entuziasm al decanului, cu poarta deschisă, bătută de vântul primăvăratic, oferea un spectacol cam melancolic. Câteva suflete pioase se duceau câteodată la puț să se roage și să se închine cu degetele muiate în apa cristalină care țâșnea din stâncă.

Francis, absorbit cu lucrările sale de la parohie, se bucura găsimd aici uitarea. Impresia penibilă resimțită se estompa puțin câte puțin. Rămânea, în arierplanul spiritului său, doar puțină ură pe care voia să o ignore. Proiectul său de a construi un nou teren de sport pentru băieții și tinerii din parohie se materializa. Consiliul municipalii oferise să folosească un colț din parcul public. Decanul era de acord. Așa că el se cufundă în cataloage.

În ajunul înălțării fu chemat de urgență la Owen Wairen. Se posomorî; se ridică și o broșură cu articole de sport îi căzu de pe genunchi. Se aștepta la chemarea asta de săptămâni, însă se temea. Alergă la biserică, luă împărtășania și se grăbi spre strada Glanville. Expresia lui se înăsprește, tristă, în fața casei familiei Warren. Tulloch s-a atașat de Owen. Manifestă o vie emoție când îl vede pe Francis.

— S-a sfârșit? se informează Francis.

— Da, răspunde celălalt cu un aer absent. Ieri s-a produs tromboza arterei principale. Inutil să mai încercăm amputarea.

— Sosesec prea târziu?

— Nu.

Tulloch își stăpânește cu greu exasperarea.

— Dar am avut timp să mă duc de trei ori pe lângă el în timp ce tu sosești cu pasul tău maiestuos. Vino dacă trebuie să mergi...

Francis urcă treptele în urma doctorului.

Doamna Warren deschide ușa; o femeie slabă, de vreo cincizeci de ani, pustiită de neliniștea ultimelor săptămâni, îmbrăcată în cenușiu-închis. Francis vede fața scăldată în lacrimi; îi strânge mâinile într-un elan de simpatie.

— Sunt adânc mâhnit, doamnă Warren.

Dar ea râde ușor, cu un râs care i se oprește în gât.

— Intrați la el, părinte!

Dureros surprins, presupune că mâhnirea i-a tulburat mintea sărmanei femei. Intră în camera bolnavului.

Owen este întins pe cuvertură. Picioarele sunt goale, eliberate din bandaje. Slabe, dovedesc istovirea pricinuită de boală. Dar sunt sănătoase: nici urmă de ulcer. Uimit, Francis urmărește mișcările doctorului Tulloch, care ridică piciorul drept și își trece mâna de-a lungul tibiei care, ieri încă, nu era decât o masă purulentă, înaintea chipului hotărât al doctorului, cuprins de amețală, Francis se întoarce către doamna Warren și își dă seama că plânge de bucurie. Clatină din cap, orbește, printre lacrimi.

— L-am învelit bine azi-dimineață, înainte ca lumea să iasă pe străzi, și l-am pus în roabă. Owen și cu mine nici nu voiam să auzim de moarte... Fusesse întotdeauna convins că... dacă s-ar putea duce la Puțul Sfintei Maria... Atunci ne-am rugat amândoi și el și-a muiat piciorul în apă... Când am venit acasă, Owen și-a scos bandajul.

În cameră domnea o liniște absolută. Owen este cel care rupe în fine tăcerea:

— Să nu uitați să mă înscrieți în noua echipă de crichet,

părinte!

În stradă, Willie Tulloch îl fixează pe prietenul său cu o privire înverșunată.

— Există sigur o explicație științifică, dar pe care noi n-o cunoaștem încă. Dorința intensă de vindecare... o regenerare psihică a celulelor...

Se oprește brusc și pune mâna lui mare pe brațul lui Francis:

— Dar ascultă: dacă există un Dumnezeu, nu scoate un cuvânt asupra acestei chestiuni.

În seara aceea, Francis nu putu să adoarmă. Ochii lui mari, deschiși, priveau în noapte. Miracolul credinței: credința însăși constituie minunea. Apele Iordanului, acelea din Lourdes, acelea ale Puțului Sfintei Maria nu înseamnă nimic. Orice baltă plină de noroi ar face bine dacă apa aceasta reflectă chipul lui Dumnezeu.

Timp de o clipă, seismograful inteligenței sale înregistrează slab o urmă a nepătrunsului mister al lui Dumnezeu. Se roagă cu ardoare.

— O, Doamne, noi suntem neputincioși să încercăm cel puțin să te înțelegem. Noi suntem ca niște minuscule furnici într-o prăpastie fără fund, acoperite cu milioane de straturi de vată care se străduiesc... mereu se străduiesc să descopere cerul. O! Doamne, Bunule Dumnezeu, dă-mi umilință și dă-mi credință!

3

Trei luni mai târziu sosi o convocare de la episcop. Francis o aștepta de mult, cu toate acestea îl surprinse puțin. Ploua torențial când urcă panta care ducea la episcopie. Ca să evite să nu fie complet ud, trebui să alerge cât putu de repede. Gâfâind, ud și murdar de noroi, se simțea foarte descumpănit. Neliniștea sa crescuse în timp ce aștepta în camera de primire, solemnă, cu ochii țintă la ghetetele lui pline de noroi, care contrastau cu frumosul covor roșu.

În sfârșit apăru secretarul episcopului, care urcă cu el câteva trepte de marmură și-i arată în tăcere o ușă de mahon închis. Francis bătu, apoi intră.

Monseniorul MacNabb ședea la biroul lui, nu aplecat asupra lucrului, ci odihnindu-se cu obrazul în palmă, cu cotul pe brațul fotoliului său de piele.

Lumina zilei coborând, o rază oblică trecu pieziș prin perdelele de catifea de la fereastra înaltă și învioră violetul potcapului său, însă îi lăsă în umbră trăsăturile feței.

Francis se opri, descumpănit de silueta nemișcată, ezitând să recunoască pe vechiul său prieten din Holywell și din San Morales. Niciun sunet nu tulbura liniștea camerei, afară de tic-tacul unei pendule Boulle de pe sobă. Apoi, un glas sever se ridică:

— Ei bine, părinte, nu-mi anunți nicio minune astă-seară? Și cum merg dancingurile dumitale acum?

Francis simți că i se strânge gâtul; nu s-ar fi ușurat decât plângând.

Excelența Sa continuă să-l examineze pe micul vicar, încremenit pe marele covor.

— Trebuie să mărturisesc că le face bine ochilor mei bătrâni să contemple un preot a cărui sărăcie este atât de vădită. În general, vin la mine deghizați în bogați antreprenori de pompe funebre. Veșmintele pe care le porți dumneata sunt groaznice... iar ghetetele: înspăimântătoare!

Se ridică alene și veni la Francis.

— Dragul meu, sunt fericit să te văd. Însă ai slăbit prea mult.

Puse mâna pe umărul lui Francis.

— Și complet ud pe deasupra!

— Am fost surprins de ploaie, monseniore.

— Cum? Fără umbrelă? Apropie-te de foc. Vino să te încălzești.

Se duse la un dulăpior din care scoase o sticlută și două păhăruțe.

— Nu sunt încă bine aclimatizat cu noua mea demnitate. Ar trebui să sun și să comand unul din acele vinuri fine pe

care le degustă toți episcopii în cărți. Eu n-am aici decât Glenlivet, însă cred că este băutura care convine mai bine gustului unor scoțieni.

Îi întinse lui Francis un păhăruț de whisky pur, îl privi cum îl bea, apoi înghiți pe al său. Se așeză de cealaltă parte a căminului.

— Și în ceea ce privește demnitatea, să nu-ți fie frică de mine. Sunt împodobit acum cu toate gătelile mele, o recunosc, însă pe dedesubt corpul meu este greoi, ca-n timpul când mă priveai trecând Stincharul!

Francis roși.

— Da, monseniore.

Tăcură un moment, apoi episcopul reluă serios și calm:

— Viața nu ți-a fost ușoară, cred, după ce ai plecat din San Morales.

Francis răspunse încet:

— Într-adevăr, am eșuat lamentabil.

— Adevărat?

— Da. Mă așteptam la... o muștrare din partea dumneavoastră. Știu că nu sunt pe placul decanului Fitzgerald.

— Tu nu dorești să-i plăci decât lui Dumnezeu, nu?

— Nu, nu. Mi-e realmente rușine: nu sunt mulțumit de mine însumi. Am o fire rebelă, incorigibilă.

Tăcu.

— Cea mai recentă din nelegiuirile tale pare să fie absența de la un banchet oferit în onoarea consilierului Shand... care dăruiește cu dărnicie cinci sute de lire pentru ridicarea altarul principal. Aveai poate îndoieli asupra integrității demnului consilier, a cărui generozitate este mai mică, se spune, față de locatarii săi din cocioabele de pe strada Shand?

— Eu... Francis se opri, confuz. Nu prea știu. N-am avut dreptate să nu iau parte. Decanul ne recomandase special să mergem... el da o mare importanță. Însă eu n-am putut.

— Ah, da? zise episcopul, încurajându-l.

— Fusesem chemat în după-amiaza aceea...

Francis vorbea silit, cu neplăcere.

— Vă amintiți poate de Edward Bannon... Nu mai e de recunoscut, boala l-a desfigurat; este paralizat, o adevărată caricatură de om făcută după chipul lui Dumnezeu. În momentul în care ar fi trebuit să plec, s-a agățat de mâna mea, conjurându-mă să rămân. N-am putut să fac altceva... mă reținea o milă îngrozitoare lângă această grotescă zdreanță muribundă. A adormit murmurând: „Ioan tatăl, Ioan fiul, Ioan sfântul Duh...” și saliva îi curgea pe bărbia scofălcită și vânată. Îmi apucase mâna... am rămas până dimineața.

Liniștea se prelungea.

— Nu-i de mirare că decanul este supărat văzând că preferi pescuitul cucerniciei.

Francis lasă nasul în jos.

— Sunt supărat pe mine însumi. Încerc mereu să mă corijez. Ciudat, când eram mic, mi-i închipuiam pe toți preoții infailibili și desăvârșiți...

— Și acum ai observat că suntem teribil de umani. Da, fără îndoială că e o slăbiciune din partea mea să-mi placă firea ta rebelă, însă e un antidot răcoritor pentru cucernicia monotonă de care sunt sătul. Tu ești ca o pisică rătăcită, Francis, care se furișează în biserică atunci când toți cască în timpul unei predici plicticoase. Metafora asta nu e deplasată, căci tu aparții Bisericii, chiar dacă nu ești de același soi cu majoritatea colegilor tăi. Nu cred că mă laud declarând că sunt probabil singur, printre clericii acestei dioceze, care te înțelege cu adevărat. Ai norocul ca eu să fiu episcopul tău.

— O știu, monseniore.

— În ochii mei, explică Excelența Sa pe un ton îngândurat, tu nu ai eșuat, ci ai izbândit magnific. Ai nevoie să fii încurajat, deși, vorbind așa, risc să te fac să te supraestimezi. Tu îmbini un spirit pătrunzător cu un suflet duios. Ești în stare să apreciezi nuanța între a reflecta și a te îndoii. Nu te numeri printre acești negustorași de mărunțișuri ecleziastice, mulți la număr, la care fiecare

articol este bine împachetat în mici cutiuțe, ușor de distribuit clienților. Și ceea ce îmi place la tine, dragul meu, e că ești lipsit de încrederea aceea nerușinată care se sprijină pe dogmă mai mult decât pe credință.

În tăcerea care urmă, inima lui Francis se umplu de recunoștință pentru bătrân. Rămăsese cu ochii plecați. Vocea liniștită reluă:

— Natural, dacă nu intervenim, va avea loc ruptura. Și dacă intervenim în favoarea ta, încăierarea ar deveni generală și nimeni nu va ieși nepăgubit, tu încă și mai puțin. Oh! Știu că lupta nu te înspăimântă. Mie mi-e fiică. Îmi ești prea prețios ca să fii aruncat la fiare. Voiam să-ți propun altceva.

Francis ridică vioi capul și privirea lui o întâlni pe aceea a episcopului, afectuoasă și prudentă. Bătrânul zâmbi:

— Să nu-ți închipui că te-aș trata ca pe un coleg dacă n-aș căuta să obțin ceva de la tine.

— Orice...

Francis nu-și mai găsea cuvintele.

Episcopul tăcu îndelung. Fața lui nemișcată părea sculptată.

— E un mare sacrificiu... un schimb total pe care îl voi sugera... Dacă cer prea mult, trebuie să mi-o spui. Însă cred că e exact ceea ce-ți convine. Altă pauză. Societatea noastră de Misiuni Străine a primit în sfârșit promisiunea unui vicariat în China.

Când toate formalitățile vor fi îndeplinite, când tu vei fi dobândit pregătirea necesară, vrei să fii primul preot care să încerce aventura?

Francis nu scotea o vorbă, nu se urnea din loc. Zidurile păreau să se fi prăbușit în jurul lui. Asemenea propunere era atât de neașteptată, atât de fantastică, încât i se tăiase răsuflarea. Să-și părăsească țara, prietenii și să se imbarce către necunoscut, să sară în gol... Nu îndrăzneă să-și imagineze. Totuși, încet, misterios, un entuziasm ciudat puse stăpânire pe el. Răspunse cu o voce întretăiată:

— Da... mă voi duce.

Mac cel Roșu se aplecă și luă mâna lui Francis în ale sale. Ochii săi erau umezi, iar privirea lor fixă, sfâșietoare.

— Mă așteptam la asta, dragul meu. Și știu că îmi vei face cinste. Dar, te înștiințez că asta nu va fi o partidă de pescuit la somon!

Incidentul din China**1**

Era la începutul anului 1902. O corabie chinezească, foarte înclinată într-o parte, plutea alene. Urca imensitatea galbenă a râului Ta Hoang, în provincia Chek-Kow, la mai mult de o mie cinci sute de kilometri de Tientsin, împodobită cu o figură de proră puțin obișnuită: un preot catolic, de talie mijlocie, cu pâslari în picioare și cască colonială pe cap. Călare pe bompres și cu breviarul ținut în echilibru pe un genunchi, Francis încetă o clipă să citească cu glas tare cuvinte chinezești. Fiecare silabă îi părea gâtlejului său epuizat că posedă tot atâtea inflexiuni cât o gamă cromatică. Ca să se odihnească, el lăsă privirea să-i rătăcească peste mișcătorul peisaj brun și ocru. Sătul de cele zece nopți petrecute în gaura aceea strâmtă, gratificată cu numele de cabină între punți, și avid de o adiere de aer curat, își făcu drum spre partea din față, traversând masa omogenă de pasageri, lucrători de fermă, împletitori de coșuri și tăbăcari din Sen Siang, bandiți și pescari, soldați și negustori, care se duceau la Pai-Tan, înghesuiți cot la cot, fumând, flecărind și gătind bucate printre cuștile de rațe și porumbei, printre purceii priponiți și o capră, singură, care se zvârcolea sub o plasă.

Cu toată ferma lui hotărâre de a nu face nazuri, zgomotul, spectacolul și miresmele acestui sfârșit de călătorie, în

aparență interminabilă, puseseră răbdarea lui Francis la grea încercare. La gândul că va ajunge în aceeași seară la Pai-Tan, le mulțumea lui Dumnezeu și sfântului Andrei.

Deși se apropia de capătul călătoriei, nu reușea încă să creadă că face parte integrantă din acest univers, nou și fantastic, atât de depărtat, atât de străin, atât de neverosimil de deosebit de tot ceea ce văzuse vreodată sau sperase să vadă. Viața lui îi apărea brusc ca deviată, după o curbă grotescă, de la cursul ei natural. Își înăbuși un suspin. Pe când alții urmau calea dreaptă și normală, firea sa bizară trebuia să o ia pe un drum abătut și întortocheat.

Despărțirea de ai săi fusese rece. Ned, din fericire, murise cu trei luni mai înainte, punct final la epilogul unei existențe vrednice de milă. Dar Polly... Spera din toată inima să o regăsească într-o zi. Îl consola faptul că Judy obținuse un post de dactilografă în birourile municipale din Tynecastle și că acest post comporta posibilități de înaintare.

Ca să prindă curaj, scoase din buzunarul de la piept scrisoarea care îi confirma numirea. Îi fusese adresată de abatele Mealey, care plecase de la parohia Saint Dominic și își consacrase tot timpul administrației Misiunilor Străine. Francis o primise la Universitatea din Liverpool, unde, vreme de un an, se dăruise cu pasiune studiului intensiv al limbii chineze.

Dragul meu Francis,

Sunt fericit că-ți pot da vești bune! Am aflat că cesiunea parohiei din Pai-Tan, în vicariatul din Chek-Kow, făcută în favoarea noastră de către administrația Societății Misiunilor Străine, va fi ratificată de Congregația Propagării Credinței. Am hotărât astă-seară, la reuniunea Societății Misiunilor din Tynecastle, că nimic nu se mai opune plecării tale. În sfârșit, poți să pornești spre sfânta ta misiune în Orient.

Atât cât m-am putut informa, Pai-Tan este un ținut fermecător, situat în interior, dar la marginea unui fluviu plăcut; este un oraș înfloritor, unde se fabrică îndeosebi

coșuri de nuiele. Cerealele, carnea, păsările de curte, fructele tropicale abundă acolo. Dar cel mai important e că misiunea noastră binecuvântată este prosperă, deși puțin izolată și din nenorocire fără preot oficianț de un an. Regret că nu am fotografii, dar sediul este dintre cele mai satisfăcătoare. Cuprinde o capelă și un prezbiteriu, înconjurat cu o incintă, însuși cuvântul face să visezi aventura; îți amintești cum, când eram copii, ne jucam de-a indienii? Dar iartă-mi entuziasmul!

Mai interesantă însă este statistica; atașez aici un exemplar după ultimul raport al părintelui Lawler, care s-a retras la San Francisco de un an, raport trimis când a plecat din Pai-Tan. N-am nevoie să analizez aici documentul pe care îl vei studia fără îndoială în cele mai mici amănunte, însă țin totuși să subliniez că în mai puțin de trei ani a fost atinsă cifra rotundă de 1000 de botezuri, din care doar a treia parte au fost administrate pe patul de moarte. Patru sute de convertiți au serbat Paștele. Nu este îmbucurător, Francis? Aceasta dovedește că grația lui Dumnezeu ajunge la sufletul păgânilor, chiar și în sunetul gongurilor din templele idolatre.

Drag prieten, sunt fericit că ți s-a dat postul acesta de încredere. Și sunt convins că munca ta neobosită va spori recolta. Mă bucur să primesc primul tău raport. Simt că în sfârșit ți-ai găsit calea și că micile tale excentricități de comportare și de limbaj care ți-au dăunat în trecut nu vor mai fi o piedică în calea activității tale zilnice. Umilința, Francis, este însăși viața sfinților. Mă rog pentru tine în fiecare seară.

Îți voi scrie mai târziu. Așteptând, pregătește-ți bagajele, îți vor trebui sutane groase, indispensabili scurți și te sfătuiesc să porți o centură. Adresează-te la Hanson & Sons. Sunt serioși și, mai mult, veri cu organistul de la catedrală.

Poate ne vom revedea mai curând decât îți închipui. Noile tale funcții mă vor transforma poate într-un călător neobosit în fața Eternului. Ce minunat ar fi să ne întâlnim în grădinile umbroase din Pai-Tan?

Încă o dată, toate felicitările și toate urările mele de bine.

*Fratele tău devotat întru Iisus Hristos,
Anselm Mealey
Secretarul Societății Misiunilor Străine
Dioceza din Tynecastle.*

Aproape de apus, o agitație intensă cuprinse pasagerii corăbiei chinezești, ceea ce dovedea că în curând vor ajunge la destinație. Pe coama unui val, după o cotitură a fluviului, corabia pătrunse într-un golf larg și noroios, ticsit cu o flotă de sampane. Și Francis scrută cu un ochi avid orașul care se ridica în trepte pe marginea râului. Sugera un stup, bâzâind de sunete și sclipind cu lumini galbene. La picioarele lui, în nămolul moale, printre trestii, erau eșuate o mulțime de bărci și plute care se detașau în depărtare, pe ecranul unor munți trandafirii și translucizi.

Sperase că misiunea îi va trimite o barcă, dar singura luntre particulară îl aștepta pe domnul Chia, un negustor bogat din Pai-Tan, care, liniștit și îmbrăcat în satin, ieșea pentru prima oară afară din măruntaiele corăbiei chinezești. Acest personaj, cam la treizeci și cinci de ani, avea înfățișarea unui bătrân, avea pielea galbenă și netedă, iar părul atât de negru că ai fi crezut că e ud. Închis într-o trufașă rezervă în timp ce Kapong-ul se învârtea în jurul lui, el nu îi aruncă nicio privire lui și totuși preotul se simțea examinat minuțios.

Numeroasele ocupații ale comisarului pricinuiră o oarecare întârziere debarcării lui Francis și cufărului său de metal. Urcând în sampan, strângea cu grijă la piept o umbrelă cadrilată, cu culorile tartanului Chisholm, pe care i-o dăruise episcopul MacNabb, la plecare.

Se simți adânc mișcat când văzu mulțimea care se înghesuia la marginile debarcaderului. Să fie aceasta congregația venită să-i ureze bun venit? Ce primire reconfortantă la terminarea lungului și plictisitorului său voiaj! Inima îi bătea aproape dureros în piept. Dar vai, se înșela. Nimeni nu venise să-l salute. Fu silit să-și croiască drum printre oamenii care-l măsurau cu priviri indifferente.

Când ajunse în partea de sus a treptelor, se opri. Înaintea lui, surâzători, îmbrăcați curat în albastru și purtând, ca să fie recunoscuți, o imagine în culori a Sfintei Familii, se prezentau doi chinezi. Cele două mici siluete se apropiară cu zâmbetul pe buze, bucuroși să-l vadă – făcând mereu plecăciuni adânci și multe cruci. Prezentările fură mult mai puțin dificile decât se temuse. Se informă emoționat:

— Cine sunteți?

— Noi suntem Hosannah și Philomena Wang, catiheții dumneavoastră, părinte.

— Aparțineți Misiunii?

— Da, da. Părintele Lawler a construit o misiune minunată.

— Vreți să mă conduceți acolo?

— Desigur, să mergem! Însă poate ați consimți mai întâi să onorați cu prezența, nevrednica noastră locuință.

— Vă mulțumesc. Dar ard de nerăbdare să ajung la Misiune.

— Firește, vom merge mai întâi la Misiune. Avem o lectică și hamali pentru onoratul părinte.

— Sunteți foarte binevoitori, însă prefer să merg pe jos.

Surâzând mereu, totuși cu o umbră de regret, Hosannah se întoarse și schimbă repede câteva cuvinte, cam aspre, cu hamalii care înconjurau lectica și îi lăsă să plece. Rămaseră doi, unul luă cufărul, celălalt umbrela și porniră.

Străzile erau murdare și întortocheate. Francis simțea însă o nespusă plăcere să-și dezmoștească picioarele după îndelungata inactivitate de pe corabie. Îl încălzea o ardoare binecuvântată. Cu toată înstrăinarea, simțea bătând pulsul acestei omeniri care mișuna ca furnicile. Aceste inimi, aceste suflete, trebuia să le câștige! Observă că unul din cei doi Wang se opri și-i vorbea:

— Pe strada Fabricanților de Plase se găsește o locuință plăcută; nu costă decât cinci taeli pe lună... poate onoratul părinte ar dori să petreacă noaptea acolo?

— Nu, nu, Hosannah. Să mergem la Misiune.

Tăcere. Philomena tuși. Francis nu înțelegea de ce nu

mergeau mai departe. Hosannah zâmbi politicos și explică:

— Aici, părinte, suntem la Misiune.

Mai întâi Francis nu înțelese nimic. Înaintea lor, pe marginea râului, se întindea un teren pustiu, ars de soare, mâncat de ploi, înconjurat de un povârniș de caolin sfărâmat. Într-o extremitate se zăreau resturile unei capele de cărămidă nearsă, fără acoperiș, cu un zid crăpat și cu celelalte dărâmate. Foarte aproape, o grămadă de moloz reprezenta fără îndoială rămășițele unei case. Tufe de iarbă sălbatică creșteau peste tot. O singură clădire se mai vedea printre ruine, puțin dărăpănată, învelită însă cu un acoperiș de paie; era un staul.

Timp de trei minute, Francis rămase încremenit de stupeoare, apoi se întoarse încet spre cei doi, care, strânși unul într-altul, slăbuți, curăței și impasibili, îl priveau ca doi frați siamezi.

— Ce s-a întâmplat?

— Era o Misiune foarte frumoasă, părinte. Costase scump și noi strânsesem banii ca s-o construim. Dar vai, bunul părinte Lawler a așezat-o prea aproape de apă și diavolul a trimis multă ploaie.

— Dar congregația? Ce-a devenit?

— Sunt oameni răi, fără credință de Dumnezeu din cer.

Vorbeau repede, luându-și cuvintele din gură, gesticulând.

— Bunul părinte trebuie să înțeleagă cât depinde el de catihetii săi. Vai, după plecarea părintelui Lawler, salariul nostru de cincisprezece taeli pe lună nu a mai fost plătit. Așa că n-am putut să instruim cum ar fi trebuit oile acestea necredincioase.

Zdrobit, consternat, părintele Chisholm întoarse privirea. Iată în ce stare se găsea Misiunea sa! Amintirea scrisorii pe care o avea în buzunar îl umplu deodată de furie. Cu pumnii strânși, se apucă să reflecteze.

Cei doi Wang îl înecau sub un val de cuvinte și căutau să-l convingă să se înapoieze în oraș. Cu greu ajunse să se debaraseze de prezența lor plictisitoare și prea binevoitoare.

Cel puțin singurătatea îi aducea o oarecare ușurare.

Hotărât, își duse cufărul în staul. Altădată, Hristos se mulțumise cu așa ceva. Mai erau încă puține paie pe pământul bătătorit. Fără apă și provizii, cel puțin va avea un pat. Despachetă cuverturile, încercând să-și facă un culcuș. Deodată răsună un gong. Sări afară din grajd. Dincolo de zidul prăbușit, lângă templul cel mai apropiat, unul dintre acelea care se înșirau pe colină, un bonz venerabil, îmbrăcat cu o mantie galbenă vătuită și cu pâslari greoi, lovea plectisit într-un disc de metal, în crepusculul nepăsător care se consuma repede. Cei doi preoți – cel al lui Buddha și cel al lui Hristos – se inspectară în liniște, apoi bătrânul se întoarse fără să-și schimbe expresia, urcă câteva trepte și dispăru. Noaptea cădea repede. Francis îngenunche în întunecimea zidurilor ruinate și ridică ochii către primele constelații. Se ruga cu o sumbră convingere.

— Oh! Doamne, vrei să plec de la nimic. E răspunsul Tău la vanitatea mea, la arogantul meu respect omenesc. Și e bine așa. Voi lucra, voi lupta pentru Tine. Nu mă voi da niciodată învins... niciodată... niciodată!

Înapoiindu-se în staul, încercă să doarmă cu tot bâzâitul ascuțit al țăntărilor și zborul metalic al cărăbușilor în aerul înăbușitor. Deodată se trezi zâmbind. Nu se simțea eroic, ci mai curând ridicol. Sfânta Tereza a comparat viața cu o noapte petrecută într-un hotel. Desigur, acela în care coborâse el nu prea semăna a Ritz.

În sfârșit, zorile apărură. Se sculă. Scoțând potirul din cutia de cedru, improviză pe cufărul său un altar și celebră liturghia, îngenuncheat pe pământul din staul. Apoi se simți înviorat, bine dispus și fericit. Chiar venirea lui Hosannah Wang nu-i micșoră deloc buna dispoziție.

— Onoratul părinte ar fi trebuit să mă lase să officiez eu liturghia. Noi suntem plătiți pentru asta. Și acum mergem să căutăm o locuință în strada Fabricanților de Plase?

Francis reflectă. Se hotărâse să rămână pe loc până când situația se va limpezi, însă trebuia să găsească totuși un centru mai potrivit pentru a-și exersa misiunea. Răspunse:

— Să mergem îndată.

Străzile erau pline de lume. Câinii alergau printre picioarele lor, porcii se bălăceau în bălțile râului. Copiii îi urmăreau cu strigăte și glume. Cerșetorii implorau, inoportuni, cu mâna întinsă. Un bătrân care-și așeza marfa pe strada Fabricanților de Lanterne scuiță cu ură spre diavolul străin. La ușa judecătoriei se instalase un bărbier ambulant care mânua lungi brice. Nenorociții abundau; ca și schilozii, iar orbii, ciupiți de vărsat, înaintau lovind încet drumul cu un lung baston de bambus, scoțând un șuielat curios, ascuțit și prelung. Camera înaltă pe care i-o arată Wang, cu pereții de hârtie și bambus, era suficientă pentru celebrarea slujbelor. Din micile sale economii, plăți prăvăliașului Hung chiria pe o lună înainte și își așeză crucifixul și micul acoperământ de altar. Îl preocupa lipsa patrafirelor cu podoabele altarului. Convinș că va găsi totul din abundență la Misiunea sa „prosperă”, nu adusese aproape nimic. Dar, cel puțin esențialul era instalat.

Wang intră după el în prăvălia de la parter. Coborând, Francis îl văzu pe Hung luând doi taeli de argint din cei pe care-i dăduse el și trecându-i lui Wang cu un salut politicos. Cu toate că ar fi vrut să respecte obiceiurile predecesorului său, Francis se simți brusc cuprins de indignare. Afară, în stradă, i se adresă liniștit lui Wang:

— Regret, Hosannah, dar nu pot să-ți plătesc cincisprezece taeli pe lună.

— Părintele Lawler îi plătea. De ce onoratul părinte nu i-ar plăti?

— Sunt sărac, Hosannah, cum a fost Stăpânul meu înaintea mea.

— Cât va plăti bunul meu părinte?

— Nimic, Hosannah. Nici eu nu sunt plătit. Domnul din cer ne va recompensa.

Surâsul lui Wang nu se șterse.

— Atunci, poate că Hosannah și Philomena vor merge unde vor fi apreciați. La Sen Siang, metodiștii plătesc cu șaisprezece taeli pe catiheții cei mai respectați. Însă, fără

îndoială, bunul părinte își va schimba părerea. Va întâmpina multe greutăți în Pai-Tan. Poporul respectă *feng-shua* orașului; legile vântului și ordinii sunt deranjate de infiltrarea străinilor.

Așteptă răspunsul preotului. Însă Francis tăcu. Liniștea deveni încordată. Apoi Wang se înclină politicos și-l părăsi.

Francis își simți inima strânsă când chinezul dispăru. Procedase bine indisponându-l pe binevoitorul Wang? Desigur. Ei nu erau creștini, ci oportuniști și lingușitori care nu erau dispuși să-l iubească pe Dumnezeu decât în măsura în care le aducea bani. Pe de altă parte, ei reprezentau singurul punct de contact pe care îl avea cu comunitatea sa. Sentimentul singurătății îl cuprinse, înfricoșător.

Zilele treceau și această oribilă izolare sporea, agravată de inactivitate și neputință. Înaintașul său, Lawler, clădise pe nisip. Incompetent, credul, beneficiind de mari resurse, umblase distribuind bani și recoltând nume, botezând pe oricine; dobândise astfel o listă de creștini atrași numai de momeala farfuriei de orez. Victimă inconștientă a mii de șmecherii subtile, legănat de iluzii, vanitos și foarte fericit de succesul său, umpluse zadarnic lungi rapoarte. Trecerea sa nu lăsase nicio urmă. Nimic nu mai subzista din străduințele sale, poate doar, la funcționarii orașului, amintirea disprețuitoare a lamentabilei sale prostii de străin.

În afară de o sumă infimă, destinată cheltuielilor sale de întreținere, și un bilet de cinci livre pe care Polly i-l furisase în mână la plecare, Francis nu poseda absolut nimic. Fusese avertizat că ar fi inutil să ceară asistență asociației eparhiale, nou fondată. Scârbit de exemplul lui Lawler, își făcea o glorie din sărăcie. Își jură solemn să nu cumpere congregația. Va munci prin grația lui Dumnezeu și cu ajutorul celor două mâini ale sale.

Totul era încă de făcut. Atârnă o inscripție la ușa capelei sale improvizate; rezultatul fu nul: nimeni nu veni să asiste la liturghie. Cei doi Wang își dăduseră osteneala să răspândească pretutindeni zvonul că este sărac și că nu are de distribuit decât vorbe amare. Încercă o reuniune în aer

liber, nu departe de Palatul de Justiție, își bătură joc de el; renunță. Eșecurile sale îl umileau. Un servitor chinez predicând confucianismul pe străzile Liverpoolului ar fi avut mai mult succes. Îndărătnic, își astupa urechea la glasul demonului șiret care îi sugera să admită că este incompetent.

Se ruga, se ruga cu disperare. Credea cu înfocare în eficacitatea rugăciunii.

„Oh! Doamne! m-ai ajutat de atâtea ori, ajută-mă și acum. Te rog!”

În unele momente, furia îl orbea. De ce fusese trimis, cu pretexte amăgitoare în această gaură pierdută? Sarcina depășea forțele umane și chiar pe aceea a lui Dumnezeu! Lipsit de orice mijloc de comunicare, izolat în interiorul teritoriului, la șapte sute de kilometri de misionarul cel mai apropiat, părintele Thibodeau din Sen Siang, el nu putea rezista.

Întreținută de cei doi Wang, ostilitatea populară la adresa lui creștea. Se obișnuise cu bațjocurile copiilor. Acum, când trecea, un grup de tineri, haimanale, se adunau și-l urmăreau cu mitocăni. Dacă se oprea, unul dintre ei avansa și își făcea nevoile în apropierea lui. Într-o seară, pe când se înapoia acasă, la căderea nopții, o piatră veni din întuneric și-l lovi drept în frunte.

Instinctul de luptă al lui Francis se deșteptă brusc. Pansându-și rana, îi veni o idee; se întrerupse și se adânci în gânduri. Da... trebuia neapărat să stabilească un contact cu oamenii aceștia... și poate, oricât de primitivă ar fi această nouă inițiativă îl va ajuta.

A doua zi de dimineață închirie cu un supliment de doi taeli pe lună cămăruța din spatele dughenei lui Hung, ca să instaleze un mic dispensar. Dumnezeu știe că el nu avea prea multe cunoștințe. Însă urmase un curs de prim ajutor și din îndelunga sa intimitate cu familia Tulloch învățase câteva noțiuni de igienă.

Mai întâi, nimeni nu îndrăzni să vină la el, făcându-l să transpire de disperare. Însă puțin câte puțin, din curiozitate,

una sau două persoane veniră să-l consulte. Bolile bântuiau în oraș și metodele doctorilor chinezi erau barbare. El obținu un oarecare succes. Nu cerea nicio plată, nici convertire. Clientela sa creștea treptat. Scrise doctorului Tulloch o scrisoare presantă, adăugând și cele cinci livre de la mătușa Polly, și-l imploră să-i expedieze pansamente, bandaje și orice leacuri indispensabile. Capela rămânea goală, însă dispensarul era adesea plin.

Seara se lăsa pradă sinistrelor sale meditații printre ruinele Misiunii. Imposibil să clădești ceva pe pământul acesta de eroziune. Și el contempla, cu o poftă nebună, colina însoțită de la Jade Vert Vif, pe panta căreia, acoperită cu cedri, erau presărate zeci de temple. Ce poziție măreață pentru a ridica biserica lui Dumnezeu!

Terenul acesta aparținea unui judecător civil pe nume Pao, membru al acestei coterii de negustori și magistrați – aliați toți prin căsătorie – care ținea în mână toate afacerile orașului. Pao însuși ieșea puțin. Dimpotrivă, aproape în toate după-amiezele, vărul său, un demn mandarin în vârstă de patruzeci de ani, gras și scund, care-i administra terenurile, venea să supravegheze sau să plătească lucrătorii care munceau în carierele de argilă de lângă pădurea de cedri. Mistuit de săptămânile trăite în singurătate, mâhnit și persecutat, Francis nu mai era într-o stare normală. Nu avea nimic, nu era nimic. Totuși, într-o bună zi îndrăzni să se apropie de impunătorul mandarin, în momentul în care acesta traversa drumul ca să-și găsească lectica. Nu își dădea seama de incorectitudinea acestui demers direct. La drept vorbind, nu prea știa ce face: încerca, orice s-ar întâmpla, să dea o lovitură.

— Am admirat adesea această frumoasă proprietate pe care dumneavoastră o administrați cu atâta înțelepciune.

Sub efectul surprizei, vărul domnului Pao măsură neînsemnata siluetă a străinului cu ochii de foc și căruia un bandaj îi înconjură fruntea. Cu o politețe glacială, suportă ofensele repetate ale preotului asupra gramaticii, formulă scurt câteva remarci nepoliticoase asupra propriei persoane,

asupra umilei sale familii și mizerabilelor sale posesiuni, observații generale asupra timpului, recoltelor și dificultăților prin care trecuse orașul în anul precedent ca să se debaraseze, cu ajutorul banilor, de bandiții din Wai-Chu; apoi, cu un gest precis, deschise portiera lecticii. Dar Francis, amețit, insistă să aducă iar vorba despre proprietatea Jade Vert Vif.

Atunci mandarinul zâmbi cu răceală:

— Domeniul Jade Vert Vif este o perlă fără preț; are o suprafață de șaiszeci mous... umbrit, bine udat, cuprinde câmpii... și în afară de asta, o carieră foarte bogată de argilă de prima calitate pentru fabricarea țiglei, oalelor și cărămidizilor. Domnul Pao nu dorește să-l vândă. A refuzat cincisprezece mii de dolari de argint.

La prețul acesta, de zece ori superior celor mai nebune prețuri ale sale, picioarele lui Francis se muieră. Febra îl părăsi. Se simți deodată ușor, cu capul gol, rușinat de absurdele visuri cărora li se abandonase. Cu durere de cap, mulțumi vărului lui Pao și murmură scuze confuze.

Chinezul acesta scund, cultivat, sigur pe sine notă tristețea dezamăgită a preotului și o lumină lăuntrică străbătu masca lui atentă și rezervată.

— De ce a venit *Shang-Foo* printre noi? Nu sunt oare necredincioși de recuperat în țara lui? Noi nu suntem necredincioși. Avem însă propria noastră religie. Zeii noștri sunt mai vechi decât ai voștri. Celălalt *Shang-Foo* a fabricat mulți creștini vărsând câteva picături de apă peste muribunzi și cântând „Ya... Ya!” sau dând de mâncare și haine acelor care cântau nu contează ce, ca să-și îmbrace corpul și să-și umple stomacul. Tot asta dorește să facă și *Shang-Foo*?

Francis îl privi. Fața lui slabă era lividă și umbre profunde i se adânceau sub ochi. Întrebă calm:

— Credeți cu adevărat că aceasta este ambiția mea?

Urmă o pauză stranie. Deodată, vărul domnului Pao plecă ochii.

— Iertați-mă, zise el încet. Nu înțelesesem. Sunteți un om

cinstit.

O oarecare simpatie străbătea din confuzia lui.

— Regret că terenul vărului meu nu este disponibil. Aș putea să vă fiu de folos într-alt fel?

Vărul domnului Pao aștepta un răspuns cu o amabilitate nouă, ca și când ar fi dorit să-și repare greșeala. Francis reflectă o clipă, apoi întrebă cu inima grea:

— Ați putea să-mi spuneți sincer dacă se găsesc pe aici adevărați creștini?

Vărul domnului Pao răspunse încet:

— Poate. Însă nu trebuie să-i cauți la Pai-Tan.

Se întrerupse, apoi reluă:

— Am auzit spunându-se că s-ar găsi într-un sat din munții Kwang.

El arătă cu un gest spre munții îndepărtați.

— Satul acela ar fi creștin de mai mulți ani. Însă e departe. La multe leghe de aici.

O rază pătrunse în sumbra durere în care se cufunda sufletul lui Francis.

— Asta mă interesează într-adevăr. Puteți să-mi dați și alte amănunte?

Celălalt clătină din cap cu regret.

— Este o localitate mică pe înălțimi, de-abia cunoscută. Vărul meu a auzit vorbindu-se despre ea cu ocazia comerțului său cu piei de oi.

Zelul lui Francis îl îndemna să insiste.

— Ați putea să vă informați dumneavoastră? Ați putea să-mi procurați informații asupra drumului care duce în sat?... Poate o hartă?

Vărul domnului Pao reflectă, apoi, grav, făcu un semn afirmativ din cap.

— Se poate! Îi voi cere domnului Pao. În afară de asta, nu voi uita să-i spun că am avut împreună o onorabilă discuție.

Salută și se retrase.

Reconfortat de această speranță neașteptată, Francis se înapoie la îngrăditura în ruine unde, cu ajutorul câtorva cuverturi, al unui burduf și al câtorva ustensile cumpărate

în oraș, instalase o tarabă primitivă. În timp ce pregătea puțin orez, mâinile îi tremurau de emoție. Un sat creștin! Trebuia cu orice preț să-l găsească! Pentru prima dată, după atâtea luni de deznădejde, se simți din nou condus, inspirat de Dumnezeu.

Absorbit de gânduri, rămase nemișcat în lumina crepusculului, când îl treziră strigătele discordante ale corbilor care își disputau un stârv la marginea apei. Fu silit să se ducă să-i izgonească. Și aici, în timp ce oribilele păsări băteau din aripi și croncăneau în jurul său, văzu că prada lor era cadavrul unei fete nou-născute.

Fremătând de milă, ridică trupul ciopârțit al sărmanei creaturi și constată că fusese strânsă de gât, apoi aruncată în apă. Înfășură rămășițele într-o cârpă albă și le îngropă într-un colț al îngrăditurii. Recitind apoi întruna rugăciunile morților, gândi: „Da, cu toate îndoielile mele, ei au nevoie de mine în această stranie țară”.

2

După cincisprezece zile, într-o zi din vara timpurie, era gata. Puse o tăbliță vopsită la ușa așezământului său din strada Fabricațiilor de Plase, anunțând închiderea temporară a dispensarului. Apoi, cu ajutorul unor curele, își fixă pe spate un sul de cuverturi și provizii și, înarmat cu umbrela, porni curajos la drum. Harta furnizată de vărul domnului Pao era foarte bine executată; în colțuri, balaurii scui-pau foc, dar conținea o mulțime de detalii topografice până la munți. Acolo harta devenea vagă și mici schițe de animale înlocuiau numele locurilor. Însă, după conversațiile lor și încredințându-se propriului simț de orientare, Francis își reprezenta destul de bine drumul de urmat.

Se îndrepta către pasul Kwang.

Timp de două zile traversă un ținut plăcut: după câmpuri verzi de orez, ude, urmau păduri de brad ale căror ace căzute formau un covor moale și elastic sub pașii săi. Foarte

aproape de Kwang, traversă o vale adăpostită, unde înfloreau din abundență rododendronii sălbatici și, mai încolo, în aceeași după-amiază de vis, găsi o livadă de caiși înfloriți al căror miros îi pișcă nările ca spuma șampaniei. Apoi începu urcușul pantelor drepte și râpoase.

Frigul devenea mai aspru cu fiecare pas. Noaptea, ghemuit la adăpostul unei stânci, asculta vântul șuierând și bubuitul ca de tunet al apelor precipitate de topirea zăpezilor în trecători. Ziua, albul scânteietor și aspru al culmilor îl orbea. Aerul înghețat pătrundea în plămâni.

A cincea zi ajunsese în vârful lanțului muntos, un pustiu de ghețuri și de stânci, și se bucură să coboare pe celălalt versant. Poteca ieșea iar pe un vast platou înverzit, care continua cu coline rotunjite. Acolo erau pășunile despre care îi vorbise vărul domnului Pao.

Până acum, munții îi serviseră pentru a se orienta pe drumul întortocheat; de aici încolo trebuia să conteze pe providență, pe busola sa și pe bunul său simț scoțian. Merse fără șovăială spre vest. Ținutul îi amintea de zona de nord a Scoției. Întâlnea turme mari de capre și oi care pășteau, stoice, și fugeau îngrozite la apropierea lui. Surprinse și fuga rapidă a unei gazele. Cu țipete înnebunite, mii de rațe zburau din cuiburile lor ascunse printre tufele de iarbă dintr-o mlaștină și întunecară cerul. Cum proviziile lui se sfârșeau, se grăbi să-și umple traista cu ouă proaspete.

Nici potecă, nici arbori nu se vedeau pe platoul acesta, începea să-și piardă orice speranță că va descoperi satul. Însă în a noua zi, devreme, atunci când se gândea să se întoarcă, zări în fața ochilor prima casă de când părăsise pantele. Se grăbi spre coliba de păstor, însă ușa era înțepenită cu noroi: era nelocuită. Pe când se înapoia plouat și dezamăgit, văzu un tânăr care urca colina în urma turmei sale.

În vârstă cam de șaptesprezece ani, era mic și nervos ca și oile sale; fața-i inteligentă și veselă exprima mirare. Era îmbrăcat cu pantaloni scurți de piele de oaie și cu o pelerină de lână. La gât avea o cruciuliță de Yuan de bronz, subțire ca

hârtia de veche ce era, pe care era gravat grosolan un porumbel. Părintele Chisholm contemplă în tăcere crucea antică și chipul plăcut al băiatului. În sfârșit, cuvintele îi veniră pe buze, îl salută pe tânăr și se informă dacă era din satul Liu.

— Vin din satul creștin. Mă numesc Liu-Ta. Tatăl meu este unul dintre preoții satului.

Liniștea se restabili. Misionarul crezu preferabil să nu întrebe mai mult. Se mărgini să spună:

— Vin de departe. Și eu sunt preot. Îți voi fi recunoscător dacă mă vei duce la tine.

Satul se întindea într-o vale accidentată, la o distanță de cinci *li* către vest, și se compunea din treizeci de case ascunse între coline; împrejmuit cu ziduri de piatră, era înconjurat de mici câmpuri de cereale. Îl domina o bisericuță de piatră, situată în mijlocul unei coline, după o bizară piramidă de piatră, umbrită de un *ginkgo*.

Abia pătrunse în sat că toată populația – bărbați, femei, copii și câini – îl înconjură numaidecât, înghesuindu-se de curiozitate în jurul lui și ca să-i ureze bun venit. Îl trăgeau de mânecă, îi atingeau ghetele și-i examinau umbrela cu strigăte de admirație. În acest timp, Ta le dădea explicații rapide într-un dialect necunoscut. Mulțimea aceasta număra vreo șaizeci de persoane – de un tip primitiv și robust, cu privirea naivă și prietenoasă – ale căror trăsături trădau legături consangvine. Ta îl aduse imediat pe tatăl său, Liu-Chi, un om ca la cincizeci de ani, scund și îndesat, cu o înfățișare demnă și simplă, cu o bărbuță căruntă.

Vorbind rar, ca să fie înțeles, Liu-Chi declară:

— Ne bucurăm că ați venit, părinte. Veniți la mine să vă odihniți puțin înainte de rugăciune.

Îl conduse pe părintele Chisholm către cea mai mare dintre locuințe, construită pe o temelie de piatră, lângă biserică, și-l pofti curtenitor într-o cameră joasă și răcoroasă. La extremitatea acestei săli, Francis văzu o spinetă de mahon și o pendulă cu roată, portugheză. Înmărmurit, mut de mirare, Francis nu putea să-și

desprindă privirea de la pendulă. Pe cadranul de aramă era gravat. *Lisabona, 1632.*

Însă Liu-Chi nu-i lăsă timp să studieze obiectele mai de aproape, căci întrebă:

— Doriți să țineți dumneavoastră liturghia, părinte, sau preferați s-o fac eu?

Ca în vis, părintele Chisholm înclină capul în direcția celuilalt. Involuntar, răspunse:

— Dumneavoastră... vă rog.

Era pradă unei imense confuzii. Însă simțea că e important să nu lămurească brutal misterele astea punând întrebări. Trebuia să se inițieze încetul, cu răbdare, observând totul în jurul lui.

După o jumătate de oră, toți erau adunați în biserică. De dimensiuni mici, fusese clădită cu gust, în stilul Renașterii, în care se manifesta o influență arabă. Avea trei arcade simple perfect proporționate. Ușa și ferestrele erau susținute de stâlpi drepecți. Zidurile erau împodobite cu mozaicuri neterminate.

Chisholm se așeză în primul rând al unei congregații atente, înainte de a intra, fiecare se spălase pe mâini cu mare ceremonie. Cea mai mare parte dintre bărbați și câteva femei își puseră pe cap bonete de rugăciune. Deodată cineva lovi într-un clopot fără limbă, iar Liu-Chi se apropie de altar îmbrăcat într-un veșmânt de un galben șters, încadrat de o parte și de alta de câte un tânăr. Se întoarse și adresă un salut ceremonios părintelui Chisholm și întregii congregații. Apoi începu slujba.

Francis asistă ingenuncheat, țeapăn, imobil, ca la un spectacol în vis. Își dădea seama că ceremonia era o bizară supraviețuire, o reflectare înduioșătoare a liturghiei. Fără îndoială, Liu-Chi nu știa niciun cuvânt latin, fiindcă el slujea în limba chineză. Spuse mai întâi: *Confiteor*, apoi *Credo*. Când urcă la altar și deschise cartea de rugăciuni imprimată pe pergament pe pupitrul său de lemn, Francis identifică limpede pasaje din Evanghelie, psalmodiate solemn în limba chineză. Era o traducere originală... Cu evlavie, își ținea

răsuflarea.

Congregația întreagă înaintă ca să se împărtășească. Chiar și copiii de sân erau aduși până la treptele altarului. Liu-Chi coborî purtând un potir cu vin de orez. Își înmuie degetul mare și-l puse pe buzele fiecărui credincios.

Înainte de a părăsi biserica, asistența se reuni în jurul statuii Salvatorului, apoi aprinse bastonașe de tămâie și le așază pe candelabrul masiv de la picioarele statuetei. În sfârșit, fiecare se prosternă de trei ori și se retrase respectuos.

Părintele Chisholm rămase în urmă, cu ochii plini de lacrimi, mișcat de aceste cucernicii copilărești și simple, toate asemănătoare celor la care fusese de atâtea ori martor în Spania. Firește, ceremonia nu avea nicio validitate – el zâmbi ușor gândindu-se la indignarea abatelui Tarrant la vederea ei însă nu se îndoia că trebuie să fie plăcută lui Dumnezeu.

Liu-Chi îl aștepta afară ca să-l însoțească la el acasă. Acolo fusese pregătit un ospăț. Înfometat, părintele Chisholm făcu mare cinste tocanei de oaie și delicioasei ciorbe de varză în care pluteau găluști și ciudatei mâncări de orez cu miere sălbatică. În viața sa nu mâncase bucate atât de gustoase.

Ospățul terminat, el începu să-l chestioneze pe Liu-Chi cu tact. Ar fi preferat să i se taie limba decât să-l mânghească. Cu blândețe și încrezător, bătrânul îi dădea explicații. Convingerile sale erau creștine, naive ca ale unui copil și, curios, amestecate cu tradiții din *Tao-tê*. Poate chiar, gândea amuzat în sinea lui părintele Chisholm, și cu un pic de nestorianism pe deasupra...

Liu-Chi povestea că credința lor se transmitea din tată în fiu, de generații. Fără să fie total despărțit de restul lumii, satul era totuși foarte îndepărtat. Era atât de mic, atât de strâns în el, încât străinii nu pătrundeau aici decât foarte rar. Ei formau o mare familie. Existența lor pastorală le era suficientă. Recoltau cereale, și aveau oi din abundență, chiar în epoca celor mai cumplite lipsuri. Brânzeturile se

păstrau în burdufuri de oaie, și fabricau, cu fasole, două feluri de unt – roșu și negru, numit *chiang*. Se îmbrăcau cu lână scărmanată cu mâinile lor și cu piei de oaie pentru a se apăra de frig. Preparau de asemenea, cu ajutorul acestor piei, un fel de pergament foarte prețuit la Pekin. Pe platourile lor trăiau o mulțime de mici capre sălbatice. Din când în când, un membru al familiei se ducea să vândă aceste produse.

Micul trib număra trei preoți, destinați preoției chiar din copilărie. O zecimală de orez le era dată pentru unele servicii religioase. Manifestau o cucernicie aparte cu privire la cele Trei Sfinte Persoane, Sfânta Treime. Nu văzuseră niciodată, de când își puteau aminti, hirotonisirea unui preot. Părintele Chisholm ascultase foarte atent și puse în sfârșit întrebarea care-l preocupa cel mai mult:

— Nu mi-ați spus, de când datează comunitatea dumneavoastră?

Liu-Chi îl scrută pentru ultima dată pe vizitator. Apoi cu un zâmbet liniștit, se ridică și se duse în camera vecină, de unde se întoarse numaidecât cu un pachet înfășurat în piei de oaie. Îl întinse în tăcere preotului, pe care îl privi despachetând această comoară; apoi, văzându-l pe părintele Chisholm absorbit de conținutul pachetului, se retrase cu pași tiptil.

Era jurnalul părintelui Ribiero, redactat în portugheză, înnegrit, mânjit, dar încă lizibil. Cunoscând limba spaniolă, Francis putu să-l descifreze cu ușurință. Interesul extraordinar al documentului îl făcea să uite dificultățile. Nemișcat, rămase cufundat acolo, mâna sa întorcând încet, din când în când, o pagină. Trei sute de ani trecuseră: vechea pendulă oprită își reluase tic-tacul.

Manuel Ribiero, misionar din Lisabona, sosise la Pekin, în 1625. Francis își reprezenta exact portughezul, un tânăr de douăzeci și nouă de ani, micuț, vioi, cu obrazul mat, cu ochi arzători, umil totuși. La Pekin, tânărul misionar intrase în grațiile părintelui Adam Schall, celebrul iezuit german, misionar, curtean și astronom, mare prieten și fondator al

canonului extraordinar al împăratului Chun-Chin. Timp de mai mulți ani, părintele Ribiero împărțise cu el, într-o oarecare măsură, favoarea de care se bucura acest om uimitor, atât de abil să supraviețuiască intrigilor complicate ale Curții Celeste și care propaga credința creștină până în haremul imperial, zăpăcindu-și dușmanii cei mai înverșunați prin predicția exactă a cometelor sau eclipselor, autor al unui nou calendar și care știuse să-și facă prietenii puternice și să cucerească titluri distinse, pentru el și pentru toți urmașii săi.

Apoi portughezul se rugase să fie trimis la regii din Tartaria. Adam Schall cedase dorinței sale. O caravană somptuos echipată și formidabil înarmată se organizase și părăsise Pekinul în ziua Adormirii Maicii Domnului, în 1629. Totuși, nu putuse să-și atingă scopul. Atacați prin surprindere de o hoardă de bandiți pe versantul de nord al munților Kwang, apărătorii săi cei mai curajoși aruncaseră armele ca să poată fugi mai ușor. Comorile caravanei fuseseră prădate. Părintele Ribiero scăpase, însă grav rănit de săgețile de silex, neputând să salveze din dezastru decât efecte personale și esențialul echipamentului său ecleziastic. Pierdut în zăpadă, se încredințase lui Dumnezeu și se oferise jertfă. Însă frigul îi înghețase rănille. În ziua următoare se târâse până la o colibă de ciobani, în care rămăsese șase luni, între viață și moarte. În acest timp, la Pekin se aflase din sursă sigură că părintele Ribiero fusese masacrat. Nu se trimisese deci nicio expediție să-l caute.

Când portughezul observase că se însănătoșește, încercase să-l anunțe pe Adam Schall. Însă timpul trecea și el rămânea. Aceste platouri vaste, ierboase îi dăduseră un nou sens al valorilor, aici dobândise obiceiul contemplării. Pe de altă parte, trei mii de *li* îl despărteau de Pekin, distanță care ar fi pus pe gânduri și pe omul cel mai curajos. El se hotărî să reunească pe loc câțiva ciobani și să întemeieze un sat. Ridicase o biserică. Astfel ajunsese prietenul și pastorul nu al regelui Tartariei, ci al acestui umil cătun.

Cu un suspin, Francis închise jurnalul. Se lăsa seara și el stătea încă acolo, adâncit în gânduri, obsedat de viziuni. Apoi se ridică și se duse la piramida de pietre din vecinătatea bisericii. Îngenunche și se rugă mult timp pe mormântul părintelui Ribiero.

Petrecu opt zile în satul lui Liu-Chi. Fără a jigni pe nimeni, îi convinse să-i permită să confirme toate botezurile și căsătoriile. Oficie liturghia. Cu blândețe, la momentul potrivit, sugera îndreptarea unor practici. I-ar fi luat prea mult timp ca să readucă satul la o ortodoxie strictă: i-ar fi trebuit luni, nu ani. Avea vreo importanță? Va proceda treptat. Comunitatea aceasta mică îi părea proaspătă și sănătoasă ca un măr frumos.

Le povesti frumoase legende. Seara se aprindea un foc mare înaintea casei lui Liu-Chi și sătenii se așezau toți în jurul lui: stând pe prag, Francis vorbea acestui auditoriu tăcut și atent, cu ochi scâpărători. Nu se mai săturau să afle că religia lor era răspândită în lumea întreagă. Erau încântați de descrierea mărețelor catedrale din Europa, de miile de credincioși care se duc la Sfântul Petru, regi mari, prinți puternici, oameni de stat și nobili seniori, ca să adore pe acest Dumnezeu din Cer pe care și ei îl adorați aici, Stăpânul și Prietenul lor. Această comuniune creștină, despre care până acum nu avuseseră decât o vagă idee, îi umplea de orgoliu.

Pe fețele acestea suspendate de buzele lui, pe care jucau umbre și lumini, se zugrăvea o uimire fericită și Francis îl simțea pe părintele Ribiero foarte aproape, surâzător, mulțumit de el. Uneori era ispitit să renunțe la Pai-Tan și să se consacre acestor oameni simpli. Ce fericit ar fi el aici! Ar polei cu atâta dragoste această bijuterie veche, descoperită brusc în acest pustiu. Însă nu, satul era prea mic, prea depărtat. N-ar putea ajunge niciodată centrul unei adevărate misiuni. Respinse hotărât ispita.

Tânărul Ta îl urma pretutindeni. Acum nu se mai numea Ta, ci Iosif, căci își alesese acest nume pentru a fi botezat din nou. Încurajat de noul nume, îl rugase pe Francis să-i

permite să slujească liturghia și acesta consimțise, surâzând, deși Iosif nu știa nicio silabă latinească.

În ajunul plecării, părintele Chisholm stătea în fața casei, când apăru Iosif; expresia lui, de obicei veselă, era tristă: venea însă primul să asculte ultima discuție. La vederea tânărului, preotul înțelese deodată regretele acestuia și avu o inspirație fericită.

— Iosif! Ți-ar plăcea să mergi cu mine dacă tatăl tău ar consimți? Ai putea să-mi fii foarte folositor.

Tânărul sări în sus de bucurie, apoi căzu la picioarele preotului și-i sărută mâna.

— Stăpâne, speram că mi-o veți cere. Tatăl meu este de acord. Vă voi servi din toată inima.

— Calea noastră va fi adesea grea, Iosif!

— Însă vom fi împreună, Stăpâne, și vom învinge greutatea.

Părintele Chisholm îl ridică pe tânăr. Era mișcat. Simțea că acționase cu înțelepciune.

A doua zi terminară pregătirile de plecare. Îngrijorat și surâzător, Iosif își făcea de lucru, împovărând peste măsură cei doi căluți cu părul des pe care îi încărcase încă din zori. Băieții mai mici se adunaseră în jurul lui, căci plecarea aceasta făcuse vâlvă. În biserică, părintele termină să-i mulțumească lui Dumnezeu. Când se ridică, Liu-Chi îi făcu semn să-l urmeze în cripta sanctuarului. Dintr-un cufăr de cedru, scoase un patrafir magnific, în întregime brodat cu aur. Satinul era pe alocuri subțire ca hârtia, totuși, veșmântul era neatins, bun de întrebuințat, deși de o valoare neprețuită. Bătrânul surâse când văzu expresia zugrăvită pe chipul lui Francis.

— Vă place acest umil obiect?

— Are o lucrătură foarte aleasă.

— Luați-l. Este al dumneavoastră.

Toate protestele lui rămaseră zadarnice. Liu-Chi stăruia să-i ofer această minune. Înfășurat într-o pânză de cânepă nouă, patrafirul fu vârat în sacul lui Iosif.

În sfârșit, Francis trebui să-și ia rămas-bun. Îi

binecuvântă și le promise solemn că va reveni înainte de șase luni. Data viitoare, călătoria va fi mult mai ușoară, călare și cu Iosif călăuză. Apoi amândoi încălecară căluții și, unul lângă altul, urcară pe platouri. Tot satul îi urmări cu priviri pline de iubire.

Părintele Chisholm și Iosif își grăbiră caii. Credința lui Francis era reînsuflețită, magnific întărită. Îl susținea o nouă speranță.

3

Vara care urmase după înapoierea lor la Pai-Tan se scursese. Anotimpul rece se apropia. Iosif ajută să repare staulul, astupă crăpăturile cu noroi și caolin. Două paturi de lemn se sprijineau acum de zid și un brasero ținea loc de vatră pe pământul bătătorit.

Iosif, a cărui poftă de mâncare era excelentă, adunase o baterie respectabilă de ustensile de bucătărie. Tânărul, mai puțin angelic, ajunsese să fie bine cunoscut: flecărea bucuros, prețuia grozav laudele, ocazional se putea arăta încăpățânat și șterpelea, cu o naivă îndemânare, pepenii verzi bine copti ai zarzavagiului vecin.

Francis era încă hotărât să nu părăsească umilul lor adăpost până când nu vedea ce întorsătură vor lua evenimentele. Puțin câte puțin, câteva suflete timide se furișară în capela lui din strada Fabricanților de Plase. Prima fusese o femeie bătrână; scosese un șirag de mătănii din sacul care îi servea de haină; era atât de sfioasă, că o vorbă ar fi fost de-ajuns să o ia la fugă.

Francis se abținuse cu greu să-i adreseze cuvântul și a doua zi revenise cu fiica ei.

Numărul jalnic de restrâns de credincioși nu-l descuraja nicidecum. Hotărârea sa de a nu converti nici prin măguliri, nici prin daruri era de neclintit. Dispensarul mergea admirabil. Aparent, lipsa lui fusese regretată. La întoarcere, o adevărată curte de miracole se înjghebase la ușa lui Hung.

Practica îi exersase judecata și chiar dibăcia. Tot soiul de boli treceau prin fața lui: afecțiuni de piele, colici, tuse, enterite, îngrozitoare afecțiuni de ochi sau de urechi, plăgi care proveneau mai ales ca urmare a murdăriei și a promiscuității. Simpla igienă și un tonic amar făceau adevărate minuni. Puțin hipermanganat valora cât greutatea lui în aur.

În momentul în care micul lui stoc era pe sfârșite, răspunsul la cererea adresată doctorului Tulloch sosi sub forma unei cutii mari plină cu vată, bandaje, tinctură de iod și antiseptice, ulei de ricin și cloruri, pe fundul căreia se găseau aceste cuvinte scrise în grabă pe o rețetă:

*Sfinția Voastră! Credeam că eu eram cel care visa să
meargă să îngrijească bolnavii la tropice! De când ești medic?
Atâta rău: vindecă ce poți și omoară restul. Aici sunt câteva
bagatele care îți vor fi de folos.*

„Bagatelele” în chestiune constau dintr-o mică trusă cu un bisturiu, foarfeci și forceps. Într-un post-scriptum adauga: *Bagă de seamă că fac un raport asupra activității tale la Asociația medicilor britanici, Papei și la Chung-Lung-Soo.*

Francis zâmbi la această glumă, însă recunoștința îl sufoca. Sustinut astfel în eforturile sale și întărit de prezența lui Iosif, simțea un entuziasm nou. Nu muncise niciodată atât de greu, nici nu dormise mai bine în viața lui.

Totuși, într-o noapte de noiembrie fu deșteptat brusc dintr-un somn ușor și tulbure. Frigul era înțepător. În întunericul nemișcat percepu respirația adâncă și calmă a lui Iosif. Se strădui o clipă să se debaraseze de vaga sa neliniște, însă nu reuși. Se sculă, având grijă să nu îl trezească pe tovarășul său adormit și ieși afară în ogradă. Noaptea înghețată îl izbi ca un pumnal, aerul îi străbătea dureros plămânii la fiecare respirație. Pe cer nu lucea nicio stea, însă zăpada înghețată răspândea un alb ciudat și luminos. Liniștea părea să se întindă pe o sută de leghe

împrejur. Era impresionat. Deodată, în acest calm i se păru că aude un scâncet slab și nelămurit. Sigur că se înșela, ascultă fără să perceapă ceva. Când se înapoie însă în staul, se auzi iar ceva asemănător cu piuitul stins al unei păsări rănite. Se opri nehotărât, apoi, încet, se îndreptă spre locul de unde părea că vine sunetul pe care-l auzise.

În afara îngrăditurii, la vreo zece metri mai jos pe cărare se împiedică de o formă întunecată: o femeie căzută, cu fața afundată în zăpada înghețată și aspră. Era moartă, însă sub ea, ascuns în veșmintele ei, la piept, descoperi un bebeluș care mișca.

Se aplecă și luă în brațe micuța ființă, rece ca un pește, însă atât de dulce. Inima îi bătea să se rupă. Alergând, alunecând, căzând aproape, se duse spre staul și-l chemă pe Iosif.

Lângă braseru bine încălzit, la lumina și la căldura flăcării, preotul și ajutorul său se aplecară asupra copilului. Nu avea mai mult de un an. La lumina focului, ochii lui negri și sălbatici priveau, neîncrezător. Din vreme în vreme, scâncea.

— Îi e foame, zise Iosif, perspicace.

Încălziră puțin lapte și-l vărsară într-un potir de împărtășanie. Apoi părintele Chisholm rupse o bucată de pânză curată și o vârî ca o meșă în gâtul strâmt al flaconului. Copilul supse cu poftă. Cinci minute mai târziu, laptele era băut și bebelușul dormea. Preotul îl înfășură într-o cuvertură de pe patul lui.

Era adânc mișcat. Simplitatea sosirii acestei mici ființe în staul, venit din întunecimile reci, îi apărea ca un semn al lui Dumnezeu. Nimic în hainele mamei nu conținea cea mai mică indicație asupra originii sale, însă trăsăturile lui, marcate de mizerie, erau fine și de tip tătar. O bandă de nomazi trecuse în ajun; poate că, doborâtă de frig, femeia se oprise aici să moară. Căută un nume pentru copilaș. Era ziua Sfintei Anna. Da, o va boteza Anna.

— Măine, Iosif, va trebui să căutăm o femeie care să se ocupe de acest dar al Cerului.

Iosif ridică din umeri.

— Nimeni nu va adopta o fetiță, stăpâne.

— Nu-mi propun să fac să fie adoptată, zise părintele sever.

El vedea limpede drumul de urmat. Copilașul acesta încredințat lui de Dumnezeu va fi primul la temelia orfelinatului pe care îl visa de la sosirea în Pai-Tan. Va avea nevoie de ajutor, desigur. Mai târziu, bunele surori vor veni – însă era încă prea departe. Așezat pe pământul bătătorit, lângă jăraticul cu sclipiri roșiatice, contemplându-și minuscula protejată adormită, înțelese că ea era garanția cerească a succesului întreprinderii sale.

Iosif fu cel care, mereu la curent cu toate bârfele, îl informă pe părintele Chisholm despre boala fiului domnului Chia. Anotimpul rece se prelungea, munții Kwang erau încă acoperiți de zăpadă și Iosif, suflând mereu, vesel, în degetele sale amorțite de frig, flecărea după liturghie, în timp ce preotul și cu el puneau la loc podoabele sacerdotale.

— Mâna mea este paralizată ca și a micului Chia-Yu.

Chia-Yu își jupuisese degetul mare, nu se știa cum, dar, ca urmare, cele „cinci elemente” ale sale erau tulburate; tumoarea se răpândise în tot brațul, care se umflase, iar corpul copilului, descărnăt, ardea. Îl îngrijeau trei medici din oraș și i se administraseră doctoriile cele mai scumpe. Acum fusese trimis degrabă un mesager la Sen Siang ca să procure un panaceu făcut din ochi de broască luați în timpul ciclului lunei Dragonului.

— Se va vindeca, conchise Iosif, optimist, cu un zâmbet care făcea să-i lucească dinții albi. *Hao kao* nu greșește... spre fericirea domnului Chia, căci Yu este unicul său fiu.

Patru zile mai târziu, la aceeași oră, două lectici închise, dintre care una goală, se opreau în fața capelei din strada Fabricanților de Plase și, puțin mai târziu, silueta vărului domnului Pao, înfășurată într-o tunică vătuită, se înclina grav înaintea părintelui Chisholm. Mai întâi se scuza că-l deranjează, apoi îl rugă pe părinte să-l întovărășească la

domnul Chia.

Uluit de ceea ce părea că se subînțelege din invitația aceasta, Francis ezită. Familiile Pao și Chia erau de două ori legați prin căsătorii și afaceri. Cele două familii erau foarte influente. După întoarcerea sa din satul Liu, se întâmplase destul de des ca Francis să-l întâlnească pe vărul domnului Pao, subțire, distant și cinic într-o măsură acceptabilă, de altfel și văr primar cu domnul Chia. El își dăduse seama că marele mandarin îl stima. Însă vizita aceasta neașteptată era o foarte mare dovadă de încredere. Îmbracă pardesiul și își puse pălăria, cuprins de o subită teamă.

În casa lui Chia domnea o liniște profundă. Verandele închise cu grilaj erau pustii, bazinul cu pești era înghețat. Pașii lor răsunau solemn în curțile goale. Două tufe mari de iasomie învelite în saci străjuiau ușa de aur roșu ca doi uriași adormiți. Din apartamentul femeilor, situat în cealaltă parte a teraselor, se auzeau suspine înăbușite.

Se întunecase în camera în care Chia-Yu ședea pe un *kang* încălzit, păzit de trei medici bărboși, în haine luxoase, așezați pe rogojini de trestie. Din când în când, unul dintre ei se apleca și puneă câte un cărbune în *kang*-ul în formă de cutie. Într-un colț, un preot taoist, îmbrăcat într-o tunică de culoarea ardeziei, murmură vrăji ca să gonească diavolul, cu acompaniament de flaute, după peretele de bambus.

Yu fusese un copil frumos, de șase ani, cu obrazul de fildeș vechi și cu ochii de cărbune. Crescut în cea mai strictă tradiție de respect pentru părinți, era adorat, însă nu răzgâiat. Acum, răpus de o febră persistentă și de dureri atroce, sta întins pe spate și gemea; oasele lui aproape străpungeau pielea, buzele uscate se schimonoseau, iar ochii priveau fix în tavan, fără să se miște. Brațul drept, livid, umflat, era învelit într-un platur murdar și presărat cu bucăți mici de hârtie imprimată. Când vărul domnului Pao și părintele intrară, o liniște adâncă puse stăpânire pe camera bolnavului; apoi taoistul își reluă murmurul, în timp ce cei trei medici, mai țepeni ca niciodată, continuau să supravegheze *kang*-ul.

Aplecat spre copilul care zăcea în nesimțire, cu mâna pe fruntea lui arzătoare, părintele Chisholm nu se iluziona asupra rezultatului unei intervenții. Dificultățile actuale nu ar fi nimic în comparație cu persecuțiile care ar urma unei intervenții inutile. Însă starea disperată a micuțului și pericolele așa-zisului tratament îi dădură curaj. Începu să desfacă ușor, dar repede, *hao kao*-ul, infecta cataplasma pe care o întâlnise de atâtea ori la dispensar. În sfârșit eliberat, brațul fu spălat în apă caldă, mai că plutea ca un burduf plin de putreziciuni și pielea întinsă luci, verzui. Cu inima bătând, Francis continuă fără ezitare. Scoase din buzunar micuța trusă, cadoul lui Tulloch, și luă de-acolo unicul bisturiu. Conștient de lipsa sa de experiență, vedea totuși bine că fără intervenția aceasta copilul muribund va expira fără îndoială. Simțea că era observat de toți ochii care, în aparență, erau fixați aiurea și ghicea spaima grozavă și îndoiala care îl înăbușeau pe vărul domnului Pao, care sta în picioare, nemișcat, în spatele lui. Adresă în gând o scurtă rugă sfântului Andrei; în sfârșit, cu o mână fermă, înfipse bisturiul și practică o incizie lungă și profundă.

Puroiul țâșni imediat din rană și se scurse în ligheanul de pământ așezat dedesubt. Se degajă un miros oribil, greșos. Niciodată Francis nu respirase cu atâta recunoștință. Presă rana din două părți, ca s-o curețe de puroi; umflătura scăzuse la jumătate și fu așa de mulțumit încât îi veni amețală.

Când în sfârșit își reveni, după ce pansase rana cu comprese umede și cârpă curată, se surprinse murmurând proteste în engleză: „Cred că, cu puțin noroc, se va dezumfla!” Era formula obișnuită a bătrânului doctor Tulloch...

Cu toată nervozitatea sa, se străduia, retrăgându-se, să pară degajat și recomandă vărului domnului Pao, care-l însoțise tăcut până la lectică:

— Când se va deștepta, să i se de o supă hrănitoare. Dar deloc *hao kao*. Măine voi veni iar.

Din ziua următoare, micului Yu îi mergea bine. Febra

aproape dispăruse, dormise bine și băuse mai multe cești cu supă de pui. Fără bisturiul miraculos și strălucitor, neîndoios că ar fi murit.

— Continuați să-l alimentați, zise părintele Chisholm plecând – și de astă dată zâmbea sincer –, voi reveni mâine.

— Mulțumesc.

Vărul domnului Pao tuși.

— Nu e necesar.

După o tăcere jenantă, reluă:

— Vă suntem adânc recunoscători. Domnul Chia era distrus de durere, însă acum, fiul lui vindecându-se, și lui îi e mai bine, așa că în curând va fi în stare să se arate.

Mandarinul se înclină, cu mâinile discret ascunse în mâneci și dispăru.

Părintele Chisholm coborî strada cu pași mari – refuzase îndârjit lectica – pradă unei amare și arzătoare indignări. Asta era toată recunoștința lor – îl puneau la ușă, fără un cuvânt, când el scăpase viața acestui copil cu riscul, poate, al propriei existențe!... De la început până la sfârșit nici nu îl zărise pe acest mizerabil! Chia care, încă pe jonca cu care sosise, nu binevoise să-l onoreze cu o privire. Strângea pumnii, luptându-se cu demonul său familiar:

— Doamne, dă-mi seninătate! Nu lăsa ca acest blestemat păcat al mâniei să mă stăpânească astfel! Redă blândețe și smerenie inimii mele. Dă-mi umilință, Doamne! La urma urmelor, mila Ta, providența Ta divină au salvat acest copil. Facă-se voia Ta, Doamne, nu a mea! Eu sunt resemnat. Dar, Doamne! – deodată furios – totuși trebuie să recunosc că, orice s-ar spune, sunt niște ingrați.

Câteva zile, Francis evită cu grijă cartierul negustorilor. Nu numai orgoliul său fusese rănit. Asculta în liniște flecărelile lui Iosif, care relatea progresele rapide ale vindecării micului Yu și descria generozitatea domnului Chia față de învățații doctori, darurile sale la templul din Lao Tseu, răsplătind vrăjile care îl scăpaseră pe fiul său preaiubit de demonul căruia îi căzuse pradă.

— Nu e remarcabil, dragul meu părinte, că dărniciile

nobilului mandarin sunt răspândite asupra atâtor oameni?

— Cu totul remarcabil, aprobă părintele Chisholm, scurt și aspru, dar în sinea lui clocotea.

După o săptămână, când era gata să închidă dispensarul la sfârșitul unei după-amieze goale și nefolositoare, îl văzu deodată pe domnul Chia apărând discret după un flacon în care preparase niște hipermanganat.

Tresări brusc de mânie, dar nu rosti niciun cuvânt. Negustorul îmbrăcase un costum luxos: o măreață robă de satin negru, cu o jachetă galbenă, cu cizme de velur brodat, într-una având înfipt evantaiul de ceremonie. Pe cap purta o bonetă mică de satin. Pe chipul lui se vedea întipărită o demnitate solemnă; mici apărători de aur îi protejau unghiile foarte lungi. Expresia sa cultivată și inteligentă, manierele delicate arătau buna educație. Însă pe fața lui era zugrăvită o ușoară melancolie.

— Am venit, zise el.

— Într-adevăr.

Tonul lui Francis nu avea nimic încurajator. Continuă să agite soluția violet.

— Au fost atâtea chestiuni de aranjat, atâtea afaceri care m-au absorbit. Însă acum – se înclină, resemnat – iată-mă.

— Și ce vreți? întrebă Francis scurt.

O ușoară surpriză apăru pe fața domnului Chia.

— Să devin creștin, firește.

Se lăsă un moment o liniște ca de mormânt. După toate regulile, clipa aceasta trebuia să fie suprema recompensă a atâtor luni de eforturi sterile, minunatele premise ale secerișului: șeful neîmblânzit se oferea cu capul plecat să primească botezul. Însă fața părintelui Chisholm nu exprima nici cea mai mică bucurie. Își mușcă buzele nerăbdător, apoi întrebă încet:

— Aveți credință?

— Nu, îi răspunse trist.

— Doriți să primiți o instruire religioasă?

— N-am timp. Făcu o ușoară plecăciune. Doresc numai să devin creștin.

— Doresc? Ce înțelegeți dumneavoastră prin asta?

Domnul Chia zâmbi vag.

— Nu e limpede? Sunt gata să profesez religia dumneavoastră.

— Nu, nu e limpede. Și nu o doriți deloc. De ce ați venit aici?

Sângele urcase în obrajii preotului.

— Ca să mă achit de datorie, răspunse simplu domnul Chia. Dumneavoastră mi-ați făcut un imens serviciu. Aș vrea, la rândul meu, să fac tot ce stă în puterea mea pentru dumneavoastră.

Părintele Chisholm cutreiera încăperea iritat. Tentația era puternică și avea o mare dorință să-i cedeze, dar nu putea. Atunci mânia izbucni.

— Nu e cinstit. E rău. Dumneavoastră nu aveți nici dorința de a fi creștin, nici credința. Dacă v-aș primi, aș fi un falsificator față de Dumnezeu. Dumneavoastră nu-mi datorați nimic. Și acum plecați vă rog.

Mai întâi, domnul Chia nu voi să-și creadă urechilor.

— Vreți să spuneți că refuzați să mă admiteți?

— Exprimați foarte politicos gândul meu, bombăni părintele Chisholm.

O schimbare miraculoasă se operă în atitudinea negustorului. Ochiul lui strălucea, aerul lui melancolic căzu ca un vâl. Se stăpâni cu greutate; deși părea gata să sară în sus de bucurie, se stăpâni. Se înclină de trei ori, după toate regulile, și reuși chiar să-și controleze vocea..

— Regret că nu mă puteți primi. Sunt nedemn, firește. Cu toate astea, poate că, într-un fel...

Se întrerupse, făcu iar trei plecăciuni, apoi ieși de-a-ndăratelea.

Seara, pe când părintele Chisholm ședea lângă braser, atât de întunecat la față încât Iosif, care pregătea de mult o farfurie succulentă cu orez, cu midii de râu, de-abia îndrăzne să-l privească, afară izbucniră deodată petarde. Șase servitori ai domnului Chia supravegheau pe drum, cu mare ceremonie, detunăturile. Apoi, vărul domnului Pao

înaintă, se înclină și dădu părintelui Chisholm un pergament învelit într-o hârtie roșie.

— Domnul Chia vă roagă să binevoiți a-i face onoarea să primiți acest cadou neînsemnat: titlurile proprietății colinei Jade Vert Vif, inclusiv carierele de argilă roșie. Domeniul este al dumneavoastră, liber de orice sarcini pentru totdeauna. Domnul Chia vă roagă, în afară de aceasta, să primiți în serviciul dumneavoastră douăzeci din lucrătorii săi ca să ridicați toate construcțiile de care aveți nevoie, până la terminarea lor.

Francis era așa de uluit, încât amuți. Contempla silueta vărului domnului Pao și a domnului Chia, care se retrăgeau într-un calm desăvârșit. Apoi parcurse enervat documentele și strigă foarte vesel:

— Iosif, Iosif!

Iosif veni alergând, temându-se de o nouă nenorocire. Expresia stăpânului său îl liniști. Se duseră împreună până la colina Jade Vert Vif și acolo, în lumina lunii, printre cedrii mari, amândoi intonară *Magnificat* cu glas tare.

Francis, cu capul descoperit, rămânea absorbit de viziunea a ceea ce avea să creeze el pe această minunată poziție. Se rugase cu credință și rugăciunea sa fusese ascultată.

Iosif, căruia frigul aspru îi ațâța pofta de mâncare, îl aștepta fără să se plângă și se bucura de fericirea care se reflecta pe chipul preotului, felicitându-se în același timp că avusese prezența de spirit să tragă oala de pe foc.

4

După un an și jumătate, în mai, când întreaga provincie Chek-Kow se bucura de un interval scurt, însă plăcut, între brumele iernii și căldurile toride ale verii, părintele Chisholm trecea pragul noii Misiuni Sfântul Andrei.

Niciodată nu încercase o mulțumire atât de liniștitoare. Aerul cristalin în care se roteau în zbor porumbei albi era

blând și plăcut. Când ajunse la marele smochin care, după planurile sale, umbrea curtea de onoare a Misiunii, aruncă peste umăr o privire în care mândria se amesteca cu puțină teamă și uimire, ca și când un asemenea miracol ar fi putut să dispară în noapte.

Totuși, înaintea lui, strălucitoare și mărețe, se înălțau o biserică frumoasă, străjuită de cedri, casa lui, unde jaluzelele stacojii dădeau o notă vie, apoi micuța școală, infirmeria spațioasă, cu ușa deschizându-se în zidul exterior; în fine, o altă incintă, umbrită de arbori de papaia și catalpa, din grădina lui nou desenată și plantată.

Suspina cu zâmbetul pe buze, binecuvântând prețioasa carieră de argilă care, datorită numeroaselor experiențe de ardere, îi furnizase cărămizi de un încântător roz pastel. Misiunea sa devenise astfel o simfonie în roșu. Mulțumea Cerului, de altfel, pentru un șir de miracole: nepuizabila generozitate a domnului Chia; iscusința răbdătoare a lucrătorilor, cvasiincoruptibilitatea arhitectului și chiar vremea splendidă care favorizase ceremonia inaugurării, cu o săptămână înainte, în prezența familiilor Chia și Pao.

Numai pentru simpla plăcere de a contempla clasele goale, le vizită pe toate: și pe furiș, ca un școlar, prin ferestre, admira tablele negre, toate noi, de pe pereții dați cu var, băncile verzi, confecționate cu mâinile lui, ca și tablele negre. Îi încălzea inima să știe că el contribuise personal la mobilarea acestei încăperi. Dar amintirea a ceea ce îi rămânea încă de făcut îl conduse spre extremitatea grădinii, unde, lângă ușa mică, alături de atelierul său particular, era instalat un cuptor de cărămidă.

Foarte fericit, dezbracă sutana veche și, în pantaloni scurți cu bretele și cu mânecile sumese, apucă o lopată de lemn și începu să fărâme argila umedă. A doua zi trebuia să sosească cele trei surori. Casa lor era terminată, împodobită cu perdele albe și strălucind de curățenie. Dar ambiția sa supremă, construcția unei loggia, unde ele s-ar putea odihni și medita, nu era complet terminată; îi mai trebuia un cuptor de cărămizi din propria-i fabricație. Tot modelând pământul

argilos, modela în gând și viitorul.

Nimic nu era mai important decât sosirea acestor călugărițe, își dăduse seama chiar de la început; venirea lor îl costase mari eforturi și rugi fierbinți: trebuise să scrie scrisori peste scrisori părintelui Mealey și chiar episcopului, în timp ce misiunea lua ființă treptat. Numai un arhanghel, gândea el, ar putea să convertească chinezii adulți. Rasa, ignoranța, ascendentul unei credințe mai vechi, toate acestea constituiau obstacole puternice dacă cineva voia să le înfrângă în mod cinstit; și pe Atotputernic l-ar dezgusta să se tot aștepte de la El miracole pentru fiecare caz în parte. E adevărat că acum, cu biserica asta frumoasă și nouă, suflete pocăite, din ce în ce mai numeroase, se aventurau la liturghie. Congregația lui număra șaiszeci de persoane. Când sunetele Kyriei se înălțau, păreau să fie o mulțime.

Cu toate acestea, cele mai dragi speranțe ale sale se îndreptau spre copii. Aici, copiii se puteau cumpăra, s-ar putea zice, pe nimic. Foametea, o mizerie sfâșietoare și tradiția confucianistă făceau, mai ales din fete, o marfă fără valoare. Dintr-un foc școala s-ar popula cu elevi, hrăniți și îngrijiți chiar de surorile Misiunii. Ei s-ar juca cu ceroul, ar înveseli grădinile cu râsetele lor, ar învăța să citească și catehismul. Viitorul aparținea copiilor și copiii vor aparține lui Dumnezeu.

Zâmbi la propriile-i gânduri, privind întruna cărbunii în cuptor, în cursul acestor lungi luni, petrecute printre acești străini, năzuisese adesea la o relaxare, la un contact cu oamenii din rasa sa. Maica Maria-Veronica de origine bavareză, petrecuse cinci ani la Bunul Ajutor din Londra, iar celelalte două călugărițe care o însoțeau, o franțuzoaică, sora Clotilde, și o belgiancă, sora Martha, trăiseră și ele la Liverpool. Sosind direct din Anglia, ele îi vor aduce cel puțin o adiere din aerul țării lui.

Puțin neliniștit, fiindcă își dăduse multă osteneală să iasă lucrurile bine, trecu în revistă pregătirile de primire pentru a doua zi: câteva petarde, după obiceiul chinezesc, însă nu prea multe, de teamă să nu sperie doamnele, la debarcader,

unde le așteptau trei dintre cele mai bune lectici din Pai-Tai. Ceaiul va fi servit chiar când vor sosi la Misiune. După un moment de odihnă, binecuvântarea – bănuia că le vor plăcea florile – și apoi un ospăț de gală.

Îi veni să râdă la gândul meniului acestui supeu. Ei bine! sărmanele se vor obișnui repede cu mâncarea modestă... În ceea ce-l privește, pofta de mâncare este aproape inexistentă. În timpul construcției Misiunii, nu prea știe cu ce s-a hrănit; mereu cocoțat pe schele sau studiind planuri cu arhitectul domnului Chia, înghițea în grabă puțin orez dres cu soia. Dar cu ocazia asta, Iosif fusese trimis la oraș, de unde aducea fructe de maghier, chow-chow și, delicatețe rară, dropie proaspătă de Shan-Si, din Nord.

Deodată, un zgomot de pași îi întrerupse meditația. Înălță capul. Când se întoarse, ușa se deschise. Călăuzite de un băiat zdrențaros, de pe chei, intrară trei călugărițe. Cum veșmintele lor de călătorie erau pline de praf, arătau jenate și neliniștite. Ezitară, apoi înaintară șovăind, neîncrezătoare, pe alea grădinii. Prima, care trebuia să aibă patruzeci de ani, era frumoasă și cu o înfățișare mândră. Chipul ei era fin modelat, ochii albaștri cu ploape grele aveau o privire autoritară. Palidă de oboseală, însă dreaptă în mândria ei, se silea să țină capul sus. De-abia privi la Francis și i se adresă într-o chinezească acceptabilă:

— Binevoiește să ne duci imediat la părintele misionar.

Uimit de aspectul lor jalnic, le răspunse în aceeași limbă:

— Erați așteptate abia mâine...

— Trebuie deci să ne întoarcem la corabia aceea îngrozitoare?

Tremura de o indignare abia stăpânită.

— Du-ne imediat la stăpânul dumitale.

El răspunse încet în engleză:

— Eu sunt părintele Chisholm.

Ochii ei, care inspectau clădirile Misiunii, se îndreptară neîncrezători asupra acestui omuleț cu mânecile suflecate. Cercetă cu o deznădejde crescândă veșmintele lui de lucru, mâinile murdare, ghetele mânjite și noroiul care ajunsese

să-l murdărească până și pe obraji. El murmură stângaci:

— Regret... sunt profund mâhnit că n-am putut veni în întâmpinarea dumneavoastră.

O clipă, resentimentul birui:

— O manifestare de bun venit ar fi părut firească după o călătorie de nouă mii de kilometri! Însă... scrisoarea indica limpede...

Ea îl întrerupse cu un gest scurt:

— Binevoiți să ne arătați apartamentele noastre. Tovarășele mele – refuza mândră să admită propria oboseală – sunt complet extenuate.

Francis ar fi vrut să le explice, dar văzându-le pe cele două călugărițe cu privirile fixe și neliniștite, se opri. Într-o tăcere penibilă, le conduse la locuința lor.

— Cred că vă veți simți bine. Voi trimite să vi se aducă bagajele. Poate veți accepta să cinați astă-seară la mine?

— Vă mulțumim. Imposibil.

Tonul fu rece. Cu ochii înlăcrimați, își netezește hainele de drum.

— Dar dacă ați putea să ne procurați lapte și fructe, mâine vom fi gata să începem treaba.

Învins și umilit, se înapoie acasă, se spală și se schimbă. Printre hârtiile sale găsi scrisoarea din Tien Tsin și o examinează cu multă atenție. Data sosirii era 9 mai, adică mâine. Rupse scrisoarea în bucățele. Se gândea la delicioasa dropie, care nu-și mai avea niciun rost. Jos se lovi nas în nas cu Iosif, care se înapoia vesel, cu brațele încărcate de târguieli.

— Iosif! Du fructele pe care le-ai cumpărat la Casa Călugărițelor. Apoi ia restul și împarte-l săracilor.

— Dar, stăpâne...

Încremenit de tonul acestui ordin și de expresia preotului, Iosif se abținu să răspundă; apoi îi pieri toată veselia și murmură:

— Bine, stăpâne.

Cu buzele strânse, tăinuind parcă o durere neașteptată, Francis se îndreptă spre biserică.

A doua zi dimineată, cele trei călugărițe asistară la liturghie.

Termină puțin mai repede rugăciunile de mulțumire către Dumnezeu în speranța inconștientă că poate o va găsi afară pe maica Maria-Veronica. Dar nu văzu pe nimeni; iar ea nu veni să se sfătuiască cu el. O oră mai târziu, o găsi însă în clasă, șezând la catedră și scriind. Se ridică liniștită.

— Vă rog luați loc, maică.

— Mulțumesc.

Răspunse politicos, însă rămase în picioare, cu tocul în mână, cu hârtia de scrisoare întinsă pe pupitru.

— Îmi așteptam elevii.

— Veți avea douăzeci chiar în după-amiaza asta. Îi aleg de câteva săptămâni...

Se străduia să vorbească pe un ton degajat și binevoitor.

— Sunt copii inteligenți.

Ea zâmbi grav.

— Vom face pentru ei tot ce putem.

— Avem și un dispensar. Sper că mă veți ajuta și acolo. Nu sunt prea îndemânatic, însă, cu toată ignoranța mea, se pot face aici lucruri uimitoare.

— Dacă îmi veți indica orele de funcționare a dispensarului, voi lucra cu plăcere.

Se așternu iar tăcerea.

Dincolo de politețea și calmul ei, ghicea o adâncă rezervă. Cu privirea plecată, se plimba stângaci de colo până colo. Deodată privirea i se opri pe o mică fotografie înrămată de pe pupitru.

— Oh, ce frumos!

El vorbi așa, într-o doară, din dorința de a rupe barierele care-i despărteau.

— Da, este frumos.

Ochii ei cu pleoape grele se îndreptară spre imaginea care reprezenta un măreț și vechi castel, ale cărui turnuri albe, crenelate se detașau pe un fundal de pini întunecați, în timp ce la picioarele lui, o serie de grădini și terase se întindeau până la marginea unui lac.

— Este castelul Anheim.

— Am mai auzit acest nume. Este un castel istoric, desigur. Locuiți în apropiere?

Pentru prima oară, ea îl privi drept în ochi. Chipul ei era total inexpressiv.

— Foarte aproape, răspunse ea.

Tonul vocii ei puse capăt convorbirii. Părea că așteaptă un răspuns, însă cum el tăcea, ea reluă prompt:

— Surorile mele și cu mine suntem foarte dornice să colaborăm la dezvoltarea misiunii. Dumneavoastră nu veți avea decât să ne dați instrucțiuni, iar noi le vom executa. Totodată – și vocea ei luă o inflexiune trufașă sper că ne veți lăsa și o oarecare libertate de acțiune.

El o privi fără să înțeleagă.

— Ce vreți să spuneți?

— Dumneavoastră cunoașteți canonul după care ne conducem? Este în parte contemplativ. Am dori să trăim, pe cât se poate, retrase.

Privi drept înainte.

— Am vrea să luăm masa singure, să avem un menaj independent.

El roși.

— Niciodată nu m-am gândit altfel. Căsuța va fi mănăstirea dumneavoastră.

— Mă autorizați deci să conduc treburile mănăstirii noastre?

Francis înțelese perfect ce voia ea, și se simți foarte mâhnit, însă, contrar tuturor așteptărilor, zâmbi puțin trist:

— Vă rog. Însă fiți atente la cheltuieli. Suntem foarte săraci.

— Ordinul meu își ia asupra-și cheltuielile întreținerii noastre.

El nu putu să se oprească să nu întrebe:

— Ordinul dumneavoastră nu recomandă sfânta sărăcie?

— Desigur, replică ea imediat, însă nu zgârcenia.

În picioare, unul în fața celuilalt, tăceau. Ea se crispa brusc, cu râsuflarea scurtă, cu degetele strânse în jurul

tocului. Obrajii preotului ardeau. Deși încercă, nu putu s-o privească în față.

— Vă voi trimite prin Iosif orarul dispensarului și al slujbelor religioase. Bună ziua, soră.

După plecarea lui, ea se lăsă încet pe scaun cu privirea pierdută, cu o mască de nepătruns pe fața semeață. Apoi, o singură lacrimă îi alunecă pe obraz. Cele mai rele temeri ale ei se concretizau. Îndârjită, muie tocul în cerneală și reluă scrisoarea.

...Scumpul meu frate, de ceea ce mă temeam s-a întâmplat și, din nou, trufia disprețuitoare a neamului Hohenlohe, pe care n-o pot stăpâni, m-a dus în păcat. Însă cine m-ar putea, dojeni? El a venit aici, curățat de noroi și aproximativ ras – am putut constata tăieturile de lamă pe obrazul lui –, înarmat cu toată autoritatea sa stângace. Ieri am observat imediat că este de burghez.

Însă azi-dimineață s-a depășit. Te îndoiești, dragă conte, că Anheim este un castel istoric? Ar fi trebuit să izbucnesc în râs când ochii lui s-au fixat pe fotografia asta: o știi, e aceea pe care am făcut-o în ziua în care mama venise să se plimbe cu noi; ea m-a însoțit pretutindeni; e singura comoară trecătoare pe care o port cu mine. Mai că ar fi vrut să mă întrebe: „L-ați vizitat într-un turneu Cook³?”. Aveam poftă să răspund: „Aici m-am născut”, însă orgoliul meu m-a oprit. De altfel, dacă aș fi făcut-o, probabil că ar fi continuat să-și privească ghetele, pe alocuri pline de noroi, și ar fi murmurat: „Oh! Într-adevăr? Domnul Nostru s-a născut într-un staul”.

E ceva în el care frapează imediat. Îți amintești de Herr Spinner, primul nostru preceptor?... Eram odioși cu el... iar el ridica deodată asupra noastră niște ochi de câine bătut, umil, însă supus. Ochii părintelui sunt la fel. Desigur, tatăl lui a fost lemnar, ca și al domnului Spinner, și a trebuit să lupte pentru existența lui precară, cu o umilință încăpățânată. Însă, dragă Ernst, nu privesc viitorul fără spaimă, pierdută în ținutul

³ Celebră agenție turistică. (n.r.)

acesta străin și izolat, unde totul ia proporții exagerate. Risc să pierd noțiunile care-mi sunt familiare, cedând unui fel de intimitate mintală cu o ființă pe care o disprețuiesc instinctiv. Această oribilă veselie familiară! Trebuie ca eu să le fac pe Martha și pe Clotilde să înțeleagă pericolul. Sărmana Clotilde! A fost bolnavă ca un câine, încă de la Liverpool.

Sunt hotărâtă să fiu binevoitoare și să lucrez cât mă țin puterile, însă numai o desprindere completă, o rezervă absolută vor putea...

Se întrerupse și privirea ei stranie și tulburată se pierdu iar în direcția ferestrei.

Părintelui Chisholm nu-i fu greu să remarce că cele două surori căutau să-l evite.

Clotilde, micuță și delicată, nu avea încă treizeci de ani; pe buzele ei palide, flutura un zâmbet timid. Foarte cucernică, atunci când se ruga, cu capul aplecat într-o parte, lacrimile curgeau din ochii ei verzi, limpezi. Martha era cu totul diferită: trecuse de patruzeci de ani, era o țărăncă grasă și solidă, cu tenul oacheș, cu multe riduri în jurul ochilor. Activă, avea un fel deschis de a vorbi, iar cadrul ei natural părea să fie bucătăria sau curtea păsărilor.

Când el le întâlnea din întâmplare în grădină, sora belgiană se apleca schițând o scurtă reverență, în timp ce fața anemică a lui Clotilde se colora nervos; ea îi adresa un zâmbet, apoi amândouă se grăbeau să dispară. Francis știa bine că vorbeau pe socoteala lui. Adesea era gata să le oprească brusc și să le declare: „Nu vă fie așa teamă de mine! E ridicol să vă feriți așa. Prețuiesc mai mult decât am aerul.”

Se stăpânea totuși. Nu avea de ce să se plângă. Surorile își îndeplineau scrupulos datoria, cu minuțiozitate și conștiincios. Acoperămintele noi pentru altar, cusute frumos, se îngămădeau în sacristie. Descoperi chiar și un patrafir brodat, fructul unei lungi și răbdătoare munci. Bandaje și pansamente, bine mulate, de măsuri diferite umpleau dulapul dispensarului.

Copiii care veniseră erau instalați confortabil în dormitorul vast de la parterul casei călugărițelor și, de atunci, clasa răsuna de micile lor glasuri sau zumzăia în ritmul unei lecții repetate. De afară, la adăpostul unei tufe, cu breviarul în mână, Francis asculta. Mica școală îi era foarte dragă și se bucurase grozav când o deschisese; acum, însă, nu pătrundea acolo decât foarte rar și niciodată fără să aibă impresia că este un intrus. Se închidea în el însuși, făcea față acestei situații cu o logică amară. Era foarte simplu. Maica Maria-Veronica era bună, rafinată, delicată, total devotată sarcinii sale. Totuși, chiar de la sosire, ea resimțise o aversiune spontană față de el. Nu poți reacționa împotriva unei astfel de situații. La urma urmelor, el nu avea nimic atrăgător, nu era un tip care să placă femeilor. Însă decepția ei nu rămânea mai puțin crudă.

Dispensarul îi reunea de trei ori pe săptămână. În timpul celor patru ore, Maria-Veronica îl asista. Treaba o interesa într-atât încât uita uneori să-l țină la distanță. În asemenea momente, deși abia schimbau câteva cuvinte, se stabilea între ei o oarecare camaraderie.

Într-o zi, la o lună după sosirea ei, și pe când el termina de pansat un grav panarițiu, ea exclamă fără să vrea:

— Ați fi fost un bun chirurg.

El roși.

— Mi-a plăcut întotdeauna să mă servesc de mâinile mele.

— Sunt, într-adevăr, foarte dibace.

Era foarte mulțumit. Niciodată atitudinea ei nu fusese atât de prietenoasă. Terminând lucrul, în timp ce Francis aranja medicamentele, ea îi aruncă o privire întrebătoare:

— Voiam să vă întreb... sora Clotilde are prea mult de lucru pentru a o ajuta pe sora Martha să pregătească mesele copiilor. Nu este prea puternică și mi-e teamă să nu se obosească excesiv. Dacă n-aveți nimic de obiectat, aș dori să-i angajez un ajutor.

— Bineînțeles...

Consimțise numaidecât, foarte fericit că ea binevoise să-i ceară părerea.

— Doriți să vă caut un servitor?

— Nu, mulțumesc. Am deja în vedere un cuplu.

A doua zi de dimineață, când traversă curtea, văzu în balconul mănăstirii, aerisind și scuturând fețele de masă, siluetele cunoscute ale lui Hosannah și Philomena Wang. Enervat, se opri brusc, apoi se îndreptă spre casa călugărițelor.

O găsi pe Maria-Veronica în camera pentru lenjerie, numărând cearșafurile. Se grăbi să-i spună:

— Scuzați-mă că vă deranjez. Însă... acești servitori... mă tem că nu vă vor mulțumi...

Ea se întoarse încet spre el și trăsăturile ei exprimau o vie contrarietate.

— Nu credeți că eu sunt cea care trebuie să hotărâsc?

— Nu vreau să mă amestec în ce nu mă privește. Însă e de datoria mea să vă înștiințez că oamenii aceștia sunt departe de a fi cinstiți.

Strânse din buze disprețuitor.

— Asta este opinia dumneavoastră despre mila creștină?

El îngălbeni. Îl punea într-o situație falsă. Cu toate acestea, continuă:

— Sunt obligat să fiu practic. La Misiune, eu vorbesc și pentru dumneavoastră.

— Vă rog să nu vă ocupați de mine. Zâmbetul ei era glacial. Sunt perfect capabilă să-mi port singură de grijă.

— Vă asigur că acești Wang sunt niște secături.

Ea răspunse cu o emfază voită:

— Eu știu că au fost nedemn tratați. Mi-au povestit.

În clipa aceea, mânia lui izbucni:

— Vă sfătuiesc să vă descotorosiți de ei.

— Nici gând.

Vocea ei era aspră și metalică. Bănuise de la început și acum avea dovada. Pentru că ieri, la dispensar, renunțase o clipă la rezerva ei, el se grăbise, sub acest pretext de nimic, să-și afirme autoritatea și să se amestece în ceea ce nu-l privea. Hotărî să nu mai facă niciodată o asemenea greșală.

— Mi-ați spus că-mi voi administra casa după voia mea; v-aș ruga să vă amintiți și să vă țineți de cuvânt.

Francis tăcu. Nu mai putea adauga nimic. Intenția lui era s-o ajute, însă alesese o cale greșită. Se îndepărtă, conștient că relațiile lor, pe care le crezuse mai bune, vor fi de azi înainte și mai încordate.

Situația aceasta îl mâhnea grozav. Îi venea greu să-și păstreze seninătatea în decursul întâlnirilor, prea frecvente, pe care cei doi Wang, triumfători, știau să le provoace zilnic. Într-o dimineață, pe la sfârșitul lui iulie, când Iosif îi aduse dejunul compus din fructe și ceai, tânărul avea degetele rănite și o expresie fericită și confuză totodată.

— Stăpâne, iertați-mă, însă a trebuit să-i administrez o corecție lui Wang, acest ticălos.

Părintele Chisholm se ridică, cu o expresie severă:

— Și pentru ce, Iosif?

Iosif plecă mâhnit capul:

— Trăncănesc răutăți pe socoteala noastră. Cinstita maică este o mare doamnă și noi nu suntem decât țărână pe lângă ea.

— Toți suntem țărână, Iosif.

Părintele schiță un zâmbet slab.

— El spune și mai rău...

— Noi trebuie să știm să suportăm insultele.

— E mai rău de-atât, stăpâne. El crede că totul îi e permis. Și o fură pe cinstita maică mai ceva ca în codru.

Era exact. Atitudinea preotului o făcuse pe maica Maria-Veronica indulgentă la adresa celor doi Wang. Hosannah devenise intendentul casei călugărițelor, în timp ce Philomena se ducea în fiecare zi la piață cu coșul pe mână și nu uita să se înfrupte din plin. La sfârșitul lunii, sora Martha plătea notele cu bilete de bancă date de cinstita maică, iar ticăloșii, elegant îmbrăcați, se duceau în oraș să încaseze de la toți furnizorii comisioane considerabile. Această tâlhărie organizată era inadmisibilă pentru zgârcenia scoțiană a lui Francis. Încruntat, îl întrebă pe Iosif:

— Sper că nu l-ai lovit pe Wang?

— Vai! Mă tem că l-am burdușit destul de zdravăn, stăpâne.

— Sunt foarte supărat pe tine, Iosif. Ca pedeapsă, mâine vei fi liber. Și poți să-ți cumperi haina aceea nouă pe care o dorești de atâta timp.

După-amiază, la dispensar, Maria-Veronica rupse liniștea obișnuită înainte ca el să fi introdus bolnavii:

— Cum văd, ați hotărât să-l maltratați pe nenorocitul acesta de Wang?

Francis răspunse numaidecât:

— Dimpotrivă, el este cel care vă maltratează.

— Nu vă înțeleg.

— Își bate joc de dumneavoastră. E un pungaș înrăit și dumneavoastră îl lăsați să vă fure.

Ea își mușcă buzele.

— Nu cred. Am obiceiul să mă încred în servitorii mei.

— Foarte bine. Vom vedea.

Liniștit, încheie discuția.

În săptămânile următoare, riduri de îngrijorare îi scobiră fața. Îi era greu să trăiască lângă o persoană care îl detesta, îl disprețuia și căreia îi era șef spiritual. Spovedaniile Mariei-Veronica – de fapt nu mărturisea nimic – îl chinuiau și pricepea că și pentru ea erau o tortură. Chiar și când, în fiecare zi, îi punea ostia pe buze și când degetele lungi și subțiri țineau învelitoarea altarului în lumina palidă, chipul delicat, cu ploape tremurătoare și vene albastre, părea că îl disprețuiește. Odihna lui era tulburată și toată noaptea cutreiera grădina. Până acum, dezacordurile lor se limitaseră la sfera autorității față de ea. Retras în sine, mai tăcut ca oricând, începuse să se teamă de momentul în care se va vedea obligat să-i impună voința lui.

Înainte de toamnă, ocazia se prezentă, pricinuită foarte simplu de lipsa ei de experiență. Totuși, Francis nu putea trece peste datoria lui. Suspinând, se duse la casa călugărițelor.

— Maică, începu el – și, neplăcut surprins, observă că

tremura; era în picioare înaintea ei, cu ochii fixați asupra faimoaselor sale ghete –, vă duceți de câțva timp în oraș întovărășită de sora Clotilde?

Mirată, ea răspunse:

— Exact.

Francis făcu o pauză. Neîncrezătoare, îl întrebă batjocoritor:

— Vreți să știți ce facem acolo?

— Știu. Se străduia să rămână calm. Vă duceți să vizitați săraci și bolnavi, până la pod. Este meritoriu. Și totuși, trebuie să încetați.

— Să îndrăznesc să întreb de ce?

Încerca să se arate tot atât de degajată ca și el, dar fără a izbuti prea bine.

— La drept vorbind, aș prefera să nu vă dau nicio explicație.

Nările ei aristocratice fremătau.

— Dacă îmi interziceți actele de caritate, am dreptul să știu de ce?

— Iosif spune că sunt bandiți prin împrejurimi. Wai-Chu a reluat lupta. Soldații lui sunt periculoși.

Ea izbucni într-un râs sfidător.

— Nu mi-e frică. Toți bărbații din familia mea sunt soldați.

— Foarte interesant – o privi ferm –, însă dumneavoastră nu sunteți bărbat, iar sora Clotilde și mai puțin. Iar soldații lui Wai-Chu nu au nimic comun cu fercheșii ofițeri de cavalerie din înalta nobilime bavareză, credeți-mă!

Niciodată nu-i vorbise pe tonul ăsta. Femeia roși mai întâi, apoi îngălbeni. Trăsăturile ei, întreaga persoană se crispară.

— Felul dumneavoastră de a vedea este vulgar și laș. Uitați că m-am consacrat lui Dumnezeu. Eu am venit aici gata pentru orice – boală, catastrofe, moarte dacă ar fi necesar, însă nu ca să aud baliverne de roman polițist.

El rămăsese cu ochii la ea, părând să o ardă ca două flăcări. Inflexibil, urmă:

— Să încetăm așadar să spunem baliverne. Fără îndoială că ar fi puțin important să fiți răpite. Cu toate acestea, am

un motiv imperios să vă lipsesc de excursiile dumneavoastră caritabile. În China, atitudinea față de femei este cu totul diferită de aceea cu care sunteți obișnuită. Femeile sunt excluse din viața publică de mai multe secole. Dumneavoastră îi șocați profund circulând libere pe străzi. Din punct de vedere religios, asta stânjenește răspândirea credinței. De aceea vă interzic să vă mai duceți în Pai-Tan fără escortă și fără permisiunea mea.

Ea roși ca racul, de parcă ar fi pălmuit-o. Țeapănă, însă, nu replică nimic. El vru să plece când se auziră pași grăbiți pe culoar, iar sora Martha intră ca vântul. În agitația ei, nu-l observă pe Francis, care rămăsese oarecum după ușă. Nu avu timpul nici să remarce atmosfera încordată din cameră. Tulburată, o privea doar pe Maria-Veronica. Își frângea mâinile.

— Au șters-o... au luat totul... cei optzeci de dolari pe care mi i-ați dat ieri ca să plătesc facturile... argintăria... chiar și crucea de sidef a sorei Clotilde... au dispărut... au dispărut.

— Cine a plecat? Cuvintele ieșeau greu de pe buzele crisplate ale maicii Maria-Veronica.

— Cum? Nu înțelegeți? Cei doi Wang... acești hoți murdari... V-am spus mereu că sunt necinstiți și ipocriți.

Francis nu îndrăzni să o privească pe maica superioară. Ea rămase nemișcată, iar pe el îl cuprinse o ciudată milă pentru ea. Stângaci, el se făcu nevăzut.

5

Părintele Chisholm se întorcea acasă și, cu toate grelele preocupări care îl obsedau, îl zări pe domnul Chia și pe fiul său stând pe marginea bazinei și privind crapii, cu aerul că așteaptă. Amândoi erau bine îmbrăcați ca să facă față frigului; era o zi „de șase haine”, spuneau localnicii; tatăl îl ținea pe fiul său de mână. Apusul se întindea încet și prelungea umbra smochinilor, părând că ezită să-i învăluie și să șteargă acest plăcut tablou.

Ca obișnuiți ai Misiunii, se simțeau aici la largul lor; îi zâmbiră părintelui Chisholm, care se grăbi spre ei, și cei doi îl salutară cu o curtoazie ceremonioasă. Dar domnul Chia, pentru prima oară, refuză politicos când preotul îi pofti în casă.

— Dimpotrivă, am venit să vă rugăm să poștiți la noi. Astă-seară, de fapt, plecăm la refugiul nostru din munți. Am fi nespus de fericiți dacă ați consimți să ne întovărășiți.

— Dar, zise Francis mirat, începe iarna!

— E drept, prietene, că eu și nedemna mea familie nu ne-am aventurat până acum în vila noastră izolată din munții Kwang decât în timpul căldurilor mari de vară.

După o pauză scurtă, domnul Chia relua binevoitor:

— Dar inovația asta va fi poate și mai plăcută. Am strâns acolo o cantitate mare de lemne și provizii. Nu credeți, părinte, că ar fi edificator să meditați puțin printre piscurile înzăpezite?

Căutând să pătrundă în labirintul acestor vorbe, părintele Chisholm îi aruncă negustorului o privire întrebătoare.

— Wai-Chu este pe cale să jefuiască orașul?

Dând din umeri, domnul Chia își manifestă discret dezaprobarea față de o întrebare așa de precisă, însă nici nu clipi.

— Dimpotrivă, i-am dat lui Wai un tribut considerabil și l-am instalat confortabil în tabăra sa de iarnă. Sper că va rămâne mai multe zile la Pai-Tan.

Tăcu. Părintele Chisholm încruntă din sprâncene, năucit de-a binelea.

— Totuși, dragul meu prieten, alte motive îl îndeamnă pe înțelept să se retragă în singurătate. Vă implor să veniți cu noi.

Preotul dădu ușor din cap.

— Regret mult, domnule Chia... dar sunt foarte ocupat la Misiune... Cum aș putea să părăsesc acest nobil așezământ pe care-l datorez generozității dumneavoastră?

Domnul Chia zâmbi binevoitor.

— Pentru moment, condițiile de viață de aici sunt foarte

sănătoase; dacă vă răzgândiți însă, nu uitați să mă înștiințați; Yu, căruțele trebuie că sunt deja încărcate. Yu, dă mâna omului acesta sfânt după moda englezească.

Părintele Chisholm strânse cu căldură mâna copilului. Apoi îi binecuvântă pe amândoi. Regretul care persista în atitudinea domnului Chia îl neliniștea. Îi privi îndepărtându-se cu inima grea.

Obsesia aceasta continuă să-l urmărească timp de două zile. Zărea foarte rar călugărițele. Timpul se înrăutățea. Stoluri mari de păsări migratoare zburau spre sud. Cerul întunecat atârna ca de plumb deasupra tuturor viețuitoarelor. Totuși, afară de câțiva fulgi, zăpada nu se hotăra să cadă. Chiar veselul Iosif, împotriva obiceiului său, se arăta nemulțumit și își exprima dorința să se înapoieze acasă la el.

— E mult timp de când nu mi-am văzut părinții. S-ar cuveni să le fac o vizită.

Presat de întrebări, el bombăni și arătă cu un gest vag că circulau zvonuri sinistre, anunțând calamități venind din Nord, Est și Vest.

— Așteaptă cel puțin sosirea spiritelor rele înainte de a pleca, Iosif.

Părintele Chisholm încerca să glumească ca să împrăștie temerile servitorului său și pe ale sale.

A doua zi dimineată, după liturghie, Francis se duse în oraș, hotărât să culeagă informații precise. Străzile erau pline, în aparență viața continua nestingherită, însă locuințele mari rămăneau posomorâte, iar multe dughene erau închise. În strada Fabricanților de Plase îl găsi pe Hung bătând în grabă scânduri la ferestre.

— Nu se mai poate tăgădui, *Shang Foo!*

Șiretul bătrân se opri o clipă ca să-l privească pe preot, pe deasupra ochelarilor săi micuți.

— Boala... boala... care te face să tușești... Moartea Neagră. A făcut deja ravagii în șase provincii. Oamenii fug ca vântul. Primul caz s-a produs ieri-seară și la Pai-Tan. O femeie a căzut moartă la Poarta Manciuiană. Se știe ce

înseamnă asta. Da, da, când foametea amenință, lumea fuge, când bântuie ciuma, fuge la fel. Viața nu este ușoară când se mânia zeii.

Urcând colina ca să se înapoieze la Misiune, părintele Chisholm se simțea urmărit de suflul flagelului. Deodată se opri brusc. Lângă zidul Misiunii, în mijlocul drumului, zări trei șoareci morți. Expresia consternată care se zugrăvi pe chipul lui dovedea că înțelege sensul acestui avertisment. Tresări, gândindu-se la copii. Se duse să caute petrol ca să stropească leșurile. Apoi apucă resturile cu un clește de sobă și le îngropă în pământ.

Rămase pe gânduri. Orașul era la opt sute de kilometri depărtare de orice post telegrafic. A trimite un mesager la Sen Siang cu un sampan sau chiar cu ajutorul poneiului cel mai iute însemna cel puțin șase zile. Totuși, trebuia cu orice preț să ia legătura cu lumea exterioară. Apoi, deodată, chipul lui se luminează, îl găsi pe Iosif, îl apucă de braț și-l duse în camera lui. Grav, îi explică:

— Iosif! Vreau să-ți încredințez o misiune foarte importantă. Vei împrumuta luntrea cea nouă cu motor a domnului Chia. Îi spui *kapong*-ului că domnul Chia și cu mine te-am autorizat. Îți ordon chiar să furi luntrea la nevoie. Ai înțeles?

— Da, părinte, zise Iosif cu ochii strălucitori, asta n-ar fi un păcat.

— O dată ajuns în luntre, te vei duce cu toată viteza la Sen Siang. Îl vei găsi la Misiune pe părintele Thibodeau. Dacă nu este acolo, te vei duce la birourile Companiei Americane a Petrolului. Adresează-te șefului. Spune-i că aici este ciumă și că avem nevoie presantă de doctorii, de provizii, de medici. În sfârșit, te duci la poștă și vei trimite aceste două telegrame pe care le-am redactat. Uite... iată foile... una vicariatului din Pekin, cealaltă Spitalului General din Nankin. Iată banii; am încredere în tine, Iosif, că vei ști să te arăți demn. Și acum pleacă... pleacă... Bunul Dumnezeu să-ți ajute!

Simți o adevărată ușurare când, o oră mai târziu, îl văzu pe tânăr coborând colina cu sacul albastru în spate, cu

trăsăturile lui inteligente concentrate într-o hotărâre dârză. Ca să vadă mai bine când va porni luntrea, preotul se urcă în turnul bisericii. Însă de-abia ajunsese în vârf, că se și întunecă. Pe câmpia vastă putu să vadă două panglici mișcătoare de oameni și de animale, care păreau, de la distanța asta, cât furnicile: una se îndrepta spre oraș, iar cealaltă îl părăsea.

Fără a întârzia mai mult, coborî și traversă grădina ca să se ducă la școală. Pe coridorul de lemn, sora Martha, în genunchi, freca podeaua. El se opri:

— Unde este cinstita maică?

Ea ridică mâna udă ca să-și îndrepte legătura de pe cap:

— În clasă.

Și adăugă, șoptind complice:

— Nu prea e în apele ei în ultima vreme.

Francis intră în clasă, unde se făcu imediat liniște. Vederea rândurilor de chipuri atente îi strânse inima de groază. Repede, repede, își înăbuși intolerabila spaimă. Maria-Veronica întoarse spre el o față palidă și enigmatică. Se apropie de ea și îi vorbi încet:

— Se zvonește că în oraș ar fi epidemie. Mă tem că este vorba de ciumă. În acest caz ar trebui ca totul să fie gata aici.

Se opri și, cum ea tăcea, reluă:

— Cu orice preț trebuie să evităm contagierea copiilor. Adică, să izolăm școala și casa dumneavoastră. Voi pune imediat să se ridice o barieră. Copiii și cele trei surori nu o vor trece, iar una dintre surori va trebui să rămână totdeauna de santinelă la intrare.

El se opri o clipă ca să-și regăsească stăpânirea de sine.

— Nu vi se par prudente măsurile acestea?

Ea îl privi în față fără să se tulbure.

— Foarte bine venite!...

— Doriți să discutați cu mine unele amănunte?

— Dumneavoastră ne-ați obișnuit deja cu izolarea.

El avu aerul că nu înțelege.

— Știți cum se răspândește flagelul?

— Da.

Urmă o tăcere. Apoi Francis se îndreptă spre ușă, copleșit de acest refuz încăpățânat și dezarmant.

— Dacă Dumnezeu ne trimite această mare încercare, trebuie să colaborăm cu orice preț. Să încercăm să uităm ceea ce avem a ne reproșa.

— Cu atât mai bine, într-adevăr. Să le trecem sub tăcere.

Tonul ei glacial, supus în aparență, lăsa să se întrevadă un abis de dispreț.

Francis ieși din clasă. Trebuia să admire totuși curajul acestei femei. La noutățile pe care i le anunțase, cele mai multe femei ar fi fost îngrozite. „Fără îndoială, gândi el, va trebui să fim toți cel puțin la fel de curajoși.”

Convins de necesitatea de a se grăbi, traversă curtea și îl căută pe maestrul domnului Chia și șase lucrători dintre cei care clădiseră biserica. De-abia sosiți, îi puse să împrejmuiască cu un zid gros spațiul delimitat de el, apoi îl înconjură cu un șanț în care se puteau vărsa dezinfectante la nevoie. Lucrările continuară toată ziua și se terminară doar noaptea târziu, dar acum mănăstirea și școala erau ocrotite. Chiar după plecarea lucrătorilor, el nu-și găsi odihna; o neliniște clocotea în el. Transferă cea mai mare parte a proviziilor în locul îngrădit, cărând în spate sacii cu cartofi, făină, aducând untul, slănină, iaurtul și toate conservele Misiunii. Aduse aici și mica sa rezervă de doctorii. Această activitate îi procură o oarecare ușurare. Apoi își consultă ceasul și constată că se făcuse trei dimineața. Se duse la biserică și își petrecu restul nopții în rugăciuni.

Când se luminează de ziuă, înainte ca Misiunea să se fi trezit, se duse la *yamen*-ul principalului magistrat. Pe Poarta Manciuuriană, mulțimea fugarilor veniți din provinciile contaminate pătrundea fără probleme în oraș. În număr mare, se așezau lângă zidul orașului, sub cerul liber. În tot lungul acestuia trecea pe lângă forme liniștite, ghemuite și acoperite cu saci prin care trecea vântul, și el auzea tusea lor sfâșietoare. Inima lui era plină de milă pentru acești nenorociți extenuați, atinși, în cea mai mare parte, și care suportau cu umilință suferințe fără speranță; îl cuprinse o

dorință arzătoare, imperioasă de a-i ajuta. Un bătrân mort, era întins, gol, dezbrăcat deja de hainele de care nici nu mai avea nevoie. Fața lui ridată, știrbă privea spre cer.

Îmboldit de compasiune, Francis sosi la *yamen*-ul justiției, însă acolo îl aștepta o penibilă surpriză. Vărul domnului Pao plecase. Toți Pao își părăsiseră locuința ale cărei obloane trase păreau ochi orbi.

Furios, pătrunse repede în curte. Culoarele erau pustii, sala principală, în care pașii lui răsunau, era goală. Nu găsi pe nimeni în afară de câțiva conțopiști care se strecurau mutește pe lângă pereți. Unul dintre ei îl informă că Primul Magistrat fusese nevoit să se ducă la înmormântarea unei rude îndepărtate, la Chientin, la o distanță de o mie două sute de kilometri. Curând, preotul, frânt de oboseală, înțelese că toți funcționarii de oarecare importanță se văzuseră „obligați” să părăsească Pai-Tan. Administrația civilă a orașului dăduse bir cu fugiții.

O cută adâncă, ca o rană, se săpase între ochii înspăimântați ai lui Francis. Nu avea altă posibilitate decât să se ducă la cantonament. Dar se îndoia de succesul stăruințelor sale. După ce banditul Wai-Chu supusese complet provincia căreia îi cerea cu cruzime „daruri voluntare” autoritatea armatei regulate nu era decât o închipuire. Trupele erau trimise la vatră sau reduse automat când banditul anunța una dintre năvălirile sale periodice asupra orașului. Când Francis ajunsese la cazarmă, nu găsi acolo decât o duzină de soldați în tunici de dril murdare.

Încercară să-l oprească la poartă: însă nimic nu îl putea opri în starea de spirit în care se găsea. Din propria lui autoritate, pătrunse într-o sală în care un tânăr locotenent, îmbrăcat într-o uniformă curată și bine croită, sta întins alene lângă fereastra de hârtie și, cu un aer meditativ, își curăța dinții cu ajutorul unei rămurele de salcie.

Locotenentul Shon și preotul se măsurară din priviri – militarul elegant cu o rezervă politicoasă, celălalt cu furia întunecată și disperată care-l însufletea.

— Orașul este amenințat de o epidemie îngrozitoare, zise

Francis, străduindu-se să vorbească pe un ton reținut, dar sigur. Caut o persoană cu curaj și autoritate ca să combată acest grav pericol.

Shon continua să-l examineze pe preot cu sânge rece.

— Generalul Wai-Chu are monopolul autorității. Iar el pleacă mâine la Tu-en-lai.

— Lucrurile vor fi însă mai lesnicioase pentru cei care rămân. Vă conjur să mă ajutați.

Shon ridică nepăsător din umeri.

— Nimic nu mi-ar plăcea mai mult decât să cooperez cu *Shang-Foo*, fără speranță de recompensă și numai pentru binele umanității suferinde. Însă nu dispun decât de cinci sute de soldați și n-am cu ce să-i hrănesc.

— Am trimis un mesager la Sen Siang, ca să cer ajutoare.

Vocea lui Francis deveni mai tăioasă.

— Vor sosi curând. Dar în așteptare trebuie să acționăm cât mai repede, să punem refugiații în carantină spre a împiedica epidemia să se răpândească în oraș.

— Ciurma a început deja să facă ravagii, replică Shon calm. În strada Lucrătorilor de Coșuri s-au semnalat mai mult de șaizeci de cazuri. Cei mai mulți au murit, ceilalți sunt în agonie.

Urgența măsurilor care trebuia luate încorda încă mai mult nervii preotului; revoltat, refuză energic să se dea învins. Făcu un pas înainte.

— Vreau să-i ajut pe oamenii aceștia. Dacă dumneavoastră nu veniți, mă voi duce singur. Însă sunt absolut sigur că veți veni.

Pentru prima dată locotenentul păru mișcat. Cu tot aerul lui de dandy, era un viteaz hotărât să obțină avansarea; se respecta suficient pentru a fi refuzat prețul oferit de Wai-Chu ca să intre în serviciul lui, întrucât oferta i se păruse dezonorantă. Cum nu avea însă nici cel mai mic interes pentru concetățenii lui, când intrase preotul ezitase să se ducă să-și caute oamenii pe care-i avea în strada Orelor Pierdute. Se simțea acum plasat într-o situație neplăcută și supărătoare, dar, contrar voinței lui nu se lăsă

impresionat. Mașinal și în silă, aruncă bețișorul de salcie, se ridică și își fixează revolverul la centură.

— Nu este o armă de precizie, ci mai curând un simbol la vederea căruia cei mai devotați dintre oamenii mei sunt îndemnați să dea ascultare ordinelor.

Ieșiră împreună în ziua tristă și cenușie.

După ce trimisese treizeci de oameni în strada Orelor Pierdute, porniră spre vizuinele omenești care formau strada Lucrătorilor de Coșuri. Ciuma făcea aici ravagii; se năpustise ca muștele care se abat asupra bălegarului. Cocioabele acestea plantate la marginea fluviului, în noroi, se prăvăleau unele peste altele, focare de murdărie, paraziți și boli. Francis își dădu seama că dacă nu se vor lua măsuri imediate, epidemia se va propaga aici ca focul pe dăra de praf de pușcă. În timp ce ieșeau târându-se din prima baracă, preotul zise:

— Trebuie să găsim o clădire unde să adăpostim bolnavii.

Shon reflecta. Se distra cum nici nu-și imaginase. Preotul acesta străin nu se schimbase la față când se aplecase asupra ciumaților. Or, locotenentul ținea la mare stimă sângele rece.

— Mergem să rechiziționăm *yamen*-ul Yu-sih (Birourile Imperiale de înregistrare).

De mai multe luni, Shon se găsea în termeni răi cu administrația aceasta, căci directorul îl lipsise de partea lui de impozit.

— Sunt sigur că palatul acestui prieten absent ar fi cel mai nimerit pentru spital.

Peste câmp, se duseră la *yamen*-ul înregistrării, un palat vast, bogat mobilat, situat în cartierul cel mai plăcut al orașului.

Shon pătrunse în casă împingând ușa. Francis rămase acolo cu doisprezece oameni ca să facă pregătirile necesare înainte de sosirea bolnavilor, iar locotenentul plecă cu restul. Puțin după aceea fură aduși în lectici primii bolnavi și culcați la rând, pe păături întinse pe jos.

În noaptea asta, pe când Francis urca spre Misiune sleit

după lunga zi de muncă, auzi, mai puternic decât muzica funebră, monotonă și neîncetată, tărăboiul unor orgii dezlănțuite și, din când în când, câte un foc de armă tras de păcătoșii lui Wai-Chu, care jefuiau prăvăliile închise. Puțin câte puțin, liniștea se restabili în oraș. Lumina lunii îi îngădui părintelui Chisholm să distingă bandiții care fugeau în grupuri prin poarta de Est, dând pinteni cailor furați peste câmpuri. Respira ușurat văzându-i plecând.

Luna dispăru după colină. Zăpada începu în sfârșit să cadă. Când Francis ajunse la intrarea zidului de caolin, fulgii cenușii se învâртеbeau. Prăfoasă, orbitoare, zăpada catifela întunericul, se strângea pe pleoapele lui, i se așeza pe gură; ningeă atât de des încât, într-un minut, pământul fu tapetat cu alb. Se opri afară, în albul înghețat, și strigă ușurel. Maica Maria-Veronica apăru la intrare cu o lanternă care arunca pe zăpadă un luciul spectral. De-abia îndrăzni s-o întrebe:

— Toată lumea e bine?

— Da.

De bucurie, inima încetă să-i bată. Trecură câteva clipe, apoi își aminti deodată că e rupt de oboseală și că nu mâncase nimic toată ziua. În cele din urmă, zise:

— Am stabilit un spital în oraș... nu este ideal... dar am făcut tot ce-am putut.

Așteptă puțin, în speranța că ea va vorbi, copleșit de dificultățile situației și de enormitatea a ceea ce voia să-i ceară.

— Dacă una dintre surori ar putea... ar binevoi să vină să ne ajute să-i îngrijim... aș fi foarte recunoscător.

Tăcere. Presimțea că buzele ei vor pronunța cu răceală: „Ne-ați ordonat să rămânem aici. Dumneavoastră ne-ați oprit să ne ducem în oraș.”

Poate că, în pofida vălului de fulgi de zăpadă, ea zări chipul lui pustiit, trăsăturile trase, așa că zise simplu:

— Voi merge eu.

Francis respiră ușurat. Cu toată adversitatea pe care o manifesta față de el, era incomparabil superioară Marthei

sau lui Clotilde.

— Va trebui să vă mutați la *yamen*. Îmbrăcați-vă bine. Și pregătiți tot ce va fi necesar.”

După zece minute luă în spate sacul călugăriței și coborâră împreună spre *yamen*, în tăcere. Pașii lor lăsau două urme negre în zăpadă, net depărtate una de cealaltă.

A doua zi dimineată, șaisprezece bolnavi internați în ajun muriseră. Însă se aduceau de trei ori pe atâta. Ciurma aceasta pulmonară depășea în virulență cele mai mortale veninuri. Oamenii erau loviți ca de trăsnet și mureau în două zile. Părea că le îngheață sângele, că distruge plămânii bolnavilor care scui-pau bale transparente pline de microbul fatal. Adesea „trecea” mai puțin de o oră între ultimul zâmbet fără griji al unui om încă sănătos și rictusul agoniei.

Cei trei doctori din Pai-Tan nu reușiseră să oprească epidemia cu acupunctura. Chiar de a doua zi renunțară să mai vâre acele în membrele bolnavilor și plecară pe ascuns căutându-și un loc mai prielnic unde să-și exercite arta.

Până la sfârșitul săptămânii, cazurile se înmulțiră în oraș. Panica reușise să învingă apatia populației. Ieșirile din oraș, către sud, erau blocate de care, lectici, catări supraîncărcați și o populație isterizată și amenințătoare.

Frigul, înăsprit, se abătuse asupra ținuturilor ca o plagă. Zdrobit, surmenat, nedormit, Francis își dădea seama totuși că această calamitate care lovea Pai-Tanul nu reprezenta decât un infim fragment dintr-o imensă tragedie. Lipsit de știri noi, nu putea cunoaște toată întinderea dezastrului: o suprafață de două sute de mii de kilometri era supusă flagelului și o jumătate de milion de morți zăceau sub zăpadă. Francis ignora că lumea civilizată se întorcea cu milă spre China și că expediții se organizau repede în America și în Anglia în vederea combaterii epidemiei.

Fiecare zi făcea ca așteptarea să fie mai chinuitoare. Iosif nu dădea niciun semn de viață. Ajutoarele de la Sen Siang nu vor sosi oare niciodată? De douăsprezece ori pe zi se ducea la chei, în speranța că va zări luntrea.

La începutul celei de-a doua săptămâni, Iosif veni, în

sfârșit, obosit, slăbit, însă zâmbind; își făcuse pe deplin datoria. Se izbise de mii de obstacole. Toată țara era agitată; Sen Siang era un infern; Misiunea era distrusă de boală. Însă el insistase. Expediasse telegramele, apoi, curajos, așteptase ascunzându-și luntrea într-un mic golf al fluviului. Și acum aducea o scrisoare. Mai mult: un doctor, o veche cunoștință a părintelui, unul dintre prietenii săi, va sosi cu corabia de ajutor.

Cu inima bătând puternic, cuprins de un ciudat presentiment, părintele Chisholm deschise misiva și citi:

EXPEDIȚIA SANITARĂ A LORDULUI CHEK-KOW LEIGHTON.

Dragă Francis,

Iată-mă în China, după cinci săptămâni, cu expediția Leighton. Nu te va surprinde dacă îți vei aminti că de copil visam vapoare și jungle exotice, ceea ce trebuia să mă aducă aici. La drept vorbind, eu însumi îmi închipuiam că uitasem toate nebuniile astea. Totuși, când s-a făcut apel la medicii voluntari pentru expediții sanitare, m-am pomenit înscriindu-mă. În orice caz, nu dorința de a deveni erou național m-a îndemnat, fără îndoială, ci o reacțiune, mult timp înăbușită, împotriva vieții mele monotone din Tynecastle și poate, trebuie să-ți mărturisesc, și speranța că te voi revedea.

De la sosirea mea pătrund din ce în ce mai mult în interiorul țării, încercând să ajung până la sfânta ta prezență. Telegrama ta la Nankin a fost comunicată cartierului nostru general și eu am aflat a doua zi, la Hai-Chang. L-am rugat imediat pe Leighton, care este o persoană excelentă, în ciuda titlului său, să-mi permită să vin să-ți dau o mână de ajutor. S-a învoit și mi-a dat unul dintre ultimele noastre vase cu motor. Am sosit la Sen Siang și mă străduiesc să aduc stocurile necesare. După ce voi termina imbarcarea, voi veni, fără îndoială, la douăzeci și patru de ore după servitorul tău. Așteptându-mă, ai grijă și de tine. Mai târziu îți voi povesti noutăți. În grabă, cu bine, al tău Willie Tulloch.

Preotul zâmbi ușor, pentru prima oară după atâtea zile. Se simți profund și intim întărit. Nu era prea uimit: era în firea lui Tulloch să se devoteze unei asemenea cauze. Curajul lui fu reînsuflețit de acest noroc neașteptat reprezentat de sosirea prietenului său.

Nu știa cum să-și stăpânească nerăbdarea. A doua zi, abia anunțată corabia de ajutor, porni în grabă spre chei. Înainte chiar ca vasul să fi acostat, Tulloch sări pe pământ. Puțin mai bătrân și mai greoi, însă, altfel, același scoțian, liniștit, prost îmbrăcat, timid, plin de prejudecăți, puternic ca un bou din Highlands, simplu și cinstit. Fără voia lui, ochii preotului se umplură de lacrimi.

— Dragul meu Francis, iată-te în sfârșit!

Willie nu spuse nimic mai mult. Își strânseseră mâinile de mai multe ori, zăpăciți de emoție, căci placiditatea lor nordică le interzicea orice altă demonstrație. În cele din urmă, doctorul murmură, conștient că trebuie să spună ceva:

— N-aș fi crezut niciodată, coborând Strada Mare din Darow, că ne vom regăsi într-un ținut asemănător! Încercă că râdă fără să izbutească. Unde-ți sunt cizmele și pardesiul de cauciuc? Nu se poate să umbli într-un oraș contaminat cu ghetetele astea. Era și timpul să te supraveghez.

— O să ai mai mult de furcă cu spitalul nostru, adăugă Francis zâmbind.

— Ce?

Doctorul ridică din sprâncenele decolorate.

— Ai un spital aici? Hai repede să-l vedem.

— Îndată ce vei fi gata.

După ce dădu ordin echipajului să-l urmeze cu stocurile aduse, Tulloch plecă alături de preot, sprinten în ciuda proporțiilor lui, cu ochii vii pe fața roșcovană. Părul rar lăsa să se vadă câțiva pistrii pe craniul rozaliu, în timp ce puncta, clătinând din cap, detaliile oferite de prietenul lui.

Când ajunseră la *yamen*, se mulțumi să spună, zâmbind ironic:

— Sunteți adăpostiți admirabil!

Strigă către hamalii săi să aducă cutiile înăuntru.

De-abia intrat în spital, începu să-l inspecteze repede; ochii lui parcurseră totul cu o privire atentă și manifestară o curiozitate neașteptată la vederea maicii Maria-Veronica care li se alăturase. După ce îl măsură scurt cu privirea pe Shon, îi strânse cordial mâna. În sfârșit, când toți patru se găsiră la intrarea în suita de încăperi care formau sala principală, el le spuse liniștit:

— Părerea mea e că ați făcut ceva minunat. Și sper că nu așteptați de la mine miracole senzaționale. Uitați toate ideile dumneavoastră preconceptuate și spuneți-vă că nu sunt tânărul și frumosul medic încărcat cu un laborator de buzunar despre care se vorbește în romane. Sunt aici ca să lucrez cu dumneavoastră, ca dumneavoastră, adică întocmai ca un negru. N-am o picătură de vaccin, mai întâi pentru că nu servește la nimic – poate doar în romane – și, în sfârșit, pentru că întreg stocul adus în China a fost epuizat în cursul primei săptămâni. Remarcați, adăugă el sarcastic, că asta n-a stăvilit epidemia. Amintiți-vă că boala aceasta este, chiar de la primele simptome, aproape întotdeauna fatală, în asemenea cazuri, spunea bătrânul meu tată (și zâmbi ușor), un gram de precauții face mai mult decât o tonă de doctorii. Așa că, cu voia dumneavoastră, ne vom ocupa mai întâi de morți.

Toți tăcură, căutând să pătrundă bine sensul acestor cuvinte. Locotenentul Shon zâmbi.

— Cavadrelle se adună pe străzi cu o repeziciune extraordinară, declară el. Și nu e tocmai o plăcere să te împiedici în întuneric și să cazi în brațele puțin primitoare ale unui mort.

Francis, jenat, privi chipul impasibil al Mariei-Veronica. Locotenentul mergea adesea cam prea departe.

Doctorul se apropie de o ladă și o desfăcu atent.

— Primul lucru important de făcut e să fii echipat corespunzător. Știu bine că dumneavoastră, cei doi, credeți în Dumnezeu, iar locotenentul în Confucius.

El se aplecă și scoase din ladă cizme de cauciuc.

— Eu cred însă în profilaxie.

Continuă să despacheteze stocurile aduse; le distribui bluze și ochelari, dojenindu-i că neglijaseră precauțiile elementare. Observațiile lui erau calme, obiective.

— Înțelegeți, deci, sărmani inocenți... Este de-ajuns să vă tușească un bolnav în ochi și v-ați ars... Penetrarea corneei. Se știe asta din secolul al XIV-lea... Oamenii aceia purtau viziere făcute din clei de pește ca să se ferească de ciurma adusă de vânătorii de marmote din Siberia. Ei bine, maică, voi reveni puțin mai târziu și voi examina bolnavii. Părintele, Shon și cu mine ne ducem să facem o plimbare.

Fiind prea ocupat, Francis neglijase să vegheze la îngroparea rapidă a cadavrelor înainte ca ele să fi fost devorate de șoareci, îngropările individuale nu mai erau posibile în pământul înghețat; mai mult, sicriile lipseau de mult timp. Tot combustibilul din China n-ar fi de-ajuns ca să se ardă o asemenea acumulare, căci, după cum remarcase Shon, nimic nu este mai puțin inflamabil decât carnea de om înghețată. Nu mai rămânea decât o singură soluție practică: săparea unui șanț mare, dincolo de zidurile orașului, în care se aruncă var nestins; rechiziționară căruțe care, conduse de soldații lui Shon, hurducăiau de-a lungul străzilor, apoi își descărnau povara lor funebră în acest mormânt comun.

După trei zile, când orașul fu curățat și nu mai rămăseseră decât schelete rătăcite, pe jumătate devorate și târate de câini pe câmpuri, fură luate măsurile cele mai severe. Temându-se ca spiritele părinților lor să nu fie pângărite în acest mormânt impur, oamenii își ascundeau morții sub pământ sau sub acoperișurile locuințelor lor.

La instigarea doctorului, locotenentul Shon promulgă un edict în urma căruia orice persoană recunoscută vinovată de acest delict era împușcată. Când căruțele scârțâiau pe stradă, traversând orașul, soldații strigau: „Aduceți-vă morții sau veți muri voi înșivă”.

În același timp, erau distruse fără milă unele cartiere care

ofereau un teren prielnic flagelului. Experiența și nevoia îl făceau pe doctor nemilos. Soldații intrau în case, mutau mobilele, distrugeau pereții de bambus cu securea, răspândeau petrol și ardeau resturile. Strada Lucrătorilor de Coșuri fu distrusă printre primele. Revenind ars, înnegrit, cu securea încă în mână, Tulloch privi grav spre preotul care se târa alături de el pe străzile goale:

— Tu nu ești făcut pentru asemenea lucruri, Francis. Ești atât de extenuat încât ești pe punctul să cazi. Urcă deci și te odihnește câteva zile pe colină cu copiii tăi pentru care îți faci atâta sânge rău!

— Frumos ar fi! Omul lui Dumnezeu să se odihnească în timp ce orașul arde!

— Cine ar ști-o în orășelul ăsta uitat de toți?

— Toate actele noastre au un martor, zise Francis cu un zâmbet misterios.

Tulloch întrerupse brusc convorbirea. Când ajunseră la *yamen*, se întoarse și privi cu un aer sumbru cerul, care se înroșea de reflexele flăcărilor.

— Incendiul Londrei era o necesitate imperioasă.

Apoi, deodată, mânios:

— Ce dracu', Francis! Sinucide-te dacă vrei, dar scutește-mă de motivele tale!

Începeau să se resimtă de această continuă tensiune. De zece zile, Francis nu lepădase hainele înăsprite de sudoarea înghețată. Din când în când, ascultând de poruncile lui Tulloch, își scotea cizmele și își freca picioarele cu ulei de rapiță; cu toate acestea, suferea groaznic de o degerătură inflamată la degetul mare de la piciorul drept. Era mort de oboseală, iar munca lor era din ce în ce mai multă.

Nu aveau altă apă decât zăpada topită, căci puțurile deveniseră niște blocuri de gheață. A găti era aproape imposibil. Totuși, Tulloch ceruse ca toți să se adune la amiază ca să ia masa împreună și să uite pentru un moment coșmarul în care trăiau. În timpul acestor mese, hotărât, el se arăta vesel; adesea puneia plăci la gramofonul pe care îl adusese. Avea un stoc inepuizabil de povestiri din țară și de

anecdote culese de la „Georgie” din Tynecastle, la care recurgea adesea. Triumful lui era să aducă un slab surâs pe buzele Mariei-Veronica. Locotenentul Shon nu înțelegea niciodată glumele, dar i le explica politicos. Se întâmpla adesea ca Shon să întârzie puțin la aceste dejunuri. Presupuneau că întârzie ca să consoleze vreo fată, cruțată, ca și ei, până în prezent de flagel, totuși locul lui gol le pricinuia o neliniște pe care fiecare o ascundea cu grijă.

La capătul celei de-a treia săptămâni era evident că Maria-Veronica ajunsese la capătul puterilor. Cum Tulloch se plângea de lipsă de loc în *yamen*, ea sugera:

— Dacă am lua hamacuri din strada Fabricanților de Plase, am putea să dublăm numărul bolnavilor noștri și ar fi mai bine instalați.

Doctorul se opri și o privi încuviințând:

— Cum nu m-am gândit mai curând la asta? E o idee grozavă!

Ea roși la auzul acestor laude, lăsă ochii în jos și se sili să înceapă iar să mănânce. Însă fu incapabilă să înghită un bob de orez. Brațul îi tremura atât de tare, încât îi căzu furculița. Mai roșie ca niciodată, repetă de mai multe ori gestul ducerii furculiței la gură fără să reușească: cu capul plecat, îndura o absurdă umilință. Apoi, fără să zică un cuvânt, se ridică și părăsi sala.

Ceva mai târziu, părintele Chisholm o găsi ocupată într-una din sălile rezervate femeilor. Niciodată nu văzuse pe nimeni sacrificându-se atât de constant și cu atâta abnegație. Ea îndeplinea pe lângă bolnavi cele mai umilitoare corvezi, acelea pe care chiar și un măturător chinez le-ar fi refuzat. Nu îndrăzni nici măcar să o privească, atât de reci erau raporturile lor. De mai multe zile, nu-i adresase nici măcar un singur cuvânt direct.

— Maică, doctorul Tulloch socotește... noi toți apreciem că vă surmenați. Ar trebui să vină sora Martha să vă înlocuiască.

Ea nu-și recăpătase decât o aparență din distanta ei răceală. Această sugestie o tulbură din nou. Se încruntă.

— Vreți să spuneți că nu-mi îndeplinesc datoria cum trebuie?

— Departe de mine un asemenea gând. Vă achitați admirabil...

— Atunci de ce vreți să mă goniți?

Buzele-i tremurau.

Răspunse stângaci:

— Este în interesul dumneavoastră.

Tonul lui păru că o jignește profund. Stăpânindu-și lacrimile, răspunse furioasă:

— Nu vă ocupați de mine! Prefer să fiu copleșită de muncă decât de mila dumneavoastră.

Nu mai era nimic de adăugat. Ridică ochii spre ea, însă ea privea încăpățanată în jos. O părăsi întristat.

Zăpada, care încetase o săptămână, începu din nou să cadă, ineputabilă. Francis nu văzuse niciodată o zăpadă asemănătoare, fulgi enormi și atât de moi care sporeau liniștea nefirească. Casele erau ca zidite în această liniște albă. Pe străzi, viscolul îngrămădea zăpada, ceea ce le întrerupea activitatea și se adăuga la suferințele bolnavilor. Inima lui era mereu îndurerată. În cursul acestor zile interminabile, simțul timpului, al spațiului și al fricii îl părăsise. Se apleca asupra muribunzilor, îi ajuta cu o compătimire nesfârșită în privire și gânduri dezlănate îi treceau prin creierul cuprins de amețală... Hristos ne-a promis suferința... Această viață nu este decât o pregătire a celei care va urma... Atunci Dumnezeu ne va seca toate lacrimile... Și nu vor mai fi nici doliu, nici dureri.

Nomazii erau opriți acum dincolo de ziduri, unde erau dezinfectați și puși în carantină până când se știa sigur că nu sunt contaminați.

Într-o zi, pe când se înapoiau de la barăcile de izolare, ridicate în grabă, Tulloch, nemaiputând răbda, îl întrebă furios:

— Oare infernul e mai rău decât asta?

Francis răspunse zăpăcit de oboseală, mergând foarte greu, fără fanfaronadă și fără să se tulbure:

— Infernul înseamnă să fi pierdut orice speranță.

Nimeni nu ar putea să spună de când începuse epidemia să dea înapoi. Imposibil de determinat efortul maxim al salvatorilor, nici întorsătura decisivă a muncii lor. Moartea nu mai alerga vizibil pe străzi. Cele mai oribile colibe nu mai erau însă decât cenușă, sub zăpadă. Valurile de fugari veniți din nord se împutinară simțitor. S-ar fi putut spune că norul greu, întunecat care-i apăsă se risipea încet spre sud.

Tulloch își rezumă sentimentele într-o frază vagă și cinică:

— Numai Dumnezeuul tău poate să știe dacă am reușit, Francis... Eucred...

Se întrerupse înspăimântat, epuizat, sfârșit. Blestemă.

— Azi sunt anunțate mai puține cazuri... să ne odihnim puțin sau voi înnebuni.

În seara aceea, amândoi, pentru prima oară, își iau un scurt răgaz și părăsesc spitalul ca să urce la Misiune și să petreacă noaptea acolo. Era trecut de zece și câteva stele luceau slab pe bolta întunecată a cerului.

Doctorul se opri în vârful colinei pe care o urcase cu greu și contemplă gingașa siluetă a Misiunii, iluminată de albul pământului. Zise mai calm ca de obicei:

— Ceea ce ai construit tu aici este un plăcut loc de recreere, Francis, și nu mă mir că te-ai căznit atât ca să-ți păzești droaia de copii. Dacă am putut să contribuim și eu puțin, sunt cu adevărat fericit.

Cu buza răsfrântă batjocoritor, reluă:

— Cred că nu-i dezagreabil să trăiești aici, alături de o femeie ca Maria-Veronica!

Preotul îl cunoștea prea bine ca să se supere și îi răspunse cu un zâmbet obosit și măhnit:

— Cred, dimpotrivă, că ea găsește treaba asta foarte dezagreabilă!

— De ce?

— Ai observat doar foarte bine că nu mă poate suferi!

Tăcură. Tulloch îi aruncă preotului o privire enigmatică.

— Ceea ce ai tu mai simpatic, om sfânt, e modestia ta

exagerată.

Merseră mai departe.

— Să intrăm și să bem ceva. Putem aprecia ca un rezultat pozitiv faptul că ne-am făcut datoria față de acest flagel și l-am învins. Ne putem simți deasupra nivelului obișnuit al brutei, însă nu încerca să-mi dovedești prin asta existența sufletului.

Instalați în camera lui Francis, flecăriră până târziu în noapte. În fraze scurte, Tulloch își bătu joc de cariera lui. Nu făcuse nimic, nu dobândise nimic, în afară de gustul pentru whisky. Acum, la vârsta maturității, devenise sentimental și dorea să-și întemeieze un cămin. Voia să riște o căsătorie, după ce va fi încercat riscul amăgitor al aventurii la tropice. Se scuză cu un zâmbet lămurit:

— Tata dorește să preiau cabinetul lui. Vrea să-i dau o droaie de nepoței... Știi, bătrâne, tata vorbește adesea de tine... De al său Voltaire catolic.

O evocă în sfârșit, cu o afecțiune duioasă, pe sora sa Jane, căsătorită acum și confortabil instalată la Tynecastle. Apoi, brusc, fără să-l privească pe Francis, adăugă:

— I-a trebuit mult timp până să renunțe, fără regret, la celibatul monahal.

Pe seama lui Judy păstră o tăcere suspectă. Îi vorbea însă mereu despre Polly, pe care o întâlnește, tot puternică, la Tynecastle acum șase luni.

— Ce femeie grozavă! Crede-mă, asta-i una care-ți rezervă surprize. Polly a avut și va avea întotdeauna o inimă și un curaj care rezistă la orice încercare!

Puțin câte puțin, ațiți fiecare în fotoliul său.

La sfârșitul săptămânii, epidemia descreștea vizibil. Căruțele funerare nu mai circulau decât rar de-a lungul străzilor, bandiții încetară să mai tabere asupra orașului, iar zăpada nu mai cădea. Sâmbăta următoare, părintele Chisholm, de pe balconul său de la Misiune, aspira aerul înghețat cu o adâncă și pioasă recunoștință. Din foișorul său putea contempla copiii care se zbenguiau, nepăsători față de

pericol. Resimțea minunata ușurare a celui care vede ivindu-se aurora după o noapte bântuită de vise urâte.

Deodată zări o siluetă militară care se desprindea, sumbră, pe povârnișurile de zăpadă și care suia grăbită spre Misiune. Mai întâi crezu că e unul din soldații locotenentului. Apoi, puțin surprins, își dădu seama că era chiar Shon în persoană.

Era prima vizită a tânărului ofițer. Puțin mirat, Francis coborî în întâmpinarea lui. Pe prag, expresia lui Shon îi îngheță lui Francis zâmbetul de bun venit. Palid ca o lămâie, cu trăsăturile descompuse, grav, el transpira ușor de atâta grabă; mergea cu tunică deschisă, neglijență aproape de necrezut la el, care umbla întotdeauna pus la patru ace.

Locotenentul nu pierdu timp.

— Veniți la *yamen* numaidecât. Prietenul dumneavoastră, doctorul, este bolnav.

Francis se simți deodată străbătut de un fior ca de un duș înghețat. Îl privi pe Shon și i se păru că a trecut un secol până putu să vorbească:

— Lucra prea mult. E epuizat.

Ochii negri și duri ai lui Shon clipeau imperceptibil.

— Da, e epuizat.

Tăcerea continuă. Atunci Francis știa că e un caz disperat. Foarte palid, îl însoți imediat pe locotenent.

Nu scoaseră niciun cuvânt până la jumătatea drumului. Apoi Shon, cu o concizie militară, fără a-i menaja sentimentele, povesti ceea ce se petrecuse. Doctorul Tulloch intrase obosit și vruse să-și toarne un pahar de alcool. În timp ce turna băutura, o tuse violentă îl făcuse să se clatine și-l obligase să se rezeme de masa de bambus, fața îi devenise cenușie și o spumă brună i se ivise pe buze. Maria-Veronica se grăbise să-l susțină, însă, înainte de a se lăsa în voia ei, el spusese zâmbind ciudat: „E timpul să chemați preotul”.

Când ajung la *yamen*, o pâlcă învăluitoare cade ca un nor obosit pe acoperișurile încărcate de zăpadă. Se grăbesc să intre. Tulloch este întins în cămăruța din fund, pe un îngust

pat de campanie, acoperit cu o pătură de mătase violet. Culoarea vie a țesăturii sporește paloarea-i îngrozitoare și aruncă un reflex livid pe fața lui. Zăpăcit, Francis constată fulgerătoare progrese ale bolii. Willie de-abia mai este de recunoscut. Febra îl sfârșise deodată, ca și când l-ar fi consumat de săptămâni. Limba și buzele îi sunt umflate; ochii, sticloși, sunt deja injectați.

María-Veronica, îngenuncheată lângă pat, schimba o compresă cu zăpadă pe fruntea bolnavului. Foarte dreaptă, rigidă, impunea trăsăturilor sale o imobilitate de statuie. Se ridică fără un cuvânt la intrarea lui Francis și a locotenentului.

Francis aleargă la căpătâiul bolnavului. Groaza îl înăbușă. Moartea devenise pentru el o companie familiară în cursul acestor săptămâni, era un oaspete zilnic și oribil, cu care se obișnuise. Dar umbra morții se întinde de astă dată asupra prietenului său; o durere nouă și sfâșietoare se abate asupra lui.

Tulloch este încă lucid; ochii lui congestionați îl recunosc pe Francis.

— Căutam aventura, am găsit-o pe cea mai mare. Schițează un zâmbet. Apoi adaugă, cu pleoapele închise: Dragul meu, mă simt slab ca un pușor.

Francis se așază pe un scaun de nuielele lângă pat. Shon și María-Veronica rămân în fundul camerei.

Tăcerea planează în încăpere și așteptarea dureroasă, insuportabilă se agravează cu înfiorătoare impresie că asistă indiscreți la o dramă tainică.

— Ești instalat confortabil?

— Ar putea fi mai rău Dă-mi, deci, o picătură din acel whisky japonez. Asta mă va ajuta. Scumpul meu prieten, o moarte ca asta este foarte banală... Concluzia clasică a romanului... Și eu care detest asta!

Când Francis îi dă să bea o gură de alcool, el închide ochii și pare că se odihnește. Imediat însă începe să delireze cu voce joasă:

— Încă un pahar, băiete! Fir-ar să fie! Asta face bine.

Mi-am băut porția în cocioabele din Tynecastle. Acum iată-mă, totuși, în acest scump Darow. *Pe malul râului, când dulcea primăvară a trecut...* Îți amintești cântecul ăsta, Francis? Este unul dintre favoritele mele. Cântă-l, Jane... Mai tare... N-aud bine, în întunericul...

Francis încleștează maxilarele și se străduiește să-și stăpânească suspinele care îi urcă în piept.

— Haide... haide, cinstite părinte. O să mă liniștesc și o să-mi economisesc puterile... E ciudat... acest fenomen... În sfârșit, toți trebuie să treacă pe-aici.

Murmură apoi ceva nelămurit, bolborosește inconștient. Părintele ingenunche lângă el. Cere ajutor și inspirație. Se simte însă inert, pradă unui soi de toropeală. Afară, orașul nu mai este decât o fantomă silențioasă. Crepusculul invadează camera.

Maria-Veronica se scoală, aprinde o lampă, apoi se întoarce în ungherul cel mai îndepărtat; în penumbră, buzele ei se mișcă tăcute, iar degetele, sub rochie, înșiră mătăniile.

Starea lui Tulloch se înrăutățește: limba neagră și gâtul umflat fac din grețuri un chin. Însă, deodată, iată-l mai bine; ochii i se întredeschid.

— Cât e ceasul? horcăie el cu o voce înăbușită. La noi... ar fi cinci, ora ceaiului. Îți amintești tu, Francis? Toată trupa în jurul mesei mari, rotunde?

O lungă tăcere...

— Îl vei scrie bătrânului meu tată și-i vei spune că fiul său n-a dat dovadă de slăbiciune. E ciudat... nu reușesc încă să cred în Dumnezeu.

— Acum nu are nicio importanță...

Francis nu prea știe ce spune. Plânge și, umilit că își dă pe față slăbiciunea, cuvintele îi vin la întâmplare, orbește.

— Dumnezeu crede în tine.

— Nu-ți face iluzii... nu mă pocăiesc.

— Orice suferință umană este un act de pocăință.

Tăcerea se așterne din nou. Preotul nu mai zice nimic. Slab, Tulloch ridică o mână și o lasă să cadă pe brațul lui

Francis.

— Dragul meu, nu te-am iubit niciodată ca acum... pentru că nu încerci să-mi salvezi sufletul cu sila. Tu înțelegi... Pleoapele îi cad iar, obosite. Mă doare capul îngrozitor.

Vocea i se stinge. Epuizat, rămâne întors pe spate, respirația lui e din ce în ce mai scurtă, gâfâie; cu ochii dați peste cap, pare că vede dincolo de tavan. Gâtul i se astupă și nu mai poate nici să tușească.

Sfârșitul este aproape. Maria-Veronica ingenunchează lângă fereastră, cu spatele spre ei, cu fața în întuneric. Shon rămâne în picioare la capul patului și nicio trăsătură nu i se clintește.

Deodată, ochii lui Willie, în care mai strălucea încă o slabă lumină, se întorc spre Francis. Acesta înțelege că doctorul încearcă zadarnic să șoptească; vâra un braț pe sub ceafa muribundului și apropie urechea de gura lui. Mai întâi nu distinge nimic. Apoi, vag aude:

— Bătălia noastră... Francis... aș da mai mult de șase pence pentru iertarea păcatelor mele.

Orbitele lui Tulloch se umplu de umbră. Se lasă pradă unei imense oboseli. Preotul ghicește mai mult decât aude ultimul lui suspin. Camera pare deodată mai liniștită. Ținându-și prietenul ca o mamă pe fiul ei, recită cu o voce înăbușită și sugrumată, *De Profundis*.

— Din adâncul abisului, Doamne, eu am strigat către Tine, Doamne, ascultă-mi glasul...

Se ridică, în sfârșit, închide ochii lui Willie și îi împreună mâinile nemișcate.

Părăsind încăperea, o vede pe sora Maria-Veronica mereu prosternată la fereastră. Apoi, ca în vis, se întoarce spre locotenent și vag surprins, observă că umerii lui Shon se scutură convulsiv.

6

Epidemia de ciumă s-a sfârșit, însă o grea apatie apăsă

asupra ținutului învăluit în zăpadă. Câmpurile de orez erau doar lanuri înghețate. Cei câțiva țărani rămași pe țărinile lor nu puteau să lucreze un pământ atât de tare.

În oraș, supraviețuitorii se iveau ca după o grea letargie și-și reluau viața obișnuită. Negustorii și magistrații nu se întorseseră încă. De altfel, drumurile îndepărtate erau impracticabile. Nimeni nu-și amintea să fi trăit un anotimp atât de aspru. Toate potecile erau desfundate, iar pe lanțul munților Kwang, în depărtare, bubuiau avalanșe, trâmbe minuscule de fum alb. Râul, în sus, era o masă solidă de gheață, pustiu, arid și cenușiu peste care vântul viscolea un praf de zăpadă orbitor. În vale se deschisese o trecătoare. Enorme blocuri de gheață se aruncau și se ciocneau între ele sub Podul Manciurian. Mizeria domnea și foametea devenea din ce în ce mai amenințătoare.

O singură corabie se aventurase printre ghețurile plutitoare și urcase din Sen Siang ca să aducă merinde și doctorii furnizate de Expediția de Ajutoare Leighton, dar și poșta, care nu mai venise de mult. După o scurtă oprire, corabia plecase, ducându-i spre Nankin pe colegii veniți cu doctorul Tulloch.

În cutia de scrisori Francis găsi o comunicare importantă. Întorcându-se din fundul grădinii de la Misiune, unde o cruce mică de lemn negru străjuia mormântul doctorului Tulloch, părintele Chisholm ținea scrisoarea în mână preocupat de vizita pe care o anunța. Spera ca opera lui să fie apreciată ca satisfăcătoare: desigur, era mândru de ceea ce înfaptuise. Numai dacă timpul s-ar mai îndulci și dacă zăpada s-ar topi în mai puțin de cincisprezece zile.

Ajungând la biserică, o văzu pe Maria-Veronica coborând scara. Trebuia s-o înștiințeze; nu rupea tăcerea care se stabilise între ei decât atunci când afaceri urgente îl sileau să o facă.

— Maică, administratorul principal al Societății Misiunilor Străine, canonicul Mealey, a plecat să inspecteze misiunile chinezești. S-a imbarcat de cinci săptămâni. Ne va vizita luna viitoare.

Făcu o pauză.

— Am ținut să vă înștiințez... pentru cazul în care dumneavoastră ați vrea să-i adresați vreo plângere.

Îmbrăcată bine ca să se apere de frig, călugărița ridică fața cu o expresie de nepătruns. Cu greu își stăpâni o tresărire bruscă. Îl întâlnise destul de rar, așa că acum, fiind lângă el, o izbi schimbarea care survenise în înfățișarea lui în săptămânile din urmă. Slăbit, chipul lui lăsa să i se vadă oasele sub piele, ochii păreau mai mari în obraji scofâlciți, radiind parcă o lumină stranie. Un impuls crud puse stăpânire pe ea.

— N-am să-i adresez decât o cerere.

Vorbea instinctiv; surpriza noutății adusesese la suprafață un gând bine ascuns.

— Îi voi cere să mă mute la o altă Misiune.

Urmă o tăcere îndelungată. Spusele ei nu-l surprinseră, totuși se simți mâhnit și învins.

— Nu vă simțiți bine printre noi?

— Nu pentru că nu m-aș simți bine... V-am spus că, intrând în acest ordin religios, eram hotărâtă să accept orice.

— Chiar și apropierea silită a cuiva pe care îl disprețuiți?

Ea roși, revoltată. Cu inima bubuindu-i în piept, continuă:

— Dumneavoastră vă disprețuiți singur. E ușor de văzut. Lucrul este mult mai grav... face parte din domeniul spiritual.

— Spiritual? N-ați putea să încercați să-mi explicați?

— Simt – gâfâia – că dumneavoastră mă tulburați... în viața mea interioară... în credința mea.

— Într-adevăr, e foarte serios.

El privi scrisoarea fără s-o vadă, cocoloșind-o între degetele-i osoase.

— Asta mă întristează... în aceeași măsură, fără îndoială, în care ceva vă oprește să-mi mărturisiți... Poate este o neînțelegere. La ce anume faceți aluzie?

— Credeți c-am întocmit o listă?

Cu toate că se stăpânea, simți că se enervează.

— Ideile dumneavoastră... De exemplu, atitudinea dumneavoastră în momentul agoniei doctorului Tulloch... și apoi după moartea lui.

— Vă rog, continuați.

— Era ateu și totuși i-ați promis virtual o răsplată veșnică... lui, unui necredincios...

El protestă energic:

— Dumnezeu nu ne judecă după credințele noastre... ci după faptele noastre.

— Nu era catolic... nici măcar creștin!

— Cum definiți dumneavoastră un creștin? Acela care merge la biserică o zi din șapte și care minte, calomniază și își înșală aproapele în timpul celorlalte șase? Zâmbi ușor. Doctorul Tulloch nu făcea așa. A murit însă ca să salveze pe alții... cum a făcut și Hristos.

Ea se încăpățână.

— Era un liber-cugetător.

— Fica mea, și contemporanii Domnului Nostru îl socoteau un îngrozitor liber-cugetător... de aceea l-au răstignit.

Era palidă, incapabilă să mai continue.

— O asemenea comparație este inadmisibilă... este o blasfemie!

— Credeți?... Hristos era așa de îngăduitor... și umil.

Ea roși ca racul.

— El a stabilit anumite norme. Doctorul vostru Tulloch nu li se conforma. O știți. Și, la urma urmelor, când era inconștient, nu i-ați administrat Sfântul Mir.

— Adevărat. Poate c-ar fi trebuit s-o fac...

El stătea acolo, adâncit în gânduri amare, descurajat. Dar se însenină.

— Poate că totuși bunul Dumnezeu îl va ierta.

Tăcu apoi și, cu o sinceritate mișcătoare, întreabă simplu:

— Nu este așa că și dumneavoastră ați avut o afecțiune pentru el?

Ea ezită și plecă ochii.

— Da... Cine ar fi putut face altfel?

— Atunci să nu ne certăm pe tema asta. Este ceva ce nu trebuie să uităm. Hristos ne-a învățat. Biserica ne învață... însă nimeni nu ține socoteală de aceste învățături. Dacă însă credința individului este sinceră, nimeni nu este pierdut. Nimeni. Nici budistul, nici mahomedanul, nici taoistul... nici măcar cel mai negru dintre canibali care a devorat vreodată un misionar... Dacă ei sunt de bună-credință, vor fi salvați. Așa este imensa mila a lui Dumnezeu. De ce nu i-ar face plăcere atunci să vadă prezentându-se la Judecata de apoi un agnostic cu obraji rumeni și să-i spună, puțin malițios: „Ei bine! vezi tu, iată-Mă, în ciuda a tot ceea ce ai putut crede. Pătrunde în această împărăție a cărei existența ai negat-o cinstit.”

Încercă să suradă, dar când văzu expresia călugăriei, suspină și clătină din cap.

— Deplâng sentimentul pe care-l încercați. Știu că am un caracter dificil și poate credința mea este puțin aparte. Dar dumneavoastră ați îndeplinit aici o operă măreață... copiii vă sunt foarte atașați... și în timpul ciumei...

Se întrerupse.

— Știu că nu ne înțelegem prea bine... însă Misiunea ar suferi mult dacă ați pleca.

Îi aruncă o privire rugătoare, plină de o umilință disperată. Aștepta un răspuns. Apoi, cum ea nu spunea nimic, plecă.

Maria-Veronica se duse în sufragerie ca să supravegheze masa copiilor. Mai târziu, în celula ei sărăcăcioasă, se plimba înapoi și înapoi, cuprinsă de o agitație extraordinară pe care nimic nu o potolea.

Deodată, în disperarea ei, se așeză și se apucă să continue una din interminabilele epistole pe care, zi de zi, ca o supapă a emoțiilor ei și în același timp ca penitență și consolare, le scria regulat fratelui său.

Cu tocul în mână, se calmă. Faptul că scria o liniștise deja.

I-am spus că mă văd obligată să-mi cer transferul. Ideea

mi-a venit așa, deodată, ca o consecință a celor ce am fost nevoită să îndur în tăcere și, de asemenea, puțin ca o amenințare. Eram surprinsă eu însămi auzind cuvintele ce-mi ieșeau din gură. Totuși, când ocazia s-a prezentat, n-am putut să rezist, simțeam nevoia imperioasă să-l izbesc, să-l rănesc, însă, mult iubitul meu Ernst, nu sunt mai fericită... După o clipă de triumf, în care l-am văzut întristându-se, întunecându-se, agitația și chinul meu au sporit. Privirea mea se pierde în imensitatea asta dezolantă și cenușie, așa de deosebită de fermecătorul nostru peisaj de iarnă, cu lumină aurie, cu clopoței săniiilor și acoperișurile încărcate de zăpadă ale viselor elvețiene... și îmi vine să plâng... până ce îmi pocnește inima.

Ceea ce m-a învins este tăcerea lui, această răbdare stoică, această luptă mută. Ți-am vorbit despre devotamentul lui în timpul ciumei, cum circula printre bolnavii respingători cu riscul unei morți rapide și oribile, fără să-i acorde o importanță mai mare decât dacă ar coborî strada înspăimântătorului său sat din Scoția. Ei bine! nu atât curajul lui, dar tăcerea în curaj, ceea ce este atât de inimaginabil eroic. Când prietenul lui, doctorul, a murit, l-a ținut în brațe fără să se gândească la contagiune, fără să se păzească de cheagurile de sânge primite în obraz la ultimul acces de tuse. Și dacă ai fi văzut expresia lui... acea compătimire și acea totală abnegație... Îmi sfâșia inima! Numai mândria m-a oprit să plâng înaintea lui! Apoi treaba asta m-a exasperat. Ceea ce mă întristează nespus e că ți-am scris, altădată, că trebuie disprețuit. Ernst, n-aveam dreptate!... Închipuiește-ți că asemenea mărturisire vine de la sora ta atât de încăpățânată! Nu mai pot să-l disprețuiesc. Pe mine însămi mă disprețuiesc, însă îl detest. Nu vreau, nu mă voi lăsa cu niciun preț coborâtă la nivelul lui de dezolantă simplitate.

Celelalte două călugărițe au fost cucerite. Ele îl adoră, încă o umilire pe care trebuie s-o suport. Martha, țărancă vâncioasă cu mâinile aspre, însă stupidă, e gata să adore orice sutană. Însă Clotilde, timidă, roșind întruna, această creatură blândă și sensibilă i-a devenit absolut devotată. În timpul carantinei

sale forțate, ea confecționase în onoarea lui un macat de pat căptușit, moale și cald, cu adevărat magnific. L-a chemat apoi pe Iosif, servitorul lui, rugându-l să-l pună pe patul părintelui; ea este prea modestă ca să poată șopti măcar cuvântul pat în prezența lui. Iosif a zâmbit: „Regret, soră, dar n-are pat”. Pare că doarme pe podea, fără altă cuvertură decât pardesiul lui, un veșmânt verzui, de o vechime venerabilă, la care ține și de care zice cu mândrie, mângâindu-i mânecile roase până la urzeală: „Îl am de pe când eram elev la Hollywel”.

Martha și Clotilde s-au informat despre regimul lui, neliniștite și convinse că el nu se hrănește cum se cuvine. Expresia lor era aceea a unor mame leoaice indignate să afle ceea ce eu știam mai de mult, anume că el mănâncă pâine neagră și cartofi cu sos de soia.

„Iosif este însărcinat să fiarbă cartofi pe care îi pune apoi într-un coș, iar când i se face foame, el mănâncă un cartof rece, după ce l-a înmuiat în sos de soia, se miorlăia Clotilde. Adesea, cartofii mucegăiesc înainte să se golească coșul.”

„E îngrozitor, nu-i așa? am replicat scurt. Însă un stomac care n-a fost niciodată obișnuit cu bucate delicate nu suferă când nu le are.”

„Da, maică”, a răspuns Clotilde și s-a retras roșind.

Ar ține bucuroasă post timp de o săptămână ca el să aibă parte de o singură masă bună, caldă. Oh! Ernst, știi ce oroare am de călugărițele astea exaltate și servile, care ridică ochii la cer și leșină într-un slugarnic extaz atunci când văd un preot. Niciodată, niciodată nu mă voi umili în halul ăsta. Eu am făcut un jurământ la Coblenz când m-am călugărit și l-am reînnoit la Liverpool... și voi respecta acest jurământ... chiar la Pai-Tan. Dar sosul de soia! Nu îți poți închipui ce-i asta. Un lichid des, roșiatic, cu un gust de apă stătută în care ar fi fost macerat lemn! Maria-Veronica ridică ochii la auzul unui zgomot neobișnuit. Ernst... e de necrezut... plouă.

Încetă să mai scrie, incapabilă să continue, și lăsă tocul. Cu ochii întunecați și neîncrezători, ascultă zgomotul neobișnuit al ploii care curgea șiroaie pe ferestre, ca niște

lacrimi grele.

După cincisprezece zile încă ploua. Cerul posomorât, cu o culoare ca de seu, vărsa șiroaie un potop de ape. Picături mari săpau în scoarța de zăpadă noroioasă. Zăpada părea eternă. Bucăți mari, înghețate cădeau de pe acoperișul bisericii cu o viteză accelerată și se afundau în zăpada muiată din grădină. Râulete de apă de ploaie curgeau peste ghețușul parțial topit, săpau șanțuri, subminau povârnișurile de zăpadă adunată, care, încet, se dizolvau într-un torent de apă murdară. Misiunea întreagă era o vastă mlaștină plină de apă. Apoi se zări o bucățică de pământ negru, apariție comparabilă cu a muntelui Ararat. Puțin cât puțin, alte petice ieșeau la lumină, se uneau, alcătuind un peisaj de iarbă galbenă și de pustiu jupuit, mâncat de ploaie. Și ploua mereu. Acoperișurile Misiunii se stricau, iar jgheburile de pe acoperișuri revărsau adevărate cataracte. Copiii, plăpânzi și înghețați, erau adunați în sala de clasă, unde sora Martha plasase găleți ca să adune apa care pica din tavan. Sora Clotilde, cu un guturai zdravăn, făcea lecțiile adăpostită sub umbrela maicii superioare.

Pământul afânat din grădina Misiunii nu putea rezista acțiunii combinate a dezghețului și a ploii care îl duceau în partea de jos a colinei, în ravine gălbui în care pluteau plantele smulse de *sareta* și tufele de leandri. Crapii din heleșteu se învârteau zăpăciți de inundație. Arborii erau subminați puțin câte puțin. Veni o zi în care stejarii verzi și catalpașii se clătinară încet, sălțați pe rădăcinile lor despuiate care se mișcau ca niște pale tentacule, pentru a se prăbuși apoi la pământ. Duzii albi, sădiți de curând, avură aceeași soartă; apoi frumoasa alee de pruni și chiar zidul interior fură luate de șuvoaie. Singuri, în marea noroioasă, cedrii și banyanul uriaș rezistau.

În ajunul sosirii canonicului Mealey, părintele Chisholm, cu inima grea, inspectă dezastrul după ce dăduse copiilor binecuvântarea. Se întoarse spre Fu, grădinarul, care mergea lângă el.

— Întotdeauna am urât dezghețul. Ca să mă pedepsească, bunul Dumnezeu a trimis o catastrofă.

Ca cei mai mulți grădinari, Fu nu era optimist.

— Marele *Shang Foo*, care sosește de dincolo de ocean, va avea o foarte proastă părere despre noi. Ah! Numai dacă el ar fi văzut, astă-primăvară, crinii mei înfloriți!

— Curaj, Fu! Pagubele nu sunt ireparabile.

— Toate plantațiile mele sunt pierdute, zise Fu pe un ton lugubru. Va trebui s-o luăm de la început.

— Asta-i viața... întotdeauna trebuie s-o luăm de la început atunci când totul e pierdut!

Cu toate îndemnurile lui, când intră în biserică, Francis se simți adânc deprimat. Îngenuncheat înaintea altarului luminat, i se păru că aude un gălgăit subteran care se amesteca cu vocile copilărești și ascuțite, intonând *Tantum Ergo*. Însă susurul apei era un sunet atât de obișnuit urechilor lui, spiritul lui era așa de copleșit de aspectul lametabil pe care-l va înfățișa Misiunea vizitatorului său, încât își zise că e pradă unei halucinații.

Când, după terminarea slujbei, Iosif curăță lumânările și părăsi sacristia, Francis parcurse încet nava văruiată în care plutea un abur umed. Sora Martha trecea prin curte cu copiii, ducându-i la masă. Maica superioară și sora Clotilde se mai rugau încă, în genunchi, pe parchetul umed. Trecu pe lângă ele în liniște; apoi se opri brusc. Guturaiul sorei era un adevărat potop, iar buzele Mariei-Veronica erau vinete de frig. În sinea lui, avea convingerea fermă că ele nu mai trebuia să rămână aici.

Se întoarse și le spuse:

— Regret, însă trebuie să închid biserica.

Urmă o pauză. Surorile fură surprinse, dar se ridicară, ascultătoare, și porniră în liniște după el, spre ieșire. Francis zăvorî ușa cea mare și le urmă în penumbră.

O clipă după aceea un vuiet surd răsună, apoi crescă cu un bubuit de tunet subteran. Sora Clotilde scoase un țipăt, iar Francis, întorcând capul, văzu frumoasa clădire a bisericii clătănându-se. Lucea, umedă, în ultimele reflexe ale

apusului, se clătina cu grație; în cele din urmă cedă, ca o femeie obosită. De spaimă, inima lui se opri o clipă. Atunci se auzi o trosnitură puternică și biserica, subminată de ape, se prăbuși. O parte se surpă, clopotul căzu la pământ, restul nu mai era decât o imagine oribilă și nelămurită de bârne smulse și geam pulverizat. Din biserica mult iubită nu mai rămâneau la picioarele lui decât dărâmături.

O clipă, încremenit de șocul dureros, rămase nemișcat, după care se îndreptă grăbit spre ruine. Altarul nu mai era decât un morman de moloz, tabernaculul îmbucătățit sub o bârnă. Nu putu să salveze nici măcar Sfintele Veșminte; patrafirul lui prețios, relicva lui Ribiero, era numai zdrențe. În picioare, cu capul descoperit, sub rafalele ploii, auzi deodată lamentările serei Martha.

— De ce... de ce ne-ai pedepsit așa? gema ea, frângându-și mâinile. Doamne! Doamne! Ce nenorocire mai mare decât asta ne-ai fi putut trimite?

El murmură, fără să se clinească, mai mult ca să-și întărească propria-i credință decât pe a călugăriței:

— Dacă mai întârziem zece minute... toți eram morți...

Ce puteau face? Părăsiră dărâmăturile împrăștiate în întuneric și în ploaie.

A doua zi, la orele trei, punctual, sosi canonicul Mealey.

Turbulența fluviului umflat de inundație silise jonca să ancoreze la cinci *li* mai jos de Pai-Tan. Imposibil de găsit o lectică; roabe solide, brancarde lungi precum coamele plugului, cu roți de lemn – erau, după ciumă, singurele vehicule întrebuintate de câțiva hamali ca să-și ducă clienții la destinație. Acest mod de locomoție era incompatibil cu demnitatea. Însă nu exista altă soluție. Ca urmare, canonicul, stropit de noroi și cu picioarele bălăbănindu-se, fu nevoit să ajungă la Misiune cu acest echipaj.

Trebuia să renunțe la modesta primire pregătită cu grijă de sora Clotilde: un cântec de bun sosir executat de copii agitând drapele micuțe. Stând de sentinela în balconul lui, părintele Chisholm îl văzu venind pe oaspetele lui și se grăbi spre poartă ca să-l primească.

— Dragul meu părinte, strigă Mealey întinzându-și membrele înțepenite și strângând cu căldură mâinile lui Francis. Iată cea mai frumoasă clipă din viața mea! În fine, te revăd! Ți-am spus că o să vizitez Orientul. Toată lumea civilizată se interesează azi de suferințele și nenorocirile Chinei și nu puteam să mai întârzii cu realizarea acestui proiect.

Tăcu brusc, înspăimântat, contemplând dezastrul peste umărul celuiilalt

— Dar... ce văd? Unde este biserica?

— Ceea ce vezi este tot ce a rămas.

— Dărâmaturile astea? Vorbeai de un așezământ înfloritor.

— Am avut ghinion!

Francis vorbea calm.

— Dar, realmente, nu înțeleg nimic... e foarte tulburător!

Francis îl întrerupse cu un zâmbet ospitalier:

— După ce vei fi făcut o baie caldă și-ți vei fi schimbat hainele, îți voi povesti totul.

După o oră, trandafiriu, spălat, îmbrăcat într-un costum nou de tursor⁴, Anselm își agita limba într-o supă fierbinte cu un aer vexat.

— Trebuie să mărturisesc că n-am fost niciodată, în viața mea, așa de dezamăgit... Sosind aici, la hotarele extreme ale Chinei...

Duse o lingură de supă la gura cu buze lacome. Se îngrășase în ultimii ani. Puternic, cu umeri largi, avea o ținută frumoasă, cu tenul proaspăt și ochii limpezi, iar mâinile-i grăsulii știau să fie, rând pe rând, cordiale sau onctuoase.

— Simțeam o bucurie nebună să celebrez liturghia cea mare în biserica dumitale, Francis! Temeliile aceastea trebuie să fi fost prost construite.

— Miracolul este că au fost construite o dată!

⁴ Mătase produsă de larvele unor fluturi originari din Japonia, China și India. (n.r.)

— Să nu vorbim prostii. Ai avut destul timp să te instalezi. Dar, în numele Cerului, ce le voi povesti la înapoiere? Râse cu amărăciune. Promisesem Biroului Central al Societății Misiunilor Străine, la Londra, o conferință intitulată: „Sfântul Andrei sau Dumnezeu în mijlocul Chinei”. Întâmplarea aceasta mă pune, da, ne pune pe toți într-o situație neplăcută.

O vreme se făcu liniște.

— Firește, știu că ai avut greutate, reluă Mealey, împărțit între supărarea și simpatia lui. Dar cine nu are? Te asigur că am avut și noi partea noastră. Mai ales după ce au fuzionat cele două ramuri ale noastre... după moartea episcopului MacNabb.

Părintele Chisholm încremeni sub lovitură.

— A murit?

— Da, da. Bunul bătrân a plecat dintre noi. O pneumonie... în martie trecut. De fapt, nu mai era la înălțimea misiunii lui, era confuz, foarte ciudat. Sfârșitul a fost o eliberare. S-a stins în pace. L-a urmat ajutorul lui, episcopul Tarrant, și a izbutit admirabil.

Tăcerea se restabili. Părintele Chisholm își trecu mâna peste ochi. Așadar, Mac cel Roșu nu mai era... Îl năpădîră amintirile: ziua aceea de neuitat, când pescuiseră în Stinchar un somon așa de frumos, privirea lui mioapă și inteligentă atât de reconfortantă când era chinuit la Hollywel; și vocea lui calmă, la ultima lor convorbire de la Tynecastle, înainte de a pleca în China: „Continuă lupta, Francis, întru gloria lui Dumnezeu și a scumpei noastre Scoții!”

Anselm se gândea, cu o generozitate amicală.

— Ei bine! trebuie să știi să faci față împrejurărilor. Fiindcă sunt aici, voi face tot posibilul să înlătur greutatea. Am dobândit multă experiență. Te interesează poate să știi cum am finanțat societatea noastră? Campania de propagandă organizată de mine personal la Londra, la Liverpool și la Tynecastle a strâns treizeci de mii de livre sterline și ăsta nu este decât un început! Își descoperi dinții

albi într-un surâs satisfăcut. Nu te lăsa abătut, dragul meu. Nu spun că toate astea s-au întâmplat din vina dumitale... Mai întâi o vom ruga pe maica superioară să dejuneze cu noi; îmi pare o femeie inteligentă; apoi vom discuta împreună, temeinic, afacerile parohiei.

Cu mare greutate se smulse Francis amintirilor sale fericite de odinioară.

— Maicii superioare nu-i place să ia masa decât în casa călugărițelor.

— Nu știi dumneata cum să o iei.

Mealey privi de sus figura plâpândă a vechiului său camarad de școală și adaugă cu o mină veselă:

— Sărmane Francis! Nu trebuie să dorești să înțelegi femeile! Va veni, fii liniștit, mă voi ocupa eu de asta.

A doua zi, într-adevăr, Maria-Veronica apărură la ora dejunului. Anselm era foarte bine dispus după o noapte excelentă și o dimineată petrecută inspectând energic ruinele Misiunii. Impresionat de vizita la școală, o primi pe maica superioară, cu toate că o părăsise abia de cinci minute, cu o demnitate călduroasă.

— Suntem cu adevărat foarte onorați, maică. Un păhăruț de Xeres? Nu? Vă asigur că este perfect, Amontillado alb. A călătorit prea mult – și surâse grațios – în tovărășia mea. Găsiți poate că mă răsfăț? Ce vreți, am dobândit slăbiciunea asta în Spania!

Se așezară la masă.

— Ei bine! Francis, ce meniu ne oferi? Sper că nimic din misterioasa hrană chinezească, cuiburi de păsări sau piure de bambus? Ha! Ha! Râdea în hohote Mealey, servindu-se din rasolul de pui. Trebuie să mărturisesc totuși că sunt sedus de mâncărurile orientale. Astfel, în cursul călătoriei noastre, care a fost destul de zbuciumată, timp de patru zile, nimeni nu s-a arătat la masa căpitanului afară de mine; ni s-a servit acolo mâncare chinezească – *chow mein*.

Maica Veronica ridică ochii:

— *Chow mein* – numiți asta mâncare chinezească? Eu credeam că e numele dat de americani artei chineze de a

pregăti rămășițele mâncărilor.

El o privi cu gura căscată.

— Scumpă maică! *Chow mein!* Dar...

Îi aruncă o privire lui Francis ca să-i ceară părerea, apoi începu să râdă.

Întorcându-se ca să poată ajunge mai bine la castronul de salată pe care i-l prezenta Iosif, continuă:

— În afară de mâncări, Orientul are ceva extraordinar de fascinant. Noi ceilalți, occidentalii, n-am avut dreptate acuzându-i prea ușor pe chinezi că sunt o rasă inferioară. Personal, sunt gata să strâng mâna oricărui chinez, cu condiția ca el să creadă în Dumnezeu și... – pufni în răs – în antiseptice.

Părintele Chisholm aruncă o privire scurtă, jenată, spre Iosif, care rămase însă nemișcat, doar cu nările fremătând.

— Și acum, zise Mealey, pe un ton solemn, plin de emfază, avem de vorbit lucruri mai serioase. În tinerețea noastră, maică, cinstitul părinte îmi pricinuia mereu greutate. Acum eu trebuie să-l scot dintr-ale sale.

Reuniunea nu avu alt rezultat decât o povestire amănunțită a tot ceea ce înfăptuise Anselm în Anglia.

Scăpat de obligațiile unei parohii, se consacrase în întregime operei misiunilor, știind că Sfântul Părinte ținea mai ales la propagarea credinței și era doritor să dea concursul cel mai activ acelora care se dăruiau cu abnegație acestei cauze.

El nu întârziase să se distingă. Mai întâi călători din oraș în oraș, unde ținu predici de o elocvență pasionată. Geniul lui de a-și face relații era prețios, căci nu le neglija niciodată. Înapoiindu-se de la Manchester sau de la Birmingham, se așeza la birou și scria vreo zece scrisori încântătoare, mulțumind astfel unei persoane pentru deliciosul dejun, altele pentru un dar generos în favoarea misiunilor. În curând, corespondența lui luase asemenea proporții încât fusese nevoit să angajeze un secretar particular.

Foarte repede ajunsese o personalitate importantă la

Londra, începuturile sale în amvonul din Westminster fuseseră senzaționale. Femeile înnebuniseră întotdeauna după el. Fusesse adoptat imediat de coteria fetelor bătrâne, cucernice și bogate, care colecționau în palatele lor particulare, la sudul parcului, pisici și preoți. În același an fusesse numit membru corespondent la *Athenaeum*. Sporirea neașteptată și remarcabilă a fondurilor Societății Misiunilor îi adusesse o scrisoare măgulitoare emanând chiar de la Roma.

Ajuns canonic, cel mai tânăr din dioceza Nordului, nu stârni invidia nici unei persoane cu această demnitate. Chiar cinicii care atribuiau înaintarea lui rapidă unei activități supraabundente a glandei tiroide trebuia să-i recunoască talentul în afaceri. Manierele lui demonstrative nu-l împiedicau să gândească cu sânge rece. Știa să socotească și să-și plaseze cu inteligență fondurile. În cinci ani, întemeiasse două noi misiuni în Japonia și un seminar chinezesc la Nankin. De curând instalate, birourile Societății Misiunilor Străine din Tynecastle erau impozante, bine adaptate scopului lor și nu erau grevate de nicio datorie.

Pe scurt, Anselm reușise în viață. Cu episcopul Tarrant, care îl susținea, avea toate șansele să sporească încă și mai mult opera lui admirabilă.

Două zile după această reuniune oficială cu Francis și Maria-Veronica, ploaia încetă și imediat un soare palid își trimise razele anemice spre pământul uitat. Mealey se bucură grozav. Și, glumind, îi spuse lui Francis:

— Am adus timpul frumos! Sunt oameni care vin după soare. Pe mine, soarele mă urmează!

Își despachetă aparatul fotografic și începu să ia o mulțime de vederi. Deborda de energie. Sărea din pat dimineata strigând: *Boy! Boy!* ca Iosif să-i pregătească baia. Ținea liturghia la școală. După un dejun copios, pornea, pe cap cu casca colonială, în mână cu un baston gros și cu aparatul în bandulieră.

Făcea numeroase excursii, căuta chiar să evoce discret amintirile ciumei printre ruinele și cenușa din Pai-Tan. La

fiecare scenă dezastruoasă murmura cu smerenie: „Binecuvântată fie mâna lui Dumnezeu!” Se oprea brusc la una din porțile orașului și, cu un gest dramatic, se adresa tovarășilor săi:

— Așteptați! Trebuie să fotografiez asta. Lumina e perfectă.

Duminică coborî la dejun nespus de vesel.

— Am o idee. Voi putea să țin oricum conferința asta. O voi intitula „Pericolele și dificultățile misionarilor. Activitatea lor în timpul ciumei și al inundațiilor”. Azi-dimineață am făcut o fotografie magnifică a ruinelor bisericii. Va fi un clișeu superb: „Dumnezeu îi pedepsește pe cei pe care-i iubește”. E minunat, nu-i așa?

În ajunul plecării însă, atitudinea lui Anselm se schimbă, iar tonul lui deveni grav, când, seara după cină, ședea pe balcon în tovărășia misionarului:

— Trebuie să-ți mulțumesc, Francis, că ai acordat ospitalitatea dumitale unui călător ca mine. Dar nu sunt prea mulțumit de dumneata. Nu văd cum vei reclădi biserica asta. Societatea nu poate să-ți acorde niciun credit.

— N-am cerut niciodată.

Francis, care se supraveghease riguros în timpul celor cincisprezece zile, începea să simtă că își pierde răbdarea.

Mealey îi aruncă o scurtă privire.

— Numai dacă ai fi reușit mai bine cu bogații negustori chinezi; dacă, de exemplu, pe prietenul dumitale, domnul Chia, ai fi putut să-l convertești.

— Nu o voi face...

Răspunsurile lui Francis deveneau încă și mai scurte ca de obicei.

— S-a arătat de o rară generozitate. Nu voi mai cere nici măcar obolul unui singur tael.

Anselm dădu din umeri plictisit.

— Treaba dumitale, bineînțeles... Însă trebuie să-ți spun sincer că sunt îngrozitor de dezamăgit de rezultatele dumitale. Să luăm procentajul convertirilor dumitale. Nu se poate compara nici pe departe cu celelalte statistici ale

noastre. Noi facem grafice la direcția centrală și dumneata marchezi nivelul cel mai scăzut al tablei.

Părintele Chisholm privea drept înaintea lui, cu gura închisă. Replică cu o ironie neobișnuită:

— Cred că rezultatele misionarilor variază după capacitățile lor individuale.

— Și după zelul lor. Anselm, susceptibil, era jignit. De ce te încăpățânezi să nu folosești catiheți? E un obicei universal. Ia trei oameni activi; cu patruzeci de tael pe lună, o mie de botezuri nu te vor costa decât o mie cinci sute de dolari chinezești.

Francis nu răspunse. Se rugă din tot sufletul să se poată stăpâni și să accepte această umilire ca și când ar fi meritat-o.

— Dumneata nu știi cum să-i iei, continuă Mealey. Privește cum trăiești. Dumneata ar trebui să fii cineva, să-i impresionezi pe oamenii de-aici, să ai lectica dumitale, servitori...

— Greșești, răspunse Francis cu voce fermă. Chinezi detestă fala. Ei numesc asta *timien*. Și preoții care dau dovadă de așa ceva sunt considerați nepoliticoși.

Anselm roși.

— Desigur, faci aluzie la vulgarii lor preoți păgâni.

— Ce importanță are?

Părintele Chisholm își permise un zâmbet scurt.

— Mare parte din preoții lor sunt nobili și buni.

Tăcerea care urmă era încărcată. Anselm, șocat, își închise nasturii de la haină, cu un gest hotărât.

— După asta, evident, nu-i nimic de adăugat. Trebuie să mărturisesc că atitudinea dumitale îmi pricinuieste o durere adâncă. Și maica superioară este jenată. Chiar de când am sosit, mi-am dat seama că ea nu te aprobă.

Se ridică și se retrase în camera lui.

Francis mai întârzie în pâcla care se ridica. Această ultimă acuzație îl atinse simțitor: temerile lui cele mai negre se realizaseră. Nu se mai putea îndoi de faptul că Maria-Veronica formulase cererea de a fi transferată în altă

parte.

A doua zi dimineată, canonicul Mealey plecă. Trebuia să se întoarcă la Nankin, să stea o săptămână la vicariat și apoi să continue călătoria la Nagasaki, de unde se ducea să inspecteze cele șase misiuni japoneze. Valizele erau închise, o lectică îl aștepta gata să-l ducă la joncă; își luase deja rămas-bun de la surori și de la copii. Îmbrăcat în ținută de călătorie – cu ochelari de soare, casca colonială drapată cu un voal verde – avu, în vestibul, o ultimă convorbire cu părintele Chisholm.

— Ei bine, Francis, zise el, întinzându-i mâna ca să se împace cu el. Să nu ne despărțim pe fondul unei neînțelegeri. Darul comunicării nu le este dat tuturor. Presupun că intențiile dumitale sunt curate. Se ridică. E ciudat. Mă grăbesc să plec. Am patima călătoriei în sânge. Adio, la revedere. *Auf wiedersehen!* Și Dumnezeu să te binecuvânteze!

Coborând plasa contra țăntarilor, intră în lectică. Gemând, hamalii se îndoira sub greutatea lui și porniră. Ajungând la poarta Misiunii, agită o batistă albă în semn de adio.

Aproape de apusul soarelui, în momentul în care obișnuia să se plimbe, – oră care îi era mai scumpă ca toate, – clipa în care, în puritatea luminii care se stinge, cel mai mic sunet se repercutează în depărtare, părintele Chisholm medita printre ruinele bisericii. Așezat pe o rămășiță de zid, se gândea la bătrânul său profesor (nu știa de ce, dar se simțea întotdeauna copil când se gândea la Mac cel Roșu) și își reamintea îndemnurile lui să aibă curaj. Avea mare nevoie în momentul acesta. În ultimele săptămâni, efortul constant de a se stăpâni față de tonul superior al oaspetelui său îi epuizase forțele. Și totuși, poate că Anselm avea dreptate. Nu dăduse el greș în fața lui Dumnezeu și înaintea oamenilor? Realizase foarte puțin și acest puțin, care costase atât, oricât de imperfect ar fi fost, era aproape distrus. Cum să continue? Disperarea și descurajarea îi umpleau sufletul.

Șezând cu capul plecat, nu auzise zgomotul de pași.

Maica Maria-Veronica fu silită să-i atragă atenția:

— Vă deranjez?

El ridică ochii și tresări surprins.

— Nu... nu. Cum vedeți – nu își putu reține un zâmbet mahnit –, nu făceam nimic.

Tăcură. În lumina înserării, fața călugăriței părea de o paloare cadaverică. El nu putea distinge tresărirea nervoasă a obrazilor ei, dar o simțea rigidă și încordată.

Cu o voce slabă de tot, ea zise:

— Am ceva să vă spun. Eu...

— Ce?

— Fără îndoială, cuvintele mele vă vor părea umilitoare, însă mă simt obligată să vorbesc. Eu... eu vă cer iertare.

Cuvintele îi veniră mai întâi cu greu, apoi se precipitară și izbucniră ca un torent:

— Mă căiesc amar și din fundul inimii de purtarea mea față de dumneavoastră. Chiar de la prima noastră întâlnire, atitudinea mea a fost scandaloasă, vinovată. Mă stăpânea demonul orgoliului. El a fost întotdeauna cel mai mare dușman al meu, chiar pe când eram mică și zvârleam tot ce-mi cădea în mână în capul guvernantei mele. Sunt mai multe săptămâni de când încerc să vin la dumneavoastră... ca să vă mărturisesc asta... însă orgoliul meu, păcatul meu înrădăcinat, m-a oprit... în aceste zece zile, inima mea a sângerat pentru dumneavoastră... pentru rănilile și umilințele pe care le-ați îndurat de la acest preot cu spirit grosolan și monden, care nu este demn să vă lege șiretul de la ghețe. Părinte, mă detest; iertați-mă, iertați-mă...

Vocea ei se stinse într-un suspin. Îngenunche înaintea lui, ascuzându-și capul în mâini, cu umerii zguduți.

Cerul era complet incolor; doar o lucire verde-pal tivea silueta munților. Lumina aceasta ireală dispăru repede și penumbra îi înfășură în mantia ei. După o vreme, timp în care ea nu lăsa să-i scape decât o singură lacrimă care i se rostogoli pe obraz, el o întrebă:

— Așadar, nu mai doriți să părăsiți Misiunea?

— Nu, nu... – i se rupea inima –, dacă dumneavoastră

consimțiți să rămân. N-am cunoscut niciodată pe nimeni pe care să doresc atât de mult să-l servesc... Inima dumneavoastră este cea mai bună, sufletul dumneavoastră cel mai frumos din câte am întâlnit vreodată.

— Taci, copilul meu! Sunt o sărmană ființă neînsemnată... Aveați dreptate... sunt un om vulgar.

— Părinte, cruțați-mă!

Suspinele îi zdruncinau întreaga ființă.

— Și dumneavoastră sunteți o mare doamnă. În ochii lui Dumnezeu suntem amândoi copiii săi. Dacă am putea să lucrăm împreună... ajutându-ne în tăcere...

— Vă voi ajuta din toate puterile mele. Nu e nimic pe lume să nu pot face. E foarte ușor să scriu fratelui meu. El va reconstrui biserica. Este imens de bogat și o va face din toată inima. Numai dacă dumneavoastră ați voi să consimțiți, să mă ajutați... să mă ajutați să-mi înving mândria.

Tăcerea se prelungea. Suspinele ei se potoliră. O mare blândețe umplu inima preotului. Încercă să o ridice, însă ea se opuse. Atunci el îngenunche lângă ea și, fără să se roage, își îndreptă privirea în noaptea pură și senină, acolo unde, cu mai multe secole înainte, în umbra unei grădini, un alt om, sărac și simplu, care-i vedea pe amândoi, îngenunchease la fel.

7

Într-o dimineată însorită din anul 1912, părintele Chisholm era ocupat să separe mierea de ceara din faguri, în atelierul lui, o casă țărănească în stil bavarez, situată la extremitatea grădinii de zarzavaturi: simplu, practic, cu un strung cu pedală și alte ustensile, de care era tot atât de mulțumit ca și în ziua în care maica Maria-Veronica îi dăduse cheia. Parfumul cald al zahărului topit plutea în aer. O găleată mare de miere aurie era așezată pe pământ, printre așchii de lemn proaspăt cioplit. Pe masa de lucru, într-o tingire de aramă, se odihnea ceara roșcată din care,

măine, urma să fabrice lumânări. Și ce lumânări! Ardeau cu o flacără regulată și miroseau frumos: nici la Sfântul Petru, desigur, nu aveau pereche.

Înăbușind un suspin, își șterse fruntea; unghiile lui scurte erau acoperite cu pete de ceară. Apoi, luând găleata cu miere și închizând ușa, traversă grădinile Misiunii. Era fericit. Dimineața se deștepta în gânguritul graurilor cuibăriți în bârne, în răcoarea în care zorile scaldau iarba umedă de rouă, și gândea că nicio fericire pe lume nu o egala pe aceea pe care i-o procura munca lui. Ducea o viață simplă, legată de pământul care nu i se păruse niciodată departe de cer.

Provincia era prosperă și populația, uitând inundațiile, foametea, ciurma, trăia în pace. Trecuseră cinci ani de când contele Ernst von Hohenlohe reconstruise biserica; iar Misiunea, deși modestă, era înfloritoare. Biserica era mai încăpătoare, însă mai scundă decât cea veche. O clădise solid, regretând puțin că nu putuse întrebuința nici ghipsul, nici stucul, în stilul monastic inaugurat de regina Margaret în Scoția, cu multe secole înainte. Clasică și severă, cu turnul foarte simplu și capelele boltite în patru colțuri, îi devenise atât de familiară încât se obișnuise până într-atât încât prefera simplitatea ei stilului elegant al vechii capele. Era solidă și putea rezista la orice încercare.

Școala se mărise; se adăugase un azil nou pentru copii. Două câmpuri vecine, irigate, permiseseră instalarea unei ferme model, cu cocină și curte de păsări, unde sora Martha, cu gleznele ei subțirele, în saboți și cu sfântul veșmânt ridicat, arunca grăunțe cu pumnul, sporovăind veselă în limba ei natală.

Congregația se compunea din două sute de credincioși convinși; niciunul dintre ei nu îngenunchea în silă înaintea altarului. Orfelinatul, cu numărul pensionarilor triplați, începea să răsplătească îngrijirile răbdătoare și pricepute. Fetele mai în vârstă le ajutau pe călugărițe, ocupându-se de cei mici. Unele erau încă novice, altele urmau să-i părăsească în curând, să se întoarcă în lume. La Crăciun, o

fată de nouăsprezece ani se căsătorise cu un fermier din satul Liu. În cursul ultimei sale vizite pastorale la Liu – expediție foarte reușită și din care se înapoiase săptămâna trecută –, tânăra femeie îi mărturisise, puțin cam rușinată, că în curând va avea de celebrat un botez.

Schimbă în mâna cealaltă greaua povară de miere – era acum un omuleț de patruzeci și trei de ani, încovoiat, cu articulațiile noduroase de reumatism, cu părul încărunțit – și un fir de iasomie îi biciui obrazul. Grădina era de o frumusețe cum nici nu visase c-ar putea fi, ceea ce, de asemenea, era opera Mariei-Veronica.

Firește, fusese întotdeauna îndemânatic, dar niciodată nu avusese noroc cu florile, pe când maica superioară avea un adevărat dar pentru grădinărit. Semințele fuseseră aduse din țara ei; iar butașii veniseră delicat învăluiți în saci. Prin corespondență își procurase răsaduri provenind din grădini celebre din Canton și Pekin – de unde erau originari și porumbeii albi ai Misiunii, blânzi, dar obraznici. Preotul îi era recunoscător pentru toate aceste frumuseți de care era înconjurat acest sanctuar scăldat în soare, zumzând de cântece și glasuri.

Camaraderia lor semăna puțin cu grădina aceasta. Seara, în cursul plimbării zilnice, o întâlnea, atentă, cu mâinile în mănuși, tăind bujorii mari albi care se înmulțiseră, îndreptând o creangă de clematită, stropind azaleele de un galben-auriu. În acest cadru discutau despre nevoile Misiunii. Câteodată tăceau. Iar când licuricii își aprindeau felinarele în grădină, fiecare se retrăgea în camera sa.

Lângă poarta superioară zări copii care defilau, doi câte doi în incintă. Era ora cinei. Surâse și se grăbi. Văzu așezându-se în jurul mesei din anexa nouă a dormitorului douăzeci de mici capete de un negru-albăstrui, cu mutrițe galbene vioaie. Maria-Veronica supraveghea la un capăt și Clotilde la celălalt. Martha, ajutată de novicele chineze, turna fiertura de orez într-o armată de cești albastre. Anna, copilul găsit în zăpadă, împărțea ceștile cu expresia ei obișnuită de îmbufnare.

Vuietele încetară chiar din prag. Părintele aruncă o privire de copil rușinat spre maica superioară și puse găleata de miere pe masă, triumfător.

— Astăzi avem miere proaspătă, dragii mei! E aproape un păcat: sunt sigur că nimeni nu are poftă!

Proteste ascuțite ca vacarmul unei turme de maimuțe izbucniră numaidecât. Stăpânindu-și un zâmbet, clătină din cap cu reproș, privindu-l pe Prâslea, un solemn mandarin de trei ani care, pe cale să-și înghită lingura, se legăna cu un aer absent, cu fundulețul lui nu prea stabil pe bancă.

— Nu pot să cred că un copil cuminte poate să găsească vreo plăcere în legănarea asta! Spune-mi, Simforian – e curios cum noii convertiți căutau întotdeauna cele mai extraordinare nume de sfinți ca să le dea copiilor lor. Spune-mi, Simforian... nu ți-ar plăcea mai mult să înveți catehismul decât să mănânci miere?

— Miere, răspunse Simforian serios.

Copilul privi spre fața aspră și ridată, care se pleca asupra lui. Apoi, surprins de propria-i îndrăzneală, izbucni în lacrimi și căzu de pe bancă.

Părintele Chisholm îl ridică râzând și-l liniști.

— Ești cuminte, Simforian. Bunul Dumnezeu te iubește mult. Și pentru că ai spus adevărul, vei avea o porție dublă de miere.

Maica Maria-Veronica îl privi dezaprobator. Îi va spune fără îndoială, întovărășindu-l până la ușă:

— Părinte, să nu uităm disciplina.

Însă astăzi – era departe de epoca când el rămânea afară ascultând zumzetul clasei, nefericit și nehotărât, neîndrăznind să pătrundă în atmosfera aceasta înghețată – nimic nu-l oprea să se joace cu copiii. El îi iubise dintotdeauna și numea asta privilegiul lui monahal.

Cum era de așteptat, Maria-Veronica îl conduse până la ușă; dar, deși părea preocupată, nu-l dojeni. Spuse, ezitând puțin:

— Iosif mi-a povestit azi-dimineață ceva straniu...

— Da, ștregarul are poftă să se însoare. E firesc. Îmi bate

mereu capul cu necesitatea și avantajele unei odăi care ar trebui grabnic clădită la poarta de la intrare... nu pentru el, desigur, nici pentru viitoarea lui soție... ci numai pentru marele bine al Misiunii.

— Nu, nu e vorba de odaie. Fără să zâmbească, ea își mușcă buza. Am aflat că se construiește în strada Lanternelor; e un loc central și proiectele în chestiune sunt mult mai ambițioase decât ceea ce ne-am imaginat noi...

Tonul ei era extrem de amar.

— Au fost angajați zeci de lucrători și nenumărate luntre cu piatră albă sosesc fără încetare din Sen Siang. Vă asigur că se consacră acestui proiect sume cum numai misionarii americani pot plăti. În curând vom avea deci la Pai-Tan un impozant așezământ, cu o școală pentru băieți și una pentru fete, un teren de joc, bucătării populare pentru împărțirea gratuită a orezului, un dispensar și un spital condus de un doctor.

Fu obligată să se întrerupă, căci ochii lui erau plini de lacrimi.

— Ce așezământ?

Pusese întrebarea mașinal, fiindcă presimțea răspunsul.

— O altă misiune. Protestantă de data asta. A metodiștilor americani.

Urmă o pauză lungă. În calma lui izolare, nu întrevăzuse niciodată posibilitatea așezării unor intruși la Pai-Tan. Maica superioară, chemată în sufragerie de Clotilde, îl părăsi într-o liniște dureroasă.

Se îndreptă încet spre locuința lui; dar un nor întuneca luminoasa dimineată. Ce se va întâmpla cu turnul său de fildeș? Cu o mișcare puerilă, resimțea aceeași senzație de nedreptate ca altădată, când era copil, la cules de mure, și altul descoperea tufele pe care el le considera ca pe proprietatea lui. Știa ce dihonii, ce rivalități bântuiau prin misiuni, meschine invidii, certuri asupra unor probleme de doctrină, deșartele acuzații care transformau credința într-un infernal turn babel în ochii chinezilor, atât de îngăduitori de felul lor. Fiecare striga care mai de care: „Aici!

Aici!” Vai! Dar, privind bine, nu rămânea decât mânie, zarvă și ură.

Acasă îl găsi pe Iosif înarmat cu o mătură, făcându-se că este ocupat în vestibul ca să aibă ocazia să schimbe între ei doleanțe.

— A aflat părintele regretabila sosire a acelor americani care adoră Dumnezei falși?

— Taci, Iosif! răspunse sever preotul. Ei nu adoră Dumnezei falși, ci pe același adevărat Dumnezeu, ca și noi. Dacă mai spui asemenea prostii, nu vei avea niciodată odaia ta.

Iosif ieși cu capul plecat, mormăind.

După-amiază, părintele Chisholm se duse în Pai-Tan, pe strada Lanternelor, ca să-și dea seama de exactitatea noutăților, într-adevăr, o nouă misiune se înălța repede și echipe numeroase de zidari, dulgheri și salahori lucrau fără odihnă. Văzu un șir întreg de lucrători circulând de-a lungul unei schele încovoiate sub greutatea lor, ducând coșuri cu cărămizi lustruite de Soochin, de cea mai fină calitate. Evident, acest așezământ avea să fie de un lux princiar.

În timp ce sta privind gânditor spectacolul acesta, observă prezența domnului Chia alături de el. Îl salută în tăcere pe vechiul său prieten.

Discutară despre timpul frumos și mersul afacerilor, însă Francis intuia ceva mai mult decât obișnuita amabilitate în purtarea negustorului.

Într-adevăr, după îndeplinirea cerințelor politeții, domnul Chia îi spuse cu un aer nevinovat:

— E plăcut să contempli un exces de virtute, însă mulți sunt de părere că e de prisos. Personal, îmi place să mă plimb în grădinile misionarilor. Totuși, când ați sosit, ați fost foarte aspru tratat; sunt mulți ani de atunci. Făcu o pauză binevoitoare și plină de subînțeles. Pare foarte probabil, chiar pentru un umil cetățean ca mine, că noii misionari ar putea fi primiți atât de prost la sosire, încât ei se vor vedea în regretabila situație să plece.

Părintele Chisholm se înfioră, pradă unei ispitiri

diavolești. Ambiguitatea, chiar modestia bârfelor negustorului echivalau cu cele mai rele amenințări. Domnul Chia, pe căi subtile și secrete, exercita în district o influență decisivă. Francis își da perfect de bine seama că i-ar fi de-ajuns să răspundă pe un ton nepăsător: „Ar fi o mare nenorocire ca astfel de calamități să-i lovească pe misionarii care vor veni... Însă cine se poate împotrivi voinței Cerului?” ca să înlăture pericolul care amenința să-i risipească enoriașii. Dar se abținu și-i păru chiar rău că întrevăzuse o asemenea eventualitate. Simțind o sudoare rece curgându-i pe frunte, răspunse cu o voce care se străduia să fie fermă:

— Numeroase sunt porțile cerului. Noi alegem una, acești noi predicatori intră printr-alta. De ce să le refuzăm dreptul de a practica virtutea în felul lor? Dacă ei o doresc, să vină!

Nu observă în privirea liniștită a domnului Chia scânteia de respect care străluci o clipă. Adânc tulburat, se despărți de prietenul lui și începu să urce colina. Obosit, intră în biserică și se opri în fața crucifixului din altar. Cu ochii fixați asupra coroanei de spini, spuse o rugăciune, implorând harul curajului, al înțelepciunii și al toleranței.

Pe la sfârșitul lui iunie, Misiunea metodistă era aproape terminată. Cu toată mărinimia lui, părintele Chisholm nu se putu hotărî să urmărească progresele construcției; evitase cu inima grea strada Lanternelor. Însă când Iosif, care nu neglijă să-i aducă toate detaliile penibile, îl înștiință că sosiseră doi diavoli străini, micuțul preot suspină, îmbracă cele mai frumoase haine, puse mâna pe umbrela scoțiană și înarmat cu gânduri bune, se duse să le facă o vizită.

Când trase clopoțelul, sunetul trezi un ecou între pereții de curând tencuiți, unde plutea un miros de vopsea. După un minut de așteptare, sub porticul de sticlă colorată, auzi pași grăbiți și o femeie scundă, ofilită, în vârstă, îmbrăcată cu o rochie cenușie și cu o bluză închisă până sus deschise ușa.

— Bună ziua, doamnă. Sunt părintele Chisholm. Mi-am permis să vin să vă urez bun soset la Pai-Tan.

Tresări nervos și în ochii ei albaștri, sterși, flutură o scurtă spaimă.

— Ah, da! Pofțiți înăuntru... Eu sunt doamna Fiske. Wilbur... soțul meu... doctorul Fiske... este sus. Suntem singuri și complet izolați. Foarte repede, întrerupse protestele și scuzele. Nu, nu... intrați vă rog.

El urcă în urma ei și pătrunse într-o încăpere înaltă și răcoroasă, unde un bărbat de vreo patruzeci de ani, cu obraji rași și cu mustață, tot așa de scund ca și soția lui, era cocoțat pe un scaun fără spetează și așeza metodic cărțile în rafturi. În spatele lentilelor groase, ochii miopi păreau inteligenți și timizi. Într-un larg șort de bumbac, picioarele subțirele arătau jalnic. Coborând de pe scaun, alunecă, gata să cadă.

— Fii atent, Wilbur, te rog! strigă soția lui, întinzând mâna ca să-l oprească. Apoi ea făcu prezentările. Dacă vreți, să luăm loc...

Încercă să zâmbească.

— Din nenorocire, n-avem mobilă... Dar, în China te obișnuiești cu orice.

Se așezară. Amabil, părintele Chisholm îi complimentă:

— Aveți aici o clădire magnifică!

— Da, aproape, se scuză doctorul Fiske. Avem mult noroc. Domnul Chandler, regele petrolului, s-a arătat foarte generos față de noi.

Tăcerea care se lăsă fu puțin jenantă. Oamenii aceștia erau cu totul altfel de cum își închipuise preotul. Nici el nu era un uriaș, dar cei doi Fisker erau cu adevărat atât de mici încât n-ai fi îndrăznit niciodată să devii agresiv cu ei. Micuțul doctor era blând, erudit și discret, cu buzele înflorite de un zâmbet ușor, timid. Soția lui – stând în lumină, Francis o putu studia în voie – părea liniștită și rafinată, iar cu mâinile frământa febril fie medalionul de aur de la gât, fie părul ei brun, coafat și des, care, după cum observă Francis șocat, era o perucă.

Deodată doctorul Fiske tuși și spuse simplu, fără nicio introducere:

— Cred că sosirea noastră aici nu vă face prea multă plăcere.

— Oh, nu! Nici vorbă.

La rândul său, preotul se simți stingherit.

— Știm asta din experiență. Era în Lan-Hi, un ținut fermecător. Ar fi trebuit să vedeți piersicii noștri. Am fost acolo singuri timp de nouă ani. Apoi a venit un alt misionar. Nu era misionar catolic, se grăbi el să adauge, însă... noi nu eram prea mulțumiți, nu-i așa, Agnes?

— Adevărat, dragul meu. Ea clătină din cap, tremurând. Însă am trecut și peste asta. Suntem aici, părinte, de multă vreme...

— De cât timp sunteți în China?

— De peste douăzeci de ani. Am plecat extrem de tineri. Chiar din ziua căsătoriei noastre. Ne-am consacrat viața propovăduirii Evangheliei. Ochii ei se încetoșară, însă zâmbi cu curaj. Wilbur, să-i arătăm părintelui fotografia lui John.

Se ridică și luă cu mândrie o ramă de argint de pe policioara șemineului încă goală.

— E fiul nostru când era la Harvard, înainte de a obține o bursă Rhodes pentru Oxford. Da, el este în Anglia... Se ocupă cu opere sociale printre docherii din Tynecastle.

La acest nume, politețea lui încordată dispăru.

— Tynecastle! Dar e foarte aproape de mine.

Ea îl privi încântată, zâmbitoare, strângând drăgăstos fotografia la piept.

— Nu-i extraordinar? Ce mică e lumea! Puse repede fotografia la loc. Acum am să vă aduc puțină cafea și clătite făcute de mine... e o rețetă de familie.

Nici nu vru s-audă protestele preotului.

— Nu mă deranjează. Țin mult ca Wilbur să ia doza lui de răcoritoare la ora asta. Suferă de o afecțiune a duodenului. Trebuie să-l îngrijesc, nu-i așa?

Venind aici, se gândise să rămână numai cinci minute; nu plecă decât după o oră.

Originari din Noua Anglie, cei doi erau născuți la Biddeford, în Maine, unde copilariseră și se căsătoriseră în

spiritul credinței lor. În timp ce-i povesteau tinerețea lor, Francis evoca cu simpatie o câmpie vălurită, unde perdele de mesteceni argintii ascundeau marea cețoasă, unde casele de lemn alb se adăposteau sub boschete de arțari și viță de vie, cățărata pe oțetarii care se colorează iarna în purpură catifelată. Își închipuia grațioasa clopotniță albă a satului, cu clopotele sunând cu toată puterea și siluetele întunecate pe străzile înghețate, ocupându-se liniștite de treburile lor. Dar familia Fisker alege o cărare mult mai aspră. Suferiseră mult. Amândoi erau să moară de holeră. În timpul revoltei Boxerilor, cei mai mulți tovarăși de-ai lor de la Misiune fuseseră masacrați; și ei petrecuseră șase luni într-o închisoare respingătoare, amenințați zilnic să fie executați. Dragostea lor unul pentru altul și pentru fiul lor era mișcătoare. În ciuda emotivității ei, doamna Fiske manifesta o grijă maternă neînfrântă față de cei doi bărbați.

Cu toate antecedentele ei, Agnes Fiske era romantică și poseda o comoară de amintiri pe care o păstra cu deosebită grijă. Îi arată lui Francis o scrisoare veche de un sfert de secol, scrisă de mâna scumpei sale mame, în care notase rețeta faimoaselor clătite, precum și o buclă din părul lui John, închisă cu grijă în medalionul ei. În sertarele sale, sus, păstra o mulțime de amintiri asemănătoare, pachete de scrisori îngălbenite, buchetul ei de nuntă, unul din primii dinți ai fiului ei, panglica pe care o purtase la primul ei bal la Biddeford...

Sănătatea ei era plăpândă; o dată Misiunea bine instalată, socotea să-și ia șase luni de vacanță și să plece în Anglia, la fiul ei. Și cu o seriozitate care dovedea bunăvoința ei, se angajă față de părintele Chisholm să-i ducă scrisorile în Anglia.

Când el își luă rămas-bun în cele din urmă, ea îl însoți dincolo de portic, unde domnul Fiske rămase, până la poarta grădinii. Ochii i se umplură de lacrimi.

— Nu pot să vă spun cât sunt de mișcată și recunoscătoare pentru bunătatea dumneavoastră și pentru vizita aceasta prietenească... mai ales pentru Wilbur. În

ultimul loc unde am fost am îndurat ură și un bigotism înfiorător. Nu de mult, un tânăr misionar, o brută, l-a lovit și l-a lăsat leșinat la căpătâiul unui bolnav sub pretext că ar fi amăgit sufletul nemuritor al acestui om. Femeia își stăpâni emoția. Vom colabora dacă veți binevoi. Wilbur este un doctor foarte bun. Chemați-l oricând aveți nevoie.

Apoi îi strânse călduros mâna și se întoarse. Părintele Chisholm se înapoie acasă perplex. Timp de câteva zile rămase fără știri noi de la familia Fiske. Însă sâmbătă, de sfântul Andrei, primi din partea lor câteva prăjiturile. Le duse, calde încă, înfășurate într-un șervet alb, în sufrageria copiilor.

Sora Martha încruntă din sprâncene.

— Femeia asta își închipuie că noi nu știm să facem prăjituri?

— Dorește numai să se arate binevoitoare, Martha. Să ne dăm osteneala să fim la fel.

De mai multe luni, sora Clotilde era chinuită de o dureroasă iritație a pielii. Încercase, fără rezultat, tot felul de loțiuni. Ajunsesse să țină chiar nouă zile de post ca să se vindece. Părintele Chisholm observă că își scărpină mereu mâinile înroșite de mâncărime. Cam fără voie, îi scrisese un bilet doctorului Fiske.

Doctorul sosi în mai puțin de o oră, examinează liniștit bolnava în prezența maicii superioare, apoi, fără cuvinte savante, aprobă tratamentele aplicate până atunci, însă mai pregăti un remediu special pe care trebuia să-l ia din trei în trei ore, și plecă. După zece zile, bubulițele dispărură, iar sora Clotilde se simțea excelent. Dar, după prima bucurie, mărturisi la spovedanie o îndoială care o tulbura.

— Părinte... mă rugasem cu atâta fervoare... și...

— Misionarul protestant a fost cel care te-a vindecat?

— Da, părinte.

— Asta nu este ceva care să-ți zdruncine credința. Dumnezeu ți-a îndeplinit rugăciunea. Noi toți nu suntem decât instrumentele sale. Un zâmbet fugar trecu pe buzele lui. Nu uita sentința lui Lao-Tseu: „Sunt multe religii, dar nu

este decât o rațiune și noi toți suntem frați”.

În aceeași seară, când se plimba prin grădină, Maria-Veronica, cu un oarecare regret, recunosc:

— Americanul acesta... e un medic bun.

El aprobă dând din cap.

— Are un suflet minunat.

Cele două misiuni își urmau drumurile lor paralele, fără conflicte. Pai-Tan le oferea un câmp destul de vast și fiecare evita să-l jignească pe celălalt. Înțelepciunea părintelui Chisholm, care nu urmărise niciodată să obțină conversiuni interesate, dădu rezultate. Unul dintre credincioșii lui care încercase să frecventeze Misiunea din strada Lanternelor fusese trimis înapoi, însoțit de scrisoarea:

Dragă Chisholm,

Omul acesta este un rău catolic, însă ar fi un metodist și mai rău. Să aveți parte numai de bine. Prietenul dumneavoastră într-unicul Dumnezeu.

Dr. Wilbur Fiske

P.S. Dacă unul din enoriașii dumneavoastră ar avea nevoie să fie internat în spital, nu ezitați să mi-l trimiteți: și fiți siguri că nu voi semăna în sufletul lui nicio îndoială cu privire la infaibilitatea lui Borgia!

Inima preotului se încălzi. „Doamne, gândea el, dacă oamenii ar practica mai mult bunătatea și toleranța, aceste două virtuți, s-ar coborî paradisul pe pământ.”

Modestia lui Fiske nu lăsa să se ghicească meritele sale decât foarte greu; era arheolog și un sinolog distins. Trimitea comunicări savante revistelor orientaliste din țara lui. Pasiunea pentru porțelanul din Chien-Lung și colecția sa din „familia neagră” din secolul al 18-lea, alcătuită cu un gust rafinat, era cu adevărat admirabilă. Ca cei mai mulți bărbați mici de statură, conduși de soții, el adora discuția. Așa că nu trecu mult și Francis și cu el se înțelesesă destul de bine ca să discute mereu, cu cuvinte voalate și precaut, câteodată,

vai! cu artag, punctele asupra cărora religiile lor difereau. Li se întâmpla, când se lăsau duși de ardoarea discuției, să se despartă cu oarecare răceală, căci doctorul era pizmaș și irascibil. Dar totul se aplană foarte repede.

— Dragul meu Chisholm, mă gândeam la o predică pe care am auzit-o odată pronunțată de doctorul Elder Cummings, unul dintre cei mai distinși teologi ai noștri, în care spunea: „Cea mai mare nenorocire astăzi este progresul Bisericii Catolice, datorită intrigilor funeste și diabolice ale preoților ei”. Eu țin să te asigur că, după ce te-am cunoscut, m-am convins că eminentul Cummings spunea prostii!

Francis, zâmbind și nu prea, consultă diferite lucrări teologice și, după câteva zile, îl anunță pe celălalt cu un aer oficial:

— Dragul meu Fiske, în catehismul cardinalului Cuesta am găsit fraza asta: „Protestantismul este o practică imorală, blesfematoare față de Dumnezeu, degradantă pentru om și periculoasă pentru societate”. Vreau să te asigur, dragul meu Fiske, cum că înainte chiar de a avea onoarea să te cunosc, consideram declarațiile cardinalului de neiertat! Și ridicând pălăria, se îndepărtă solemn.

Chinezii care asistau la scenă avură impresia că, Micul diavol-străin-cuprins-de-spasme-de-râs Methody” își pierduse complet rațiunea.

Într-o zi foarte vântoasă, pe la sfârșitul lui octombrie, părintele Chisholm întâlnește pe Podul Mancurian pe excelenta soție a doctorului.

Doamna Fiske venise să-și facă târguielile și avea într-o mână o sacoșă, iar cu cealaltă își ținea pălăria.

— Dumnezeuule mare, exclamă ea, ce tare suflă vântul! Voi avea atâta praf în păr încât va trebui să-l spăl și astă-seară!

Obişnuit cu această singură excentricitate, păcat neînsemnat al acestui suflet candid, Francis nu zâmbi. Orice pretext era bun pentru doamna Fiske spre a face aluzie la oribilul ei smoc de păr fals ca și cum ar fi avut o claie de păr. Pe Francis îl mișca această inocentă înșelătorie.

— Sper că totul merge bine la dumneavoastră.

Ea zâmbi cu capul plecat, preocupată de pălăria ei.

— Eu sunt cât se poate de bine, însă Wilbur a devenit morocănos fiindcă plec mâine. Se va simți prea singur bietul de el. Dar și dumneavoastră sunteți întotdeauna singur. Ce existență solitară duceți! Tăcu, apoi reluă: Fiindcă plec în Anglia, spuneți-mi, ce-aș putea face pentru dumneavoastră? M-am gândit să-i aduc lui Wilbur flanele calde pentru iarnă; Anglia n-are rival în lume pentru lănuri. Vreți să vă aduc și dumneavoastră?

El refuză cu un gest, zâmbind, apoi îi veni o idee.

— Dacă într-o zi nu veți avea nimic mai bun de făcut, duceți-vă s-o vedeți pe scumpa mea mătușă bătrână la Tynecastle. Se numește Miss Polly Bannon. Așteptați, vă voi da adresa ei.

Însemnă în grabă adresa cu un capăt de creion pe o bucată de hârtie ruptă de la pachet. Ea o puse în manșon.

— Ce să-i spun din partea dumneavoastră?

— Spuneți-i că sunt foarte bine, că sunt fericit... și că locuiesc într-un loc minunat. Spuneți-i că, după soțul dumneavoastră, sunt personajul cel mai important în China.

Ea îi aruncă o privire afectuoasă.

— Poate îi voi spune mai mult decât vă închipuiți dumneavoastră. Femeile sporovăiesc între ele. La revedere. Să veniți din când în când să-l vizitați pe Wilbur. Și îngrijiți-vă bine!

Îi strânse mâna și își continuă drumul – o femeie micuță, plăpândă, cu o voință de fier.

Îi promisese că se va duce să-l vadă pe doctor, însă săptămânile treceau, una după alta și el părea să nu aibă niciodată un moment de răgaz. Trebuia să se ocupe de casa lui Iosif. Când odăița fu construită, avu loc căsătoria; se oficiu o liturghie mare și o ceremonie solemnă, la care șase copii duceau trena miresei. După instalarea lui Iosif și a tinerei sale soții, Francis se duse în satul Liu, cu tatăl și frații lui Iosif. Nutrea de mult gândul să creeze o filială a Misiunii sale acolo. Le vorbea de construirea unui mare drum comercial care să traverseze munții Kwan. Mai târziu va avea

fără îndoială un preot mai tânăr ca asistent, așa că acțiunea lui ar putea să se întindă până la coline. Înainte de a-și pune proiectele în execuție, îi stimulează pe prietenii lui să mărească suprafețele însămânțate cu cereale și să desțelenească șaizeci de *mu* de pământ arabil împrejur.

Aceste ocupații îi ofereau o bună scuză. Cu toate acestea, întâlnindu-l pe Fiske cinci luni mai târziu, se simți plin de remușcări. Însă doctorul părea într-o excelentă dispoziție; veselia lui discretă, înclinată spre glumă, nu putea să aibă decât o explicație plauzibilă.

— Într-adevăr. Râse puțin, apoi își reluă aerul serios obișnuit. Aveți dreptate. Soția mea se înapoiază luna viitoare.

— Sunt foarte fericit. Dar e o călătorie lungă, pe care o va întreprinde singură.

— A avut fericirea să găsească o tovarășă de drum foarte plăcută.

— Soția dumitale este atât de binevoitoare. Știe să-și atragă simpatii.

— Este mai ales dotată cu un mare talent de a se ocupa cu ceea ce nu o privește deloc. Doctorul Fiske fu cuprins de o iritare nelalocul ei. Promiteți-mi că veți veni când se va înapoia Agnes să cinați cu noi.

Părintele Chisholm nu accepta decât rar invitațiile deoarece felul său de viață nu-i permitea să primească la rândul lui, însă remușcarea îl sili să promită că va veni.

— Mulțumesc, cu plăcere.

După trei săptămâni, promisiunea îi fu reamintită, spre marele lui regret, printr-un bilețel cu antetul din strada Lanternelor: „Astă-seară, fără greș la șapte și jumătate”.

Invitația îl deranja, căci vecerniile erau fixate la șapte. Făcu deci slujba mai devreme, îl trimise pe Iosif să-i caute o lectică și de astă dată plecă cu mare pompă.

Misiunea Metodistă, strălucit iluminată, degaja o atmosferă de sărbătoare. Coborând în curte, spera că nu va asista la o recepție de amploare și durată. Nu pentru că s-ar fi temut de societate, dar viața lui interioară se desfașurase

în așa fel în toți acești ani încât rezerva sa scoțiană, moștenită de la tatăl lui, se accentuase și-l făcuse taciturn cu necunoscuții.

Se simți ușurat când pătrunse în sala de sus, împodobită toată cu flori și panglici de hârtie multicoloră și nu le găsi decât pe gazde, care îl așteptau în picioare în fața șemineului; ambii aveau obraji roșii de căldura camerei, ca niște copii care se bucură de o petrecere. Lentilele grose ale doctorului scânteiau când îi ură bun-venit. Doamna Fiske îi luă călduros mâna:

— Sunt fericită că vă văd, sărmană creatură părăsită și rătăcită!

Primirea ei era sincer cordială. Nu mai era deloc timidă.

— Văd că sunteți fericită că v-ați înapoiat, dar sunt sigur că ați făcut o călătorie minunată!

— Da, desigur. O călătorie grozavă. Dragul nostru fiu este mulțumit de munca lui. Cât aș fi vrut să fie și el aici astă-seară! Flecărea, ingenuă ca o fetiță cu ochii sclipitori de emoție. Am atâtea lucruri să vă povestesc. Însă veți auzi toate acestea în prezența celeilalte comesene a noastră.

Francis nu se putu împiedica să nu ridice din sprâncene.

— Da, vom fi patru astă-seară. O doamnă... de care, cu toate ideile noastre diferite, m-am atașat foarte mult. E în vizită aici...

Se întrerupse la vederea preotului care încremenise și continuă intimidată:

— Bunul meu părinte, mai ales nu fiți supărat pe mine!

Se întoarse spre ușă și bătu din palme ca la un semnal convenit. Ușa se deschise și intră mătușa Polly.

8

În această după-amiază din septembrie 1914, nici Polly, nici sora Martha nu dădeau nici cea mai mică atenție împușcăturilor îndepărtate care se auzeau dinspre munți. În timp de Martha pregătea masa de seară, în strălucitoarele ei

cratițe de aramă, Polly, lângă fereastră, călca un maldăr de voaluri ale surorilor. În trei luni, cele două femei deveniseră inseparabile, ca două găini brune într-un coteț străin. Își respectau una alteia calitățile respective. Martha lăudă lucrurile croșetate de Polly, zicând că erau cele mai reușite din câte văzuse vreodată, în timp ce Polly, examinând ca o cunoscătoare broderiile de cruciuliță ale Marthei, admise pentru prima dată în viața ei că este inferioară la capitolul ăsta. Pe de altă parte, aveau astfel un subiect ineputabil de discutat.

Acum Polly umezise rufăria și, apropiind fierul de obraz ca să cerceteze dacă se încălzise, suspină:

— Iar arată obosit.

Cufundată în gânduri, Martha puse lemne pe foc, continuând să mestece în supă.

— Cum ar putea să arate mai bine? Nu mănâncă nimic.

— Când era tânăr avea o bună poftă de mâncare.

Călugărița belgiană ridică din umeri, exasperată.

— N-am văzut niciodată un preot care să mănânce atât de puțin. Ah! Am cunoscut unii care erau niște mîncăi, nu glumă, împărțitorului nostru de pomeni din Metiers îi trebuia șase porții de pește pe durata postului Paștelui. Eu am păreri mele. Când nu mănânci destul, stomacul se micșorează și în final nu mai poți mânca.

Însă Polly nu era cu totul de aceeași părere.

— Ieri, când i-am dus câteva *scone* de-abia scoase din cuptor, le-a privit și mi-a zis: „Cum aș putea să mănânc gândindu-mă că mii de oameni aici, lângă noi, sunt înfometați?”

— Ei! Au existat totdeauna înfometați. În țara asta au obiceiul să mănânce iarbă.

— Însă el e convins că toate vor merge și mai rău din cauza tuturor războaielor astea.

Sora Martha gustă din oala cu supă și dădu din cap aprobator. Însă, când se întoarse spre Polly, se posomori:

— Au fost întotdeauna războaie și foamete. La Pai-Tan, bandiții sunt pâinea noastră zilnică. Trag câteva focuri de

armă, cum fac și acum, apoi orașul le plătește un bir și ei se întorc în munți.

— Ei, ia spune-mi, a gustat *scone*-le mele?

— A mâncat una. Da, a găsit-o excelentă. Și apoi mi-a recomandat să dau tot cuptorul maicii noastre superioare pentru săraci.

— Acest bun părinte mă va înnebuni. Sora Martha, în afara bucătăriei, era cea mai blândă creatură, însă aici lua o înfățișare înflăcărată, ca și când ar fi fost capabilă de furii înspăimântătoare. Să dea, mereu să dea! El și-ar da și pielea. Știi dumneata ce s-a întâmplat iarna trecută? Într-o zi ninge în oraș și el și-a dat haina, o frumoasă haină nouă pe care noi, surorile, o lucrasem din cea mai bună stofă de lână de import. A dat-o unui oarecare neisprăvit, pe jumătate înghețat. Aveam o poftă mare să-i spun drept în față părerea mea, te asigur, însă maica superioară a preferat să-i vorbească ea însăși. El a privit-o cu privirea aceea foarte mirată care te face să te rușinezi: „De ce nu? La ce ar folosi să predici Evanghelia dacă nu trăim creștinește? Hristos și-ar fi dat cu siguranță haina acestui cerșetor. De ce să n-o dau și eu?”. Iar când maica i-a replicat ferm că noi îi făcusem cadou această haină, el a răspuns, dârdâind de frig: „Atunci e meritul dumneavoastră, nu al meu!” Este de necrezut! Nimeni nu ar crede așa ceva în țara mea, unde economia e considerată o virtute. Dar destul! Să ne așezăm și să mâncăm puțină supă. Dacă așteptăm până va termina de mâncat liota asta de copii flămânzi, vom muri de foame.

Când se înapoie din oraș, părintele Chisholm trecu prin fața ferestrei care nu avea perdea și le zări mâncând. Chipul lui îngrijorat se luminează o clipă și le adresează un mic zâmbet.

La început, sosirea neașteptată a lui Polly îi pricinuisese oarecare temeri. Totuși, ea câștigase toate inimile; se adaptase de minune regulilor Misiunii și gusta aici acea plăcere liniștită pe care i-ar fi procurat-o o excursie la Blackpool. Nici climatul, nici anotimpul nu o deranjaseră și se furișa liniștită spre banca ei preferată din grădina cu zarzavaturi, unde tricota în ore întregi printre verze, cu

umerii drepti, cu gura pe jumătate închisă, cu privirea pierdută în depărtare și mulțumită, în zornăitul andrelelor ei, cu pisica galbenă a Misiunii care torcea de să-și piardă sufletul, pe jumătate ghemuită în fustele ei. Era în cei mai buni termeni cu bătrânul Fu, și grădinarul găsea fără încetare un pretext oarecare s-o facă să-i admire legumele, care crescuseră foarte frumoase, sau ca să-i aprobe un oarecare pronostic meteorologic, supărător.

În raporturile ei cu călugărițele, nu le deranja, nu își aroga nici cel mai mic privilegiu. Tactul ei instinctiv atingea perfecțiunea și asta provenea din felul ei liniștit, ca și din prozaica simplitate a obiceiurilor sale. Nu fusese niciodată așa de fericită. Speranța ei cea mai scumpă – să ia parte la activitatea misionară a lui Francis – se realizase. Îl vedea în apostolatul lui, la care poate contribuise și ea, deși n-ar fi îndrăznit niciodată să formuleze un asemenea gând. Durata șederii ei, fixată mai întâi la două luni, se prelungi până în luna ianuarie.

Nu avea decât un singur regret, acela că nu putuse să întreprindă mai curând această călătorie. Deși îi fusese devotată trup și suflet lui Ned, moartea lui nu o eliberase de toată responsabilitatea. Judy rămânea o pricină de griji constante, cu fanteziile și frivolitatea ei, cu capricioasele ei schimbări de dispoziție. De la primul ei serviciu la municipalitea din Tynecastle, trecuse prin vreo jumătate de duzină de posturi de secretară, fiecare apreciat inițial ca perfect corespunzător, apoi abandonat cu dezgust. De la o carieră în domeniul funcționăresc se reorientase spre învățământ, vrând să devină institutoare. Dar cursurile Școlii Normale o plictisiseră repede și nutri gândul să intre la mănăstire. În faza asta, la douăzeci și șapte de ani, descoperise brusc cum că adevărata ei vocație era să îngrijească bolnavi și intrase la Spitalul General Northumberland ca infirmieră. Aceasta fusese împrejurarea care îi prilejuise lui Polly prezenta libertate care – vai! – părea doar de moment. Fiindcă, după doar patru luni, vitregiile vieții de infirmieră o descurajaseră pe Judy și începură să

curgă scrisori pline de arțag și nemulțumiri, dându-i de înțeles mătușii Polly că trebuie să se întoarcă în grabă la sărmana ei nepoată neglijată.

Francis, închipuindu-și viața pe care o ducea mătușa Polly la ea acasă – încetul cu încetul, fiindcă nu era niciodată vorbăreață –, ajunsese să o vadă ca pe o sfântă. Totuși, liniștea ei nu era aceea a unei statui. Avea slăbiciunile ei, iar geniul său pentru intervenții inoportune rămăsese neschimbat. De exemplu, din proprie inițiativă și călăuzită de o loială dorință de a-l ajuta pe Francis, reușise să readucă două suflete rătăcite care, în cursul uneia dintre expedițiile ei la Pai-Tan, se atașaseră de persoana ei, și mai ales de pungă ei. Francis avusese mult de lucru ca să o scape de Hosannah și Philomena Wang.

Preotul găsea o mare îmbărbătare din conversațiile zilnice cu ea, ceea ce era de-ajuns să-l facă să o aprecieze pe această uimitoare femeie. Acum în încercările cu care se trezi brusc confruntat, recurse la bunul ei simț.

Pe când se înapoia acasă, le zări pe verandă pe sora Clotilde cu Anna, așteptându-l. Oftă. Nu va avea oare niciodată pace ca să se gândească în liniște la știrile îngrijorătoare pe care le primise? Chipul întunecat de obicei al lui Clotilde era congestionat. O păzea de aproape pe tânără mai ceva ca o temniceră, ținând-o strâns cu mâna proaspăt pansată. Ochii fetei scânteiau sfidător. Și mirosea a parfum.

Privirea întrebătoare a părintelui dezlănțui un flux de cuvinte:

— A trebuit să cer maicii superioare permisiunea să v-o aduc pe Anna. La urma urmelor, ea este sub supravegherea mea directă, în atelierul de coșuri.

— Și apoi, soră? întrebă părintele Chisholm, străduindu-se să rămână calm.

Sora Clotilde tremura de indignare și de enervare.

— Am suportat multe din partea ei: insolență, neascultare, lenevie... Știam că le îndemna pe celelalte să facă la fel ca ea și, în plus, fura! Chiar și acum s-a parfumat

cu apa de colonie a lui Miss Bannon. Însă de astă dată...

— Ce este, soră?

Sora Clotilde roși și mai mult. Scena era mult mai penibilă pentru ea decât pentru vinovată.

— A început să lipsească nopțile. Știți și dumneavoastră că soldații dau târcoale prin preajmă. A petrecut noaptea trecută cu unul din oamenii lui Wai-Chu. Patul ei nici nu era desfăcut. Și când am încercat s-o dojenesc azi de dimineață, s-a zbatut și m-a mușcat.

Părintele Chisholm se întoarse spre Anna. Îi părea de necrezut ca fetița pe care o ținuse în brațe în noaptea aceea de iarnă, cea care îi fusese dăruită de Cer, să fie aceea care stătea acum în fața lui, îmbufnată și nesupusă. Nu avea nici douăzeci de ani, însă era foarte dezvoltată, cu piept mare, cu privirea grea și buzele umflate ca un fruct copt. Fusese întotdeauna deosebită de celelalte: îndrăzneată, nepăsătoare și nesupusă. El își zicea: „De data asta, orice morală nu mai are rost: Anna nu are nicio înclinație spre virtute!”

El avea însă o îngrijorare atât de grea, încât vocea lui rămase blândă când o întrebă:

— Ce ai de spus, Anna?

— Nimic.

— Nimic, părinte, reluă sora Clotilde cu voce șuierătoare. Anna îi aruncă o privire plină de ură.

— Rău ne răsplătești, Anna, pentru străduința noastră de a te crește dacă te porți așa. Nu ești fericită între noi?

— Nu.

— De ce?

— N-am cerut eu să vin la mănăstire. Nici nu m-ați cumpărat măcar. M-ați avut degeaba. M-am rugat destul.

— Doar nu te rogi toată ziua. Ai și lucrul tău.

— Nu vreau să împlutesc coșuri.

— Ei bine! Ți se va da altceva de lucru.

— Ce oare? Croitorie? Ați vrea să cos toată viața?

Părintele Chisholm să strădui să zâmbească.

— Desigur că nu. Când vei ști să faci toate aceste lucruri folositoare, unul dintre tinerii noștri te va lua în căsătorie.

Fata avu un rânjet care spunea limpede: „Bunii dumneavoastră tineri nu sunt pe placul meu”.

El tăcu. Apoi îi spuse cu amărăciune că această nerecunoștință îl mâhnea adânc:

— Nimeni nu te reține aici împotriva voinței tale. Însă atât cât vor continua tulburările, vei rămâne. În oraș ai fi expusă la pericole grave. Toată omenirea este expusă unor grave pericole. Aici, însă, ești în siguranță. Dar trebuie să te supui regurilor. Du-te acum și ascultă de sora Clotilde. Dacă nu, mă voi supăra grozav.

Le îngădui să plece, rugând-o pe sora Clotilde să o poftască pe maica superioară la el. Le privi traversând curtea, apoi intră încet în casă. N-avea oare destule griji și fără povestea asta?

Cinci minute mai târziu, când Maria-Veronica intră în cameră, el privea de la fereastră spre orașul care se întindea jos. După câteva clipe spuse:

— Scumpă prietenă, am să-ți dau știri rele. Prima este că probabil vom avea război și aici înainte de sfârșitul anului.

Maica superioară îl privea liniștită, așteptând. El se întoarse și-o privi.

— Vin de la domnul Chia. Războiul este inevitabil. De mulți ani provincia asta este dominată de Wai-Chu. După cum știi, el i-a adus pe țăranii în sapă de lemn cu taxele și impozitele lui. Dacă nu i s-ar fi supus, satele ar fi fost distruse, iar familiile țăranilor măcelărite. Însă oricât de odios ar fi el, negustorii din Pai-Tan au convenit întotdeauna să-l plătească. Acum, un alt războinic se îndreaptă spre districtul nostru: generalul Naian, care vine din Yang Tse-ul inferior. Despre el se spune că nu este atât de rău, ca Wai-Chu și se pare că vechiul nostru prieten Shon i s-a alăturat. Cred că urmărește să cucerească provincia lui Wai, adică să-i împileze el pe locuitorii acesteia. Va porni asupra Pai-Tan-ului. Nu se pot cumpăra ambii conducători. Nu poate fi plătit decât învingătorul. Așa că cei doi se vor bate.

Ea zâmbi ușor.

— Bănuiam toate astea mai de mult. De ce sunteți astăzi

atât de pesimist?

— Poate din pricina amenințărilor războiului. Îi aruncă o privire încordată. Va fi, desigur, o luptă pe viață și pe moarte.

Zâmbetul maicii Maria-Veronica se accentuă.

— Nici dumneavoastră, nici eu nu ne temem de luptă, răspunse ea.

După o nouă tăcere, întoarse privirea.

— Mă gândesc, firește, la situația noastră: suntem foarte expuși aici, în afara zidurilor orașului. Dacă Wai atacă Pai-Tan, noi vom fi pe linia de foc. Dar mă gândesc mai ales la acest sărman popor, atât de mizerabil, de înfometat, de neajutorat. Am ajuns să-l iubesc din toată inima. Tot ceea ce cer ei este să fie lăsați în pace, ca să-și poată culege hrana de pe câmp și să trăiască în liniște la casele lor, cu familiile lor. De ani buni sunt victimele unui tiran. Acum, fiindcă un alt tiran ocupă scena, li se vor da puști, da, în mâinile oamenilor din congregația noastră, vor fâlfâi drapelele, însoțite de obișnuitele strigăte de „Independență și Libertate”. Li se inoculează ura. Apoi, pentru că cei doi tirani îi obligă să o facă, nenorociții se vor arunca unii asupra altora. Și pentru ce? După masacru, când fumul și împușcăturile vor înceta, impozitele vor fi mai grele, iar opresiunea mult mai nemiloasă decât înainte. Suspină. Cum să nu deplâng soarta acestei sărmene omeniri?

Ea avu un gest de protest.

— Nu aveți o părere prea grozavă despre război. Unele sunt însă drepte și glorioase. Istoria o dovedește. Familia mea a luat adesea parte la războaie.

El nu răspunse o bună bucată de vreme. Când în cele din urmă se întoarse spre ea, cearcănele din jurul ochilor se adânciseră. Vorbi încet, cu greutate:

— E ciudat că puteți spune așa ceva în asemenea momente. Se opri și plecă privirea. Micile noastre dificultăți de aici nu sunt decât ecoul unei și mai mari dezordini.

Îi venea din ce în ce mai greu să continue, însă trebuia.

— Domnul Chia a primit știri, prin curieri speciali, de la prietenii săi din Sen Siang. Germania a invadat Belgia și a

declarat război Franței și Marii Britanii.

Se întrerupse. Fața ei se descompuse, nu scoase o vorbă, însă rămase cu capul nemișcat, încremenită.

El reluă:

— Vor afla și ceilalți curând. Dar nu trebuie să lăsăm ca raporturile noastre aici la Misiune să fie tulburate de toate acestea.

— Nu trebuie.

Răspunsese mașinal, căci privirea ei era aiurea, la mii de kilometri depărtare.

Primul semn veni după câteva zile: un mic drapel belgian, cusut în grabă cu fir de culoare pe un pătrat de mătase, flutura la fereastra camerei sorei Martha. În aceeași zi, Martha ieși grăbită de la dispensar și porni spre casa călugărițelor cu un nou elan, manifestându-și zgomotos satisfacția de a găsi ceea ce aștepta: ziare. Un cotidian american publicat la Shanghai, *Intelligence*, venea neregulat, în pachete, cam o dată pe lună. Se duse grăbită la fereastră și cu degetele tremurându-i între speranță și teamă smulse banderolele. Parcurse foile dintr-o privire, apoi scoase o exclamație indignată:

— Doamne! Cum e cu puțință!

Fără să ridice capul, făcu un semn spre Clotilde care intrase în cameră atrasă de aceeași forță magnetică.

— Privește, soră! Ei sunt la Louvain și catedrala este în ruine, distrusă de bombardamente. Și Metrieux, la zece kilometri de mine, ras de pe fața pământului. Oh! Doamne, un oraș pe cât de frumos pe atât de înfloritor!

Apropiate de nenorocirea lor comună, cele două călugărițe se aplecară asupra ziarelor, punctând lectura cu comentarii îngrozite.

— Și altarul a fost distrus! Martha își frângea mâinile. Metrieux! Mă duceam acolo cu tata cu căruța când aveam șapte ani. Era un drum bine cunoscut... Am cumpărat de acolo douăsprezece găște cenușii... și acum...

Clotilde, cu pupilele dilatate, citea relatarea bătăliei de pe Marna.

Maica superioară intrase și se așeză liniștită la masă. Clotilde nu-i remarcase prezența, Martha însă o zărise cu colțul ochiului și era exasperată.

Înăbușită de indignare, cu vocea răgușită, ea arată un paragraf:

— Ascultă asta, soră Clotilde: „De la un martor demn de crezare aflăm că maicile de la mănăstirea Louvain au fost violate de năvălitori. Se confirmă că un mare număr de copii nevinovați au fost masacrați...”

Clotilde era palidă ca fildeşul.

— Așa a fost și în războiul franco-prusac. Sunt inumani. Nu-i de mirare că acest ziar american le zice huni!

Șuierase cuvântul.

— Nu vă pot îngădui să vorbiți despre compatrioții mei în acești termeni, interveni Maria-Veronica.

Clotilde se întoarse deodată, uluită, sprijinindu-se de pervazul ferestrei. Însă Martha era pregătită să riposteze.

— Compatrioții dumneavoastră, maică? În locul dumneavoastră n-aș fi atât de mândră! Niște barbari brutali. Asasini de femei și copii.

— Armata germană este compusă din gentlemani. Nu dau crezare acestei foi vulgare. Nu relatează decât minciuni.

Martha își puse mâinile în șolduri. Vocea ei aspră, de țărăncă, era plină de ură:

— Este adevărat ceea ce scrie în acest ziar vulgar despre invadarea unei țărișoare liniștite de către armata dumneavoastră de gentlemani?

Maica superioară păli și mai tare decât Clotilde.

— Germania trebuie să aibă un drept sub soare.

— Așa că ucide și jefuiește, aruncă în aer catedralele și piața în care mergeam când eram o copilă, fiindcă Germania vrea soarele și luna, scroafa lacomă...

— Soră!

Demnă chiar și în agitația ei, maica superioară se ridică. Este o dreptate pe lumea asta. Germania și Austria n-au fost niciodată tratate cu dreptate. Și nu uita că fratele meu luptă chiar acum pentru a făuri noul destin al țării sale. Îți interzic

deci, ca superioară a ta, să pronunți calomnii precum cele care îți necinstiră adineauri buzele.

Urmă o pauză grea, după care Maria-Veronica se pregăti să părăsească încăperea. Înainte de a ajunge la ușă, Martha strigă:

— Ilustrul dumneavoastră destin nu este încă făurit. Aliații vor câștiga războiul.

Maria-Veronica îi adresă un zâmbet rece, plină de milă, apoi ieși.

Vrajba sporea pe măsură ce noi știri ajungeau la Misiunea îndepărtată, amenințată ea însăși de război. Cu toate că franțuzoaica și belgiana nu-și arătaseră până atunci mare simpatie una pentru cealaltă, acum erau strâns legate. Martha o proteja pe Clotilde, care era mai slabă, își făcea griji pentru sănătatea ei, oblojea tusea cronică a acesteia și îi punea deoparte porții alese din toate mâncările. Împreună, fără să se ascundă, împleteau mintene și ciorapi ca să trimită bravilor răniți. Vorbeau despre patriile lor mult iubite fără să se ferească de prezența maicii superioare, cu suspine și subînțelesuri, având însă grijă să n-o jignească. Apoi Martha sugera, pe un ton semnificativ:

— Să ne rugăm un moment pentru gândurile noastre intime.

Maria-Veronica suporta mândră și în liniște. Și ea se ruga pentru victoria alor săi. Părintele Chisholm privea cele trei fețe ridicate spre cer într-o rugăciune fierbinte pentru victoriile țărilor lor, în vreme ce el, îngrijorat și neliniștit, urmărea mișcările lui Wai pe dealuri, și aflând de mobilizarea generală decretată de Naian, se ruga să fie iar pace... siguranță pentru enoriașii lui... și suficientă hrană pentru copii.

Deodată sora Clotilde, în clasa ei, începu să-i învețe pe copii *La Marseillaise*. O făcea într-ascuns, în timp ce maica superioară era ocupată la atelierul de coșuri, tocmai în cealaltă extremitate a Misiunii. Copiii, buni imitatori, învățară repede. Apoi, într-o dimineață, când Maria-Veronica traversa obosită curtea, cu o expresie vizibil

chinuită, auzi de la fereastra clasei lui Clotilde imnul național francez cântat de copii și acompaniat de pian.

O clipă, Maria-Veronica se clătină; apoi expresia ei deveni dură, își adună tot curajul și continuă drumul cu capul sus.

Într-o după-amiază, pe la sfârșitul aceleiași luni, Clotilde era în clasă. Elevele sale, după ce executaseră ca în fiecare zi *La Marseillaise*, își terminau lecțiile lor de catehism. Sora Clotilde, după obiceiul pe care și-l luase de curând, le spuse:

— Îngenuncheați, dragi copii, și să spunem o mică rugăciune pentru bravii soldați francezi.

Copiii, ascultători, îngenunchează și repetară după ea de trei ori „Bucură-te, Marie”... Clotilde vru să dea semnalul de ridicare, când avu surpriza să o descopere pe maica superioară, în picioare, la spatele ei. Maria-Veronica era liniștită și surâzătoare. Fără să privească spre Clotilde, se adresă clasei:

— Și acum, copii, nu-i așa că-i drept să repetăm aceeași rugăciune și pentru bravii soldați germani?

Clotilde se face verde. Se înăbușea.

— E clasa mea, maică.

Maria-Veronica părea că n-o aude.

— Hai, dragii mei, pentru bravii germani, „Bucură-te, Maria, cea plină de har”...

Gâfâind, cu buzele strânse, Clotilde ridică mâna și o palmui pe maica superioară. Se lăsă o tăcere cumplită. Apoi Clotilde izbucni în hohote de plâns și ieși în goană din încăpere. Maria-Veronica nici nu se clinti. Cu același surâs binevoitor li se adresă copiilor:

— Sora Clotilde este bolnavă. Ați văzut cum m-a lovit? Vom termina lecțiile de azi împreună. Însă mai întâi, dragii mei, hai să spunem de trei ori Ave Maria pentru bunii soldați germani.

Când sfârșiră rugăciunea, ea se așeză la catedră și deschise cartea.

Seara, intrând pe neașteptate în dispensar, părintele Chisholm o găsi pe sora Clotilde ocupată să-și pregătească o doză puternică de somnifer. Tresări brusc când îl văzu

venind și trebui să deșerte lingura pe care o ținea în mână. Incidentul din clasă o adusesse la marginea puterilor. Bolborosi:

— Iau un mic calmant pentru stomac. Mă doare!

Însă el înțelesese destul de bine după cantitate și după purtarea ei, că lua medicamentele ca sedative.

— Nu exagerați, soră, conține prea multă morfină.

După ce plecă sora, el închise sticla în dulapul cu otrăvuri, în dispensarul gol, înspăimântat de pericolul la care se expuneau aici, chinuit de zădărnicia acestui război îndepărtat și crud, simți crescând în el un val de mânie împotriva urii imbecile dintre cele trei femei: sperase că buna înțelegere se va restabili, însă se produsese contrariul. Cu buzele strânse, luă brusc o hotărâre.

După școală, a doua zi, le chemă pe cele trei călugărițe. Le lăasă să stea în picioare în fața biroului său, privindu-le sever, împotriva obiceiului său și le adresă, aproape cu amărăciune, următoarele cuvinte:

— Conduita dumneavoastră actuală mă mâhnește profund. Nimic nu o justifică.

Trecură câteva secunde în tăcere; Clotilde fierbea.

— Dar atitudinea noastră e justificată!

Scotoci în buzunarul rochiei ei și, tremurând, scoase o tăietură de ziar mototolită:

— Citiți, vă rog. Purcede de la un prinț al Bisericii...

El parcurse articolul care cita un discurs al cardinalului Amette, pronunțat de la înălțimea amvonului de la Notre-Dame din Paris:

— „Dragii mei camarazi ai armatelor franceze și glorioșii lor aliați, Dumnezeu Atotputernicul este cu noi. Dumnezeu ne-a ajutat să atingem gloria noastră trecută. El ne va ajuta din nou la ceasul primejdiei. Dumnezeu este alături de bravii noștri soldați în bătălii, el le întărește brațele și îi fortifică împotriva dușmanului, Dumnezeu îi apără pe ai săi. Dumnezeu ne va da victoria”... Se opri, incapabil să continue.

Urmă o tăcere glacială. Clotilde dădu din cap triumfătoare, iar Martha își savura răzbunarea. Însă nici

Maria-Veronica nu se dădu bătută. În liniște, ea scoase din sacul negru de pânză care-i atârna la centură o tăietură de ziar îndoită cu grijă.

— Nu știu nimic despre opinia îndoielnică a unui cardinal francez. Dar iată o declarație comună a arhiepiscopilor din Köln, München și Essen.

Cu vocea liniștită și semeată, citi:

— „Popor prea iubit al patriei noastre, Dumnezeu este cu noi în această luptă pentru dreptate, în care am fost târați fără voia noastră. Noi vă ordonăm deci, în numele lui Dumnezeu, să vă bateți până la ultima picătură de sânge pentru onoarea și gloria țării voastre. Dumnezeu știe, în înțelepciunea și în corectitudinea Sa, că dreptatea este de partea noastră și el ne va da...

— De-ajuns!

Francis o întrerupse, luptându-se să se stăpânească, însă era cuprins de mânie și de disperare. Chiar aici, sub ochii lui, regăsea esența răutății și a ipocriziei umane. Inutilitatea existenței îi păru de neînvins, fără speranță.

Rămase abătut cu capul în mâini, apoi murmură:

— Numai Dumnezeu știe cât îl dezgustă toate aceste zadarnice apeluri.

În furia lui, se ridică și începu să umble în lungul și-n latul camerei.

Biruit de emoție, se ridică brusc și începu să se plimbe prin încăpere.

— Nu pot să combat contradicțiile dintre cardinali și arhiepiscopi, cu alte contradicții. N-aș îndrăzni s-o fac. Cine sunt eu? Un umil preot scoțian, pierdut în China îndepărtată, în pragul unui conflict între bandiți. Dar nu vă dați seama de nebunia și de lașitatea întregii afaceri? Noi, Sfânta Biserică Catolică și toate bisericile creștinătății, noi luăm parte la războiul mondial! Mai mult, noi îl sfințim? Trimitem milioane de credincioși să fie mutilați și masacrați, să le schilodească trupul și sufletul, să ucidă și să fi uciși, cu un zâmbet fățarnic și cu binecuvântarea noastră apostolică. Muriți pentru patrie și păcatele voastre vor fi iertate!

Patriotism! Regele sau împăratul! Zece mii de predicatori îngâmfați strigă din amvon: „Dați Cezarului ce este al Cezarului...”

Se întrerupse cu pumnii strânși, cu ochii înflăcărați.

— Nu mai există niciun Cezar astăzi, ci numai financiari și oameni de stat care vor să posede mine de diamant în Africa de Sud, sau cauciucul din Congo, reducându-l la sclavie. Hristos a predicat iubirea universală. A predicat frăția între oameni. Nu a urcat muntele ca să strige: „Ucideți, ucideți! Haide, plin de ură, înfigeți baioneta în pânțele fratelui vostru”. Nu cuvintele Sale răsună astăzi în catedrale, ci glasuri criminale și lașe. Buzele îi tremurau. Cum putem îndrăzni noi, în numele lui Dumnezeu pe care îl servim în aceste țări străine și pe care le socotim păgâne, să venim ca să-i convertim pe locuitorii lor la o doctrină pe care noi o renegăm cu fiecare act al nostru? Creștinismul – religia mincinoșilor! O afacere de clasă, de bani și de vrăjmășii naționaliste, de războaie imorale!

Se opri brusc, cu picături de sudoare în sprâncene, cu o expresie chinuită.

— De ce nu profită de ocazie Biserica? Ce șansă să-și justifice pretențiile de mireasă a lui Hristos! În loc să predice ura și vrajba, să strige pretutindeni prin gura arhierilor și a tuturor preoților: „Aruncați armele. Nu trebuie să omorâți. Vă poruncim să nu luptați.” Sigur, vor fi persecuții și multe execuții. Dar aceia vor fi martiri, nu criminali. Moartea va decora, nu va pângări altarele noastre.

Vocea lui coborî, deveni mai calmă, oarecum profetică.

— Biserica va avea de suferit pentru lașitatea ei. O viperă hrănită la sân va mușca sânul într-o zi. A consfinți puterea armelor echivalează cu a invita la distrugere. Va veni vremea când mari forțe armate se vor dezlănțui și se vor întoarce împotriva Bisericii, corupându-și copiii cu miile și alungând-o din nou, umbră timidă, în catacombe.

Se lăsă o liniște grea. Martha și Clotilde lăsară capul în jos, emoționate fără voia lor. Dar Maria-Veronica, cu o oarecare aroganță care marcase aceste ultime zile de

gâlceavă, îi aruncă o privire limpede, rece, înăsprită de o licărire sarcastică.

— Un discurs impresionant, părinte... demn de acele catedrale pe care le blamezi... Dar nu cumva sunt vorbe goale de vreme ce nu le puneți în aplicare... aici, în Pai-Tan?

Fruntea lui se acoperi de roșeață, apoi se liniști. Fără mânie, îi răspunse:

— Am interzis cu desăvârșire tuturor oamenilor congregației să participe activ la conflictul crud care ne amenință. Le-am cerut, dacă vor izbucni tulburări, să se refugieze cu familiile lor între zidurile Misiunii. Accept consecințele, oricare ar fi ele...

Cele trei surori îl priviră. O ușoară tresărire trecu pe masca de nepăsare și rece a Mariei-Veronica. Totuși, când le văzu ieșind, își dădu seama că nu erau împăcate. O temere nedefinită îl înfiora, încerca o senzație ciudată; timpul îi părea suspendat, parcă în așteptarea a ceva ce trebuia să se întâmple.

9

Într-o duminică dimineața fu deșteptat de ceea ce se temea cel mai mult: bubuituri asurzitoare de artilerie. Se sculă repede și alergă la fereastră. De pe înălțimile care se ridica spre vest, la câțiva kilometri, șase tunuri ușoare începuseră să bombardeze orașul. Francis se îmbracă repede și coborî. În aceeași clipă, Iosif sosea alergând de pe verandă.

— Ostilitățile s-au declanșat, stăpâne. Ieri-seară, generalul Naian a împresurat Pai-Tan și soldații lui Wai îl atacă. Oamenii noștri au sosit la porțile Misiunii.

Preotul aruncă o privire în direcția aceea și porunci:

— Dă-le drumul numaidecât.

Servitorul alergă să deschidă porțile, iar el dădu fuga la orfelinat. Copiii luau micul dejun, liniștiți. Una sau două fete scânceau, îngrozite de zgomotul îndepărtat. El umbla

printre mese, încercând să zâmbească:

— Nu sunt decât petarde, dragii mei. Timp de câteva zile le vom auzi mereu...

Cele trei surori supravegheau sufrageria. Maria-Veronica era de un calm marmorean, însă el observă imediat că sora Clotilde era tulburată. Părea că se stăpânește cu greu, cu mâinile încheștate vârâte în mânecile lungi. La fiecare detunătură îngălbenea. Arătând din cap spre copii, el încercă să glumească, spre a-i da curaj.

— De-am putea să-i ținem mereu la masă, și să mănânce.

Sora Martha izbucni în râs.

— Ah, da. Ar fi minunat!

Când Clotilde se străduia să schițeze un zâmbet, se auzi iar bubuitul tunului. Francis părăsi imediat sufrageria și porni spre ghereta de unde Iosif și Fu supravegheau porțile larg deschise. Mulțimea de credincioși se înghesuia aici cu familii și bagaje; tineri și bătrâni, o părticică din omenirea suferindă, sărmane ființe umile și simple, înspăimântate.

Inima i se umplu de bucurie la gândul că putea să le ofere un adăpost. Zidurile solide de cărămidă îl ocroteau. Binecuvântă vanitatea care-l îndemnase să le construiască așa de înalte. Urmări cu o stranie tandrețe o sărmană bătrână în zdrențe, a cărei față plină de zbârcituri trăda o existență de răbdătoare lipsuri și care sosea târând cu greutate un pachet cu care se instală într-un colț al curții suprapopulate. Apoi, liniștită, se apucă să pregătească un pumn de fasole într-o cutie veche de lapte condensat.

Fu rămasă netulburat lângă părintele Chisholm, însă chipul schimbat al lui Iosif, viteazul, trăda o oarecare teamă. Căsătoria îl schimbase, nu mai era băiatul fără griji, ci un tată și un soț cu responsabilități și cu gospodăria lui.

— Ar trebui să se grăbească! bombănea el neîncetat. Trebuie să închidem porțile și să le baricadăm.

Părintele Chisholm puse mâna pe umărul lui:

— Să nu închizi până ce n-au intrat toți, Iosif.

— Vom avea necazuri, răspunse tânărul, ridicând din umeri. Unii dintre cei care se găsesc aici au fost chemați la

arme de Wai, și el va fi foarte nemulțumit când va vedea că au preferat să vină la noi decât să se bată.

— Totuși, nu se vor bate! replică părintele hotărât. Haide, nu-ți pierde curajul! Înălță drapelul în timp ce eu supraveghez porțile.

Iosif plecă bombănind și după câteva minute drapelul Misiunii, o cruce a Sfântului Andrei de un albastru închis pe un fond de mătase azur flutura în bătaia vântului. Părintele Chisholm tresări de orgoliu și o fulgerare de bucurie îi străpunse inima. Acest drapel semnifica pacea și buna înțelegere, un drapel neutru, care proclama iubirea tuturor.

Când intră și ultimul întârziat, porțile fură încuiate provizoriu, în momentul acela, Fu atrase atenția preotului asupra pădurii de cedri, la o depărtare de circa două sute cincizeci de metri, în stânga clădirii. În acest crâng, chiar pe colina de la Jade, apăruse un tun lung. Vag, el deosebi între crengi tunicile verzi ale soldaților lui Wai care săpau tranșee și consolidau poziția bateriei; Francis nu era un expert în materie, însă tunul i se păru o armă mult mai puternică decât tunurile mici care erau acum în acțiune. Și chiar când îl mai cerceta, o flacără scânteietoare îi luă vederea, urmată imediat de o detunătură formidabilă și de zgomotul asurzitor al obuzului care zbură pe deasupra capetelor lor.

Schimbarea fu promptă. Bombardamentul acestei piese grele care bătea orașul îi răspunse artileria lui Naian care nu era însă eficientă. Imediat, lovituri scurte începură să cadă peste Misiune. Un obuz căzu în grădina de zarzavaturi, aruncând o ploaie de pământ. Imediat izbucniră în curte strigăte de spaimă și Francis fu silit să-și strângă enoriașii în biserică.

Vacarmul și confuzia creșteau. În clase, copiii își ieșiseră din minți. Dar maica superioară potoli spiritele. Blajină și zâmbitoare, dominând cu vocea ei izbucnirile de obuz, strânse copiii în jurul ei, le spuse să-și astupe urechile cu degetele și-i îndemnă să cânte cu glas tare. Când se liniștiră cu toții, traversară repede curtea și coborâră în pivnițele mănăstirii. Soția lui Iosif și cei doi copii ai lor erau deja acolo.

Era ciudat spectacolul oferit de fețele palide ale micuților, în penumbră, printre stocurile de ulei, de lumânări și de gulii dulci, sub rafturile în care sora Martha își aranjase conservele. Din pivniță se auzeau mai slab șuierăturile obuzelor. Dar din când în când, ca urmare a unei lovituri violente, clădirea se zguduia până în temelii.

Polly rămase jos cu copiii în timp ce Martha și Clotilde se zoreau să pregătească dejunul. Clotilde, fricoasă de felul ei, își pierduse aproape cu desăvârșire capul. Cum traversa curtea, o bucățică de schijă îi atinse obrazul.

— Oh! Doamne! strigă ea, prăbușindu-se. M-au omorât!

Palidă ca o moartă, începu să se căineze.

— Nu mai vorbi prostii! zise Martha, apucând-o de umeri și scuturând-o. Hai să ducem puțină mâncare bieților copilași.

Părintele Chisholm fusese chemat de Iosif la dispensar. O femeie fusese ușor rănită la mână. Când sângele fu oprit și rana pansată, preotul îi trimise pe Iosif și pe victimă în biserică, apoi se duse repede la fereastră ca să vadă ravagiile pricinuite de obuze și de prăbușirea clădirilor atinse în orașul Pai-Tan. Jurase să rămână neutru, însă nu-și putu stăpâni dorința grozavă, care-l tulbura, de a asista la înfrângerea acestui mârșav Wai.

Deodată, de la postul său de observație văzu un detașament de soldați de-ai lui Naian ieșind prin Poarta Manciuuriană. Defilau ca o coloană de furnici cenușii, puțin în dezordine, și începură să urce colina. Erau cam vreo două sute. Îi privea fascinat. Mai întâi înaintară repede, împingându-se unul pe altul; îi vedea perfect desenându-se pe verdele viu al colinei. Aplecat, fiecare om înainta, cu pușca în mână, câte zece metri, apoi se arunca la pământ.

Tunul lui Wai continua să împrăște orașul cu proiectile. Siluetele cenușii se apropiau. Se târau acum pe brânci; dificila lor ascensiune se săvârșea sub un soare arzător. La o sută de pași de pâlcul de chiparoși, lipindu-se de pământ, soldații făcură o pauză care dură mai bine de trei minute. Apoi șeful lor le dădu semnalul. Cu un urlet, se ridicară și

porniră la asalt.

Acoperiră repede jumătate din distanță; încă vreo câteva secunde și obiectivul era atins. Dar pârâitul mitralierelor răsună în aerul limpede. Trei stăteau la pândă sub chiparoși. Sub lovitura brutală, surprinși, invadatorii pârură că se opresc. Unii căzură pe brânci, alți pe spate, alții rămaseră o clipă în genunchi, parcă rugându-se. Cădeau în toate felurile, oarecum cosmic, apoi rămaseră nemișcați în plin soare. Țăcănitul mitralierelor încetă. Liniștea și căldura rămaseră atotstăpânitoare, până când bubuitul tunului cel mare readuse totul la viață – totul, afară de micile siluete întinse pe coasta verde a dealului.

Părintele Chisholm stătea încremenit, cu sufletul chinuit. Țăcănitul mitralierelor încetă. Liniștea și căldura rămaseră atotstăpânitoare, până când bubuitul tunului cel mare readuse totul la viață – totul, afară de micile siluete întinse pe coasta verde a dealului.

— Doamne, lasă-mă să trăiesc și să mor pentru pace.

Deodată, privirea lui rătăcită zări o mișcare pe colină. Unul dintre soldații lui Naian nu murise. Încet și cu greu, se târa în direcția Misiunii. Se vedea după mișcările lui, din ce în ce mai încete, că îl părăseau puterile. Până la urmă se opri complet epuizat, culcat pe o parte la vreo cincizeci de metri de poarta de sus. Francis gândi că a murit... „Nu mai e nevoie să înfrunt moartea; dacă m-aș duce acolo, aș primi un glonț în cap... nu trebuie să mă duc.” Dar, aproape involuntar, părăsi dispensarul și se îndreptă spre poarta de sus. Se simți oarecum rușinat deschizând-o, însă, din fericire, nimeni de la Misiune nu privea în direcția lui. Se aventură pe terenul descoperit, în plin soare.

Statura lui scundă, veșmintele și umbra sa neagră nu prea atrăgeau atenția. De la ferestrele Misiunii nu putea fi observat, însă din pâlcul de chiparoși îl urmăreau numeroase priviri. Nu îndrăzneau să se grăbească.

Rănitul respira cu un horcăit sacadat. Cu amândouă mâinile își apăsa abdomenul sfârtecat. Privirea omului se agață de Francis într-o întrebare înspăimântată.

Francis îl luă în spate și-l duse la Misiune. Îl puse jos ca să închidă poarta, apoi îl trase încet la adăpost. După ce-i dădu să bea, plecă să o caute pe Maria-Veronica și o rugă să improvizeze un pat în dispensar.

În cursul după-amiezei se încercă un alt atac zadarnic contra poziției tunului cel mare. La căderea nopții, preotul, ajutat de Iosif, adună încă cinci răniți. Dispensarul luă o înfățișare de spital de campanie.

A doua zi, bombardamentele se succedară neîntrerupt. Vuietul era continuu. Orașul era grav avariat și se făcuse o spărtură în fortificațiile dinspre apus. Deodată, în unghiul porții de vest, Francis zări o coloană importantă de partizani ai lui Wai care înainta spre parapetul în ruine. Descurajat, bănuî că aceștia vor pătrunde în oraș, însă nu putea fi sigur.

Restul zilei trecu într-o stare de neliniște chinuitoare. Pe la sfârșitul după-amiezei, le îngădui copiilor să iasă din pivniță și enoriașilor din biserică ca să ia o gură de aer. Cel puțin erau toți nevătămați.

Când termină vizita, îl văzu pe Iosif lângă el, arătând pentru prima dată cu adevărat înspăimântat.

— Stăpâne, a venit aici un mesager din pădurea de cedri, unde se găsește tunul lui Wai.

La poarta principală, trei soldați de-ai lui Wai priveau printre bare, iar un ofițer, fără îndoială comandantul postului, gândi părintele Chisholm, stătea lângă ei. Fără să ezite, Francis deschise poarta și se duse la ei:

— Ce doriți de la mine?

Ofițerul era mic, îndesat și de vârstă medie, cu fața grosolană și buze groase. Respira cu gura deschisă și își arăta dinții galbeni. Avea pe cap un chipiu ascuțit, era îmbrăcat cu o uniformă verde și cu o centură de piele împodobită cu un ciucure verde. Moletierele se terminau pe niște vechi pantofi de tenis.

— Generalul Wai are onoarea să vă prezinte mai multe cereri. Mai întâi trebuie să încetați să mai strângeți răniții dușmani.

Sângele se urcă brusc în obrajii lui Francis.

— Răniții nu fac niciun rău. Nu mai pot lupta...

Celălalt nu luă în seamă protestul.

— Al doilea, generalul Wai vă oferă prilejul să contribuiți la aprovizionarea lui, dându-i pentru început opt sute de kilograme de orez și toate conservele americane pe care le aveți.

— N-avem hrană suficientă nici pentru noi. Cu toate bunele sale intenții, Francis simțea că clocotește de furie. Nu puteți să ne jefuiți așa.

Ca și mai înainte, căpitanul trecu și peste acest argument. Se întoarse încet și aruncă frazele peste umăr, ca pe niște insulte:

— Al treilea, veți evacua imediat oamenii pe care-i adăpostiți aici. Generalul Wai are impresia că se găsesc printre ei dezertori din armata lui. Dacă e cazul, vor fi împușcați. Toți oamenii în stare să poarte armă trebuie să se angajeze imediat sub drapelul lui.

De data asta, părintele Chisholm nu făcu nicio obiecție. Rămase drept și palid, cu pumnii strânși, cu ochii arzând de indignare. Vedea roșu.

— Și dacă aș refuza să mă conformez acestor ordine atât de moderate? Chipul încăpățânat abia zâmbi.

— Veți fi foarte rău tratați, vă asigur. Spre marea mea părere de rău, mă voi vedea obligat să îndrept tunul asupra dumneavoastră și în cinci minute Misiunea va fi făcută praf și pulbere.

Tăcere. Cei trei soldați se strâmbau și făceau semne tinerelor femei de dincolo de ziduri. Francis vedea situația așa de clar de parcă ar fi fost gravată în oțel. Îi venea să urle sub amenințarea acestor cerințe nesăbuite și a pericolului că va fi nimicită Misiunea; nu putea face însă nimic decât să cedeze. Și capitularea asta nu va fi decât începutul vexațiunilor care, cu fiecare zi, vor deveni și mai mari. Cu gura uscată, cu ochii ațintiți în pământ, se simțea cuprins de o mânie grozavă.

— Generalul Wai trebuie să înțeleagă că, pentru a strânge toate aceste provizii, trebuie timp... ca și pentru a-i pregăti

pe credincioșii mei să plece. Ce termen îmi acordă?

— Până mâine, replică prompt ofițerul. Cu condiția ca până la miezul nopții să-mi aduceți personal, la bateria mea, o cantitate suficientă de cutii de conserve și de obiecte de valoare drept cadou acceptabil.

Tăcere. Francis își simțea inima strânsă până la a se înăbuși. Minți, șoptind:

— De acord. Nu am nicio alternativă. Vă voi aduce astă-seară gajul.

— Vă felicit pentru înțelepciunea dumneavoastră. Vă voi aștepta și, mai ales, căutați să nu dați greș!

Din tonul căpitanului răzbătea o ironie grea. Îl salută pe preot, strigă un ordin către oamenii săi și se întoarce călcând greu spre pădurea de cedri.

Francis intră în Misiune pradă unei furii ajunsă la apogeu. Zgomotul ușii de fier închizându-se în urma lui deșteptă în creierul lui o serie de ecouri înfrigurate. Ce stupiditate din partea lui să-și imagineze că va putea să scape dintr-o asemenea încercare! El... porumbelul păcii! Scrâșnea din dinți lăsându-se pradă mâniei împotriva lui însuși. Cu asprime, îl goni pe Iosif și pe toți cei care se apropiară de el, în vârful picioarelor, cu speranța să citească pe fața lui un răspuns la temerile lor.

De obicei, când era tulburat se refugia în biserică, însă acum îi fu imposibil să se plece, murmurând: „Doamne, primesc și mă supun”.

Se duse în camera lui și se lăsă să cadă pe fotoliul de răchită. Incapabil să-și stăpânească gândurile, se cufundă într-un tumult foarte departe, de blândețe și toleranță. Ce se va întâmpla cu cuvintele lui frumoase? Ce se va întâmpla cu ei?

O altă remușcare îl chinuia: inutilitatea, stupiditatea, prezența lui Polly la Misiune într-un asemenea moment. Șoptind, o ocăra pe doamna Fiske fiindcă intervenția ei o adusese pe sărmana lui mătușă în situația asta. Doamnel! De ce trebuia să se abată toate grijile din lume asupra umerilor lui? Se ridică dintr-o săritură. Nu putea, da, nu va

ceda din slăbiciune, la amenințarea nebunească a lui Wai și la aceea mai apropiată și mortală a acestui tun care, în imaginația lui înfrigurată, lua proporții gigantice și devenea simbolul tuturor războaielor și al tuturor mijloacelor concepute de om ca să masacreze omenirea.

Cum umbla prin cameră, încordat și plin de sudoare, se auzi un ciocănit la ușa lui și intră mătușa Polly.

— Îmi pare rău că te deranjez, Francis... însă, dacă vrei să mă îngădui o clipă...

Ea schiță un zâmbet, simțind că afecțiunea lui îi conferă privilegiul de a pătrunde în intimitatea lui.

— Ce dorești, mătușă Polly?

Face un efort să pară liniștit. Poate avea noutăți, un al doilea mesaj de la Wai.

— Aș fi bucuroasă dacă ai încerca, acest *passee-montagne*⁵, Francis. N-aș vrea să fie prea largă. Ți va ține de cald la iarnă.

Înmărmurit, Francis privea împletitura pe care i-o întindea. Nu prea știa dacă ar trebui să râdă sau să plângă. Gestul îi semăna perfect lui Polly. Când va suna trompeta Judecății de apoi, ea îi va oferi, fără îndoială, o ultimă ceașcă de ceai. Nu putea decât să-i facă pe plac și să o lase să-i probeze boneta pe jumătate terminată.

— Nu-i rău, murmură ea cu ochi critic, poate puțin prea largă la gât.

Cu capul înclinat și mușcându-și buza superioară, numără ochetii pe cârligul de os.

— Șaizeci și opt. Voi scădea patru. Mulțumesc, Francis. Sper că nu te-am deranjat prea mult.

Preotului i se umplură ochii de lacrimi. Simțea irezistibila tentație de a se arunca la gâtul ei și a plânge cu lacrimi amare.

— Mătușă Polly, mă zbat în niște dificultăți îngrozitoare. În numele Cerului, ce trebuie să fac?

Tăcu o clipă, privind-o îndelung, apoi murmură:

⁵ Căciuliță care acoperă ceafa și urechile (fr.) (n.r.)

— Nu te temi de pericolul care ne paște, Polly?

Ea zâmbi ușor.

— Temerile te îmbătrânesc. Și apoi, de ce m-aș teme? Nu veghezi tu peste noi toți?

Această credință neclintită în el fu ca o gură de aer proaspăt. O privi strângându-și lucrul, înfigând cârligele și plecând liniștită, cu un mic semn de încuviințare din cap. Sub aerul ei degajat se ascundea o profundă experiență. Acum nu mai ezită asupra a ceea ce trebuia să facă. Își luă pălăria și haina și se furișă spre poarta de jos.

De-abia ieșit din Misiune, îl învălui întunericul adânc al nopții. Cu toate acestea, coborî colina Jade Vert Vif cu pas sigur, fără să se sinchisească de niciun obstacol. La Poarta Manciuuriană i se ordonă să se oprească și la lumina vie a unei lanterne, fu cercetat de santinele. Bănuia că va fi foarte ușor recunoscut – la urma urmelor, înfățișarea lui era familiară oamenilor din oraș. Avu un noroc neașteptat. Printre cele trei santinele, una făcuse parte dintre soldații lui Shon în timpul epidemiei de ciumă. Omul garantă imediat pentru el și, după ce schimbă câteva cuvinte cu tovarășii săi, se declară gata să-l conducă la locotenent.

Străzile erau pustii, astupate pe alocuri de dărâmături peste care plutea o tăcere sinistă. Dintr-o secțiune îndepărtată din est venea, din când în când, zgomotul unei împușcături. Grăbindu-se pe urma pașilor repezi și mlădioși ai călăuzei, pe Francis îl încerca un ridicol sentiment de vinovăție.

Shon era instalat în vechiul său cantonament și se odihnea puțin, îmbrăcat, pe patul de campanie pe care murise doctorul Tulloch. Nu era bărbierit, moletierele lui erau murdare de noroi și avea cearcăne de oboseală. Când Francis intră, el se ridică într-un cot.

— Ei bine, zise el încet, visam la dumneavoastră, prietene, și la excelentul dumneavoastră așezământ de pe colină.

Se ridică de pe pat, ridică fitilul de la lampă și se așază la masă.

— Nu doriți un ceai? Nici eu. Dar sunt fericit că vă văd.

Regret că nu pot să vă prezint pe generalul Naian. Conduce un atac în cartierele de est... doar dacă nu execută câțiva spioni. E un om foarte luminat.

Francis se așează la masă și tăcu. Îl cunoștea destul de bine pe Shon ca să-l lase mai întâi să-și golească oful. Dar în seara asta avea mai puțin de spus ca de obicei. Aruncă preotului o privire prevăzătoare, apoi zise:

— De ce nu formulați cererea, prietene? Îmi cereți poate un ajutor pe care nu pot să vi-l dau? Am fi venit să ocupăm Misiunea dumneavoastră de acum două zile dacă nu ne-am fi temut că vom fi aruncați în aer de infamul Sorana.

— Vă gândiți la tun?

— Da, tunul, răspunse Shon cu o ironie politicoasă. Îl știu prea bine și de mult timp... Inițial se afla pe o canonieră franceză... Apoi l-a cumpărat generalul Hsiah. L-am cucerit de două ori în lupte mari și de fiecare dată el l-a răscumpărat de la șeful meu. Apoi Wai și-a găsit la Pekin o concubină care l-a costat douăzeci de mii de dolari de argint. Era armeană, foarte frumoasă și se numea Sorana. Când s-a săturat de ea, a schimbat-o pentru tunul lui Hsiah. Ați asistat ieri la zadarnica și ucigătoare noastră încercare de a-l captura. Nu e posibil. E fortificat... în câmp deschis, cum să putem traversa, protejați doar de insuficienta noastră artilerie? Poate că vom pierde războiul... tocmai când eram sigur de înaintarea mea sub ordinele lui Naian.

Urmă o pauză. Preotul propuse:

— Dar dacă am captura tunul acesta?

— Nu, nu mă ispitiți. Shon clătină din cap cu o tainică amărăciune. Însă vă promit, dacă arma aceasta puțin onorabilă cade în mâinile mele, că voi avea grijă să o scot definitiv din luptă.

— Vom putea să ne apropiem foarte, foarte mult de tun.

Shon ridică brusc capul și cercetă atent chipul lui Francis.

O sclipire de emoție se citea în privirea lui.

Părintele Chisholm se aplecă spre el cu buzele strânse.

— În seara asta, ofițerul lui Wai, care comandă bateria, a

venit să ceară de la mine să-i dau alimente și bani înainte de miezul nopții, sub amenințarea că va bombarda Misiunea dacă nu mă țin de cuvânt...

Voia să continue, însă socoti că e inutil să spună mai mult. Timp de un minut, nimeni nu spuse nimic. Shon, fără a avea aerul, se gândea. În sfârșit, zâmbi: cel puțin mușchii feței sale schițară un zâmbet, însă ochii lui nu exprimau nicio veselie.

— Prietene, continui să vă consider ca pe un trimis al Cerului.

Un nor întunecă fața hotărâtă a preotului.

— Astă-seară nu mă gândesc la Cer.

După o oră, Francis și Shon părăseau cantonamentul și, prin Poarta Manciuuriană, se îndreptară spre Misiune. Shon dezbrăcase uniforma și se îmbrăcase cu o bluză albastră și pantaloni de hamal, sumeși până la genunchi. Pe cap avea o pălărie turtită și ducea în spate un sac plin, legat cu sfoară. Silențios, la trei sute de metri în urma lui veneau douăzeci de soldați.

La jumătatea drumului colinei Jade Vert Vif, Francis atinse brațul tovarășului său.

— E rândul meu.

— Nu-i greu.

Shon își mută încet povara pe umărul celălalt.

— Și poate că sunt mai obișnuit să car decât dumneavoastră.

Ajunseră la adăpostul zidurilor misiunii. Nu se zărea nicio lumină. Silueta singurului lucru pe care-l iubea Francis era doar o masă de umbră fără apărare. Domnea o liniște absolută. Deodată, din locuința de la poartă auzi melodia pendulei pe care i-o dăduse lui Iosif drept cadou de nuntă. Erau orele unsprezece. Shon repetă oamenilor lui ultimele instrucțiuni. Unul dintre ei, cățarat pe zid, tuși cu un zgomot care păru că răsună până în cealaltă parte a munților. Shon murmură câteva înjurături la adresa acestuia. Oamenii nu aveau un rol important. În drama care se pregătea, Francis și cu el erau principalii actori. Preotul ghicea că prietenul lui

îl urmărește prin întuneric.

— Vă dați exact seama de ceea ce se va întâmpla?

— Da.

— Când voi trage în bidonul cu petrol, acesta va lua foc instantaneu și va incendia cordita. Însă mai înainte ca eu să fi scos revolverul, încercați să vă îndepărtați pe cât posibil. Zguduitura va fi puternică.

După o clipă, reluă:

— Să mergm dacă sunteți gata. Și, pentru Dumnezeuul dumneavoastră, țineți torța la distanță de sac.

Adunându-și tot curajul, Francis scoase chibriturile din buzunar și aprinse trestia despicată. Apoi o ridică, ieși din umbra zidului Misiunii și se îndreptă, pe față, spre pâlcul de chiparoși. Shon îl urma ca un servitor, purtând sacul în spate, încovoiat și gemând zgomotos sub povară.

Distanța era scurtă. La capătul dumbrăvii se opri și strigă în direcția celor ce pândeau printre copaci:

— Am venit, după cum ne-am înțeles. Conduceți-mă la șeful vostru.

După un moment percepură o mișcare în spatele lor. Francis se întoarse iute și văzu doi dintre oamenii lui Wai.

— Vă așteptam, Vrăjitorule. Fiți fără teamă și urmați-ne. Fură escortați de-a lungul unui adevărat labirint de tranșee puțin adânci și de piramide de bambus ascuțite, până în mijlocul pâlcului de copaci. Inima preotului încetă deodată să bată. Greaua piesă de artilerie era acolo, protejată de o ridicătură de pământ și de crengi de cedru, cu servanți în jur gata pentru orice eventualitate.

— Ați adus tot ceea ce am cerut?

Francis recunoscuse vocea ofițerului care-i vorbise mai înainte.

Miști de astă dată cu mai multă ușurință:

— Am adus un sac mare cu conserve... care vă vor face cu siguranță plăcere.

— Numai atât?

Căpitanul bateriei înaintă în lumină.

— Ați adus și bani?

— Da.

— Unde sunt?

Căpitanul aruncă sacul.

— Nu acolo, se grăbi să intervină Francis, tresărind, banii sunt în punga mea.

Căpitanul îl privi cu o sclipire de lăcomie în ochi. Un grup de soldați se apropie cu ochii fixați asupra preotului.

— Ascultați toți.

Francis le atrăgea atenția, făcând un efort disperat.

Îl văzu pe Shon în penumbră, apropiindu-se pe nesimțite de tun.

— Vă rog, vă implor să nu distrugeți Misiunea.

Fața căpitanului exprima doar dispreț. Zâmbi batjocoritor.

— Veți fi liniștiți până mâine. În umbră, cineva râse. Apoi le vom proteja pe femeile voastre.

Francis simți că îi stă inima în loc. Shon, prefacându-se extenuat, lăsase jos sacul, sub gura tunului și, părând mereu ocupat să-și șteargă fruntea, se apropie încet de preot. Mulțimea soldaților creștea și manifesta o oarecare nerăbdare. Francis se lupta să câștige puțin timp pentru Shon.

— Nu mă îndoiesc de cuvântul dumneavoastră, însă aș dori să am o oarecare asigurare din partea generalului Wai.

— Generalul Wai este în oraș. Îl veți vedea mai târziu.

Tonul căpitanului era nerăbdător și înaintă ca să-și primească banii. Cu coada ochiului, Francis îl văzu pe Shon scoțând revolverul. În același timp percepu locul loviturii și ciocnirea glonțului de bidonul din sac. Fiind sigur de explozie, nu înțelegea de ce nu se întâmplă nimic. Shon trase trei lovituri scurte. Francis văzu petrolul care se răspândea afară din sac. Dezgustat, gândi mai repede decât loviturile de revolver: „Shon s-a înșelat. Gloanțele nu dau foc petrolului. Sau poate nu este decât petrol în bidon.” Îl văzu pe Shon trăgând în mulțime, zbătându-se să păstreze distanța ca să poată trage cu arma, chemându-și disperat în ajutor oamenii săi. Îl mai văzu pe căpitan și doisprezece oameni

aruncându-se asupra locotenentului. Exasperat și furios totodată, însă cu aceeași încetineală calculată cu care ar fi aruncat undița exact în locul unde s-ar găsi un somon, ridică brațul și aruncă torța aprinsă. Aruncarea sa fu atât de precisă încât flacăra descrie o traiectorie ca o cometă în noapte și căzu în plin pe sacul îmbibat cu petrol, în aceeași clipă percepu flacăra care țâșni, făcând să erupă o ploaie de pământ și auzi o detunătură asurzitoare, în timp de un vârtej de aer fierbinte îl aruncă la pământ. Nu i se întâmplase niciodată să-și piardă cunoștința; acum i se părea însă că se prăbușește, cade în întineric și în gol. Căuta zadarnic să se agațe de ceva, căzând mereu, până la anihilare și uitare.

Când Își reveni, era întins pe pământ, neputincios, dar întreg, iar Shon îl trăgea de urechi ca să-l trezească. Ca în vis, vedea cerul înroșindu-se deasupra lui. Cu trosnituri și huruituri, ca un rug, tot lemnul chiparoșilor ardea.

— Tunul este distrus?

— Da, gata cu el. Și treizeci dintre soldații lui Wai au sărit în aer împreună cu tunul. Dinții lui străluceau, albi, pe chipul negricios. Prietene, vă felicit. N-am văzut o asemenea ispravă în viața mea. Încă una și mă convertesc la creștinism!

În cele câteva zile care urma, părintele Chisholm fu pradă unei teribile confuzii mintale și spirituale. Dar aventura sa îl adusese și într-o stare de extremă extenuare fizică. Nu avea nimic dintr-un erou de roman de aventuri. Era doar un omuleț de peste patruzeci de ani, cu răsuflarea scurtă și forțele uzate. Se simțea zdruncinat și slăbit. Dureri de cap persistente îl obligau să se târască în camera lui de mai multe ori pe zi și să-și cufunde fruntea în apa rece din lighean. Dar dincolo de această suferință fizică, în sufletul lui era un amestec haotic de triumf și remușcări, ca și de o neîncetată uimire cum că el, preotul lui Dumnezeu, ridicase mâna ca să-și masacreze semenii. Cu greu găsea alinare, zicându-și că luase apărarea oamenilor care își

încredințaseră viața în mâinile lui. Cel mai ciudat chin era amintirea leșinului sub efectul exploziei. Așa o fi moartea? O uitare totală...

Nimeni, în afară de Polly, nu băniua că el părăsise Misiunea în seara asta. O observă pe mătușa sa care își plimba privirea de la el, care era tăcut și obosit, la trunchiurile chiparoșilor uscați, singurii care marcau locul unde fusese tunul. Fraza banală pe care i-o adresase era plină de subînțelesuri: „Cel care ne-a scăpat de această pacoste ne-a făcut un strașnic serviciu”.

Luptele continuau în mahalalele orașului și în munți, spre est. Patru zile mai târziu ajunse vestea la Misiune că situația se întorcea împotriva lui Wai.

Sfârșitul săptămâni veni cu un timp cenușiu, cu un cer acoperit, plin cu nori amenințători. Sâmbăta, împușcăturile răsunau în Paitan, de fapt, câteva pârâituri spasmodice. Din balcon, părintele Chisholm observa șirurile de siluete îmbrăcate în uniforma verde a lui Wai care se retrăgeau prin poarta de vest. Mulți aruncaseră armele de teamă să nu fie capturați și împușcați ca rebeli. Era, Francis își dădea seama, indiciul sigur al înfringerii lui Wai și al faptului că el ajunsese la un compromis cu generalul Naian.

Nu departe de Misiune, dincolo de zidul superior, unde un pâlc de bambuși îi ascundea privirii observatorilor din oraș, se strânseseră o parte dintre soldații lui Wai. Vocile lor, neclare dar îngrijorate, se auzeau limpede până la Misiune.

Spre ora trei după-amiază, sora Clotilde veni foarte agitată la părintele Chisholm care se plimba prin curte, prea tulburat ca să se poată odihni.

— Anna aruncă provizii peste zidul de mai sus. Sunt sigură că soldatul ei este acolo... vorbea cu el.

Propriii lui nervi erau gata să plesnească.

— Nu e nimic rău să-i hrănești pe cei flămânzi.

— Dar este un asasin! Oh! Cerule, vom fi cu toții masacrați în paturile noastre.

— Nu vă faceți atâtea griji pentru soarta dumneavoastră. Răbufni plictisit: Martiriul este calea cea mai dreaptă spre

cer.

La căderea nopții, soldații se revărsau în puhoi afară din oraș. Veneau pe Podul Manciurian și o apucau pe drumul spre Jade Vert Vif, pe lângă Misiune, într-o derută totală. Fețele murdare ale oamenilor erau marcate de graba cu care se retrăgeau. Noaptea următoare, foarte întunecată, fu străpunsă de strigăte și detunături, de galopuri de cai și de flăcări de torțe în câmpia îndepărtată. Preotul privea melancolic acest spectacol de la poarta superioară. Deodată simți în spatele lui pași ușori. Se întoarse. Nu fu decât parțial surprins recunoscând-o pe Anna, învăluită până la bărbie în mantia ei de uniformă, în mână cu un pachet bine înfășurat.

— Unde te duci, Anna?

Ea își stăpâni un strigăt înăbușit, însă își reveni numaidecât, ursuză și obraznică.

— E treaba mea.

— Nu vrei să-mi spui?

— Nu.

El se liniștise acum, atitudinea lui se schimbase. La ce bun s-o rețină cu de-a sila?

— Ai hotărât să ne părăsești, Anna, evident. Și nimic nu te poate face să-ți schimbi părerea.

Ea replică pe un ton amar:

— M-ați surprins acum; dar data viitoare nu mă voi lăsa prinsă.

— Inutil să vorbești de data viitoare, Anna. Scoase cheia din buzunar și deschise poarta: Poți să te duci.

Simți că fata încremenise, fixându-l cu privirea ei întunecată. Apoi, fără un cuvânt de recunoștință sau de adio, apucă pachetul și ieși prin poarta întredeschisă. Curând, silueta ei se pierdu în mulțimea de pe drum.

El rămase acolo, cu capul descoperit, în timp ce gloata trecea prin fața lui. Deodată, glasurile deveniră mai ascuțite și, la lumina torțelor, apărură un grup de cavaleri. Se apropiau repede lovind cu cravașa în dreapta și în stânga pe toți cei care îi stinghereau. La nivelul porții, un cavaler își sili calul

spumegând să se oprească. Fața lui fiind luminată, privirea preotului întâlnește o mască demonică, un cap de mort cu ochii mișiți, cu o frunte îngustă. Omul îl insultă, apoi ridică mâna într-un gest amenințător. Francis nu se urnește din loc. Desăvârșita sa imobilitate, nepăsarea și totala lui resemnare îl dezarmă pe celălalt. Când el ezită să se auză strigăte: „Înainte, Wai, înainte... La Tu-en-lai! Suntem urmăriți!”

Wai lasă jos mâna cu arma cu un ciudat fatalism. Dădu pînă la calului, însă se întoarse în șauă și scuipă cu ură în direcția preotului. Apoi noaptea îl înghiți.

A doua zi dimineața soarele strălucea și clopotele Misiunii băteau cu toată puterea. Fu, din proprie inițiativă, se cățărăse în clopotniță și se agățase de funia cea mare, cu barba lui rară balansându-se în cadență. Cea mai mare parte a refugiaților, veseli, se pregăteau să se întoarcă acasă și nu așteptau decât semnalul preotului ca să plece. Toți copiii se zbuguiau în curte sub supravegherea Mariei-Veronica și a lui Martha, care se împăcaseră suficient ca să se suporte la o distanță de doi metri.

Și Clotilde se juca; cu veselie dădea, pentru cei mici, drumul unui balon și rîdea cu ei. Polly, stînd dreaptă în colțul favorit din grădina de zarzavaturi, făcea ghem un scul de lână, ca și când ritmul vieții sale n-ar fi fost nicicînd tulburat.

Cînd părintele Chisholm coborî încet treptele scării de la casa lui, Iosif îi ieși bucuros înainte, cu copilașul său în brațe.

— S-a sfîrșit, stăpâne, Naian e victorios. Noul general e un om mare. Nu va mai fi război în Pai-Tan. A promis-o. Ne vom bucura de pace în tot restul zilelor noastre.

Sălta ușurel copilul în brațe, drăgăstos, triumfînd:

— Tu nu te vei bate, micul meu Joshua, nu vei cunoaște lacrimile și sângele. E pace! Pace!

Inexplicabil, preotul simți o adîncă mîhnire. Ciupi obrazul drăgălaș al bebelușului în semn de dezmiardare. Își stăpîni apoi un suspin și zîmbi. Toți alergau spre el – copiii săi și oamenii pe care îi iubea, pe care îi scăpase cu prețul

principiilor sale cele mai sănătoase.

10

Chiar la sfârșitul lui ianuarie se putură aprecia pe deplin binefacerile acestei victorii. Mătușa Polly plecase în Anglia de o săptămână. Despărțirea fusese dureroasă, însă avea convingerea că era hotărârea cea mai înțeleaptă.

În dimineața aceasta, ducându-se la dispensar, se întreba până unde se va mai lungi coada pentru orez. În ajun ajunsese la extremitatea zidului Misiunii. Wai, furios de înfrângerea lui, arsese toate recoltele pe o imensă suprafață. Recolta de cartofi fusese slabă. Orezăriile, pe care numai femeile le putuseră cultiva, fiindcă oamenii erau mobilizați și boii rechiziționați, nu dăduseră nici jumătate din randamentul obișnuit. Toate merindele erau rare și scumpe. În oraș, conservele se vindeau cu de cinci ori prețul. Și prețurile urcau în fiecare zi.

Francis se grăbi să intre în clădirea aglomerată. Cele trei surori erau acolo, fiecare cu câte un cauc de lemn, înaintea unei cutii cu orez. Vărsau câte trei uncii de orez în fiecare cană care li se întindea. Francis supraveghea scena. Oamenii aceștia sărmani erau răbdători, liniștiți, însă huruitul neîntrerupt al grăunțelor uscate producea un neîncetat șuier în încăpere. Zise încet către Maria-Veronica:

— Nu mai putem continua. Măine va trebui să împărțim numai o jumate de rație.

— Foarte bine, zise ea, făcând un gest de încuviințare.

Evenimentele recente au încercat-o din greu, gândi el găsind-o mai palidă ca de obicei. Nu ridica ochii din cutia de orez.

Francis se duse până la poarta exterioară, o dată sau de două ori, numărând câți mai așteptau. În sfârșit, spre marea lui ușurare, coada începu să se subțieze. Traversă din nou curtea și coborî în pivnițe ca să verifice stocurile. Din fericire, dăduse cu două luni înainte un ordin care fusese cu

punctualitate executat, însă stocul de orez și de cartofi, din care se scoteau cantități mari, scădea în proporții îngrijorătoare.

Se gândi. Cu prețuri exorbitante se puteau aproviziona din Pai-Tan. Se hotărî brusc să telegrafieze în metropolă, pentru prima dată în istoria Misiunii, ca să solicite un ajutor imediat. O săptămână mai târziu i se răspunse: *Absolut imposibil de acordat ajutor. Amintiți-vă că noi suntem în război; din fericire, dumneavoastră nu. Mă consacru Crucii Roșii. Cu prietenie, Anselm Mealey.*

Francis rupse depeșa verde cu o față inexpresivă. După-amiază, cu toate resursele financiare ale Misiunii, se duse în oraș. Însă era prea târziu; nu se găsea mai nimic de cumpărat. Piața de grâne era închisă. Magazinele cele mai importante nu ofereau decât produse perisabile: câțiva pepeni, ridichi și pești de râu.

Îngrijorat, se opri la Misiunea din strada Lanternelor și avu o lungă convorbire cu doctorul Fiske. Apoi, la întoarcere, făcu o vizită la casa domnului Chia.

Domnul Chia îl primi cu bunăvoință. Băură împreună în micul birou cu zăbrele, unde plutea un miros de mirodenii de lemn de cedru.

— Într-adevăr, aprobă domnul Chia grav. Situația rămâne neliniștitoare. Domnul Pao a plecat la Chek-Kow ca să încerce să obțină câteva promisiuni de la noul guvern.

— Cu oarecare șanșă de succes?

— Fără îndoială.

Mandarinul adaugă puțin cinic:

— Însă promisiunile nu hrănesc pe nimeni.

— Se spunea că hambarele conțin stocuri de mai multe tone de orez.

— Generalul Naian și-a însușit totul. El a golit toate rezervele.

— Dar, în fine, zise preotul, încruntând din sprâncene, nu poate să înfometeze populația. Le-a promis marea cu sarea ca să-i câștige de partea lui.

— Acum își exprimă moderat opinia cum că, după el, o

oarecare scădere a populației ar fi o binefacere pentru comunitate.

Urmă o pauză. Părintele Chisholm adăugă:

— Cel puțin e bine că doctorul Fiske așteaptă stocuri considerabile. Centrul său din Pekin i-a promis că-i va trimite trei corăbii încărcate cu cereale.

— Ah!

Se făcu tăcere.

— Nu păreți convins?

Domnul Chia răspunse cu un zâmbet binevoitor:

— Sunt două mii de *li* de la Pekin la Pai-Tan. Și oamenii trebuie să mănânce pe tot drumul. După umila mea părere, stimatul meu prieten, trebuie să socotim șase luni de mari lipsuri. Asemenea situații sunt foarte frecvente în China. Însă ce contează? Poate că noi vom muri. China rămâne.

A doua zi de dimineață părintele Chisholm fu nevoit să respingă coada pentru orez. I se rupea inima, dar fusese nevoit să o facă și trebuise să închidă porțile. Îi ordonă lui Iosif să scrie o pancardă cu indicația că adevărații nevoiași puteau să se înscrie la locuința lui. Îi va cerceta personal.

Înapoindu-se în casă, își puse în gând să stabilească o raționalizare pentru Misiune. O începu chiar din săptămâna următoare. La acest regim, mai întâi mirați, apoi mormăind, copiii rămaseră nepăsători. Ca amorțiți, cereau mereu mai mult la fiecare masă. Insuficiența zahărului și a dulciurilor îi întrista cel mai mult. Slăbeau.

Misiunea metodistă rămânea fără știri despre proviziile trimise. De trei săptămâni erau așteptate cele trei corăbii și doctorul Fiske nu putea să-și ascundă neliniștea. Bucătăria sa populară gratuită fusese închisă de o lună. În Pai-Tan, populația se târa, sfârșită, apatică.

Atunci populația se puse în mișcare; pribegia începu și spori, fenomen vechi precum China însăși: plecarea liniștită a oamenilor, a femeilor și a copiilor din oraș spre Sud.

La aceste simptome i se strânse inima părintelui Chisholm. Îl obseda situația micuței sale comunități slăbite, condamnată la suferințe și foamete. Trase repede o concluzie

practică din lenta procesiune care se desfășura dinaintea ochilor lui.

Ca și în timpul ciumei, îl chemă pe Iosif, îi dădu câteva instrucțiuni scurte și-l porni la drum.

În dimineața următoare, după plecarea lui Iosif, se duse în sufragerie și dădu fiecărui copil câte o porție dublă de orez. În pivniță nu mai era decât o ladă cu smochine. Le împărți la fiecare câte un fruct dulce și lipicios.

Acest surplus la porția obișnuită înveseli numaidecât pe toată lumea. Dar Martha, care nu uita că pivnițele erau goale, privi la părinte și bălbăi, perplexă:

— Ce se petrece, părinte? E ceva... sunt sigură.

— O să știi sâmbătă, Martha. De-acum, rugați-o pe maica superioară să dea mereu porții duble.

Martha porni să îndeplinească însărcinarea, dar, lucru ciudat, nu o descoperi nicăieri pe maica superioară.

Toată după-amiaza, Maria-Veronica nu se arătă. Nu se duse nici în clasa de împletit, pe care o supraveghea în fiecare miercuri, la sala de coșuri. La trei, tot nu apăruse. Poate că uitase. Puțin după cinci se arătă în sufragerie, palidă, liniștită, fără să se scuze pentru absență. Seara, la mănăstire, Clotilde și Martha fură deșteptate amândouă de un zgomot neobișnuit care provenea, precis, din camera Mariei-Veronica.

Consternate, schimbă impresii pe șoptite și a doua zi dimineată, într-un colț al spălătoriei, uitându-se la ea, o văzură traversând curtea demnă, dreaptă, însă mai încet ca de obicei.

— E zdrobită, în sfârșit, zise Martha. Sfântă Fecioară! Ai auzit-o ieri-seară cum suspina în camera ei?

Clotilde răsucea un colț de rufă între degete.

— Poate a aflat de vreo înfrângere a nemților de care noi nu știm încă.

— Da, da... trebuie să fie ceva teribil. Martha se crispă deodată. Adevărat, dacă n-ar fi o afurisită de nemțoaică, mi-ar fi milă de ea.

— Nu am văzut-o niciodată plângând, zise Clotilde privind

și răsucind peticul de pânză. Este foarte mândră. Situația asta trebuie să-i fie îngrozitor de penibilă.

— Orgoliul este mai puternic decât durerea. Crezi că ne-ar fi compătimit ea pe noi dacă am fi cedat primii? Totuși, trebuie să mărturisesc... eh! Hai să ne vedem de călcat.

Duminică dis-de-dimineață, o cavalcadă mică se apropie de Misiune venind dinspre munte. Prevenit de Iosif, părintele Chisholm se grăbi spre căsuța de la poartă ca să-i primească pe Liu Chi și pe cei doi tovarăși ai lui care veneau din sat. Strânse mâinile bătrânului păstor de parcă n-ar mai fi vrut să le dea drumul.

— Sunteți cu adevărat bun. Bunul Dumnezeu vă va răsplăti.

Liu Chi zâmbea naiv, impresionat de aceasta primire călduroasă.

— Am fi venit mai curând, însă am pierdut mult timp până să adunăm caii.

Adusese treizeci de cai de munte, cu coama deasă, în frâuri, însă nu înșeuăți și care duceau coșuri mari pe spate. Caii mestecau mulțumiți de fânul pus dinaintea lor. Inima preotului era ușurată de o grea povară. Îi invită pe cei trei oameni să se ducă să se răcorească la Iosif, a cărui soție pregătise o gustare, și le recomandă ca după dejun să se odihnească.

O găsi pe maica superioară în camera cu lenjerie, unde distribuia liniștită cele necesare pentru săptămâna următoare: fețe de masă, cearșafuri și șervete, Marthei, lui Clotilde și uneia dintre elevele mai în vârstă. Nu încercă să-și ascundă mulțumirea.

— Pregătiți-vă de o surpriză. Din cauza foametei, ne vom refugia în satul Liu. Acolo vom găsi totul din abundență. Zâmbi. Soră Martha, sunt sigur că vei învăța să gătești berbecul în mai multe feluri până ne vom întoarce. Știu că veți aprecia această experiență. Iar pentru copii... va fi o vacanță frumoasă.

După ce trecu primul moment de surpriză Martha și Clotilde zâmbiră, încântate la gândul schimbării în viața lor

monotonă și surescitare de aventură.

— Vă așteptați, fără îndoială, să fim gata în cinci minute! bombăni Martha veselă, aruncând o privire întrebătoare, pentru prima dată după multe săptămâni, spre maica superioară, ca și când aștepta aprobarea ei.

Era un prim pas spre iertare. Însă Maria-Veronica stând acolo nepăsătoare, părea că nu observă nimic.

— Da, trebuie să vă pregătiți cât mai repede, răspunse părintele Chisholm, aproape bucuros. Cei mai mici vor fi instalați în coșuri, celelalte eleve vor face cu schimbul, mergând pe jos și călare alternativ. Noptile sunt calde și frumoase. Liu Chi va veghea asupra tuturor. Plecând astăzi, trebuie să ajungeți în sat într-o săptămână.

Clotilde izbucni în râs.

— Vom arăta ca o șatră de țigani.

Preotul dădu din cap.

— Iosif va primi o colivie cu porumbeii mei poștași. Veți da drumul câte unuia în fiecare seară ca să-mi aducă știri despre călătoria voastră.

— Cum, strigară Martha și Clotilde, într-un glas. Dumneavoastră nu veniți cu noi?

— Poate că o să vă urmez mai târziu. Francis era mulțumit că era dorită prezența lui. Înțelegeți că cineva trebuie să rămână la Misiune. Maica superioară și dumneavoastră veți fi pionierii.

Maria-Veronica zise încet:

— Eu nu pot să merg.

Tăcură. Mai întâi, Francis crezu că ea face aluzie la cearta lor și că nu dorea să le însoțească pe celelalte două, însă o singură privire îl făcu să înțeleagă că nu acesta era motivul.

Spuse pe un ton convingător:

— Va fi o excursie frumoasă. Schimbarea aceasta de aer vă va face bine.

Ea dădu încet din cap.

— În curând voi fi nevoită să întreprind o lungă călătorie...

Tăcerea se prelungi câteva minute. Apoi, foarte calmă, ea vorbi fără ca vocea ei să trădeze cea mai mică emoție:

— Trebuie să mă înapoiez în Germania... ca să dispun de bunurile mele... în favoarea ordinului nostru. Fixă cu privirea un punct în depărtare. Fratele meu a căzut la datorie.

Mai înainte tăcerea era grea, acum, însă, se așternu o liniște de moarte.

Deodată, Clotilde izbucni în lacrimi. Apoi Martha lasă capul în jos în semn de simpatie. Părintele Chisholm, adânc întristat, le privi pe rând, apoi le părăsi fără un cuvânt.

La două săptămâni după sosirea primului grup la Liu, fu rândul Mariei-Veronica să plece. Ultimul bilet, adus de un porumbel, spunea că toți copiii erau instalați în condiții primitive, însă confortabile, și că erau sănătoși în aerul tare de munte. Părintele Chisholm avea toate motivele să se felicite pentru inspirația lui. Și totuși, însoțind-o pe Maria-Veronica până la debarcader, în urma celor doi hamali încărcăți cu bagajul ei, suspendat pe două prăjini sprijinite pe umeri, se simți dezolant de părăsit.

Stăteau alături pe chei în timp de oamenii rânduiau bagajele în sampan. În urma lor, se întindea orașul din care se ridica un murmur de descurajare. Sub ochii lor, ancorată în mijlocul râului, jonca era gata de plecare. Apa întunecată care plescăia lovindu-se de maluri se confunda cu orizontul cenușiu.

El nu găsea cuvinte să-și exprime sentimentele. Maria-Veronica însemnase atât de mult pentru viața lui; grațioasa și distinsa femeie îl ajutase, îl încurajase și îi fusese tovarășă în atâtea încercări. Crezuseră că eforturile lor erau indestructibil legate. Și iată că ea îl părăsea pe negândite, aproape pe furiș și, pe deasupra, sub povara unei neînțelegeri vagi și dureroase. Cu un suspin, îi adresă un zâmbet mâhnit.

— Chiar dacă țara mea se luptă împotriva țării dumneavoastră, amintiți-vă că... eu nu sunt dușmanul dumneavoastră.

Această declarație sobră îi era atât de caracteristică și în

același timp tot ceea ce admira la el, încât îi zdruncină hotărârea de a rămâne tare. Privi la omul de lângă ea, la scunda față slabă, părul rar, și lacrimile îi tulburară frumozii ei ochi.

— Scumpul meu... scumpul meu prieten... nu vă voi uita niciodată.

Îi strânse afectuos și îndelung mâna. Apoi, repede, sări în vasul care trebuia s-o ducă la joncă. El rămase pe mal, rezemat de vechea sa umbrelă scoțiană, cu ochii mijiti ca să se ferească de reflexele soarelui în apă, până când vasul nu mai fu decât un punct plutitor care pieria la marginea cerului.

Fără ca ea să fi bănuir, el pusese în bagajele ei micuța Fecioară Spaniolă, pe care i-o dăduse odinioară părintele Tarrant. Era singurul obiect de o oarecare valoare pe care-l avea și ea îl admirase adesea.

În fine, se înapoie la Misiune cu inima grea. În grădina pe care o crease ea și pe care o iubise atât de mult, se opri, recunoscător să găsească acolo liniștea și pacea. Aerul era plin de parfumul crinilor. Bătrânul Fu – grădinarul era singurul său tovarăș în Misiunea goală – curăța azaleele cu o mână ușoară și sigură. Preotul se simți sfârșit de toate evenimentele care se desfășuraseră recent. Un capitol din viața lui se încheiase; pentru prima dată simți că îmbătrânește. Se așeză pe bancă la umbra smochinului și își propti coatele pe masa de lemn de brad pe care ea o instalase acolo. Bătrânul Fu, care își continua treaba, se făcu că nu observă nimic când, după o clipă, Francis își ascunse fața în mâini.

11

Tot la umbra frunzelor mari de smochin, așezat la masa din grădină, își răsfoia jurnalul personal; mâinile lui, ca sub efectul unei iluzii optice, erau pline de vene și tremurau ușor. Desigur, bătrânul Fu nu-l mai supraveghea, doar dacă

nu cumva printr-o crăpătură din cer. Îl înlocuiseră doi tineri grădinari care se aplecau asupra stratului de azalee, în timp ce părintele Chu, un preot chinez mic, blând și timid, se plimba cu breviarul în mână la o distanță respectabilă, aruncându-i din timp în timp o privire plină de afecțiune filială. Sub soarele de august, în curtea Misiunii, totul tremura în căldura uscată și luminoasă, scânteietoare ca un lichid auriu. De la terenul de joacă veneau strigătele vesele ale copiilor în recreație: erau orele unsprezece. Copiii săi ori, mai degrabă se corectă, el cu o grimasă, copiii copiilor săi... Timpul trecea într-adevăr prea repede, acumulând, adăugând, unul după altul, anii pe umerii lui, fără ca el să fi ajuns să pună ordine în viața lui.

O față trandafirie, rotundă și veselă apăru dinaintea lui, privindu-l, pe deasupra unui pahar mare cu lapte. Se încruntă când se apropie maica Maria-Margareta, iritat că i se reamintea vârsta prin neconținute atenții. La urma urmelor, n-avea decât șaiszeci și șapte de ani... în fine, șaiszeci și opt luna viitoare... aproape nimic... și se simțea mult mai bine decât mulți tineri.

— Nu te-am rugat să nu-mi mai aduci asta?

Ea zâmbi liniștită, viguroasă, activă și mămoasă.

— Veți avea nevoie astăzi, părinte, dacă vreți neapărat să faceți un drum așa de lung, inutil și obositor. Făcu o pauză. Nu văd de ce părintele Chu și doctorul Fiske nu s-ar duce singuri?

— Adevărat?

— Nu, cu adevărat nu.

— Scumpă soră, e mare păcat. Spiritul dumneavoastră trebuie să fie puțin cam mărginit.

Ea râse cu îngăduință și încercă să-l convingă:

— Lăsați-mă să-l previn pe Joshua că renunțați la drumul acesta.

— Spune-i să vină cu caii înșeuăți și gata de plecare într-o oră.

Ea îl părăsi clătinând din cap cu un aer de reproș; iar el zâmbi grozav de satisfăcut că triumfase. Apoi, bându-și

laptele cu sorbituri mici, fără să mai fie nevoie să se strâmbe, fiindcă ea nu mai era acolo, începu să-și citească jurnalul. Deprinsese de curând obiceiul acesta ca să mediteze pe îndelete asupra vieții lui pe care o evocau aceste foi uzate și îndoite la colțuri.

În dimineața asta, caietul se deschise la *octombrie 1917*.

Cu toată situația net ameliorată la Pai-Tan, excelenta recoltă de orez și întoarcerea micuților de la Liu, desfășurată în perfecte condiții, mă simțeam deprimat; astăzi, totuși, un mic incident m-a făcut ridicol de fericit.

Fusesem nevoit să lipsesc timp de patru zile ca să asist la conferința anuală pe care prefectul apostolic a socotit că este bine să o inaugureze la Sen Siang. Misiunea fiind atât de depărtată, ar fi trebuit, după mine, să mă scutească de asemenea corvoadă. Noi suntem la o asemenea distanță unii de alții, părintele Surette, care l-a înlocuit pe sârmanul Thibodeau, cei trei preoți chinezi din Chek-Kow, părintele Van Dwyn, olandezul din Rakai și cu mine încât, cu adevărat, o reuniune abia putea să justifice această lungă călătorie pe fluviu. Dar, în sfârșit, trebuia „să schimbăm idei”. Firește, m-am opus creștinării cu forța, m-am aprins și am citit fraza vărului domnului Pao: „Misionarii voștri sosesc cu Evanghelia și pleacă cu țara noastră în buzunar”. Am fost foarte rău judecat de părintele Surette, un misionar energic, dotat cu mușchi solizi pe care îi întrebuințase ca să distrugă frumoasele altare budiste de pe marginea drumurilor, pe o rază de douăzeci de li de pe lângă Sen Siang, și care, în afară de asta, se lăuda că a bătut recordul rugăciunilor scurte spunând cincizeci de mii într-o zi.

În timpul călătoriei, la înapoiere, am fost cuprins de remușcări. De câte ori nu m-am văzut obligat să notez în acest jurnal: „Încă un eșec. Doamne, ajută-mi să-mi țin limba.” Și cu siguranță, la Sen Siang, m-au calificat drept bătrân original.

Pentru a mă mortifica, am hotărât să nu-mi iau cabină pe corabie. Vecinul meu de punte, era încărcat cu o cușcă cu șoareci mari, grași, pe care îi mânca, treptat, sub privirea mea

dezaprobatoare. Pe lângă asta, ploua cu găleata și eu mă simțeam rău, așa cum meritam.

Când, în fine, am părăsit corabia la Pai-Tan, mai mult mort decât viu, am găsit o sărmană bătrână care mă aștepta pe cheiul pustiu. Apropiindu-mă, am recunoscut-o pe mama Hsu, aceea care își fierbea fasole într-o cutie de unt în curtea Misiunii. Este cea mai săracă, cea mai modestă dintre enoriașii mei.

Spre uimirea mea, când m-a văzut, s-a luminat la față. Vorbind repede, m-a încredințat că îi lipsisem atât de mult, încât de trei zile venea, pe ploaie, în fiecare după-amiază, cu nădejdea că voi sosi. Îmi dădu șase turte mici de ceremonie, cu zahăr și cu făină de orez, care nu sunt făcute pentru mâncare, ci se ofereau ritual statuilor lui Buddha, statuile pe care le dăruia părintele Surette. Gestul era comic... însă ce bucurie să știi că, cel puțin pentru o ființă, ești indispensabil și drag...

Mai 1918. Într-o dimineață însorită, prima echipă de tineri coloniști a plecat să se instaleze la Liu. Erau gata să plece doisprezece bărbați și douăsprezece femei, printre plecăriunile și în entuziasmul general și sub o avalanșă de sfaturi practice din partea bunei noastre maici Maria-Margareta. Deși mă temusem grozav de venirea ei, fiindcă o comparam mereu, în dezavantajul ei, cu Maria-Veronica, ea, Maria-Margareta, este bună și veselă și, deși călugăriță, posedă intuiții uimitoare în legătură cu exigențele patului conjugal.

Bătrâna Meg Paxton, vânzătoarea de scrumbii din Cannelgate, îmi spunea altădată, ca să mă încurajeze, că eu sunt tot așa de prost pe cât par; totuși, nu sunt mai puțin mândru de inspirația mea de a fonda în satul Liu o colonie compusă din cele mai bune elemente din Misiunea Sf. Andrei. Nu se poate găsi ocupație pe loc pentru toată tinerețea aceasta care se ridică. Și ar fi o prostie să-i aruncăm pe drumuri după ce i-am adunat, i-am crescut și i-am instruit pe cheltuiala noastră. Liu, pe de altă parte, va beneficia de acest

aport nou. Pământul satului este bogat, climatul înviorător. Când vor fi destul de numeroși, voi instala acolo un preot tânăr. Va trebui ca Anselm să-mi acorde unul: îl voi bate la cap până când va consimți...

Astă-seară sunt obosit de toate emoțiile și ceremoniile acestea: slujbele de căsătorie nu sunt puțin lucru, iar discursurile de ceremonie ale chinezilor îmi prăpădesc corzile vocale. Poate deprimarea mea nu este decât o reacție fizică. Am o reală nevoie de vacanță, mă simt obosit. Familia Fisker a plecat într-un concediu de șase luni și se duce să-și viziteze fiul, care s-a stabilit în Virginia. Ei îmi lipsesc. Înlocuitorul lor, reverendul Ezra Salkins, mă face să apreciez din plin blândețea și bunăvoința lor. Shang Foo-ul Ezra este lipsit și de una, și de alta; e voluminos, cu un surâs mereu strălucitor și cu o strângere de mână de-ți rupe falangele. De-abia m-a zărit că a și declarat cu vocea sa tunătoare: „Totdeauna la dispoziția dumneavoastră, fratele meu, dacă pot să vă fiu de folos!”

I-aș invita bucuros pe cei doi Fisker la Liu, însă dintr-o singură trăsătură Ezra ar acoperi mormântul lui Ribiero cu inscripții: Fratele meu, ești salvat? Hait! sunt posac și părătitor, fără îndoială, din pricina băuturii așteia de prune, din care maica Maria-Margareta m-a silit să gust la masa de nuntă...

Sunt foarte fericit că am primit o scrisoare lungă, datată 10 iunie 1922, de la maica Maria-Veronica. După ce suferise atâtea vicisitudini, asprele încercări ale războiului, umilințele armistițiului, fusese în sfârșit numită superioară la mănăstirea Via Sistina, la Roma. Este casa-mamă a ordinului său. Fondată de mult, este situată între Corso și Quirinal și domină biserica Sfinții Apostoli. Este o funcție înaltă, însă ea nu merită numai atât. Pare fericită... Și-a găsit liniștea. Scrisoarea aceasta îmi aduce tot parfumul Orașului Etern... – așa ar zice Anselm – de care eu sunt atât de legat. Îndrăznesc deci să mă gândesc că-mi voi îndeplini proiectul când concediul de convalescență, amânat de două ori, îmi va fi în fine acordat și mă voi duce în pelerinaj la Roma, ca să-mi

tocesc acolo tălpile ghetelor pe mozaicul de la Sfântul Petru și cu ocazia aceasta să-i fac o vizită maicii Maria-Veronica. Când i-am scris lui Anselm, în aprilie, ca să-l felicit pentru noua lui demnitate: rector al bisericii-catedrală din Tynecastle, m-a asigurat, în răspunsul lui, că voi obține un asistent în mai puțin de șase luni și „concediul de care am atâta nevoie” înainte de sfârșitul anului.

Un fior de fericire mă străbate până în măduva bătrînelor oase la gândul că un astfel de vis s-ar putea realiza. Ar trebui să fac economii ca să-mi cumpăr haine convenabile. Ce-ar gândi demna stareță de la Sfinții Apostoli, dacă micul zidar pe care-l onorează cu binevoitoarea ei prietenie ar purta pantaloni cârpiți în fund?

7 septembrie 1923. Agitație generală. Preotul meu cel nou a sosit astăzi; în fine, am un coleg și asta îmi pare prea frumos ca să fie adevărat.

Mai întâi, frazele emfactice ale lui Anselm mă făcuseră să sper că-mi va trimite un zdravăn tânăr scoțian, de preferință cu pistrui și cu păr blond, însă mai târziu mi-am dat seama că este vorba mai curând de un tânăr ecleziast chinez, format în seminarul din Pekin. Cu umorul meu necuviincios, nu le înștiințasem pe surori. De săptămâni bune se bucurau să primească și să răsfețe un misionar tânăr, proaspăt debarcat din Europa. Clotilde și Martha sperau că va fi un francez bărbos, iar sărmana Maria-Margareta ținuse nouă zile post special ca să fie un irlandez. Fața ei curată și albă, împurpurată, părea pictată când a venit la mine alergând și exclamând pe un ton tragic: „Noul misionar este un chinez”. Dar părintele Chu este desăvârșit în felul său; nu numai că e calm și blând, dar poți intui la el acea extraordinară viață interioară care este admirabila prerogativă a chinezilor. Am avut ocazia să cunosc mai mulți preoți chinezi, în rarele mele pelerinaje la Sen Siang, și asta m-a frapat. Dacă nu m-aș teme că par pedant, aș zice că cei mai buni dintre ei știu să îndeplinească înțelepciunea lui Confucius cu virtutea lui Hristos.

Și acum presupun că am să mă imbarc pentru Roma luna viitoare... prima mea vacanță după nouăsprezece ani. Sunt întocmai ca școlarii care pocnesc capacele pupitrelor și cântă:

Vacanța a venit,
Copiii au înnebunit!...

Mă întreb dacă maicii Maria-Veronica îi mai place compotul de ghimber. Îi voi duce un borcan oricum, chiar dacă ea preferă acum macaroanele. Viața e frumoasă! Prin fereastra mea văd cedrii cei tineri legănându-se veseli în ritmul vântului. Voi scrie din nou la Shanghai ca să-mi rețină biletul de călătorie. Trăiască bucuria!

Octombrie 1923. Ieri a sosit o telegramă care îmi anulează călătoria la Roma; mă înapoiez dintr-o plimbare pe marginea fluviului, unde am întârziat mai mult urmărind pescuitul cu ajutorul cormoranului, pe o ceață ușoară. E un pescuit stupid sau poate așa mi se părea mie fiindcă eram trist. Se trece peste gâtul acestor păsări mari un inel care le împiedică să înghită peștele. Stau nepăsătoare înapoia corăbiei și nu manifestă nici cel mai mic interes pentru ceea ce se pregătește. Deodată se aruncă în apă, se aude un clipocit, apoi apar ciocurile lor mari, cu gușile atât de pline de pești încât cozile lor ies în afară și se zbat. Gâtul păsărilor se mișcă neliniștitor. Li se golesc gușile de pradă și sărmanele zburătoare clatină capul, buimăcite, însă gata să înceapă din nou. Într-adevăr, se așază iar îmbufnate, ca s-o ia mereu de la cap.

Și dispoziția mea era întunecată, eram Dumnezeu știe cât de dezamăgit! În picioare, la marginea apei de culoarea ardeziei, încrețită de vântul serii, printre trestii încălcite ca părul, lângă țărm, mă gândeam nu la Roma, ci la râurile din Tweedside, în care alergam cu picioarele goale în apa limpede după păstrăvi, cu o undiță de răchită.

De câțva timp, gândurile mele se întorc din ce în ce mai frecvent către copilăria mea, căreia îi port o amintire atât de

vie, atât de caldă, încât îmi pare că am trăit-o ieri: e un oarecare semn de bătrânețe... Visez chiar, câteodată, cu un duios regret, la dragostea mea de adolescent: Nora mea scumpă...

Evident, decepția mă face sentimental, ceea ce înseamnă că mă voi consola repede, însă la sosirea telegramei îmi zic: „asta a fost o lovitură grozavă!”, cum spunea bătrâna Meg.

Iată-mă aproape resemnat la un exil definitiv. Fără îndoială că teoria care zice că o întoarcere în Europa tulbură pacea interioară a misionarului este perfect întemeiată. La urma urmelor, noi ne consacram în întregime și fără gând de înapoiere. Îmi voi sfârși zilele aici. Și în final mă vor culca în peticul acesta de pământ scoțian în care doarme Willie Tulloch.

De altfel, e drept și logic că o vizită la Roma îi este mai necesară lui Anselm decât mie. Fondurile societății nu pot suporta cheltuielile a două călătorii. Și fără îndoială el va ști să explice mai bine Sfântului Părinte înmulțirea „turmelor sale”, cum ne numește el. Acolo unde limba mea s-ar împleti, a sa ar ști să cucerească și să obțină și ajutor pentru toate misiunile străine. Mi-a promis să-mi descrie activitatea lui cu de-amănuntul. Trebuie să mă plimb la Roma prin mijlocirea lui, să obțin o audiență în închipuire și să o regăsesc pe Maria-Veronica în spirit. N-am putut să mă hotărâsc să accept propunerea lui Anselm ca să petrec un concediu scurt la Manila. Acest oraș vesel și tulburător nu mi-ar fi convenit și aș fi râs să mă văd debarcând în port, gândindu-mă la Mlaștinile Pontine...

O lună mai târziu... Iată-l pe părintele Chu instalat, cum se cuvine, în satul Liu și porumbeii noștri se încrucișează pe cer. Ce bucurie să-mi văd planul realizându-se punct cu punct! Mă întreb dacă Anselm îi va descrie Sfântului Părinte această prețioasă mică oază pierdută în vastul deșert... uitată de toți, afară de Dumnezeu...

22 noiembrie 1928. Cum să traduc în cuvinte accesibile o

întâmplare sublimă – într-o frază seacă, aridă? Sora Clotilde a murit noaptea trecută. Moartea este o temă asupra căreia n-am insistat deloc în cursul acestor scurte notițe asupra vieții mele atât de imperfecte. De asemenea, de un an, mătușa Polly s-a stins pe când dormea, la Tynecastle, fără să sufere. La capătul zilelor ei atinsese bunătatea pură; n-am scris totuși nimic când am primit scrisoarea pătată de lacrimi, în care Judy îmi dădea vestea cu aceste cuvinte: „Polly a murit la 17 octombrie 1927”. Este o inevitabilitate în moartea acelora cărora le cunoști meritele. Dar sunt alții... câteodată, noi, preoții bătrâni, șovăim ca după o revelație...

De câteva zile Clotilde slăbea din ce în ce mai mult. Când m-au chemat, puțin după miezul nopții, am fost izbit de înfățișarea ei atât de schimbată. Am trimis imediat să fie chemat Joshua, fiul mai mare al lui Iosif să fugă după doctorul Fiske, însă Clotilde, cu o expresie stranie, m-a oprit. Mi-a dat să înțeleg cu un zâmbet că nu mai era nevoie să se deranjeze Joshua. A vorbit puțin; dar suficient.

Când mi-am amintit cum, cu ani în urmă, îi reproșasem vehement, că lua calmante, îmi venea să plâng de stupiditatea mea. Nu mă gândisem niciodată de-ajuns la Clotilde: purtarea ei încordată pe care nu o putea stăpâni, teama morbidă că roșește, teama de oameni, propria nervozitate o făceau puțin atrăgătoare, uneori ridicolă. Ar fi trebuit să înțelegem luptele pe care o asemenea fire le ducea împotriva ei însăși ca să le stăpânească, ar fi trebuit să sesizăm invizibilele victorii, în schimb toți remarcau doar eșecurile.

De un an și jumătate ea suferea de o tumoare la stomac, în urmă unui ulcer cronic. Când aflase că doctorul Fiske nu putea să o vindece, ea îl făcuse să-i promită că va păstra secretul și se înarmase pentru ultima luptă. Înainte să mă fi chemat, suferise deja prima hemoragie, care o epuizase. A doua hemoragie se produse pe la ora șase, în dimineata următoare, și de data asta fusese fatală. Între timp, vorbeam... dar nu îndrăznesc să relatez această convorbire. Frazele ei întretăiate ar părea fără sens... poate s-ar preta la

zeflemele... și lumea nu se schimbă cu ajutorul ironiilor.

Suntem toți dezolați, mai ales Martha. Ea îmi seamănă; e puternică ca un catâr și va mai trăi mult timp. Sărmana Clotilde! Mă gândesc la ea ca la o blândă creatură, atât de avidă să se sacrifice încât zelul ei era câteodată fără rost. Să vezi un chip înseninându-se, acceptând liniștit moartea, fără teamă... aceasta înnobilează inima unui om.

30 noiembrie 1929. Astăzi s-a născut cel de-al cincilea copil a lui Iosif. Cum se scurge viața! Cine s-ar fi gândit că acest băiat brav, timid, flecar, supărăcios va deveni într-o zi cap de familie? Apetitul lui evident pentru zahăr ar fi trebuit să-mi atragă atenția. A devenit un adevărat personaj important, mereu ocupat de familia lui și nepăsător față de cei pe care el îi socotește că nu ar trebui să-i primesc – mai că și eu mă tem de el.

O săptămână mai târziu. Alte noi localuri... Cizmele de lux ale domnului Chia au fost atârinate la Poarta Manciuiriană. Este o mare onoare aici... și mă bucur pentru bătrânul meu prieten, a cărui natură ascetică, contemplativă și generoasă a fost întotdeauna devotată rațiunii și frumuseții, care a avut un cult pentru ceea ce este etern.

Ieri a venit poșta. Fără să-mi fi dat seama de imensul succes pe care l-a avut la Roma, bănuiam de mult timp că Anselm va ajunge un prinț al Bisericii. În sfârșit, activitatea lui în favoarea Misiunilor i-a adus o recompensă potrivită din partea Vaticanului. Iată-l numit episcop de Tynecastle. Poate succesul altuia este unul dintre lucrurile cel mai greu de admirat. Strălucirea aceasta ne rănește vederea. Însă acum, în apropierea bătrâneții, am vederea slabă. Gloria lui Anselm nu mă afectează, mai curând sunt fericit știind cât de încântat trebuie să fie el însuși. Invidia este o trăsătură detestabilă! Ar trebui să ne amintim că cei învinși au încă totul dacă îl au pe Dumnezeu.

Aș vrea ca această mărinimie să fie meritorie, însă nu este o înălțare sufletească din partea mea, ci doar o înțelegere

simplă a diferențelor care ne deosebesc, pe Anselm și pe mine... Să aspir la cârja de episcop ar fi pur și simplu ridicol din partea mea. Noi am pornit împreună, însă Anselm m-a depășit cu mult. El și-a fructificat din plin talentele, așa cum citesc în Tynecastle Chronicle: „Poliglot desăvârșit, muzician de valoare, se interesează de artă și de știință în dioceza lui și numără nenumărați prieteni printre personalitățile influente”. Ce noroc! Viața mea lipsită de evenimente n-a numărat niciodată decât șase prieteni, și toți, afară de unul, de origine modestă. Va trebui să-i scriu lui Anselm ca să-l felicit, făcându-l să înțeleagă totuși că eu n-o să-i cer favoarea prieteniei sale. Viva Anselmo! Sunt trist să constat cât de plină a fost viața ta, pe când eu am înfăptuit atâta de puțin. M-am izbit de obstacole atât de numeroase și atât de grele în lupta mea pentru Dumnezeu!

30 decembrie 1929. E aproape o lună de când n-am mai scris în jurnalul acesta... nu de când am primit știri de la Judy. Încă mi-e greu să formulez ce s-a petrecut acolo, departe... și aici, în inima mea. Mă măguleam că aș fi atins stadiul resemnării senine cu privire la exilul meu definitiv. Sunt cincisprezece zile de când eram destul de mulțumit de mine; făcusem socoteala achizițiilor recente ale Misiunii: patru orezării în lungul fluviului, cumpărate anul trecut, lărgirea staulului situat dincolo de pâlcul de duzi albi și o nouă crescătorie de cai; apoi mă dusesem la biserică ca să ajut copiii să aranjeze pomul de Crăciun. E una din ocupațiile mele favorite, în parte din pricina acelei lamentabile obsesii care m-a urmărit de-a lungul întregii mele existențe și pe care cinicii ar socoti-o fără îndoială refulare a instinctului patern: o dragoste pentru copii – de la blândul Copil-Dumnezeu până la cel mai mizerabil dintre micii orfani cu pielea galbenă primiți vreodată la Misiunea Sfântul Andrei.

Construisem o superbă iesle, cu un acoperiș nins de vată adevărată și plasasem boul și măgarul puțin în spate. Pusesem deoparte tot felul de surprize, lumini colorate și o măreață stea de cristal, ca să le atârn de crengile bradului.

Eram înconjurat de ochi strălucitori și de un zumzăit de voci – cu această ocazie, distracția în biserică este permisă.

Mă simțeam minunat de vesel la gândul nenumăraților pomi care se înalță în toate bisericile din lume întru cinstirea frumoasei sărbători a Crăciunului, atât de mișcătoare chiar pentru necredincioși, de vreme ce glorifică maternitatea.

Una dintre elevele mari trimisă la maica Maria-Margareta veni în fugă și-mi aduse o telegramă. Știrile rele nu sosesc întotdeauna destul de repede, mai e nevoie să le lansezi atât de repede la antipozi? Când am citit-o, trebuie să mă fi schimbat la față, căci o fetiță izbucni în lacrimi. Bucuria care mă iluminase se stinse brusc.

Poate este absurd să iau lucrurile în tragic. Judy nu avea nici douăzeci de ani când am părăsit-o, plecând la Pai-Tan. Însă cu gândul am trăit alături de ea. Raritatea scrisorilor ei le făcea să pară niște perle dintr-un șirag de mătânii. Greaua ereditate a lui Judy o dirijase nemilos. Ea n-a știut niciodată prea bine încotro merge și nici ce vrea. Însă prezența lui Polly alături de ea o oprise să cedeze propriilor capricii. În timpul războiului ea câștigase bani buni, ca multe alte femei tinere, muncind într-o uzină de muniții, își cumpăraseră o blană și un pian – îmi amintesc perfect scrisoarea care îmi aducea această minunată veste. Rămase apoi credincioasă serviciului, datorită elanului care însuflețea populația. Acesta a fost momentul ei de glorie. Când războiul s-a sfârșit, ea avea peste treizeci de ani, oportunitățile erau rare și curând abandonase gândul că și-ar purtea face o carieră; se resemnase să trăiască liniștită lângă Polly, împărțind micul apartament din Tynecastle, cu speranța că îi va veni mintea la cap o dată cu vârsta. Judy manifesta o bizară suspiciune față de sexul opus și nu fusese niciodată atrasă de ideea de a se căsători. La moartea lui Polly avea patruzeci de ani. Totuși, nu trecuseră opt luni de la moartea lui Polly și Judy se măritase... apoi fusese părăsită.

Nu trebuie să ascundem faptul că femeile fac lucruri ciudate înainte de menopauză. Dar nu asta a fost explicația jalnicei comedii. Polly îi lăsase lui Judy prin testament

aproape două mii de lire sterline, destul pentru a-i asigura o rentă anuală modestă. Abia când am primit scrisoarea lui Judy am înțeles cum fusese convinsă să-și convertească averea în bani lichizi și să-i transfere soțului, cinstului și manieratului soț pe care, aparent, îl întâlnise prima oară într-o pensiune din Scarborough.

Fără îndoială ar fi ușor de scris mai multe volume... de fină psihologie... în mare tradiție victoriană... pe această temă, insistând pe nota burlescă furnizată de insondabila prostie omenească. Telegrama care-mi fusese adusă lângă pomul de Crăciun rezuma epilogul acestui lamentabil roman. Se născuse un copil din această tardivă și precară unire, iar Judy murise la naștere.

Reflectând mai bine, îmi dau seama că existența frivolă și nestatornică a lui Judy se desfășurase întotdeauna sub semnul amenințărilor virtuale. Ea era rezultatul concret nu al păcatului – mi-e groază de acest cuvânt! —, ci a slăbiciunii și prostiei omenești. Judy era rațiunea, explicația prezenței noastre pe acest pământ, tragica evidență a morții noastre comune. Și acum, tragedia mortală se perpetuează în condiții diferite, însă tot atât de esențial lamentabil. Nu pot să suport cu sânge rece gândul acestui nenorocit nou-născut de care nu se poate ocupa nimeni, în afară de moașa care fusese la naștere: aceea care mi-a vestit evenimentul. Este ușor de închipuit cine poate fi: una dintre acele făcătoare de îngeri care le găzduiesc pe mamele nenorocite sau nevoite să se ascundă... Îi voi răspunde imediat, îi voi trimite ceva bani, oricât de puțini am. Când suntem sortiți la sfânta sărăcie, suntem straniu de egoiști, uitând de teribilele datorii pe care viața ni le poate impune! Sărmana Nora... sărmana Judy... sărman copil fără nume...

19 iunie 1930. O minunată zi de vară însorită și care îmi aduce o mare ușurare cu scrisoarea primită în această după-amiază. Copilul a primit numele de Andrew, ca umila mea Misiune, ceea ce îmi măgulește bătrâna mea vanitate de parcă aș fi eu însumi bunicul bietului micuț. Poate că, vrând

nevrând, acesta este rolul ce-mi revine. Tatăl a dispărut și noi nu vom face niciun efort ca să-i găsim urma. Dar dacă trimit o oarecare sumă lunar, această femeie, doamna Stevens, care pare o bravă creatură, va avea grijă de Andrew. Și asta mă face să zâmbesc... existența mea de preot a fost un amestec de ciudățenii... însă a crește un copil, de la o distanță de zece mii de kilometri constituie apogeul ciudățeniei!

Ei, dar stai așa! Mi-am atins eu însumi coarda sensibilă folosind expresia „existența mea de preot”. Căci zilele trecute, într-una din prieteneștile noastre dispute, parcă referitor la Purgatoriu, Fiske mi-a declarat, cu înflăcărare, fiindcă eu triumfam: „Argumentele dumneavoastră evocă totodată dervișii învârtitori ca și înalta Biserică Anglicană”!

Asta mi-a dat de gândit. Cred că pe lângă educația mea, incalculabila influență a dragului Daniel Glennie mi-a dat o înclinare spre un liberism exagerat. Sunt atât de legat de religia în care m-am născut, pe care o propovăduiesc cât pot de bine de peste treizeci de ani și care m-a dus întotdeauna, fără greșală, la izvorul tuturor bucuriilor și al unei nemărginite mile. Totuși, izolat cum sunt aici, credința mea s-a simplificat, s-a decantat cu vârsta. Am îndepărtat cu grijă toate șicanele și tertipurile doctrinei. Cinstit vorbind, nu pot să admit că o creatură a lui Dumnezeu va arde în focurile Gheenei, pentru veșnicie, fiindcă din întâmplare a mâncat un cotlet vinerea. Dacă noi vom poseda esențialul – dragostea de Dumnezeu și de aproapele nostru – vom fi desigur salvați. Și nu e oare vremea ca toate bisericile din lume să nu se mai urască mutual și să se unească? Lumea este un singur corp, a cărui sănătate depinde de milioanele de celule care îl alcătuiesc, și inima fiecărui om constituie una din aceste celule.

15 decembrie 1932. Astăzi, noul patron al Misiunii noastre are trei ani. Sper că a avut o aniversare fericită, iar eu nu am mâncat prea multe din caramellele pe care mi le-a trimis Burley, cofetarul din Tweedside, după cum îl rugasem.

1 septembrie 1935. *Oh, Doamne! Nu îngădui să devin un bătrân vorbă lungă... acest jurnal nu conține decât însemnări cu privire la un copil pe care nu l-am văzut și nu-l voi vedea niciodată. Eu nu pot să mă întorc în Anglia, el nu poate veni aici. Chiar și îndârjirea mea trebuie să se încline înaintea acestei imposibilități. L-am consultat pe doctorul Fiske, însă el a declarat că acest climat ar fi ucigător pentru un copil englez atât de mic.*

Totuși, trebuie să mărturisesc că mă frământ. Scrisorile doamnei Stevens lasă să se înțeleagă că a avut nenorociri în ultimul timp. Ea s-a mutat la Kirkbridge, un oribil oraș industrial, dacă-mi amintesc bine, unde se fabrică țesături de bumbac, nu departe de Manchester. Tonul său s-a schimbat și mă întreb uneori dacă nu cumva Andrew o interesează doar în măsura în care îi aduce bani. Preotul ei mi-a dat excelente relații despre ea. Până în prezent, a fost chiar admirabilă.

Firește, este într-un totuș greșeala mea. Ar fi trebuit să asigur viitorul lui Andrew încredințându-l uneia dintre excelentele noastre instituții catolice. Însă... el este singura „legătură de sânge” care-mi rămâne, amintire vie a scumpei mele Judy, pierdută... N-am putut să mă resemnez cu această soluție atât de impersonală... presupun că e tot incorigibila mea ciudățenie care mă face să mă împotrivesc la ceea ce este oficial... Ei bine! Dacă e așa, Andrew și cu mine... va trebui să îndurăm consecințele... suntem în mâinile lui Dumnezeu și el va face...

Aici, părintele Chisholm vru să întoarcă pagina, când atenția îi fu atrasă de tropote de cai în curtea Misiunii. Ezită, ascultă, regretând oarecum că trebuia să renunțe să viseze. Dar zgomotul sporea și se auzeau glasuri însuflețite. Strânse din buze, resemnat. Apoi, întorcând pagina, luă tocul și adăugă un paragraf.

30 aprilie 1936. Sunt gata să plec la colonia din Liu, cu părintele Chu și familia Fisker. Ieri, Chu a venit să mă

consulte cu privire la un păstor pe care l-a pus în carantină de teamă că ar putea avea variolă. Am hotărât să mă duc să-l văd eu însumi. Cu cai buni și pe drumul nostru cel nou, nu ne va lua decât două zile. Apoi, cum făgăduisem de mult doamnei Fiske și doctorului că le voi arăta satul nostru model, le-am propus să ne însoțească. Este ultima ocazie când îmi voi putea ține promisiunea, căci ei se înapoiază în America la sfârșitul lunii. Iată-i că sosesc. Se bucură nespus de excursia asta... Îl voi dojeni aspru pe doctor, pe drum, pentru insolența de a mă face derviș învârtitor...

12

Soarele se lăsase spre creasta golașă a colinelor care înconjurau îngusta vale. Călărind în fruntea micului convoi cu gândul tot la satul Liu unde lăsase medicamente părintelui Chu pentru păstorul bolnav, părintele Chisholm se resemnase să facă încă un popas de o noapte înainte de a ajunge la Misiune când, deodată, la o cotitură a drumului, întâlni trei soldați în uniforme murdare de bumbac, gârboviți și cu puștile pe umăr. Nimic extraordinar în acest spectacol: provincia mișuna de trupe neregulate, de soldați lăsați la vatră, cu arme de contrabandă, rătăcind în bande. Francis trecu pe lângă ei, murmurând: „Pacea să fie cu voi”, apoi lăsă calul la pas ca să-l ajungă și ceilalți. Însă când se întoarse, fu surprins să vadă groaza zugerăvită pe fețele celor doi hamali ai Misiunii metodiste și o spaimă subită în ochii servitorului său.

— S-ar spune că sunt soldații lui Wai, explică Joshua, arătând înapoi pe drum... Și vin și alții!

Preotul se întoarse repede, sufocat. Douăzeci de oameni, îmbrăcați în gri-verde, se apropiau pe cărare ridicând un ușor nor de praf. Pe panta colinei, învăluită în umbră, mergând în dezordine, se arătară apoi alți douăzeci.

Preotul schimbă cu Fiske o privire elocventă.

— Să zorim caii.

Un moment mai târziu, cele două părți se întâlniră. Părintele Chisholm îi salută zâmbind ca de obicei și continuă să înainteze cu calul pe mijlocul drumului. Soldații, cu gura deschisă, îl lăsară să treacă, zăpăciți. Singurul om călare, cu un chipiu rupt pe cap, care părea să fie șeful lor fiindcă avea cusut anapoda pe mânecă un galon de caporal, își opri căluțul păros, neștiind ce să facă.

— Cine sunteți dumneavoastră? Unde vă duceți?

— Suntem misionari și ne întoarcem la Pai-Tan.

Părintele Chisholm răspunse calm, după care se întoarse și își continuă drumul. Depășiseră trupa zdrențăroasă care-i privea cu mirare: el, doctorul și doamna Fiske, apoi Joshua și cei doi hamali.

Caporalul ezita încă, însă părea mulțumit. Întâlnirea n-ar fi prezentat niciun pericol, nimic senzațional dacă deodată cel mai în vârstă dintre cei doi hamali nu și-ar fi pierdut capul. Lovit cu patul puștii când trecu printre soldați, își pierdu cumpătul, lepădă povara și o luă la fugă țipând spre hățișurile de pe colină.

Părintele Chisholm își reținu un strigăt. În crepusculul care se lăsa, soldații rămaseră nemișcați, bănuitori. Apoi răsună o împușcătură urmată de o alta, apoi de alta.

Ecourile se întorceau de pe coline. Silueta albastră a hamalului dispăru, strecurându-se prin hățișuri; strigăte de protest indignat izbucniră printre soldați. Fără să mai stea pe gânduri, îi înconjurară pe misionari, furioși și gălăgioși.

— Urmați-ne, ordonă imediat caporalul, căruia părintele Chisholm îi păru suspect.

— Nu suntem decât misionari, protestă înflăcărat doctorul Fiske. N-avem nimic. Suntem oameni cinstiți.

— Oamenii cinstiți nu fug. Trebuie să vă ducem la șeful nostru, Wai.

— Vă asigur...

— Wilbur! interveni doamna Fiske. Nu faci decât să înrăutățești situația. În zadar mai discuți.

Înconjurați de aproape de soldați, se văzură siliți să facă drumul înapoi. După ce parcuseră cinci li, tânărul șef

apucă spre vest, pe albia secată a unui torent care șerpuia printre dealuri. La gura unei grote, se opriă.

Circa o sută de soldați echipați ca vai de lume ședeau răspândiți, mestecând betel, căutându-se de păduchi și curățându-și noroiul uscat între degetele de la picioare. Șezând turcește pe o piatră netedă, înaintea unui foc de balegă uscată, cu spatele rezemat de peretele văgăunii, Wai-Chu mânca.

Avea aproximativ cincizeci și cinci de ani; lat în spate și cu o burtă proeminentă, căpătase o expresie mai nepăsătoare și mai sinistă încă. Părul lui unsuros, lung și despărțit de o cărare pe mijloc, îi cădea pe fruntea atât de brăzdată de încruntarea continuă a sprâncenelor, încât ochii oblici păreau reduși la două crăpături, în urmă cu trei ani, un glonț îi rupsese dinții și buza de sus. Cicatricea era îngrozitoare. Totuși, Francis recunoscuse în el, fără să stea pe gânduri, pe călărețul care îl scuiase în obraz la porțile Misiunii în noaptea în care se retrăgeau. Până atunci, situația nu-l tulburase; acum însă, sub această privire piezișă inumană care, sub masca de indiferență, îl recunoscuse, preotul simți inima oprindu-i-se brusc.

În timp ce caporalul povestea volubil amănuntele capturării lor, Wai continua să mănânce cu o expresie impenetrabilă; cele două bastonașe stabileau, între cana lipită de bărbie și gură, un flux neîntrerupt de orez lichid și mici bucățele de carne de porc. Deodată, doi soldați urcară spre văgăună alergând și târându-l între ei pe hamalul fugar. Cu un ultim efort, îl azvârliră jos, în lumina nesigură a focului. Nenorocitul căzu în genunchi la picioarele lui Wai-Chu, cu mâinile legate la spate, gâfâind și clănțănind din dinți înnebunit de groază.

Wai continua să mestece. Apoi, liniștit, scoase revolverul de la centură și trase. Hamalul, atins, căzu din genunchi pe brânci; corpul tresări, apoi rămase nemișcat. Un lichid roșiatic se scurse din craniul zdrobit. Ecourile loviturii nu se stinseseră încă și Wai își reluă masa.

Doamna Fiske scoase un strigăt înăbușit, dar soldații

de-abia ridicară capul. Cei doi oameni care aduseseră victima o traseră deoparte și o depousedară sistematic de ghete, haine și de câteva monede de aramă. Zăpăcit și îngrețoșat, preotul murmură totuși către doctorul Fiske, care sta în picioare, foarte palid, lângă el:

— Fii calm... nu arăta nimic... sau suntem pierduți.

Așteptară. Inutila crimă crease o atmosferă plină de spaimă. La un semn al lui Wai fu adus al doilea hamal și aruncat în genunchi. Preotul, cuprins de amețeală, aștepta îngrozit.

Însă Wai spuse doar, adresându-li-se:

— Omul acesta, servitorul vostru, va pleca imediat la Pai-Tan și îi va încunoștința pe prietenii voștri că sunteți momentan sub protecția mea. O asemenea ospitalitate merită desigur un cadou. Poimâine la amiază, doi dintre oamenii mei se vor duce să-l aștepte la o jumătate *li* de Poarta Manciuuriană. Va fi singur. Wai făcu o pauză amenințătoare. Sper că va aduce darul benevol.

— Nu veți câștiga nimic dacă ne rețineți aici, afirmă doctorul Fiske cu vocea tremurând de indignare. V-am mai spus-o: n-avem nicio avere personală.

— Cinci mii de dolari de persoană vor fi de-ajuns, nu mai mult

Fiske respiră mai liber. Suma, deși importantă, nu împovăra prea mult Misiunea lui, care era destul de bogată.

— Atunci, lăsați-mi soția să însoțească trimisul. Va avea grijă ca să vi se trimită bani.

Wai se făcu că nu înțelege. Francis se temu, timp de o secundă, că tovarășul său va face ceva necugetat; însă Fiske se întoarse îndurerat lângă soția lui. Mesagerul fu trimis de caporal cu o lovitură brutală de picior în fundul vâgăunii. Wai se ridică și în timp ce oameni lui se pregăteau să se retragă, se îndreptă nepăsător spre calul său, deși se vedeau picioarele goale ale cadavrului aruncat în tufiș.

Se aduseră în sfârșit caii misionarilor și cei patru prizonieri fură siliți să încalece, legați unii de alții. Apoi cavalcada porni în noaptea care se lăsa peste munți.

Imposibil să schimbi două cuvinte în ritmul acestui galop dezlănțuit. Părintele Chisholm se lăsă în voia gândurilor care se îndreptau toate spre omul care aștepta răscumpărarea.

Nu de mult, Wai, în neputința lui, se lăsase pradă numeroaselor excese. Din situația de conducător al războiului, dominând districtul Chek-Kow, cu o armată de trei mii de oameni, întreținută de diverse sate prin taxe și impozite de pe vremea când trăia într-un lux feudal în castelul lui fortificat din Tu-en-lai, căzuse încetul cu încetul foarte jos. La apogeul carierei sale plătise o concubină la Pekin cu 50000 de tael. Acum era silit să trăiască din jafuri. Bătut măr de doi dintre rivalii mercenari, se alăturase mai întâi partidei lui Min-Tuan: apoi, într-un acces de furie, trecuse de partea adversarilor lor, Yu-Chi-Tui. La drept vorbind, nimeni nu ținea la o colaborare atât de schimbătoare. Degenerat și vicios, lupta doar în propriul său interes. Oamenii săi dezertau adesea. Ferocitatea lui crescuse direct proporțional cu amplexarea redusă a operațiunilor lui. Acum nu comanda decât două sute de oameni, ceea ce nu-i permitea decât să jefuiască și să incendieze, semănând pretutindeni teroare. Ca și Lucifer după cădere, își hrănea ura din gloria trecută; devenise dușmanul speței umane.

Noaptea părea nesfârșită. Trecură un lanț de înălțimi, traversară prin vad două râulețe, apoi se bălăciră timp de o oră prin mlaștini. În afară de astea și de poziția stelei polare, după care înțelese că se îndreptau spre vest, părintele Chisholm nu înțelegea deloc pe unde merg. La vârsta lui, obișnuit cu un cal blând care mergea buiestru, zdruncinăturile galopului îl făceau să se simtă ca o păpușă fără oase. Se gândi însă cu milă că și cei doi Fisker îndurau chinul acesta de dragul bunului Dumnezeu. Iar Joshua, sărmanul băiat, deși supus, era atât de tânăr încât trebuia să fie mort de fiică. Preotul își spuse că imediat ce se va întoarce la Misiune îi va oferi poneiul la care băiatul râvnea în taină de șase luni. Închise ochii și se rugă pentru salvarea

tuturor.

Zorii îi găsiră într-un pustiu de stânci și de nisip, nelocuit și fără altă vegetație decât câteva tufe rare de iarbă aspră și galbenă, însă, în mai puțin de o oră, vuietul unui torent le ajunsese la urechi și, după un povârniș, descoperiră citadela în ruine din Tu-en-lai, o adunătură de cocioabe din cărămizi nearse, agățată pe flancul râpei, înconjurată de un zid crenalat, spart și înnegrit, care purta urmele numeroaselor asedii. Pe mal se distingeau stâlpii smălțuiți ai unui templu budist, fără acoperiș. După ce trecură de metereze, coborâră de pe cai și Wai, fără un cuvânt, intră în casa lui, singura care părea locuibilă. Aerul dimineții era rece și umed. Misionarii așteptau tremurând în curtea cu pământ bătut, încă legați unii de ceilalți. Femei și bătrâni ieșeau din cavernele din râpă și se apropiau de soldați ca să flecărească și să-i cerceteze pe prizonieri.

— Am fi fericiți dacă am avea puțină hrană și ne-am putea odihni, se adresă părintele Chisholm mulțimii.

— Mâncare și odihnă. Cuvintele fură repetate și trecute din gură în gură printre cei de față, ca o curiozitate amuzantă.

Preotul continuă cu răbdare:

— Vedeți cât de obosită este doamna misionară.

Într-adevăr, doamna Fiske se împleticea de oboseală, gata să leșine.

— Poate cineva ar fi dispus să-i ofere puțin ceai cald.

— Ceai... ceai cald, repetă mulțimea ca un ecou, apropiindu-se și mai mult.

Erau acum atât de aproape de misionari, încât puteau să-i atingă. Deodată, unul dintre ei, cu un gest de maimuță lacomă, se agăță de lanțul de la ceasul doctorului Fiske. Semnalul acesta dezlanțui o adevărată năvală asupra prizonierilor – bani, Biblie, inelele de cununie și chiar un vechi port-creion de argint cu mină al lui Francis. În trei minute, micul grup fu deposedat de tot ce avea, în afară de haine.

După ce învălmășeala se potoli, o femeie zări la pălăria

doamnei Fiske o pafta de sticlă neagră. Imediat se aruncă în sus, doamna Fiske se zbatu, scoțând un strigăt ascuțit de disperare, însă în zadar: paftaua, pălăria și peruca rămaseră în mâinile adversarei, iar craniul chel lucea caraghios și gol în frigul înțepător. Neașteptata apariție îi făcu să tacă, apoi se auziră glume batjocoritoare și strigăte vesele. Doamna Fiske își acoperi fața cu mâinile și plânse cu lacrimi fierbinți. Doctorul, care încerca să acopere capul soției sale cu batista, nu reuși decât să le ațâțe pofta să-i fure și pătratul de mătase colorat. „Sărmana femeie”, gândea părintele, întorcând privirea cu milă.

Sosirea caporalului puse capăt râsetelor. Mulțimea se împrăștie când prizonierii fură conduși către una din grote, prevăzută cu o ușă din scânduri solide, care se trânti cu zgomot în urma lor și fu zăvorâtă. Fură lăsați acolo.

— Ei bine, zise părintele Chisholm după un timp, cel puțin suntem singuri.

Urmă o clipă de tăcere. Doctorul, șezând pe pământ, își luă în brațe soția care plângea întruna și zise cu vocea dureroasă:

— Și-a pierdut părul în urma unei scarlatine. Chiar în anul sosirii noastre în China și ea a suferit grozav la gândul că ar putea să se bănuiască că n-are păr, de aceea am luat toate precauțiile ca să nu se afle.

— Și nimeni nu va afla nimic, se grăbi să mintă preotul. Joshua și cu mine vom fi tăcuți ca mormântul. Când ne vom înapoia la Pai-Tan, totul se va îndrepta.

— Înțelege-mă, Agnes scumpă, te rog... nu mai plânge, dragostea mea.

Suspinele înăbușite se reduseră, apoi se opriră. Doamna Fiske ridică în cele din urmă ochii roșii și umflați de lacrimi, sub un craniu ca un ou de struț.

— Ești prea bun, murmură ea printre sughituri.

— Iată, mi-au lăsat asta, zise părintele Chisholm și scoase dintr-un buzunar interior o basma cafenie de bumbac. Poate vă este de folos.

Ea o luă, recunoscătoare și și-o legă în jurul capului,

înnodând-o cu o fundă după ureche.

— Arăți foarte cochetă acum, draga mea, zise doctorul Fiske, bătând-o ușurel pe umăr.

— Adevărat?

Femeia zâmbi ușor, mulțumită. Își recăpătase curajul.

— Și acum să ne dăm osteneala să facem acest *yao-fang* locuibil.

Nu puteau face mare lucru: grota nu avea mai mult de trei metri adâncime și nu conținea decât rămășițe de veselă în colțurile întunecate și umede. Aerul și lumina nu pătrundeau înăuntru decât prin crăpăturile ușii. Era sinistă ca un mormânt. Însă, extenuați peste măsură, se întinseră pe pământ și adormiră.

După-amiază, scârțâitul ușii îi deșteptă. O rază de soare traversa *yao-fang*-ul și o femeie în vârstă intră aducând un vas cu apă caldă și două pâini negre. Îl privi pe părintele Chisholm care îi întinse o pâine doctorului Fiske, apoi o rupse liniștit pe cealaltă și o împărți cu Joshua. Fața întunecată și posacă a femeii, ceva din înfățișarea ei trezi atenția preotului.

— Cum, exclamă el, dar asta este Anna!

Fără să răspundă, ea se întoarse și ieși.

— O cunoașteți pe femeia asta? întrebă Fiske repede.

— Nu sunt sigur. Ba da, totuși. A fost crescută la Misiune și a fugit

— Nu este chiar o răsplată pentru învățăturile dumneavoastră.

Pentru prima dată, doctorul Fiske manifestă o oarecare amărăciune.

— Vom vedea, răspunse Francis.

Noaptea dormiră prost. Disconfortul lor devenea din oră în oră mai penibil. Se ridicau să respire aerul umed care trecea prin crăpăturile ușii.

Doctorul scâncea:

— Pâinea asta îngrozitoare! Mi-a întors stomacul pe dos.

A doua zi la prânz, Anna reveni cu apă caldă și cu o farfurie de hamei. Părintele Chisholm avu grijă să nu i se

adreseze pe nume.

— Cât timp vom mai rămâne aici?

Mai întâi, ea nu vru să spună nimic, apoi zise nepăsătoare:

— Cei doi oameni s-au dus la Pai-Tan. La întoarcerea lor veți fi liberi.

Doctorul Fiske interveni repede:

— N-ați putea să ne procurați o hrană mai bună și cuverturi? Ați fi bine plătită.

Ea clătină din cap și fugi înspăimântată. Dar după ce închise ușa și trase zăvorul, le spuse printre scândurile ușii:

— Plătiți-mă dacă vreți. Dar nu veți avea mult de așteptat. Nu-i nimic...

— Nimic! protestă Fiske gemând când ea se îndepărtă. Aș vrea s-o văd dacă ar suferi ca mine de stomac!

— Nu te descuraja, Wilbur, îl îndemnă doamna Fiske din întuneric. Amintește-ți că am mai trecut prin așa ceva.

— Da, însă eram tineri. Nu acum, bătrâni, uzați și pe cale să ne întoarcem acasă... Iar acest Wai... are un dinte contra noastră, a misionarilor, pentru că am contribuit la schimbarea ordinii de pe vremea când crima era o afacere rentabilă.

Ea insistă:

— Trebuie cu orice preț să ne păstrăm cumpătul. Hai se încercăm să ne distrăm... Nu să vorbim – voi doi ați începe o polemică pe tema religiei. Mult mai folositor ar fi un joc. Cel mai prost posibil. Să jucăm „animal, vegetal sau universal”. Joshua, dormi? Ei bine, ascultă, am să-ți explic jocul.

Cu o râvnă eroică, se aruncară fără cruțare în jocul acesta. Joshua se arăta de o dibăcie neașteptată. Apoi, râsul vesel al doamnei Fiske se stinse deodată și un calm apăsător se abătu asupra tuturor. O apatie desăvârșită burmă însuflețirii lor, întreruptă de scurte suspine, de mișcări neliniștite.

— Doamne, trebuia să se fi înapoiat până acum. Toată ziua fraza asta reveni fără încetare pe buzele lui Fiske. Fața și mâinile lui ardeau. Îl apucaseră frigurile în lipsa aerului și

a somnului. Rămaseră în starea asta până la căderea serii, când strigăte și lătrături de câini le semnală sosirea cuiva. Apoi se lăsă o liniște deprimantă.

În sfârșit, un zgomot de pași se apropie și ușa se deschise brusc. La un ordin, se târâră afară pe brânci. Aerul proaspăt al nopții și spațiul liber din jurul lor îi umplea de un sentiment aproape delirant de libertate.

— Să mulțumim Cemplui! strigă Fiske. Suntem scăpați.

Soldatii îi escortară până la Wai-Chu.

Șezând pe o rogojină, lângă o lampă și cu o lulea în gură, Wai îi primi într-o încăpere înaltă, prost întreținută, în care plutea un mios dulce-amar, de opium. Lângă el era un soldat al cărui braț era înconjurat de un bandaj însângerat. Alți cinci oameni, între care și caporalul, stăteau în linie de-a lungul peretelui, cu nuiiele de palmier în mâini.

O tăcere amenințătoare se așternu la intrarea prizonierilor. Wai îi privi cu o cruzime concentrată și chibzuită. Era o cruzime tainică, mai degrabă simțită decât vizibilă, ascunsă în spatele măștii sale impasibile.

— Darul benevol n-a fost plătit, declară el pe un ton plat, care nu trăda nicio emoție. Când oamenii mei s-au apropiat de oraș, ca să-l primească, unul a fost ucis și celălalt rănit.

Pe părintele Chisholm îl trecu un fior. De ce se temea se întâmplase. El declară:

— Fără îndoială că mesajul n-a ajuns la destinație. Servitorul îngrozit a fugit acasă, la Shan See, fără să se ducă la Pai-Tan.

— Tu vorbești prea mult. Zece lovituri peste picioare!

Preotul se aștepta la asta. Pedeaspa era aspră, căci vârful nuiielei lungi, mănuită de un soldat, îi sfâșie pielea de pe picioare și coapse.

— Trimisul era servitorul nostru, zise doamna Fiske, neputînd să-și stăpânească indignarea, cu obraji roșii pe fața palidă. Nu este greșea lui Shang Foo dacă a fugit.

— Și dumneata vorbești prea mult. Să i se dea douăzeci de palme.

Fu pălmuită puternic, în timp ce doctorul Fiske tremura și

se zbătea în zadar lângă ea.

— Spune-mi deci, fiindcă știi atât de multe, dacă servitorul vostru a fugit, de ce emisarii mei au fost așteptați și atacați?

Părintele Chisholm ar fi putut să răspundă că garnizoana din Pai-Tan este întotdeauna în stare de alarmă și gata să tragă asupra oricărui partizan al lui Wai îndată ce apare. Știa că asta era explicația, însă socoti mai cuminte să tacă.

— Acum nu mai ești atât de vorbăreț? Zece lovituri pe umeri fiindcă tace cu încăpățănare.

Fu bătut din nou.

— Lăsați-ne să ne întoarcem la Misiunile noastre, se ruga Fiske cu mâinile întinse, gesticulând ca o femeie nervoasă. Vă dau solemn cuvântul meu că veți fi plătit fără nicio întârziere.

— Nu sunt atât de prost.

— Atunci trimiteți grabnic un alt soldat în strada Lanternelor, cu un mesaj scris de mâna mea. Trimiteți-l numaidecât.

— Ca să fie masacrat ca și ceilalți? Să i se aplice cincisprezece lovituri fiindcă mă ia drept un imbecil.

Sub lovituri doctorul izbucnește în lacrimi.

— Sunteți demn de milă, suspină el. Vă iert însă, căci mi-e o milă nețărnută de dumneavoastră!

Se făcu o pauză.

În pupilele contractate ale lui Wai se putea desluși o rapidă scânteie de satisfacție. Se întoarse spre Joshua. Băiatul era solid și bine făcut, iar Wai avea nevoie de recruți.

— Spune-mi, dacă te-aș ierta, ai fi gata să te angajezi sub steagul meu?

— Sunt sensibil la această propunere onorabilă, răspunse hotărât Joshua. Dar e imposibil.

— Renunță la drăceasca ta credință străină și vei fi cruțat.

Părintele Chisholm trecu printr-o spaimă grozavă și se pregăti să-l audă pe băiat că își reneagă credința.

— Voi muri fericit pentru adevărul Dumnezeu din cer.

— Treizeci de lovituri acestui mizerabil recalitrant.

Joshua nu scoase niciun sunet. Primi loviturile cu ochii plecați, fără un geamăt. Dar părintele Chisholm tresărea la fiecare lovitură.

— Îl veți sfătui acum pe servitorul vostru să se căiască?

— Niciodată.

Preotul răspunse hotărât, cu sufletul iluminat de curajul tânărului.

— Douăzeci de lovituri peste picioarele acestui rebel îndărătnic.

La a douăsprezecea lovitură aplicată peste fluierile picioarelor, se auzi o trosnitură scurtă. O durere cumplită străbătu membrul rupt. „Doamne, gândi Francis, iată ce înseamnă să ai oase bătrâne.”

Wai îi examinează cu aerul că ar vrea să termine.

— Nu pot continua să vă mai țin aici. Dacă banii nu sosesc până mâine, presimt că vi se va întâmpla o nenorocire.

Și, nepăsător, îi concedie. Părintele Chisholm de-abia putu să se târască pentru a traversa curtea. Când ajunse la *yao-fang*, doamna Fiske îl ajută să se așeze, îngenunche lângă el și îi scoase gheata și ciorapul.

Doctorul, care își mai revenise, reduse fractura.

— Cum să fac fără ațele... n-am decât bandajele astea. Vocea lui ascutită tremura. E o fractură gravă. Dacă nu stai perfect liniștit, se va complica. Uite cum îmi tremură mâinile. Ajută-ne, Doamne! Trebuie să ne întoarcem în țară luna viitoare. Nu mai suntem atât...

— Te rog, Wilbur.

Îl liniști atingându-l ușor. El isprăvi pansamentul în tăcere.

Apoi ea adăugă:

— Să încercăm să nu ne pierdem curajul. Dacă cedăm acum, ce se va alege mâine de noi? E mai bine să fii pregătit pentru orice.

Dimineața, cei patru fură conduși în curte, unde era adunată toată populația din Tu-en-lai care sporovăia în așteptarea unui spectacol. Li se legară mâinile la spate și li se trecu o prăjină de bambus sub brațe. Apoi, doi soldați

apucară capetele prăjinii și, ridicând prizonierii, ocoliră de șase ori piața, micșorând mereu cercul ca să ajungă înaintea casei găurite de gloanțe unde ședea Wai.

Chinuit de durerea din piciorul rupt, mai mult decât pentru această stupidă mișelie, părintele Chisholm resimțea o cumplită descurajare, care îi sporea deznădejdea, la vederea acestor creaturi ale lui Dumnezeu care găseau că lacrimile și sângele semenilor lor sunt un prilej de sărbătoare. Trebuie să se împotrivească oribilei îndoieli că Dumnezeu ar fi putut crea asemenea ființe umane... că Dumnezeu nu există.

Văzu că mai mulți soldați erau înarmați cu puști și speră că suferințele lor se vor sfârși curând. Dar după o pauză, la un semn al lui Wai, fură obligați să se întorcă și să pornească repede pe o potecă în jos, până la fluviu. Acolo, sub ochii mulțimii adunate, fură târați pe fundul apei; fiecare era legat cu o funie de un par înfipt la țărm, la o adâncime de un metru și jumătate sub apa curgătoare.

Schimbarea, după amenințarea imediată a execuției, era atât de neașteptată, contrastul cu murdăria sordidă a cavernei îi făcea să se simtă mult mai bine. Biciuirea apei îi însuflețea. Era limpede ca lacrima și rece cum venea din torențele de pe munte. Piciorul preotului nu-l mai durea. Doamna Fiske zâmbea chiar. Curajul ei îi rupea inima. Buzele ei schițară cuvintele:

— Cel puțin iată-ne îmbăiați.

Însă după o jumătate de oră se produse o schimbare. Părintele Chisholm nu îndrăzni să-și privească tovarășii. Râul, la început răcoritor și însuflețitor, părea din ce în ce mai rece. După o senzație de toropeală plăcută, membrele lor erau cuprinse ca într-o menghină de gheață. Fiecare bătaie de inimă care forța sângele în arterele înghețate necesita un efort dureros. Capul, congestionat, plutea, ca despărțit de corp, într-o ceață roșcată. Cu toată teribila amețală, preotul se străduia să regăsească rațiunea acestei torturi; își aminti nelămurit că se numește ordalie de apă, sadism intermitent, consacrat de tradiție, a cărei paternitate

i se atribuia tiranului Chang. Pedeapsa corespundea destul de bine intențiilor lui Wai, fiindcă exprima o speranță că prețul de răscumpărare va fi totuși plătit. La gândul acesta, Francis își înfrână un geamăt, căci, dacă așa stăteau lucrurile, nici chinurile lor nu erau aproape de sfârșit.

— E extraordinar. Dinții doctorului clănțăneau și vorbea cu mare greutate: Durerea asta... prezintă o perfectă asemănare cu angina pectorală... trecere intermitentă a sângelui prin sistemul circulator contractat. O, Doamne Iisuse, începu el să se lamenteze. De ce, Dumnezeu al oștirilor, ne-ai părăsit? Sărmana mea soție... Slavă Domnului, a leșinat. Unde sunt? Agnes... Agnes...

Era inconștient.

Îngrozit, preotul întoarse privirea spre Joshua. Ochii lui congestionati de-abia distingeau capul tânărului – părea decapitat: Sfântul Ioan Botezătorul pe o tîpsie curgătoare. Sărmane Joshua! și sărmane Iosif! Ce suferință va îndura dacă îl va pierde pe întâiul născut!

Francis i se adresa blând:

— Fiul meu, curajul și credința ta sunt o întărire pentru mine.

— Nu-i nimic, stăpâne.

Pauză. Preotul, adânc mișcat, făcu un efort ca să reziste toropelii care-l cuprindea.

— Voiam să-ți spun, Joshua, că la înapoierea noastră la Misiune, calul care-ți va plăcea va fi al tău.

— Credeți dumneavoastră, stăpâne, că ne vom mai întoarce vreodată la Misiune?

— Dacă nu ne vom mai întoarce, Joshua, Bunul Dumnezeu îți va da în cer un cal și mai frumos.

După un timp, Joshua reluă cu o voce slabă:

— Cred, stăpâne, că aș prefera micuțul ponei de la Misiune.

O hulă pătrunde în urechile lui Francis și le întrerupe discuția, însoțită de un întuneric adânc. Când preotul își reveni, erau toți înapoi în grotă, îngrămădiți unul peste altul, uzi learcă și înghețați. O vreme nu se clinti, așteptând să-și

redobândească simțurile, și îl auzi pe Fiske vorbind cu soția lui, cu vocea aceea plângăreată din ultima vreme:

— Cel puțin iată-ne afară din... râul acela groaznic!

— Da, scumpul meu Wilbur, însă, și cred că nu mă mai înșel, mâine ne vor muia iar. Tonul ei era liniștit, ca și când discuta meniul pentru cină. Să nu ne facem iluzii, dragul meu. Dacă ne lasă în viață o fac numai așa ca să ne omoare cât mai îngrozitor posibil.

— Și ție... nu ți-e fiică, Agnes?

— Deloc, și nici nu trebuie să-ți fie frică. Trebuie să aratăm acestor păgâni... și părintelui cum știu să moară bunii creștini din Noua Anglie.

— Scumpa mea Agnes, ești curajoasă.

Preotul simți presiunea afectuoasă a femeii pe brațul soțului. Era extrem de mișcat, adânc înduișat de soarta tovarășilor săi, acești trei oameni, atât de diferiți și fiecare atât de drag inimii sale. Nu era oare niciun mijloc de scăpare? El se gândea, cu dinții strânși, cu fruntea lipită de pământ.

După o oră, când aceeași femeie veni să le aducă un blid cu orez, el se așează între ea și ușă.

— Anna! Nu nega, știu că ești Anna. N-ai oare nicio recunoștință pentru tot ceea ce am făcut pentru tine la Misiune? Nu... – când ea încercă să-l împingă – nu te voi lăsa până ce nu mă vei fi ascultat. Tu ești încă copilul lui Dumnezeu. Nu poți asista cum suntem omorâți. Îți cer, în numele lui Dumnezeu, să ne ajuți.

— Nu pot să fac nimic.

În întunericul grotei, era imposibil să-i vezi fața. Dar vocea ei, tot îmbufnată, era supusă.

— Poți face mult. Lasă ușa deschisă. Nimeni nu se va gândi să te certe.

— La ce ar folosi asta? Toți caii sunt păziți.

— Noi n-avem nevoie de cai, Anna.

O sclipire de curiozitate îi luminează o clipă fața.

— Dacă ați pleca pe picioare, ați fi prinși până mâine.

— Vom lua un sampan și ne vom lăsa duși de curent.

— Imposibil. Clătină din cap vehement. Curenții repezi sunt foarte periculoși.

— E mai bine să fii înecat în acești curenți decât aici.

— Nu-i treaba mea unde vă înecați, declară ea.

Apoi, cu o subită îndârjire:

— Nici nu vreau să vă ajut.

Pe negândite, doctoral Fiske, în întuneric, apucă mâna Annei:

— Ascultă, Anna. Ia mâna mea și fii atentă. Trebuie să ne ajuți, înțelegi? Lasă ușa deschisă astă-seară.

După o pauză, ezitând încă, Anna reluă, retrăgându-și încet mâna:

— Astă-seară, imposibil.

— Trebuie.

— Voi face-o mâine... mâine... mâine.

Cu o subită schimbare de atitudine, ieși din grotă cu capul plecat. Ușa se închise cu zgomot în urma ei.

Și liniștea recăzu, mai grea, asupra tuturor. Nimeni nu credea că femeia își va ține cuvântul, și chiar dacă ea va avea intenția, ce însemna promisiunea ei pe lângă ceea ce-i aștepta a doua zi?

— Sunt bolnav, declară trist doctorul Fiske, lipindu-se de umărul soției sale. În întuneric, auzeau zgomotul din pieptul lui. Hainele mele sunt tot ude. Înțelegeți asta?... Acest sunet surd este condensarea unui lob. Doamne! Și eu care credeam că torturile inchiziției nu puteau fi depășite.

Noaptea părea fără sfârșit. Dimineața sosi în fine, rece și cenușie. Chiar din zori se auziră zgomote în curte. Doamna Fiske se ridică, cu o expresie sublimă de curaj pe fața ei palidă și ridată, încă legată la cap cu turbanul.

— Părinte Chisholm, dumneavoastră sunteți decanul slujitorilor lui Dumnezeu. Vă rog să vă rugați înainte ca martiriul nostru să înceapă.

El îngenunche lângă ea. Toate mâinile se împreunară. Și el se rugă din tot sufletul, așa cum nu se rugase niciodată în viața lui. Apoi, soldații veniră să-i caute.

Slăbiți, găsiră râul mai rece ca în ajun. Fiske urlă când îl

siliră să intre în apă. Pentru părintele Chisholm totul devenea vag... cufundarea în apă, medita el, purificarea prin apă, o picătură e de-ajuns să salveze un om. Câte picături sunt aici? Milioane și milioane... patru sute de milioane de chinezi așteaptă mântuirea, pentru fiecare o picătură de apă...

— Părintele meu! Bunul meu părinte Chisholm! Doamna Fiske îl chema cu ochii sticloși de o veselie subită. Ei ne supraveghează de pe marginea râului. Să le arătăm ce de suntem în stare! Să dăm exemplul! Să cântăm. Ce cântec cunoaștem cu toții? Imnul de Crăciun, desigur. E un refren minunat Hai, Joshua... Wilbur... să cântăm cu toții.

Și intonă cu o voce pițigăiată: *Adeste fideles...*

Târziu, după-amiază, fură duși în grotă. Doctorul se întinse într-o rână. Respirația lui devenise sacadată. Cu o înfățișare triumfătoare, anunță:

— Pneumonie. Am băgat se seamă ieri. La ciocnire, matită respiratorie, horcăituri pârâitoare. Iartă-mă, Agnes, scumpă, însă sunt nespus de mulțumit.

Toți tăcură. Ea începu să-i dezmierde fruntea, cu degetele zbârcite de apă.

Îl mai dezmiarda încă la sosirea Annei. Nu adusese nicio hrană. Stătea lângă ușă și, după ce îi privi, îi anunță cu voce morocănoasă:

— Am dat mâncarea dumneavoastră gardienilor. Ei găsesc că este o glumă grozavă. Plecați repede, înainte să se observe fuga dumneavoastră.

În liniștea mormântală, părintele Chisholm simți că îi sare inima din loc. Era imposibil să părăsească grota asta cu propriile puteri. El îi zise:

— Dumnezeu te va binecuvânta, tu nu L-ai uitat și nici El nu te va uita.

Fata nu răspunse nimic. Îl privi cu ochii ei impenetrabili și întunecați, în care Francis nu reușise să citească niciodată, nici măcar în prima seară când o găsisese în zăpadă. Totuși, el era profund mulțumit fiindcă ea justifica, în ochii doctorului Fiske, învățăturile pe care i le transmisese el. După o clipă,

ea dispăru fără zgomot în noapte.

Afară era întuneric beznă. Se auziră glasuri și râsete în *yao-fang*-ul vecin. În față, locuința lui Wai era luminată. În grajdurile vecine și în locuința soldaților pâlpâiau lumini slabe. Un câine lătră deodată și îi făcu să tresară. Slaba lor speranță era o nouă suferință, a cărei intensitate îl sufoca. Precaut, părintele încercă să se țină pe picioare. Nu izbuti, căzu cu greu și fruntea i se umplu de sudoare.

Piciorul său umflat îi refuza orice serviciu. Atunci îi șopti lui Joshua la ureche să-l ia pe doctorul pe jumătate leșinat pe umerii lui și să-l ducă până la sampan. Îi privi plecând, însoțiți de doamna Fiske; tânărul, îndoit sub povara lui, se aținea în umbra deasă a stâncilor. O piatră care se rostogoli îl făcu să tresară și zgomotul i se păru atât de puternic că putea deștepta și morții. Apoi respiră liniștit: nimeni, în afară de el, nu auzise. După cinci minute, Joshua reveni. Sprijinit de umerii tânărului, Francis se târi cu greu până la potecă.

Fiske era întins pe fundul sampanului, cu soția lui alături. Preotul se așeză în spate. Ridicându-și piciorul rupt cu ambele mâini, îl așeză, ca pe o bucată de lemn, ca să nu-i stingherească mișcările. Joshua sări în sampan și desprinse odgonul, în timp ce preotul apucă singura vâslă ca să plece cât mai repede.

Deodată, un țipăt răsună de pe culmea falezei, urmat de un altul și apoi de zgomotul cuiva care fuge. Tărăboiul izbucni pretutindeni, câinii începură să latre furioși. În sfârșit, torțe se aprinseră și se rostogoliră repede de-a lungul potecii care cobora spre râu, în acompaniament de țipete și de un galop dezlănțuit.

Buzele preotului se mișcă, spre deosebire de tot corpul, care rămase imobil. Tăcu, însă Joshua, care se lupta cu odgonul, își dădea seama și singur de pericol; o poruncă n-ar fi făcut decât să sporească confuzia.

În sfârșit, cu un icnet, tânărul smulse parul și căzu pe spate. Imediat preotul simți că se desprind și, din toate puterile care îi mai rămăseseră, cu ajutorul unicei vâsle,

îndreptă sampanul spre mijlocul apei. Se răsuciră puțin în apă, lângă mal, apoi, încet, sampanul alunecă la vale. În fața lor, lansați pe urma lor, zărea acum, la lumina torțelor, un grup care alerga pe mal. Se auzi o împușcătură, urmată de altele neregulate. Gloanțele ricoșau pe suprafața apei cu un șuier ascuțit. Părintele Chisholm aruncă o privire în perdeaua întunecată din fața ochilor săi, cu o ușurare aproape febrilă: împușcăturile se îndepărtau, când, deodată, o greutate enormă se abătu peste el. Capul i se întoarse sub puterea izbiturii a ceea ce socotește el că ar fi o piatră. Dar în afară de această izbitură care l-a zăpăcit, nu simte nicio durere. Ridică mâna și își pipăie fața: este umedă. Un glonț rătăcit îi traversase maxilarul superior, apoi ieșise prin obrazul drept. Rămase liniștit. Focul încetă. Nimeni, în afară de el, nu fusese rănit.

Râul îi ducea acum într-o viteză vertiginoasă. Era cât se poate de sigur că trebuie să se verse, mai curând sau mai târziu în Hwang: altă cale nu exista. Se aplecă spre Fiske, care se trezise din leșin, și se strădui să-l încurajeze:

— Cum te simți?

— Nu prea rău pentru un muribund, zise el, reprimându-și un acces de tuse. Regret că n-am fost mai viteaz, Agnes.

— Sst! Nu vorbi, dragul meu.

Preotul tăcu, trist. Răsuflarea lui Fiske slăbea. El însuși era la capătul puterilor. Trebuia să facă un efort disperat ca să-și rețină lacrimile.

Imediat, vuietul apelor se umflă și anunță apropierea torentelor. Zgomotul pare să-i tulbure vederea. Nu mai distinge nimic. Cu ajutorul singurei vâsle, menținea corabia paralel cu curentul. Și cum viteza lor sporește, el își încredințează sufletul lui Dumnezeu.

Din clipa asta, totul îi devine indiferent; nu se mai întreabă prin ce miracol rezistă barca lor. Vuietul îl aruncase într-o năuceală totală. Se agață de vâsla nefolositoare, în timp ce sampanul se leagănă când într-o parte, când în alta, după care se aruncă înainte orbește.

În unele clipe se simt aruncați în gol, ca și când barca ar fi rămas fără fund. În sfârșit, o trosnitură sinistră, urmată de o izbitură violentă și drumul lor la voia întâmplării se termină; o clipă presupun c-au eșuat, însă sampanul o pornește iar și spuma îi stropește pe când se învârtesc mereu mai departe. De fiecare dată când crede că au depășit torentele, un nou vuiet răsună și îi înghite. Într-o strâmtoare îngustă, sunt aruncați puternic pe stânci, smulg crengi din arborii care se înclină peste torent; dar sampanul se învârti o clipă în loc, după care porni din nou, mai iute. Preotul își simțea creierul cuprins de un vârtej, zguduit, strivit, după care se prăbușește – jos, mai jos.

În apele liniștite, mult mai jos, tăcerea din jur îl făcu să-și revină. Înaintea lor zări prima lumină a zorilor, care sublinia o vastă întindere de apă maiestuoasă și un peisaj câmpenesc. Nu își putea imagina distanța parcursă, însă presupuse nelămurit că trebuie să fi fost considerabilă. Știa doar că ajunseseră în Hwang și că pluteau liniștit către Pai-Tan. Se căznește să-și miște membrele, dar nu reușește, fiindcă slăbiciunea îl făcea neputincios. Piciorul lui, zdrobit, pare de plumb, iar rana de pe față îl înjunghie ca o durere de dinți. Cu un efort supraomenesc, se întoarce și se târăște spre cealaltă extremitate a bărcii. Se făcuse ziuă. Joshua este culcat în față, cu trupul ghemuit, însă respiră. Doarme. În fundul sampanului, Fiske și soția lui sunt întinși unul lângă celălalt. Cu brațul, ea susținea capul doctorului și îl ferea, pe cât posibil, de apa care pătrunsese în corabie. Se trezise, senină și rezonabilă.

Preotul se uită la ea cu o imensă admirație. Doamna Fiske rezistase mult mai bine decât ei toți la toate încercările. În ochii ei obosiți citi răspunsul negativ la întrebarea pe care nu îndrăznea să o formuleze. Era limpede că soțul ei era pe ducă.

Fiske respira cu spasme scurte, bruște, la intervale rare... Bolborosea fără încetare, cu ochii deschiși, cu privirea fixă. Deodată, o sclipire se aprinse în privirea lui. Mișcă buzele, schițând un zâmbet. Murmurul său deveni clar:

— Nu te fâli... scump prieten... cu mila Annei! Se opri ca să respire. Nu bunele dumitale principii... – un alt spasm –, eu am plătit-o – în răsufierea lui trecu ecoul unui râs – cu biletul de cincizeci de dolari pe care-l aveam totdeauna în gheata mea. O mică pauză triumfătoare. Dar Dumnezeu să te binecuvânteze totuși, scumpul meu prieten.

Părea mai mulțumit acum, după această supremă victorie, închise ochii și, când soarele se ridică, scăldându-i deodată în lumină, preotul și nevasta doctorului constatară că totul se sfârșise.

Întors în spatele bărcii, preotul Chisholm o privește pe doamna Fiske punând mâinile mortului pe piept. Ametit, își privește propriile mâini. Încheieturile sunt pline de ciudate umflături roșii. Când le atinse, umflăturile alunecară ca alicele. El se gândi: „Ce insectă m-o fi pișcat în somn?”

Mai târziu, prin ceața matinală care se ridica, zări în depărtare numeroase luntre plate: era flotila de pescuit cu cormorani. Închise pleoapele dureroase. Sampanul era mânat spre bărci, pe firul apei, în ceața aurie.

13

După șase luni, într-o după-amiază, doi tineri misionari, părintele Stephen Munsey și părintele Jerome Craig, discutau amănuntele ceremoniei, la o cafea și o țigară.

— Trebuie ca totul să fie perfect. Slavă Domnului că vremea e frumoasă!

— Da, niciun pericol să se schimbe, zise părintele Jerome clătinând din cap. Noroc că avem și o fanfară!

Erau tineri, plini de sănătate și de vigoare, de încredere în ei înșiși și în Dumnezeu. Munsey era american, doctor în medicină, înalt de un metru și optzeci, puțin mai mult decât colegul său; dar umerii părintelui Craig îi aduseseră un loc onorabil în echipa de box din Holywell. Deși Craig era britanic, avea oarecum aerul unui american fiindcă urmasa doi ani cursurile pregătitoare pentru misionari la Colegiul

Sfântul Mihai din San Francisco. Acolo făcuse cunoștință cu Munsey. Se împrieteniseră, se strigau „Steve” și „Jerry”, cu excepția situațiilor în care demnitatea lor îi obliga să adopte un ton mai ceremonios.

— Spune-mi, bătrâne, joci baschet după-amiază?

— Hei, apropo, la ce oră faci liturghia mâine, părinte?

Faptul că fuseseră trimiși amândoi la Pai-Tan cimentase definitiv prietenia lor.

— Am rugat-o pe maica Maria-Margareta să treacă pe-aici o clipă, adăugă Steve, turnându-și o altă ceașcă de cafea.

Cu o înfățișare colțuroasă și bărbătească, era cu doi ani mai în vârstă decât Craig, care îi recunoștea ascendentul.

— Putem stabili cele din urmă mici detalii. Ea este atât de veselă, atât de drăguță. Ne va fi de mare ajutor.

— E o femeie remarcabilă. Cred cu adevărat, Jerry, că vom face ceva frumos aici când vom fi stăpânii casei.

— Sst! Nu așa de tare. Bătrânul nu este atât de surd pe cât crezi.

— E o figură! Trăsăturile viguroase ale lui Jerry se îmblânzire într-un zâmbet plin de subînțelesuri. Știu bine că datorită ție a scăpat teafăr. Însă ca la vârsta lui să te faci bine după o fractură la picior, un maxilar zdrobit și variolă pe deasupra, asta presupune o rezistență ieșită din comun.

— E grozav de slăbit totuși, zise Munsey cu un aer îngrijorat. E cât se poate de uzat. Sper că, la înapoiere, călătoria pe mare îl va pune pe picioare.

— E un om ciudat! Iartă-mă, părinte, c-o spun, dar e extrem de ciudat. Îți amintești patul cu coloane pe care i l-a trimis doamna Fiske la plecare și cât de greu a fost să-l convingem să se culce în el? Îți amintești cum repeta: „Cum vreți să dorm dacă mă simt destul de bine?”

Jerry începu să râdă.

— Dar când a aruncat sosul de carne în capul maicii Maria-Margareta? Steve își stăpâni un zâmbet. Nu, nu trebuie să alunecăm pe această pantă. La urma urmelor, este un om de treabă dacă știi să-l iei. Oricine ar deveni puțin ciudat după treizeci de ani petrecuți aici de unul

singur. Slavă Domnului, noi suntem doi! Intrați!

Maica Maria-Margareta intră surâzătoare, cu obraji roșii, cu privirea prietenoasă și veselă. Era foarte mulțumită de cei doi preoți pe care îi privea, fără voie, ca pe doi băieți drăguți. Se pregătea să-i răsfețe. Tinerețea lor transforma Misiunea. Ea se bucura la gândul să vadă de cearșafurile lor, să le repare lenjeria intimă.

— Bună ziua, maică. Vă putem corupe să primiți o ceașcă de cafea care stimulează, dar nu te amețește? Două bucăți de zahăr? Va trebui să înfrânăm pofta dumneavoastră de zahăr în postul Paștelui... Voiam să vă vorbim de ceremonia de mâine pentru plecarea părintele Chisholm.

Se întreținură prietenește și cu seriozitate timp de o jumătate de oră. Apoi, maica Maria-Margareta ciuli urechea. Expresia ei maternă se accentuă. Atentă, scoase o interjecție neliniștită.

— Dumneavoastră îl auziți? Eu nu. Doamne, ai grijă să nu fugă fără să ne spună. Iertați-mă, zise ea ridicându-se, trebuie să mă duc să-l caut. Dacă se udă la picioare, îl va întoarce boala.

Sprîjinit în umbrela lui veche, părintele Chisholm se plimba, făcând ultima inspecție prin Misiunea Sfântului Andrei. Efortul acesta neînsemnat îl obosea totuși. Constată, suspinând din greu, că boala îndelungată îl slăbise. Era un om bătrân. Descoperirea aceasta îl surprinse căci, în inima lui, se simțea ca și înainte. Și mâine va părăsi Pai-Tanul. De necrezut! El, care se gândise să-și doarmă somnul de veci lângă Willy Tulloch, în grădina Misiunii! Își reamintea fraze din scrisoarea episcopului „...nu mai ești puternic... grija mea pentru sănătatea dumitale... adâncă considerație... să pun capăt activității dumitale de misionar”. Facă-se voia lui Dumnezeu!

Ajungând la micul cimitir, îl năpădi un val de amintiri: mormântul lui Willie, al sorei Clotilde, al grădinarului Fu. Clătină din cap ca un cal pe o pășune plină de insecte: trebuia să-și înfrâneze cu orice preț tendința asta de a visa! Aruncă o privire peste zidul scund care înconjura pășunea

cea nouă. Sub privirile admirative ale celor patru frați ai săi mai mici, Joshua făcea exerciții cu calul lui, recompensă bine meritată. Nu departe de acolo, Iosif, gras și mulțumit, se înapoia de la plimbare cu restul progeniturilor sale și îl ducea pe cel mai mic într-un cărucior de răchită. Îl aducea acasă.

Plimbarea lui se sfârșise. Pe ascuns, căci se temea de ceea ce îl aștepta a doua zi, Francis parcursese școala, dormitorul, sufrageria, atelierile de dantelărie și coșuri, mica anexă deschisă cu un an mai înainte, unde copiii orbi învățau să împletească coșuri. Cândva crezuse că asta înseamnă ceva, însă melancolia lui actuală îl făcea să socotească toate acestea drept nimic. Se înapoie mergând greu.

În sala nouă se auzeau instrumentele de alamă. Schiță un zâmbet sau poate încruntă din sprâncene? Vicarii ăștia tineri, cu manifestările lor gălăgioase și firile lor neastâmpărate! Ieri-seară încă, în timp ce el încerca – în zadar, bineînțeles – să-i facă să înțeleagă topografia parohiei, doctorul murmurase: aeroplan. Unde se ducea? Două ore cu avionul până în satul Liu. Prima lui călătorie acolo necesitase două săptămâni de mers!

N-ar fi trebuit să se mai plimbe, căci după-amiaza era răcoroasă. Dar, conștient că nesupunerea se va solda cu o dojană, se rezemă mai bine pe umbrelă și coborî încet colina Jade Vert Vif spre locul pustiu al vechii Misiuni. Curtea era năpădită de bambuși, terenul din vale nu mai era decât o mlaștină, însă staulul de cărămidă nearsă rămăsese în picioare.

Se aplecă și trecu pe sub acoperișul înalt, asaltat imediat de alte amintiri – ale unui preot tânăr, sobru, atent, plin de zel, ghemuit lângă braser, cu singurul său tovarăș, un tânăr chinez. Prima lui liturghie, celebrată aici, pe lada lustruită, fără clopoțel, nici copil de cor, cu desăvârșire singur – ce sfâșietoare îi apărea această amintire! Stângaci, ingenușe, o siluetă țeapănă, greoaie și se rugă lui Dumnezeu să-l judece nu pentru faptele, ci pentru intențiile

sale.

Înapoiindu-se la Misiune, intră pe o porțiță și se furișă spre camera lui. Noroc neașteptat: nu-l zărise nimeni. N-avea poftă de „mare zarvă”, cum îi spunea el, de zvon de pași, uși deschise și închise, ceainice cu apă fierbinte, pe care era silit să le înghită. Însă când deschise ușa camerei sale fu surprins să-l găsească acolo pe domnul Chia. Fața lui mutilată acum, vânătă de frig, se luminează de o subită căldură. Fără să întârzie cu formalitățile, Francis apucă mâna vechiului său prieten și o strânse prietenește.

— Speram că veți veni.

— Cum aș fi putut să nu vin? Domnul Chia vorbea pe un ton trist și tulburat. Dragul meu părinte, nu-i nevoie să vă mai spun cât regret plecarea dumneavoastră. Îndelunga noastră prietenie mi-a fost neprețuită.

Preotul răspunse:

— Și mie îmi va lipsi prietenia dumneavoastră. M-ați covârșit cu bunătatea și binefacerile dumneavoastră.

— N-a fost nimic refuză domnul Chia aceste mulțumiri – în comparație cu neprețuitul serviciu pe care mi l-ați făcut. Și nu m-am bucurat oare de pacea și frumusețea grădinii Misiunii? Fără dumneavoastră grădina îmi va părea pustie și tristă. Vocea lui redobândise o oarecare căldură. Însă poate că veți reveni după ce vă veți însănătoși.

— Niciodată.

Preotul făcu o pauză, apoi cu un mic zâmbet, adăugă:

— Nu ne vom mai întâlni decât după viața pământească, în cer.

Se lasă o liniște pe care domnul Chia fu nevoit să o întrerupă:

— Fiindcă trebuie să ne despărțim, s-ar cădea să ne gândim o clipă la cei din lumea cealaltă.

— Gândurile acestea mă stăpânesc mereu...

Domnul Chia ezita, pradă unei neliniști neobișnuite.

— Nu m-am gândit niciodată serios la viața care ne așteaptă după moarte. Însă, dacă ceva din noi ar supraviețui, nimic nu mi-ar plăcea mai mult decât să

reînnoim prietenia noastră.

Cu toată îndelungata lui experiență, părintele Chisholm nu sesiză întreaga semnificație a acestei fraze. Zâmbi fără să răspundă, iar domnul Chia, foarte jenat, se văzu obligat să se explice mai limpede:

— Drag prieten, m-am gândit adesea că diversele religii au partea lor în cer. O ușoară roșeață coloră obrazul lui oacheș. Acum simt o ciudată nevoie să pătrund acolo prin aceeași poartă cu dumneavoastră.

Tăcere de moarte. Chipul încordat al părintelui Chisholm încremeni.

— Nu pot să cred că vorbiți serios.

— Altădată, sunt mulți ani de-atunci, după vindecarea fiului meu, nu am fost serios. Însă pe-atunci nu cunoșteam regulile conduitei dumneavoastră, abnegația, seninătatea, curajul dumneavoastră. Frumusețea unei religii se judecă după virtuțile adeptilor săi. Prietene... m-ați cucerit prin exemplul dumneavoastră.

Părintele Chisholm își duse mâna la frunte, cu un gest obișnuit, pentru a-și ascunde emoția. Conștiința lui îi reproșase adesea că refuzase la început convertirea domnului Chia, chiar dacă nu din toată inima. Vorbi încet:

— Toată ziua am avut gura amară de cenușa eșecurilor mele. Cuvintele dumneavoastră îmi dau curaj. Această clipă îmi dovedește că eforturile mele n-au fost zadarnice. Totuși, vă conjur să nu faceți asta din prietenie... nu vă convertiți dacă nu credeți.

Domnul Chia răspunse ferm:

— Sunt foarte hotărât. O fac și din prietenie, și pentru credința mea. Noi doi suntem ca niște frați. Dumnezeuul dumneavoastră va fi și Dumnezeuul meu. În sfârșit, chiar dacă veți pleca mâine, voi fi fericit, știind că, în paradisul Stăpânului nostru, sufletele noastre se vor întâlni într-o zi.

Mai întâi, preotul fu incapabil să vorbească. Lupta ca să nu-și trădeze profunda emoție. Întinse mâna domnului Chia. Cu glasul stins și tremurător, îi propuse:

— Să mergem în biserică.

A doua zi dimineată, timpul promitea să fie cald și senin. Părintele Chisholm, trezit de cântece, sări din patul pe care i-l lăsase doamna Fiske și se duse repede la fereastră. Sub balconul lui, douăzeci de fete de școală primară, a căror vârstă nu trecea de nouă ani, îmbrăcate în alb, cu centuri albastre, îl întâmpinau cu o serenadă: *Te slăvim, frumoasă dimineată*. Francis făcu o grimasă în direcția lor.

La începutul celui de-al zecelea cuplet, le strigă:

— Destul. Duceți-vă la masă!

Ele se opriră, îi zâmbiră, cu foile cu note în mână.

— Vă place?

— Nu... Da. Însă e vremea să mergem la micul dejun.

Ele o luară de la început și cântară chiar câteva cuplete suplimentare, în timp ce el se bărbiera. La cuvintele: „Pe obrazul tău fraged...”, el se tăie.

Își examinează în oglindă fața ciupită de variolă, crestată și însângărată:

— Doamne, am ajuns într-adevăr o sperietoare, trebuie neapărat să mă îngrijesc.

Se auzi clopotul chemând la micul dejun. Preoții Munsey și Craig îl așteptau, vioi, respectuoși, surâzători: unul se grăbi să-i ofere un scaun, celălalt îi servi farfuria de orez cu pește. Erau atât de dornici să-i fie pe lac, încât nu stăteau o clipă locului. El se încruntă:

— Nu mai faceți pe proștii și încetați să mă tratați ca pe străbunica voastră la aniversarea unui secol de viață.

„Trebuie să fim drăguți cu sărmanul bătrân”, gândi Jerry. Avu un zâmbet angelic.

— Să vedeți, părinte, noi vă tratăm ca pe un egal. Firește, dumneavoastră nu puteți să vă sustrageți onorurilor cuvenite unui pionier care a croit un drum. Știm că nu vă place. Dar este recompensa dumneavoastră meritată și nu trebuie să vă îndoiiți de asta.

— Nu sunt nicidecum convins.

Părintele Steve reluă cordial:

— Nu vă mai faceți griji, părinte. Știu ce simțiți, însă noi

vom ști să vă continuăm opera. Jerry, vreau să zic părintele Craig și cu mine, proiectăm să dublăm randamentul Misiunii Sfântului Andrei. Vom lua douăzeci de catiheți, bine plătiți, vom organiza o bucătărie populară în strada Lanternelor, chiar în fața prietenilor dumneavoastră metodiști. Fiți liniștit, ne vom așeza drept în fața lor. Și se porni pe un râs plăcut. Vom face un adevărat, cinstit și temeinic prozelitism catolic. Așteptați să vă trimitem graficele convertirilor noastre. Așteptați...

— Vacile se întorc acasă, zise părintele Chisholm, visător. Cei doi tineri preoți schimbară o privire complice.

Părintele Steve i se adresă cu voce blândă:

— Nu uitați să vă luați regulat doctoria în timpul călătoriei, nu-i așa? Trei linguri pe zi, cu apă. V-am pus o sticlă mare în bagaj.

— Nu mai e acolo. Am aruncat-o înainte de a coborî.

Deodată, părintele Chisholm izbucni în râs. Râse până când îl apucă sughițul.

— Dragii mei, nu vă îngrijiți de mine! Sunt un ticălos artăgos. Veți face treabă bună aici dacă nu veți fi prea încrezători... fiți blânzi și îngăduitori și nu încercați să-l învățați pe fiecare bătrân chinez ceea ce el știe de mai multă vreme decât voi.

— Desigur... firește... bineînțeles.

— Eu n-am să vă ofer un aeroplan, însă vă las o mică amintire folositoare. Mi-a fost dată de un preot bătrân și m-a însoțit aproape peste tot.

Se ridică de la masă și luă dintr-un colț al camerei vechea lui umbrelă scoțiană pe care i-o dăruise Mac cel Roșu.

— Umbrela aceasta are rangul ei printre umbrele din Pai-Tan.

Părintele Jerry o apucă respectuos, ca și când ar fi fost o relictă.

— Mulțumesc, părinte, mulțumesc mult. Ce culori frumoase! E chinezească?

— Mi-e teamă că e mai rău de-atât!

Bătrânul preot clătină din cap și nu vru să explice mai

mult.

Părintele Munsey puse jos șervetul, făcând un semn discret spre colegul său.

— Binevoiți să ne iertați, părinte, timpul trece și noi îl așteptăm pe părintele Chu dintr-o clipă într-alta...

Și se grăbiră să plece.

Francis trebuia să plece la unsprezece. Se înapoie în camera lui. După ce își terminase puținele bagaje, îi mai rămânea încă o oră de pierdut. Coborî, atras irezistibil spre biserică. De-abia ieșise și se opri, sincer emoționat. Toată congregația lui, cam cinci sute, se adunase ca să-l aștepte; în ordine și în liniște, stăteau toți în curte. Un grup venit din satul Liu cu părintele Chu stătea deoparte, în cealaltă parte erau fetele mai mari și acelea care învățau lucrul de mână, în timp ce copiii lui mult iubiți, sub conducerea mamei Maria-Margareta, a Marthei și a patru călugărițe chineze, erau orânduiți în față. Privirile tuturor se îndreptau spre el cu atâta dragoste, încât simți că i se umple inima de bucurie.

Tăcerea se făcu mai adâncă. Iosif era atât de agitat fiindcă i se acordase onoarea să țină un discurs. Ca prin minune apărură două scaune. Când bătrânul misionar se așeză pe unul din ele, Iosif se urcă cu greu pe celălalt mal gata să se dea peste cap și desfășură un sul roșu.

— Prea cinstit și demn discipol al Domnului din cer, cu cea mai adâncă amărăciune, noi, copiii dumneavoastră privim plecarea dumneavoastră în cealaltă parte a nemărginitului ocean...

Discursul era în întregime asemănător elogiilor oratorice pe care le îndurase în diverse ocazii, însă mult mai plângăcios ca de obicei. Cu toate numeroasele repetiții generale făcute în fața familiei sale, pe Iosif îl impresiona adunarea impunătoare din curte. Începu să transpire și pânțelele îi tremura ca o piftie. „Sărmane bătrâne Iosif”, gândi preotul, ducându-se cu gândul la băiețelul care alerga, ținându-i frâul calului, acum treizeci de ani.

După ce se sfârși discursul, asistența intonă *Gloria laus* la perfecție. Cu ochii mereu fixați pe vârfurile pantofilor săi, la

auzul acestor voci curate preotul simți că se topește „Doamne, se ruga el, ajută-mă să nu devin ridicol”. Ca să-i ofere cadoul de rămas-bun, cea mai tânără dintre micuțele oarbe care învățau să îndeplinească coșuri înainta, îmbrăcată cu fustă neagră și bluza albă, călăuzită de instinctul ei și însoțită de recomandările pe care i le șoptea maica Maria-Margareta. Când ea îngenunche înaintea lui, întinzându-i potirul aurit, supraîncărcat cu ornamente de prost-gust, comandat la Nankin, ochii preotului nu îi mai vedeau decât pe cei ai copilei:

— Dumnezeu să te binecuvânteze, Dumnezeu să te binecuvânteze, micuța mea, murmură el.

Nu putea spune mai mult.

Lectica de gală a domnului Chia sosi. O vedea vag, parcă printr-o ceață, și se folosi de mâinile lui descărnate ca să se urce. Se formă o procesiune și porni printre detunăturile petardelor și sunetele instrumentelor de alamă, dezlănțuite pe neașteptate de fanfara înființată de curând la școală. Coborând colina, încet, legănat, încerca să nu se mai gândească la spectacolul comic al fanfarei: douăzeci de școlari îmbrăcați în uniforme albastre ca seninul cerului, sub conducerea unei fetițe de opt ani deghizată în tambur-major, cu un chipiu de blană albă și cu cizme, și care mergea în pas de paradă, agitând un baston. În oraș, din fiecare prag îl privea o față prietenoasă. La toate colțurile străzilor, petarde izbucneau în onoarea lui. La marginea cheiului, mulțimea îi aruncă flori în cale.

Vedeta domnului Chia îl aștepta la debarcader, cu motorul la ralanti. Lectica fu lăsată jos și el coborî. Sosise momentul. Toți îl înconjurară, urându-i călătorie bună: cei doi preoți, părintele Chu, maica superioară, Martha, domnul Chia, Iosif, Joshua... Toată lumea se înghesuia în jurul lui, câteva femei, plângând, îngenuncheară și îi sărutară mâinile. Ar fi vrut să le spună câteva cuvinte, însă nu fu în stare să scoate o vorbă. Inima-i era plină.

Cu ochii plini de emoție, urcă la bordul vedetei. Când se întoarse spre ei, se așternu tăcerea. La un semnal, copiii

intonară cântecul lui favorit – *Veni Creator*. Îl păstraseră pentru ultima clipă. Nobilele cuvinte ale acestui imn, scris de Carol cel Mare în secolul IX, îi fuseseră întotdeauna scumpe și socotea că este cel mai frumos dintre toate cântările liturgice. Pe țarm, toți cântau: *Ia-ne sufletele în stăpânirea ta și fie toate ale tale și el să fie tot al tău*.

Doamne, gândea el, nemaistăpânindu-se, ce frumos din partea lor... însă ce cumplit! Un spasm îi contractă trăsăturile. Vedeta porni și el ridică mâinile, binecuvântându-i. Pe față i se prelingeau șiroaie de lacrimi.

1

Monseniorul Mealey, episcop de Tynecastle, întârziase foarte mult. De două ori, un preot tânăr, binevoitor, atașat episcopului, se arătase în cadrul ușii întredeschise ca să-i explice că monseniorul și secretarul lui erau reținuți la o întrunire și nu știa când vor scăpa.

Părintele îi aruncă o privire aspră peste marginea ziarului:

— Punctualitatea este politețea prelaților.

— Monseniorul este o persoană foarte ocupată.

Tânărul preot se retrase cu un zâmbet nehotărât, necunoscându-l pe acest bătrân bonz venit din China; îl neliniștea soarta argintăriei. Întâlnirea era fixată pentru ora unsprezece. Acum era douăsprezece și jumătate.

Fusese introdus în încăperea în care îl așteptase Mac cel Roșu. Câți ani trecuseră de atunci? Doamne!... treizeci și șase de ani... Clătină din cap cu melancolie. Se distrase înspăimântându-l pe micul preot, însă nu avea nicio dispoziție pentru ciorovăială. Indispus în dimineața asta, era și disperat de nervos. Dorea să obțină o favoare de la episcopul său. Îi era silă să ceară un serviciu, totuși trebuia să treacă pe acolo, și inima îi bătuse când invitația episcopului îi parvenise la modestul hotel la care descinsese în ziua sosirii la Liverpool.

Cu curaj, își scoase vesta roasă, își îndreptă gulerul ponosit. Nu era așa de bătrân. Se simțea încă plin de

energie. Fiind târziu, Anselm îl va reține, cu siguranță, la masă. Va trebui să se arate vioi, să fie atent ce vorbește, să asculte povestirile lui Anselm, să râdă de glumele lui, să nu neglijeze să-l măgulească puțin, sau chiar mai mult. Spera ca Dumnezeu să facă așa ca ticul său nervos să nu înceapă să-i miște cicatricea de pe obraz! Asta îi da o înfățișare de nebun.

Era unu fără zece. În sfârșit, o oarecare agitație se manifestă pe culoar și, cu un pas hotărât, episcopul Mealey pătrunse în încăpere. Se grăbise, fără îndoială, înfățișarea lui era însuflețită, ochii îi străluceau prietenește și atitudinea lui denota o oarecare jenă când aruncă privirea spre pendulă.

— Dragul meu Francis, sunt încântat să te văd. Te rog iartă-mi această mică întârziere. Nu, nu te ridica, te rog. Vom vorbi aici. E... mai intim decât în biroul meu.

Vioi, își apropie un scaun și se așează lângă părintele Chisholm, la masă. Puse afectuos o mână grăsulie și bine îngrijită pe mâneca celuilalt și zise în sinea lui: „Doamne, cât a îmbătrânit și cât de slab e!”

— Și cum merge scumpul nostru Pai-Tan? Monseniorul Sleeth îmi spunea că nu chiar înfloritor. Îmi amintesc dezolarea acestui nenorocit oraș după ciumă! Mâna lui Dumnezeu se oprise cu adevărat prea mult asupra lui. Ah! zilele acelea de pionierat, Francis, cât le regret câteodată! Acum, adăugă el zâmbind, nu mai sunt decât un episcop. Mă găsești schimbat după despărțirea noastră pe țărmul acela oriental?

Francis îl examinează pe vechiul său prieten cu o curiozitate admirativă. Fără îndoială, anii îl împlânziseră pe Anselm Mealey. Maturitatea îi conferise demnitate, îi moderase efuziunile de altădată până la a-l face să aibă un aer afabil. Avea prestanță. Chipul lui, de o blândețe ecleziastică, era iluminat de aceeași ochi catifelati. Se ținea bine, avea dinți sănătoși și o piele întinsă.

Francis declară cu simplitate:

— Arăți mai bine ca oricând.

Episcopul dădu din cap mulțumit.

— *O tempora, o mores!* Niciunul din noi nu mai este la prima tinerețe. Dar mă simt destul de bine. Cu drept cuvânt, cred că o sănătate perfectă este condiția indispensabilă unei activități eficiente. Dacă ai ști cât sunt de ocupat! Mi s-a impus un regim, am un maseur, un suedez voinic care mă frământă ca pe o cocă. Mă tem, adăugă el cu o neașteptată sinceritate, că ți-ai cam neglijat sănătatea...

— Arăt ca un telal pe lângă dumneata, Anselm, recunosc... însă inima mi-a rămas tânără... ori încearcă... Și mai sunt capabil să lucrez. Sper că nu ești chiar nemulțumit de activitatea mea la Pai-Tan?

— Scumpul meu părinte, eforturile dumitale au fost eroice. Firește, noi suntem puțin mârniți sub raport numeric. Monseniorul Sleeth îmi arăta chiar ieri cifrele...

Vocea lui era plină de bunăvoință.

— În cursul celor treizeci și șase de ani pe care i-ai petrecut acolo, ai convertit mai puțini oameni decât părintele Lawler în cinci ani. Să nu crezi că-ți fac reproșuri – ar fi o remarcă prea aspră. Într-o zi, când vom avea mai mult timp, vom discuta în voie. Până atunci... privi spre pendulă, pot să-ți fiu de folos cu ceva?

Făcu o pauză, apoi Francis răspunse încet:

— Da... dacă ai vrea... aș dori o parohie.

Episcopul renunță imediat la atitudinea blândă și afectuoasă, ridică încet din sprâncene, în timp ce Francis continuă cu un glas rugător, dar stăpânit:

— Dă-mi Tweedside, Anselm. Parohia din Renton este vacantă... – este o parohie mai mare, mai bună. Dă parohia din Renton părintelui din Tweedside. Și lasă-mi mie... Lasă-mă să mă duc acasă.

Pe fața frumoasă a episcopului, zâmbetul îngheță.

— Dragul meu Francis, pare că vrei să preiei administrația diocezei mele!

— Am motivele mele ca să ți-o cer... Ți-aș fi atât de recunoscător...

Consternat, pe părintele Chisholm îl trăda vocea... Se

întrerupse, apoi reluă cu glas răgușit:

— Episcopul MacNabb îmi promisese o parohie în cazul în care aş reveni în țară. Începu să scotocească în buzunar. Am aici scrisoarea lui...

Anselm ridică mâna în semn de protest.

— Cum aş putea ține promisiunile postume ale predecesorului meu?

Urmă o tăcere.

Apoi, cu o amabilă politețe, prelatul reluă:

— Bineînțeles, vom lua cererea dumată în considerare. Însă nu pot să promit nimic. Tweedside mă interesează în mod deosebit. Când voi fi debarasat de povara onorurilor, mă gândesc să-mi construiesc acolo o casă unde să mă retrag, un mic Castel Gandolfo.

Tăcu. Urechea lui, încă bună, percepușe zgomotul unui automobil care sosea și un zvon de voci în vestibul. Discret, aruncă iar o privire spre ceas, apoi înțeți amabilitățile.

— În sfârșit, toate aste sunt în mâinile lui Dumnezeu. Vom vedea.

— Dacă m-ai lăsa să-ți explic... protestă umil Francis. Aș dori să ofer cuiva un cămin...

— Îmi vei spune altă dată.

O altă mașină se oprise afară și zvonul de glasuri crescuse. Episcopul își ridică sutana violet și, un ton mioros, plin de regrete, se scuză:

— E o adevărată calamitate, Francis, însă trebuie să fug, tocmai când mă pregăteam pentru o lungă și interesantă conversație. Am oaspeți oficiali la dejun. Primarul și consilierii municipali. Vom discuta politică... vai!., conducerea școlilor, a stațiunilor balneare, bugetele lor... diverse... Trebuie să fac pe agentul de schimb zilele astea... însă îmi place asta, Francis, îmi place nespuse de mult!

— Nu ți-ar lua decât de un minut...

Francis tăcu brusc, cu ochii plecați.

Episcopul se ridicase demn. Înălțându-l cu brațul pe după umeri, îl conduse până la ușă pe Francis.

— Nu pot să exprim cât mă bucur că-ți pot spune bine-ai

venit acasă. Voi lua legătura cu tine, nu te teme. Și acum trebuie să te părăsesc. La revedere, Francis... Dumnezeu să te binecuvânteze.

Afară, un șir lung de limuzine negre se opreau, una după alta, înaintea înaltului portal al palatului episcopal. Bătrânul preot zări o față roșcovană, sub o pălărie de catifea, apoi alte fețe, rigide și îngâmfate, blănuri și lanțuri de aur oficiale. Un vânt umed sufla și îl pătrundea până în măduva oaselor, obișnuit cu soare și îmbrăcat doar în hainele lui tropicale. În vreme ce se depărta, roata unui automobil strivi noroiul dintr-o mocirlă și îl stropi până în ochi. Se șterse cu dosul mâinii și remarcă cu un zâmbet batjocoritor: „Baia de noroi a lui Anselm a fost răzbunată”.

Tremura de frig, însă, cu toată decepția și istovirea lui, o flacăară nestinsă îi lumina sufletul. Căută refugiu într-o biserică. De cealaltă parte a străzii se ridica vasta și noua clădire a catedralei, dominată de o turlă impunătoare, masă enormă de piatră și marmură care costase un milion de lire sterline. Șchiopătând, se grăbi spre catedrală.

Urcă peronul lung, apoi se opri brusc. Înaintea lui, pe piatra udă a treptei superioare, era ghemuit un infirm în zdrențe cu un afiș pe piept: *Ajutați un soldat bătrân, vă rog*. Francis îl privi. Scoase din buzunar ultimul șiling și îl puse în talerul de metal. Cei doi soldați nedoriți acum se priviră un moment fără să spună ceva, apoi fiecare întoarse capul.

Intră în catedrala imensă, un vast spațiu de frumusețe și liniște, plin de ecouri, cu stâlpi placați cu marmură, cu ornamente bogate de stejar și bronz, un templu cu arhitectură complicată în care capela Misiunii lui ar fi putut să treacă neobservată, uitată într-un colț al transeptului. Cutezător, înaintă până la pristol.

Acolo îngenunche și se rugă fierbinte, din adâncul sufletului său pe care nimic nu îl putea înfrânge:

— Doamne, numai o singură dată făcă-se voia mea, nu a Ta!

După cinci săptămâni, părintele Chisholm întreprinse o expediție la Kirkbridge pe care o amânase de mai multe ori. În momentul în care părăsi gara, din filaturile de bumbac din centrul acesta industrial se revărsau lucrătorii – era ora prânzului. Sute de femei cu capul îmbrobodit în șaluri se grăbeau, sub ploaia torențială, dându-se la o parte numai ca să facă loc tramvaielor care zăngăneau pe șine.

La capătul străzii principale întrebă încotro ar trebui să o ia, trecu de o statuie enormă ridicată în cinstea unui rege al bumbacului și ajunse în cartierul cel mai sărac: o piață mizeră înconjurată de case de raport⁶. O luă apoi pe o străduță îngustă, greu mirositoare, unde soarele nu pătrundea nici chiar în zilele cele mai însorite. Cu toată bucuria și emoția lui, părintele simți că i se strânge inima. Se aștepta la sărăcie, însă nu la... Gândi: „Ce-am făcut în prostia și nepăsarea mea!” Descifra numerele locuințelor, îl descoperi pe cel pe care îl căuta și începu să urce o scară neaerisită și neluminată, cu ferestre murdare, pline de cadavre de fluturi de noapte prăjiți la flacăra gazului de iluminat. O țevă spartă inundase un palier.

La etajul trei se împiedică, gata să cadă. Un copil ședea pe scară – un băiețuș. Preotul privi prin bezna cețoasă la chipul micuț, palid al copilului care își rezema capul într-o mână, cu cotul sprijinit pe genunchii colțuroși. Obrazul lui era gălbejit, aproape transparent. Părea un moșneag obosit. Putea să aibă vreo șapte ani. Deodată, copilul ridică puțin capul și o rază care răzbi prin geamul murdar îl luminează. Când Francis îi zări fața, scoase o exclamație înăbușită, tulburat peste măsură: chipul părea să fie al Norei. Ochii mari, mai ales, erau identici.

— Cum te cheamă?

După un moment, copilul răspunse:

— Andrew.

⁶ Imobile construite pentru a fi exploatate (n.r.).

După ușa care se deschidea pe palier, era o singură cameră și o femeie, stând turcește pe o saltea găurită, întinsă pe dușumea, cosea cu înfrigurare, mișcându-se ca un automat. Lângă ea, pe o cutie de carton în care erau câteva ouă, se afla o sticlă. Nicio mobilă, doar un cazan, o pânză de sac și o farfurie spartă. Pe o ladă, se vedea o grămadă de pantaloni de doc grosolan, pe jumătate terminați.

Chinul lui Francis era atât de mare că de-abia putu să vorbească:

— Dumneavoastră sunteți doamna Stevens?

Ea dădu din cap în semn că da.

— Am venit... pentru copil...

Ea lăsă să-i cadă lucrul, intimidată: o sărmană femeie, nici bătrână, nici vicioasă, dar prăpădită de necazuri și abrutizată de sărăcie.

— Da, am primit scrisoarea dumneavoastră.

Începu, pe un ton plângăreț, să dea explicații ca să se justifice, ca să dovedească nenorocirea care o adusese în starea asta de mizerie.

El o opri cu blândețe: povestea i se citea pe trăsăturile feței.

Zise:

— Îl iau chiar acum cu mine...

Auzindu-l, femeia plecă ochii asupra mâinilor umflate, cu degetele înțepate de nenumărate împunsături de ac. Deși făcea un efort să le ascundă, atitudinea lui o impresiona mai mult decât o muștrare. Începu să plângă.

— Să nu vă închipuiți că nu-l iubesc. M-a ajutat mult. Îl tratam bine. Însă viața este atât de grea.

Și îl privi neîncrezătoare, neliniștită.

După zece minute, Francis părăsi casa. Lângă el, Andrew mergea repede, strângând la pieptul lui slăbuț un pachet înfășurat în hârtie. Sentimente profunde și complexe îl încercau pe preot. Intuia spaima mută a copilului față de plecarea neașteptată, însă presimțea că numai tăcerea îl putea liniști. Se gândea, profund satisfăcut: „Dumnezeu

mi-a dat viață și m-a adus înapoi din China... pentru el”.

Merseră până la gară fără să schimbe un cuvânt. În tren, Andrew privea pe geam, legănându-și picioarele. Era atât de murdar încât jegul se impregnase în pielea gâtului. O dată sau de două ori aruncă spre Francis o privire furișă. Gândurile lui erau de nepătruns, însă expresia lui trăda teamă și suspiciune.

— Să nu te temi.

— Nu mă tem...

Dar buza de jos îi tremura.

Trenul lăsă în urmă Kirkbridge, plin de fum, și porni de-a lungul câmpiei și al râului. O expresie de uimire se zugrăvi pe chipul copilului. Nu-și închipuise că sunt pe lume culori atât de vii, atât de deosebite de mizeria plumburie a mahalalelor. Câmpurile și fermele făcură loc unui peisaj mai sălbatic, acoperit de păduri sub care se zăreau ferigi verzi și în care se vedeau sclipind torențele prin vâlcele.

— Acolo mergem noi?

— Da, sosim curând.

Ajunseră la Tweedside pe la trei după-amiază. Bătrânul oraș, grămădit pe marginea râului, atât de puțin schimbat încât i se părea că îl părăsise în ajun, era scăldat de un soare strălucitor. La vederea peisajului familiar, lui Francis i se puse un nod în gât. Părăsiră gara mică și porniră spre prezbiteriul St. Colomban.

Sfârșitul începutului

De la fereastra camerei, monseniorul Sleeth, încruntat, privea în grădina în care Miss Moffat, cu un coș în mână, aștepta, împreună cu preotul Chisholm și cu Andrew, ca Dugal să culeagă legumele pentru prânz. Tacita lor înțelegere îi sporea senzația că el însuși este un intrus, întărindu-i hotărârea pe care o luase. Pe masă, în spatele lui, se afla raportul, dactilografiat la mașina lui portativă – un document concis și susținut, cu concluzii net defavorabile preotului. După o oră va pleca el însuși la Tynecastle; raportul va fi în mâinile episcopului în aceeași seară.

În ciuda satisfacției pe care i-o da datoria împlinită, săptămâna pe care o petrecuse la St. Columban îl pusese la grea încercare. Găsise aici multe motive de iritare, uneori de îndoială. În afară de clevetirile al căror centru era pioasa și obeza doamnă Glendenning, oamenii din parohie nutreau o deosebită considerație, s-ar putea spune chiar dragoste pentru excentricul lor preot. Ieri, fusese nevoit să dojenească aspru o delegație trimisă la el ca să-l asigure de devotamentul preotului lor. Desigur, se găseau întotdeauna partizani printre concetățenii lui! Însă ceea ce pusese vârf la toate fusese vizita pastorului prezbiterian, care, după ce bălmăjise câteva fraze, exprimase speranța că domnul părinte nu-i va părăsi, căci „spiritul” orașului nu mai fusese de mult atât de admirabil... Admirabil... într-adevăr!

Pe când medita la toate acestea, grupul din grădină se risipi și Andrew alergă la chioșc să-și caute zmeul. Bătrânul

avea pasiunea fabricării zmeiilor, imense jucării de hârtie care zburau – Sleeth trebuia să admită că era o pasiune de prost-gust – ca niște păsări monstruoase.

Mărți, când îi găsisese pe amândoi înfrățiți cu norii prin mijlocirea unei sfori vibrante, își permisesese să-l dojenească:

— Zău, părinte, găsiți că asta este o ocupație care corespunde demnității dumneavoastră?

Bătrânul zâmbise – era stupefiant că omul nu se revolta niciodată! Răspundea întotdeauna cu un zâmbet pașnic, de un calm exasperant:

— Chinezii îl practică. Și sunt un popor foarte demn.

— Bănuiesc că este unul dintre obiceiurile lor păgâne.

— Poate. În orice caz, e foarte nevinovat!

Rămas deoparte, cu nasul roșu de vântul aspru, Sleeth continuase să se uite la ei.

Se dovedea că bătrânul preot știa să îndeplinească instruirea cu distracția. Din când în când, el ținea sfoara și băiețașul se așeza în chioșc și scria, la dictarea lui, pe fâșii de hârtie. Acoperite cu un scris mărunț, hârtiile erau înșirate pe sfoară și expediate spre cer, spre bucuria celor doi.

Curios, monseniorul Sleeth luă din mâinile copilului o hârtie scrisă. Scrisul era simplu și ortografic. El citi:

Promit să mă împotrivesc curajos stupidității, bigotismului și cruzimii. Andrew

P.S. Toleranța este prima dintre virtuți. Umilința îi urmează.

Încruntat, examinează textul și privi mult hârtia înainte de a o înapoia. Așteptă chiar, cu o expresie încremenită să fie gata și cea de-a doua.

Oasele noastre pot să putrezească și să se întoarcă în pământul câmpurilor, însă Spiritul se desparte, ca să trăiască pe un plan superior, unde totul este glorie și lumină. Dumnezeu este Tatăl unic al tuturor oamenilor.

Îmblânzit, Sleeth se adresa părintelui Chisholm:

— Excelent. Textul acesta nu-i din sfântul Pavel?

— Nu. Bătrânul clătină din cap conciliant. Confucius.

Sleeth nu își putu crede urechilor. Se întoarse scurt, fără să spună un cuvânt.

În aceeași seară avu neinspirata idee să înfiripe o discuție din care bătrânul ieși cu o ușurință uimitoare. La sfârșit, întărâtat, Sleeth izbucni:

— Aveți o concepție realmente ciudată despre Dumnezeu.

— Care dintre noi ar putea avea vreo concepție despre Dumnezeu? replică preotul, mereu zâmbitor. Cuvântul „Dumnezeu” este o expresie umană... care traduce adorația noastră față de Creator. Cei care îl adoră cu adevărat pe Dumnezeu îl vor vedea, fiți fără teamă...

Spre exasperarea lui, Sleeth simți că roșește.

— Găsiți deci că Sfânta noastră Biserică nu are niciun rol?

— Dimpotrivă... toată viața mea, singura bucurie a fost să mă refugiez la sânul ei. Biserica este sfânta noastră mamă, ea ne arată drumul... nouă, pelerinilor care orbecăim în nopte... însă poate că există și alte mame. Și poate chiar că unii bieți pelerini singuratici ajung să-și croiască propriul drum.

Discuția – din care acesta era doar un fragment – îl descumpănise pe Sleeth într-atât încât, după ce se retrase, în noaptea aceea avu un coșmar șocant. Visă că în eparhia adormită, îngerul său păzitor și acela al bătrânului Chisholm își abandonaseră protejații și coborâseră în salon să bea ceva.

Îngerul lui Chisholm era un heruvim suav, în timp ce al lui era un înger bătrân, cu o privire nemulțumită și cu aripile zbârlite. Bând amândoi, cu aripile sprijinite de rezemătoarele fotoliilor, schimbau impresii cu privire la sarcinile lor actuale. Singurul reproș pe care i-l făceau lui Chisholm era sentimentalismul lui. Dar în ceea ce îl privea... găsiră multe de criticat. Sleeth transpira în somn, auzind verdictul final îngerului său: „E unul dintre cei răi... plin de

prejudecăți, pedant, peste măsură de ambițios și, mai rău încă, grozav de plicticos”.

Sleeth se trezi și sări în întunericul din cameră. Ce vis îngrozitor și descurajator! Îl trecu un fior. Îl durea capul. Nu dădea crezare, firește, acestor vise, nu mai mult decât celor care, uneori, în afara somnului, dau faptelor o culoare atât de falsă și sunt cu totul deosebite de adevăratele visuri profetice, despre care vorbește Scriptura, precum cel al soției lui Faraon. Alungă furios acest coșmar, ca și când ar fi fost necurat. Dar visul reveni să-l chinuie acum, când se aplecă pe fereastră: „Plin de prejudecăți, pedant, peste măsură de ambițios și, mai rău încă, grozav de plicticos”.

Se pare că se înșelase cu privire la Andrew, căci copilul ieși din chioșc ducând nu zmeul, ci un coș în care, cu ajutorul lui Dugal, începu să pună piersici și prune proaspăt culese. Copilul își agăță coșul plin pe braț și porni spre casă.

Pe Sleeth îl încercă brusc dorința vie de a dispărea. Presupunea că aceste fructe îi erau destinate și, vag, îi părea rău și îl descumpăni. O bătaie în ușă îl dezmetici.

— Intră!

Andrew intră în cameră și puse fructele pe dulap. Intimidat de faptul că se simțea observat, debită repede mesajul pe care și-l repetase urcând scările:

— Părintele Chisholm speră că veți binevoi să primiți aceste fructe: prunele sunt foarte parfumate, iar piersicile sunt ultimele pe care le vom mai culege.

Monseniorul Sleeth îi aruncă o privire tăioasă copilului, întrebându-se dacă această frază simplă nu avea un dublu înțeles.

— Unde este părintele?

— Jos. Vă așteaptă.

— Și mașina mea?

— Dugal o va aduce la poartă.

Urmă o pauză.

Intimidat, Andrew vru să se retragă.

— Așteaptă! zise Sleeth și se ridică. Nu crezi că ar fi mai bine... mai politicos... să duci fructele astea și să le pui în

mașina mea?

Copilul roși, buimăcit, și se întoarse să plece. Ridicând coșul, căzu o prună care se rostogoli sub pat. Stacojiu, se aplecă și o apucă stângaci. Pelița catifelată se sparse și zeama îi țâșni printre degete. Sleeth îl examinează cu un zâmbet glacial.

— Iată una care nu va mai prețui mare lucru... Nu-i așa? Niciun răspuns.

— Am spus: Nu-i așa?

— Nu, domnule.

Ciudatul zâmbet al lui Sleeth se accentuă.

— Ești un copil extraordinar de încăpățânat. Te-am observat toată săptămâna. Încăpățânat și rău crescut... De ce nu te uiți la mine?

Cu un efort disperat, copilul ridică privirea. Tremura ca un mânz speriat în fața lui Sleeth.

— Când nu poți privi o persoană în față, înseamnă că ai un cuget nu tocmai curat. În afară de asta, e un semn de proastă educație. Se vor îndrepta toate astea la Ralston.

Se făcu iar tăcere. Copilul îngălbenise. Monseniorul Sleeth continua să zâmbească. Își umezi buzele:

— De ce taci? Fiindcă nu vrei să mergi în căminul acela?

Copilul bolborosi:

— Nu, nu vreau să merg acolo.

— Ai dori totuși să-ți faci datoria?

— Da, domnule.

— Ei bine, atunci vei merge acolo. Și cât de curând. Acum du-te de pune fructele în mașină. Dacă vei izbuti să nu le pierzi pe drum.

După ce copilul ieși, monseniorul Sleeth rămase nemișcat, cu buzele strânse până ce ajunseră doar o crăpătură pe fața lui, cu brațele țepene de-a lungul corpului și pumnii strânși.

Cu aceeași expresie încrâncenată se duse la masă. Nu s-ar fi crezut capabil de un asemenea sadism. Însă chiar cruzimea asta îl ușură. Fără să ezite, inexorabil, luă raportul pe care-l scrisese în ajun și-l rupse în bucăți. Degetele sale

se îndârjeau asupra foilor cu o violență metodică. Apoi aruncă cât colo fragmentele de hârtie, cu un gest de hotărâre irevocabilă.

În cele din urmă scoase un geamăt și căzu în genunchi.

— Oh! Doamne! zise el cu voce rugătoare. Ajută-mă să iau exemplu de la bătrânul acesta! Și, Doamne... să nu mai fiu plicticos.

Ceva mai târziu, după-amiază, după ce monseniorul Sleeth plecase, părintele Chisholm și Andrew ieșeau din casă pe ușa din dos. Ochii copilului erau încă umflați de plâns, însă străluceau de bucurie, iar expresia lui era liniștită.

— Ia seama la floricele, puiule, îi recomandă Francis, șoptind complice. Am avut destule greutăți astăzi fără ca Dugal să ne ia la rost.

În timp ce Andrew săpa după râme, bătrânul se duse până la chioșc ca să ia undițele, apoi așteptă lângă poartă. Când copilul sosi gâfâind, aducând într-o cutie veche de conserve momeala care forfotea, Francis chicoti:

— Ai norocul să mergi la pescuit de păstrăvi cu cel mai bun pescar din Tweedside! Bunul Dumnezeu a făcut peștișorii, Andrew, și noi suntem aici ca să-i prindem.

Mână în mână, cele două siluete se făcură din ce în ce mai mici, apoi dispărură în josul aleii care ducea la râu.

SFÂRȘIT

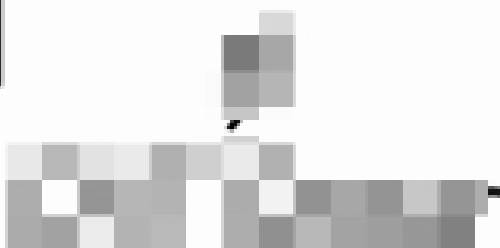
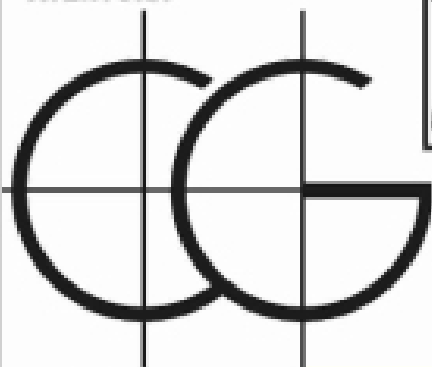
Scanare și prelucrare digitală

EM

de

Anonim

2025

